

PHẬT NÓI KINH PHẠM VÕNG BỒ TÁT TÂM ĐỊA PHẨM LƯỢC SỚ

Hán Dịch: Cru Ma La Thập
Ngài Hoàng Tấn Lược Sớ

Việt Dịch: Ns. Trí Hải Dịch
Nguồn

<http://thuvienhoasen.org>

Chuyển sang ebook 11-7-2009

Người thực hiện : Nam Thiên – namthien@gmail.com

[Link Audio Tại Website http://www.phatphaponline.org](http://www.phatphaponline.org)

Mục Lục

Lời giới thiệu

Lời nói đầu

Phần một - GIẢI THÍCH ĐỀ MỤC

A. GIẢI THÍCH ĐỀ KINH

B. GIẢI THÍCH TÊN NGƯỜI DỊCH

Phần hai - GIẢI THÍCH KINH VĂN

A. BÀI TỰA RIÊNG

I. BA PHẬT TRUYỀN GIÁO

II. HAI PHẬT THUYẾT PHÁP

III. MỘT PHẬT THUYẾT PHÁP

IV. TRÙNG TỤNG

V. KẾT GIỚI

B. CHÁNH TÔNG

I. MƯỜI GIỚI TRỌNG

II. BỐN MƯƠI TÁM GIỚI KHINH

C. LƯU THÔNG

I. PHÓ CHÚC LƯU THÔNG

II. KẾT TỤNG HỒI HƯỚNG LƯU THÔNG

Lời giới thiệu

Qua một số sách chú giải Kinh Phạm Võng, Tôi thấy rằng phần nhiều chỉ đề cập đến 10 giới trọng, 48 giới khinh. Nhưng trong quyển “Phật nói Kinh Phạm Võng Bồ Tát Tâm Địa Phẩm lược Sớ” thì lại khác. Trong tác phẩm này, Ngài Hoàng Tấn chú giải một cách chi tiết và rõ ràng, giúp người đọc hiểu rõ hơn về ý nghĩa và sự thực hành của Bồ Tát giới.

Tác phẩm này có thể là hành trang cần thiết cho những ai muốn thực hành Bồ Tát giới theo đúng lời Phật dạy. Vì vậy, tôi trân trọng giới thiệu đến Tăng, Ni, Phật tử. Cầu nguyện cho quý vị sau khi đọc được những gì Ni Sư Như Hải đã dày công phiên dịch đều được thâm nhập vào thế giới Bồ Tát để thăng hoa trên bước đường thượng cầu Phật đạo, hạ hóa chúng sanh.

Mùa An Cư Phật lịch 2545 – 2001
Hòa Thượng Thích Trí Quảng.

Có thể nói rằng Bồ Tát được sanh ra từ đại bi và cũng nhờ đó mà lớn mạnh, đủ sức vượt qua lộ trình lợi tha để tiến lên quả vị Phật. Cho nên Bồ Tát bảo trì năng lực từ bi rất kỹ, không để cho phiền não sân hận tác động, đó cũng chính là lý do tại sao giới sát được đặt lên hàng đầu trong giới luật Bồ Tát. Hàng Thanh Văn giữ giới rất nghiêm mật, không để bất cứ lý do nào làm ảnh hưởng đến việc phòng phi chỉ ác. Vì Thanh Văn chán ngán ba cõi vô thường hoại diệt, như uế khổ đau, muốn tránh xa nó càng xa càng tốt, càng nhanh càng hay, cho nên, có được Niết Bàn tịch diệt thì tuyệt nhiên không muốn tạm rời. Chính vì tính thích ứng phương tiện của hàng Thanh Văn đã làm hạn chế việc khai triển đầy đủ nội dung chánh giác của chư Phật. Chỉ có Bồ Tát mới hành động phù hợp với tinh thần của chư Phật bằng việc đem lại lợi lạc giải thoát cho chúng sanh.

Để có đủ năng lực nhiếp hóa chúng sanh, Bồ Tát phải trải tâm như đất, tại vì tính cách của đất là không phân biệt đối tượng tiếp xúc, muôn vật đều sinh sôi và lớn lên từ đất. Bồ Tát cũng phải chấp nhận đủ loại chúng sanh, nhờ chúng sanh mà tăng trưởng tâm Bồ Đề và thành tựu quả vị tối thượng. Song, muốn trải tâm như đất, Bồ Tát phải nhờ đến Thi-La. Thi-La là giới luật, là năng lực bảo hộ và thúc đẩy Bồ Tát thanh tịnh hóa

chính mình, phá trừ kiến tư hoặc, trần sa hoặc, vô minh hoặc, nhờ đó, mới có thể độ hết chúng sanh dễ dàng. Trong giới Bồ Tát có Tam tụ tịnh giới. Trong Tam tụ tịnh giới lại có chứa Bốn nguyện vọng của Bồ Tát, đó là nguyện vọng muốn độ tận chúng sanh (nhiếp chúng sanh giới); muốn đoạn tận phiền não (nhiếp luật nghi giới); muốn học tất cả Pháp môn và muốn thành Phật đạo (nhiếp thiện pháp giới). Bồ Tát giữ giới chăm chút hơn Thanh Văn, vì phải canh phòng ngay trong ý niệm. Vì lợi ích của chúng sanh, Bồ Tát sẵn sàng hy sinh sát, đạo, dâm, vọng mà không sợ mất mình, không sợ mất lợi ích của biệt giải thoát, dù biết chắc phải đọa vào địa ngục cũng không do dự sự phạm giới đó là sự trì giới rốt ráo, hợp lý. Ngài Ấn Thuận nói: “Có khi phạm giới mà trở thành Thi-La-Ba La Mật.”

Tác phẩm “Phật nói Kinh Phạm Võng Bồ Tát Tâm Địa Phẩm Lược Sớ” được Ngài Hoàng Tân rút ra từ bản Kinh Phạm Võng do Ngài Cưu Ma La Thập dịch. Ni Sư Như Hải đã tìm thấy bộ lược sớ khá hay, trình bày con đường tu tập của Bồ Tát qua 58 điều giới thật rõ ràng, dễ hiểu, nên quyết định chuyển dịch thành một tác phẩm lược sớ chữ Việt. Mặc dù hạn chế về sức khỏe và tuổi hạc, Ni Sư đã vượt qua nhiều thử thách, ngày đêm cặm cụi tham khảo, đối chiếu chọn lọc để cống hiến cho Phật tử Việt Nam một bản Kinh văn sáng sủa, đáng tin cậy. Tài năng và giới hạnh của một bậc Ni lưu đã thổi vào làn hơi ấm cho nền Luật Học nước nhà hãy còn nhiều chỗ trống vắng.

Dịch phẩm này như một loài hoa quý nở khiêm tốn giữa rừng Giới Luật, vậy nhờ gió thay lời Tôi mang hương thơm này đến san sẻ cùng với Bồ Tát sẽ học, đang học và đã học khắp mọi nơi.

*Huệ Nghiêm, mùa An Cư năm Tân Tỵ
Tỳ Kheo Thích Minh Thông.*

Lời nói đầu

Trong Tam tạng Kinh điển tất cả giáo Pháp dù Tiểu Thừa hay Đại Thừa, dù tại gia hay xuất gia, Giới Luật luôn là phần trọng yếu nhất. Vì thế, khi Đức Thế Tôn sắp nhập Niết Bàn, A Nan hỏi: “Bạch Thế Tôn, khi Ngài còn tại thế, hàng Đệ tử chúng con nương theo Ngài là bậc Thầy chỉ giáo, sau khi Ngài nhập diệt rồi, chúng con biết nương vào ai làm Thầy?” Phật dạy: “Sau

khi Ta nhập diệt, các ông lấy Giới Luật làm bậc Đại Sư. Vì sao? Vì nếu Ta còn trụ ở đời, có nói ra Pháp nào chẳng nữa, cũng không ngoài Giới Luật như Ta đã nói.”

Thế nên, trong tất cả Kinh điển của Phật, nhất là Luật Tạng, Chư Phật, chư Tổ luôn có lời dạy cho hàng Đệ tử của Ngài trong hiện tại cũng như vị lai. Hàng Đệ tử luôn phải trân quý cung hành Giới Luật. Lời dạy đã khắc ghi đậm nét trong Tam tạng giáo điển là: “Giới Luật là thọ mạng của Phật Pháp, Giới Luật còn thì Phật Pháp còn.” Thế đủ biết Giới Luật với hành giả quan trọng như thế nào!

Như trong Tạng Tỳ Ni, Phật còn dạy rõ: “Không một vị Phật nào vong giới thể, không một Bồ Tát nào không hành giới độ, không một Thanh Văn nào không hành giới hạnh mà thành tựu sở nguyện tu hành.” Trăm ngàn Thắng, Định, Vô Lậu, Diệu Huệ đều nhờ trì giới mà thành tựu. Hành giả chúng ta khởi một niệm rong ruổi theo tiền trần, đó là cơ hội của ma chướng. Ngược lại, nếu biết trân quý Giới Luật, cung hành nghiêm mật, đúng như Pháp chơn thật thanh tịnh tu hành đồng mãnh, kiên trì lập chí thể nguyện y theo Giới Luật tấn tu, dù bỏ thân mạng cũng không vi phạm cấm giới của Phật thì quả vị Giác ngộ giải thoát chỉ còn tùy thuộc vào thể thâm nguyện tấn tu đồng mãnh của hành giả chậm hay mau mà thôi.

Đệ tử có chút thiện duyên được đọc Phẩm Hạ Lược Sớ - Kinh Phạm Võng Bồ Tát do Ngài Cưu Ma La Thập dịch từ Phạn sang Hán ngữ, Ngài Hoàng Tấn lược sớ giải. Vì muốn giúp cho Tăng Ni và Phật tử tại gia mới thọ giới Bồ Tát có thêm tài liệu để tìm hiểu, phần nào trợ duyên cho việc hành trì tấn thủ trên bước đường tu tập, lần lần trở về tự tánh bản nguyên thanh tịnh của chính mình, Đệ tử không ngại tài hèn sức mọn, hiểu biết cạn cợt, đã dịch Kinh Sớ này sang Việt ngữ. Trong quá trình chuyển dịch, tất không tránh khỏi những khiếm khuyết, nhầm lẫn, ngưỡng mong chư Tôn Thiên Đức cao minh hoan hỷ niệm tình chỉ giáo.

Kính mong chư Tăng Ni Phật tử sơ cơ thọ Bồ Tát giới cùng tôi góp ý vào những phần khiếm khuyết để cho Phẩm Kinh Giới Phạm Võng Bồ Tát văn nghĩa được hoàn hảo hơn.

Nguyện đem công đức chuyển dịch Giới Kinh này hồi hướng cầu nguyện cho chúng sanh trong Pháp giới đều trọn thành Phật đạo.

Nam Mô A Di Đà Phật.

*Từ Nghiêm, trọng Hạ năm Mậu Thìn
PL. 2545 – DL. 2001.*

*Tỳ Kheo Ni Thích Nữ Trí Hải (Tự Như Hải)
Cẩn soạn.*

Phần một - GIẢI THÍCH ĐỀ MỤC

A. GIẢI THÍCH ĐỀ KINH

Phật thuyết, tức là chính từ Kim khẩu của Đức Lô Xá Na cho đến Đức Thích Ca trước sau kế thừa nói ra.

Phạm Võng, tức là màng lưới báu ở cung trời Đại Phạm. Khi Đức Thích Ca trụ nơi cung điện của Đại Phạm Thiên Vương Ma Hê Thủ La, Ngài đã thấy lưới Nhân đà la đang giăng nơi đây, nên lấy làm dụ mà tuyên thuyết. Màng lưới này được kết thành bởi vô lượng trăm ngàn vạn ức hạt bảo châu ma ni, ánh sáng của mỗi hạt châu đều sai biệt nhưng soi chiếu nhiếp nhập lẫn nhau, vì thế một hạt châu đã hàm chứa màu sắc của vô lượng hạt châu khác, sắc màu ánh chiếu, lớp lớp vô tận mà chẳng ngăn ngại nhau. Nhân đó Đức Phật nói vô lượng thế giới như mắt lưới, mỗi mỗi thế giới đều sai biệt, giáo môn Phật thuyết cũng như thế. Từ nghĩa này mà dẫn dụ để chỉ rõ sự an lập của các thế giới trong 10 phương, mỗi mỗi đều bất đồng; Chư Phật trong 10 phương lập bày pháp môn cũng bất đồng; Lại Bồ Tát trong 10 phương nương vào giáo pháp mà tu chứng cũng có vô lượng sai biệt như thế. Do đó, lấy Phạm Võng dụ làm tên Kinh.

Đại bản của Kinh này gồm 12 quyển, như 1 mắt của màng lưới kia; còn Phẩm Tâm Địa thì như 1 hạt châu trong đó vậy.

Kinh, tiếng Phạn là Sutra (Tu đa la), Trung Hoa dịch là Khế Kinh. Khế nghĩa là trên hợp với yếu lý của chư Phật, dưới ứng hợp với căn cơ của chúng sanh. Kinh hàm nghĩa xuyên suốt và nhiếp giữ, tức xuyên suốt nghĩa lý nên biết, nhiếp giữ chúng sanh được độ.

Chú giải Duy Ma Cật Kinh của Ngài Tăng Triệu ghi: “Kinh tức là Thường, cổ kim tuy khác, nhưng đạo giác ngộ chẳng thay đổi; các tà giáo chẳng thể phá hoại, các Thánh chẳng thể đổi thay, vì thế gọi là Thường.”

Xét các Kinh Luật, có bộ dùng nhân pháp làm tên, có bộ dùng pháp dụ làm tên; nay kinh này chỉ lấy dụ làm tên ; nếu luận chung cả tên phẩm thì lấy đủ nhân, pháp, dụ làm tên. Trong đó, Phạm Võng là dụ, Bồ Tát là nhân (người), Tâm địa là Pháp. Kinh là giáo năng thuyên, Phạm Võng là giáo sở thuyên, Phật là người năng thuyên. Nếu luận về Tông thú, Thể dụng, Giáo tướng, Quyền thật, thì chánh giới bản nguyên Tâm địa là Tông, đạt đến Phật quả Xá na là Thú, thật tướng Tâm địa là Thể, dứt ác tu thiện là Dụng, Đại Thừa Tỳ Ni là Giáo tướng; lại thuộc Tỳ Ni Tạng (Tạng Luật) trong Tam Tạng; thuộc Bồ Tát Tạng trong Đại Tiểu Thừa Tạng; thuộc Quyền thật trong giáo Quyền thật. Kinh Anh Lạc ghi: “Tất cả giới phạm phu đều lấy Tâm làm Thể; vì Tâm vô tận, nên Giới cũng vô tận.” Do đó, Kinh này lấy Thật tướng Tâm địa làm Thể. Tông tức là Sùng, nghĩa là điều mà kinh tôn sùng. Thú tức là nơi hướng về rốt ráo của Tông.

Nhân-đà-la, Trung Hoa dịch là Thiên Đế, cũng gọi là Thiên xích châu. Vì thế gọi chung là Đại Phạm Thiên Vương xích châu (võng tràng).

Tâm Địa phẩm hạ: (Phần hạ của phẩm Tâm Địa)

- Bồ Tát, gọi đủ là Bồ Đề Tát Đỏa. Bồ Đề, Trung Hoa dịch là đạo; Tát Đỏa dịch là chúng sanh, tức dùng Phật đạo hóa độ chúng sanh. Bồ Đề còn dịch là Giác, Tát Đỏa dịch là hữu tình, là khiến cho loài hữu tình được giác ngộ.

Hàng Bồ Tát trên thì cầu Phật đạo, dưới thì hóa độ chúng sanh, kiến lập đại sự (việc lớn; khai thị ngộ nhập Phật tri kiến) nên gọi là bậc Đại sĩ; cũng gọi là Khai sĩ, vì hay khai hóa tất cả chúng sanh.

Người tu hành từ lúc sơ phát tâm cho đến Đăng giác đều được gọi là Bồ Đề Tát Đỏa.

- Tâm địa, tức cội nguồn của tất cả phàm thánh . Phạm phu vì mê tâm này, nên trôi lăn trong 3 cõi, 6 đường. Bậc Thánh vì ngộ tâm này mà trở về nguồn chơn, cắt đứt dòng sanh tử.

Bồ Tát vì muốn trở về nguồn chơn, nên nương vào chánh giới tâm địa này làm nhân thù thắng, để chứng đắc cực quả Xá-na.

Địa (đất) là từ dụ lập tên, nghĩa là Bồ Tát tu tập lục độ vạn hạnh, giáo hóa, nâng đỡ tất cả chúng sanh, chẳng khởi tâm yêu ghét. Nhờ đó mà thắng nhân diệu quả được tăng trưởng. Ví như đại địa chuyên chở, nâng đỡ tất cả vạn

vật mà chẳng hiểm dơ sạch, nhờ đó mà vạn vật sanh trưởng. Tâm Bồ Tát bình đẳng cũng như thế.

- Phẩm, tiếng Phạn là Bát lý vật đa, nghĩa là tụ (nhóm). Tức ý nghĩa và chủng loại các pháp đồng tập hợp tại một nhóm. Các phẩm khác của Kinh này phần lớn còn luận chung về thế gian, nhưng phẩm này thì chỉ chú trọng đến giáo tu, nói về Tâm địa. Toàn phẩm phân làm hai phần thượng, hạ. Phần thượng nói về việc Bồ Tát dùng sức Định huệ tu chứng giai vị Tam hiền, Thập thánh. Phần hạ này chủ yếu chỉ dạy bậc Đại sĩ nương vào giới pháp bản nguyên Tâm địa, làm chánh nhân cho Định huệ. Cho nên hàng Bồ Tát từ Tam hiền, Thập thánh cho đến Đăng giác đều phải tụng trì.

B. GIẢI THÍCH TÊN NGƯỜI DỊCH

Diêu là họ, Tần là Quốc hiệu – chính là Quốc chủ hậu Tần, họ Diêu tên Hưng. Tam Tạng Pháp Sư, là người khéo dịch văn kinh của ba Tạng: Kinh - Luật - Luận. Cưu Ma La Thập, Trung Hoa dịch là Đồng Thọ, nghĩa là Pháp sư tuổi tuy còn trẻ mà trí tuệ biện bác vượt hơn bậc kỳ lão. Cha Ngài người nước Thiên Trúc, do trí tuệ thông minh mà nổi tiếng ở đời. Quốc chủ nước Quy Tư nghe danh, bèn đem con gái gả cho.

Khi Ngài còn ở trong thai mẹ, tự nhiên mẹ Ngài trí tuệ lần lần tăng trưởng. Ngài xuất gia năm bảy tuổi, mỗi ngày tụng cả ngàn kệ, năm chín tuổi Ngài đã tranh luận nghĩa lý Kinh điển với ngoại đạo. Tài biện bác của Ngài đã bẻ gãy được mũi nhọn tà kiến của ngoại đạo. Các vua nước Thiên Trúc đều tôn xưng Ngài làm thầy. Phù Kiên nghe danh Ngài đạo đức phi phàm, bèn sai tướng quân Lã Quang đem bảy vạn binh, chinh phạt nước Quy Tư để mời Ngài vào Trung Quốc. Ngài mới đi được nửa đường nghe tin Phù Kiên đã băng hà, Diêu Hưng kể ngôi nhà Tần, niên hiệu Hoàng Thi năm thứ 3, ra sắc lệnh thỉnh Ngài về nước, mời vào Trường An. Tần chủ Diêu Hưng hết lòng kính trọng, rước Ngài ở riêng tại lầu Tây Minh, nơi vườn Tiêu Diêu. Nhà vua sắc lệnh thỉnh Ngài dịch Kinh Luận, tất cả hơn 50 bộ. Bộ Phạm Võng này là bộ được dịch sau cùng. Khi ấy, 800 vị Sa môn như : Thông Huệ, v.v...xin thọ giáo, Diêu Hưng cùng với 300 Sa môn như: Duệ Trí, v.v...phát đại tâm thọ giới Bồ Tát. Đây là lần đầu tiên Phật giáo Trung Quốc có cơ duyên thọ Bồ Tát giới, Trời, người đều hân hoan. Ngài Tuyên luật sư nói: “Thầy La Thập đã ở bậc Tam Hiền, từ thất Phật đến nay, thầy luôn là người dịch Kinh” (dịch tức là phiên dịch từ tiếng Phạn ra tiếng Trung Quốc).

Người gửi bài: Thầy Thích Viên Tánh

Phần hai - GIẢI THÍCH KINH VĂN

Xét trong các kinh đều có 3 phần: Biệt, tựa, Chánh tông và Lưu thông. Phẩm Tâm địa này rút từ Kinh Phạm Võng. Đại bản Phạm Võng gồm có 62 phẩm, phẩm Tâm địa này chính là phẩm thứ 10 trong đó, nên không có tựa chung của toàn bộ kinh, không có Như Thị Ngã Văn như các kinh khác, chỉ có bài tựa riêng mà thôi. Như Kinh Hoa Nghiêm, Kinh Pháp Hoa, v.v..., mỗi phẩm đều có 2 chữ Nhĩ Thời để trước. Nay kinh này cũng vậy, phần Chánh tông và Lưu thông nói rõ sự lý, tánh tướng của một phẩm này, chứ không phải phần Chánh tông, Lưu thông của cả bộ kinh. Hoa Nghiêm Số Sao ghi: “Thánh nhân lập giáo đều có thứ lớp, muốn diễn bày những lời nhiệm mầu, trước nêu rõ, rồi nhờ đó mà đạt lý, nhờ nghĩa lý rõ ràng nên kẻ đương cơ tiếp nhận được Pháp.” Bởi vậy đem phần Chánh tông trao cho họ, chẳng những đôn đốc họ ngay trong pháp hội mà còn khiến cho truyền mãi về sau, hằng thấp sáng ngọn đèn chánh pháp được sáng mãi không cùng, nên đặt đó là phần Lưu thông. Chẳng những chỉ bộ kinh này, hợp xứng với đương hội, hợp xứng với các phẩm mà còn dung chứa tất cả. Nay giải thích chỉ nêu đại khoa, không chia riêng từng khoa, e rằng người sơ cơ học hỏi cho là khó, lại càng thêm mù mờ. Tất cả một mảy may đều là lý huyền diệu, giai vị Bồ Tát đủ chuyên chở nghĩa sơ và khai nghĩa ẩn mật. Tự mình phải kiểm duyệt lấy.

(Giải thích: Kinh chia làm 3 phần: Phần tựa, Chánh tông và Lưu thông. Thể lệ này bắt đầu từ Pháp sư Đạo An thời nhà Tấn. Về sau, các vị Bồ Tát chú số, phiên dịch từ Tây Vực (Ấn Độ) sang đều phân làm 3 phần, mới biết lệ thường xưa nay không thay đổi.)

A. BÀI TỰA RIÊNG

I. BA PHẬT TRUYỀN GIÁO

1. Phó chúc chung

Ba Phật là:

- Phật Lô Xá Na.
- Phật trên ngàn hoa.
- Ngàn trăm ức Thích Ca.

Đức Phật Thích Ca được truyền từ ngàn Phật, ngàn Phật được truyền từ Xá Na Phật, Xá Na Phật được truyền từ Phật trước. Song tất cả Chư Phật đều đủ ba thân, đó là Tỳ Lô Biên diệu, lấy chánh pháp làm thân.

- Xá-na hạnh viên mãn, lấy báo quả làm thân.
  - Thích Ca hóa tích, lấy phó cảm (quần cơ) làm thân.
  - Pháp thân vô tướng, chiếu sáng khắp hết mười phương.
  - Xá Na muôn đức đủ 84,000 tướng hảo nghiêm thân.
  - Kim thân của Thích Ca cao một trượng sáu, đủ 32 tướng tốt, 80 vẻ đẹp.
- Tiếng Phạn là Tỳ Lô Giá Na, Trung Hoa dịch là Biên Như Thiết Xứ, vì quang minh biến khắp:

* Quang minh của thân chiếu khắp hết thấy hư không pháp giới.

* Quang minh của trí chiếu khắp lớp lớp pháp giới, cũng gọi là Đại như. Như mặt trời ở thế gian chỉ chiếu một bên, không soi khắp được, hoặc chỉ chiếu soi được ban ngày, ban đêm thì không, chiếu soi một thế giới còn các thế giới khác không chiếu soi được, thì không gọi là Đại như. Nay sắc thân pháp thân của Tỳ Lô Giá Na, chiếu khắp pháp giới và thế giới của mười phương, thấy đều chiếu khắp.

Trong kinh Tâm Địa Quán có bài kệ rằng:

*Thế pháp thân biến khắp chúng sanh
Muôn đức tự nhiên tánh thường trụ
Không sanh, không diệt, không đến đi
Chẳng phải, chẳng khác, không đoạn thường
Pháp giới biến khắp như hư không
Tất cả Như Lai cùng tu chứng
Mọi công đức hữu vi, vô vi
Đều nương pháp thân thường thanh tịnh
Pháp thân bốn tánh như hư không
Xa lìa lục trần không đắm nhiễm
Pháp thân vô hình, lìa các tướng
Tướng năng, tướng sở thấy đều không
Như vậy pháp thân màu Chư Phật*

*Vắng bật tướng hý luận, ngôn từ
Xa lìa tất cả mọi phân biệt
Tâm hành xử diệt thể đều như
Vì muốn tu chứng thân Như Lai
Bồ Tát khéo tu cả muôn hạnh.*

(Dựa vào Báo thân, Hóa thân, nên Tâm Luận chép: “Thân trước và thân thứ hai là y chỉ thân.”)

Lúc bấy giờ Phật Lô Xá Na vì đại chúng này, khai mở sơ lược trăm ngàn hằng hà sa bất khả Pháp môn tâm địa, như chùng đầu sợi lông.

Giải thích:

Lúc bấy giờ, là lúc Phật Lô Xá Na nói Pháp, Trung Hoa dịch là Quang minh biến chiếu.

- Trong thì dùng Trí quang biến chiếu chơn pháp giới. Đây đứng về Tự thọ dụng thân.
- Ngoài thì dùng Thân quang biến chiếu ứng Đại cơ. Đây đứng về Tha thọ dụng thân; Đại cơ tức Đại thừa Bồ Tát.

Tịnh Mãn, nghĩa là dứt hết tâm niệm xấu ác, nên nói là Tịnh, dứt hết mọi quả báo ác, các đức thầy đều đủ nên nói là Mãn. Đây là thực hành quả báo thiện. Phần nhiều dựa trên Tự thọ dụng mà đặt tên. Còn Quang minh Biến chiếu, phần nhiều dựa trên Tha thọ dụng đặt tên. Xét trong kinh Tâm Địa Quán, Pháp thân cũng gọi là tự tánh thân, vô tướng, vô chung, lìa tất cả tướng, dứt hết các hý luận, châu viên biến khắp vắng lặng thường trụ, đây gọi là Pháp thân. Thọ dụng thân có hai :

1. Tự thọ dụng
2. Tha thọ dụng.

Tự thọ dụng thân phải trải qua ba A Tăng Kỳ kiếp tu muôn hạnh, khiến chúng sanh được an lạc lợi ích rồi, tâm Thập địa viên mãn, ra khỏi ba cõi, trụ nơi Tịnh diệu Quốc độ, ngồi trên bảo tòa liên hoa, có vô lượng Bồ Tát hải hội vây quanh cung kính cúng dường, tôn trọng tán thán ngợi khen, như thế gọi là Hậu báo lợi ích.

Lúc bấy giờ, Bồ Tát vào Định kim cương, đoạn trừ hết tất cả phiền não chướng và sở tri chướng vi tế, chứng đắc Vô thượng Bồ Đề. Diệu quả đó gọi Hiện tại lợi ích, đây là chơn báo thân, hữu thi vô chung, thọ lượng kiếp số, không có hạn lượng, suốt cho đến đời vị lai các căn tướng hảo, biến khắp pháp giới, bốn trí đầy đủ, thọ dụng pháp lạc, đầy đủ 84,000 trí môn, đủ tất cả các công đức, gọi là Như Lai Tự thọ dụng thân. Còn Như Lai Tha Thọ dụng thân đầy đủ 84,000 tướng hảo, ở cõi Chơn Tịnh độ, thuyết pháp Nhứt thừa, khiến cho các Bồ Tát thọ dụng pháp lạc vi diệu của Đại thừa. Tất cả Như Lai vì hóa độ chúng Thập địa Bồ Tát nên hiện ra mười thứ Tha thọ dụng thân:

- Phật thân ngồi trên hoa sen trăm cánh, vì hàng Sơ địa Bồ Tát nói trăm pháp minh môn. Bồ Tát ngộ rồi, khởi đại thần thông biến hoá, đầy khắp trong thế giới của trăm Phật, làm an lạc lợi ích vô số chúng sanh.
- Phật thân ngồi trên hoa sen ngàn cánh, vì hàng Nhị địa Bồ Tát, nói ngàn pháp minh môn. Bồ tát ngộ rồi, khởi đại thần thông biến hoá khắp hết thế giới của ngàn Phật, làm an lạc lợi ích vô lượng vô số chúng sanh.
- Phật thân ngồi trên hoa sen muôn cánh, vì hàng Tam địa Bồ Tát thuyết muôn pháp minh môn. Bồ Tát ngộ rồi, khởi đại thần thông biến hóa đầy khắp cõi nước của muôn Phật, làm an lạc lợi ích vô lượng chúng sanh.

Như thế, Như Lai lần lần tăng trưởng, cho đến Thập địa Bồ Tát. Tha thọ dụng thân, ngồi trên bất khả thuyết hoa sen báu vi diệu, vì hàng Thập địa Bồ Tát thuyết bất khả thuyết các pháp minh môn. Bồ Tát ngộ rồi, khởi đại thần thông biến hóa, đầy khắp bất khả thuyết các cõi nước vi diệu của Phật và lợi ích an lạc cho các loại chúng sanh vô lượng vô biên không thể tính kể được. Mười thân như thế, đều ngồi tòa thất bảo dưới cây Thọ vương, chứng đắc Vô thượng Bồ đề. Đây gọi là Ứng thân Phật.

Trong mỗi một cánh sen là một Tam thiên thế giới, có trăm ức núi Tu Di và Tứ Đại Châu. Mỗi một Thiệm bộ châu đều có tòa kim cương, cõi Bồ đề Thọ vương. Các hóa Phật đều ở dưới gốc cây, sau khi phá sạch ma quân rồi, nhứt thời chứng đắc Vô thượng Bồ đề. Các hóa Phật ấy, mỗi vị đều đầy đủ 32 tướng tốt, 80 vẻ đẹp, vì các hàng Bồ tát, Nhị thừa, phàm phu mà tùy nghi thuyết Tam thừa Diệu pháp. Các hóa Phật này, đều gọi là Phật Biến hóa thân, nối tiếp nhau thường trú. Có bài kệ:

*Vì giáo hóa Địa thượng Bồ tát
Một Phật hóa hiện mười thứ thân
Tùy cơ ứng hiện thấy không đồng*

*Lần lần nhiều cho đến vô cực
Như thế mười Phật thành chánh giác
Đều ngồi tòa Bồ đề thất bảo
Phật trước nhập diệt Phật sau thành
Hóa Phật khác nhau hiện cả kiếp.*

Ứng thân, là Tha thọ dụng thân, hóa thân tức trăm ngàn ức hóa thân, nghĩa là càng tăng đến chỗ vô cực, chứ đâu phải chỉ ngàn trăm ức mà thôi. Nên chánh văn ghi: “Trăm ngàn vạn đến bất khả thuyết.” Đại Tiểu hóa Phật đều ngồi Bồ đề thọ, chính là phần lưu thông của kinh này nói: “Vi trần thế giới là Phật.” Còn “Đại chúng” tức là chỉ cho Phật trên ngàn hoa và ngàn trăm ức Thích Ca.

Xét trong phẩm Thượng, khi ấy đức Phật Thích Ca đưa đại chúng ở thế giới này trở về Liên Hoa Đài tạng, gặp Phật Lô Xá Na, Phật rộng khai và chỉ rõ pháp môn tu của hàng Tam Hiền và Thập Thánh để khiến cho họ trở về cội nguồn Phật quả. Như vậy phải biết, chẳng phải chỉ có ngàn Phật, ngàn trăm ức Phật mà thôi.

Vì đại chúng, tức là vì hằng hà sa người (người nhiều như cát sông Hằng). Con sông này nằm ở trung Thiên Trúc, rộng 40 dặm, cát của sông này mịn như bột gạo. Cát của một con sông đã nhiều vô cùng, huống chi số cát trăm ngàn sông, lẽ đâu cùng tận. Nên nói bất khả thuyết, bất khả thuyết. Cũng như nói: “Số thứ 9 trong 10 số lớn là để dụ cho pháp môn rộng lớn vô cùng vô tận.” Nay đối với pháp môn vô cùng vô tận mà chỉ nói Tâm địa Pháp môn thôi, nên ví như chùng đầu sợi lông là vậy, còn cát một sông trăm ngàn sông cũng thế.

Pháp môn tuy nhiều cũng không ngoài tâm địa. Nói đến Tâm địa chính là bao gồm hết muôn pháp. Đây cũng là dùng ít nhiếp nhiều. Kinh Niết Bàn chép: “Phật ở trong rừng, Ngài cầm trong tay ít lá cây bảo các Tỳ Kheo: Tất cả các Pháp mà Ta chứng biết nhiều như lá cây trong Đại địa, còn pháp diễn nói cho chúng sanh chỉ bằng lá cây trong tay Ta mà thôi.” Thí dụ về pháp môn cũng giống như thí dụ này vậy.

Đây là tất cả Phật quá khứ đã nói, tất cả Phật vị lai sẽ nói, Phật hiện tại đang nói. Ba đời Bồ Tát đã học, đương học và sẽ học.

Giải thích:

Phật, tiếng Phạn nói đủ là Phật Đà, Trung Hoa dịch là Giác. Giác có ba nghĩa:

1. Tự giác: Như người tỉnh thức sau giấc mộng dài (đại mộng). Đây là vượt hơn phàm phu.
2. Giác tha: Đã vượt hơn Nhị thừa, vì Nhị thừa chú trọng cho mình nhiều hơn, không có tâm lợi tha, chỉ mong tự lợi, nên gấp ra khỏi sanh tử ba cõi. Còn Phật Như Lai chứng đắc bình đẳng trí, được pháp tánh không, vận tâm vô duyên từ vào cảnh giới ma, độ khắp chúng sanh, khiến họ an vui, nên gọi là Giác tha.
3. Giác hạnh viên mãn: Khác hơn Bồ Tát, vì hàng Bồ Tát tuy khởi lòng từ độ khắp chúng sanh nhưng giác hạnh chưa được viên mãn, chỉ có Phật, tâm cảnh đều lìa, Căn bản trí được hiển lộ toàn vẹn, Ngũ trụ phiền não đã tận diệt, hai thứ sanh tử không còn, ba giác đã trọn, muôn đức đã đủ, đầy đủ mười hiệu, nay chỉ nên một hiệu là Như Lai thì mười hiệu đồng bày.

Ba đời chư Phật đã nói Pháp này; ba đời đó là quá khứ, hiện tại và vị lai. Đức Xá Na tuy nói rằng: Chừng đầu mảy lông nhưng thực ra ba đời chư Phật cùng thuyết, ba đời Bồ Tát cùng học, vì sao vậy? Vì tâm là nguồn gốc của muôn pháp. Nếu tâm thì muôn pháp đều đủ, nên Chư Phật đồng thuyết, Đại sĩ đồng học.

Ta đã trăm ngàn kiếp tu hành môn Tâm địa này, ta được hiệu là Lô Xá Na, Chư Phật các ông truyền lời ta đã nói để khai mở tâm địa cho tất cả chúng sanh.

Giải thích:

Ngã, nghĩa là chính Chơn ngã được Bát tự tại của Như Lai, chẳng phải vọng ngã do phàm phu chấp ngũ uẩn thân tâm là ngã. Kiếp, tiếng Phạn nói cho đủ là Kiếp-ba-cấp-đà, Trung Hoa dịch là Thời phân, nghĩa là rất lâu xa, chẳng phải năm tháng có thể tính biết được.

Kinh Anh Lạc chép: “Thí như một dặm, hai dặm cho đến mười dặm đá, bề rộng cũng chừng ấy. Dùng y trời nặng 3 thù, theo ngày tháng ở nhân gian, cứ 3 năm lau bụi một lần, lau đến khi nào đá này mòn hết, thì gọi là một tiểu kiếp. Từ một dặm, hai dặm, cho đến 40 dặm cũng gọi là 1 tiểu kiếp. Lại nữa, đá dài 800 dặm, rộng cũng ngần ấy, dùng y trời Phạm Thiên nặng 3 thù, lấy trăm thứ châu ngọc sáng rõ của trời Phạm Thiên làm ngày tháng, cứ 3 năm lau 1 lần, lau đến khi nào đá này mòn hết, thì gọi là 1 trung kiếp. Lại

nữa, đá dài 800 dặm, rộng cũng ngàn ấy, dùng y trời Tịnh Cư nặng 3 thù, lấy ngàn thứ bảo quang minh cảnh làm ngày tháng, cứ 3 năm lau 1 lần, lau đến khi nào đá này mòn hết, thì gọi là 1 Đại A Tăng Kỳ Kiếp. Nếu 1 dặm, 2 dặm, cho đến 10 dặm đá hết, thì đó gọi là một dặm kiếp, 2 dặm kiếp v.v...Nếu 50 dặm đá hết, thì gọi là 50 dặm kiếp. Trăm dặm đá hết thì gọi là trăm dặm kiếp. Ngàn dặm đá hết thì gọi là ngàn dặm kiếp, vạn dặm đá hết thì gọi là vạn dặm kiếp.” Tất cả Hiền Thánh vào số lượng này, tu tất cả pháp môn, trải qua thời gian lâu hoặc mau, mà được quả Phật. Thời gian ấy có thể đến trăm kiếp mới chứng đắc Đẳng giác. Nếu tất cả chúng sanh vào trong số này, không bao lâu sẽ được thành Phật. Nếu không ở trong số này, thì không được gọi là Bồ Tát.

Nay nói trăm kiếp tu hành, như phẩm Thượng ghi: “Trăm A Tăng kỳ kiếp.” ở đây có thể do lược bớt kinh văn. Xét trong các kinh khác đều ghi: “Nhu Lai tu hành 3 Đại A Tăng kỳ kiếp, hoặc hơn thế nữa.” Lại trong trăm trung kiếp tu nhân tướng hảo, nên nói trăm kiếp là vậy. Ngài Thiên Thai Trí Giả dẫn Trí Độ Luận, Câu Xá Luận, Bà Sa Luận, v.v..., mà nói rằng: “Đức Như Lai từ cổ Phật Thích Ca đến Phật Thi Khí, Ngài gặp 75,000 Phật, gọi đó là A Tăng Kỳ đầu tiên (chẳng phải Phật Thi Khí trong thất Phật). Từ Phật Thi Khí đến Phật Nhiên Đăng, gặp 76,000 Phật, gọi đó là A Tăng Kỳ thứ 2, được thọ ký biệt hiệu là Thích Ca Văn. Từ Phật Nhiên Đăng đến Phật Tỳ Bà Thi, gặp 77,000 Phật, gọi là viên mãn A Tăng Kỳ thứ 3.” Từ kiếp đầu tiên đến đây, tu Lục độ đã xong, lại trụ trăm kiếp, tu nhân của 32 tướng tốt, 80 vẻ đẹp, nên Kinh Hiền Ngu chép: “Phật nói: Ta trải qua ba A Tăng Kỳ kiếp, tinh tấn siêng tu khổ hạnh, trăm kiếp tu phước.”

- A Tăng Kỳ đầu tiên, tu cúng dường 84,000 Phật.
- A Tăng Kỳ thứ 2, cúng dường 99,000 Đức Phật
- A Tăng Kỳ sau cùng, cúng dường 100,000 Phật Thế Tôn, xuất gia tu hành trì giới nghiêm mật, đầy đủ giới Ba-La-Mật, nương xe lục độ, mặc giáp nhẫn nhục, ngồi tòa kim cương, dưới cội Bồ đề, hàng phục Ma vương chứng thành Phật đạo.

Xét trong kinh Anh Lạc: “Khi Phật mới phát tâm tu hành chí cầu quả vị Duyên Giác, ở chỗ vắng vẻ nhàn tĩnh, trải qua 44 ức kiếp, không có Phật pháp thánh chúng. Thời gian đó là 70 kiếp sau cùng, gặp Phật Đại Thông Huệ diễn nói pháp Đại Thừa, mới phát khởi chút lòng tin hiểu, kiến tạo công đức. Trải qua 19 kiếp nữa, làm bậc Đại Quốc vương, cúng dường chúng Thanh tịnh, chu cấp cho những người nghèo thiếu, rời bỏ ngôi vua, xuất gia tu hành, an ngồi tĩnh niệm, tâm lần lần bị mệt mỏi, qua lại trong đường sanh

tử, thọ báo vô số, do ý không phát Đại Thệ nguyện, chỉ muốn thoát khỏi hoạn khổ tự thân. Lại trải qua 60 kiếp, gặp được Phật Bảo Anh, nói đạo nhưt thừa không hai, không nghe tên tiểu tiết, ngay đó phát tâm, thệ tâm rộng lớn không trở ngại, từ đó đến nay, trải qua bảy ức A Tăng Kỳ, luôn luôn thuận theo chánh pháp, nay mới tự giác ngộ. Phải biết bảy kiếp về trước, tuy là cần khổ tu đạo, nhưng không có thệ nguyện vững chắc, nên trọn không thể thành bậc Đăng Chánh Giác.”

Căn cứ vào đây thì trăm A Tăng Kỳ kiếp vẫn còn ít, đây cũng chỉ tùy cơ mà nói. Hóa nghi của Quyền thật, Đại tiểu không đồng. Nay đức Xá Na diễn nói pháp mà mình tu chứng ấy, khiến người khác sanh lòng tin. Nương pháp môn Tâm địa này để đạt đến kết quả tu chứng.

Chư Phật các ông truyền lời Ta đã nói, nghĩa là trước nói pháp, là khắp vì đại chúng, nay trao tâm ấn cho người chẳng phải người khác có thể kham được, nên đặc biệt phó chúc cho ngàn Phật Thích Ca, truyền lại lời của đức Phật Xá Na, chỉ lại cho các chúng sanh, khiến cho trên thừa dưới tiếp, vâng giữ giới pháp sẵn có.

Khai mở con đường tâm địa cho chúng sanh, nghĩa là tâm của tất cả chúng sanh vốn rộng rang, nhưng vì từ vô thủy kiếp đến nay, bị vọng tình hoặc nghiệp ngăn che, nên đức Xá Na phó chúc cho Thích Ca, truyền pháp môn khai mở tâm địa, khiến cho tất cả chúng sanh hoát nhiên khai thông tự tâm sẵn có của mình xưa nay. Nay chỉ nêu sơ lược, phần sau sẽ giải thích rõ hơn.

2. Phó chúc riêng

Lúc bấy giờ, đức Phật Lô Xá Na ngồi trên tòa sư tử có ánh sáng cõi trời rạng rỡ trong thế giới Liên hoa Đài tạng. Đức Phật phóng hào quang, trong hào quang có tiếng nói bảo Phật trên ngàn hoa, thọ trì pháp môn Tâm địa của Ta, mà đi truyền lại cho ngàn trăm ức Thích Ca, cho đến tất cả chúng sanh, theo thứ lớp nói phẩm Pháp môn Tâm địa này. Các ông nên thọ trì đọc tụng vâng làm.

Giải thích:

Thế giới Liên hoa Đài tạng, chính là thế giới Hoa Nghiêm Hải Tạng. Tạng, nghĩa là bao hàm, vì mười phương pháp giới, đều trụ trong đó. Phần còn lại là văn trùng tụng, sau sẽ giải thích.

Trên tòa sư tử có ánh sáng cõi Trời, nghĩa là tòa phát ra quang minh cao sáng hiển lộ rực rỡ, cũng như thiên quang chiếu khắp. Như Lai thuyết pháp vô úy, ma vương và ngoại đạo thấy đều quy phục, cũng như sư tử rống lên, các loài cầm thú khi nghe tiếng, thấy đều chạy trốn. Bởi vậy, tòa Phật ngồi gọi là tòa Sư tử, còn gọi là tòa Pháp không, cũng biểu thị cho sự vô úy, vì Như Lai chứng pháp Không, nên không sợ hãi.

Phẩm Thượng ghi: “Đức Xá Na ở trong cung Kim cang Quang Minh, ngồi trên trăm ngàn muôn ức hoa sen, ánh quang của tòa này sáng rỡ” là vậy. Trong ánh hào quang có tiếng nói bảo các Phật trên hoa sen, nghĩa là tâm địa của Như Lai, vốn bất dứt danh ngôn sắc tướng. Nay muốn hiển tâm địa chánh pháp này, trở lại dùng ánh sáng của tâm làm Phật sự, nên không dùng lời nói mà dùng ánh quang bảo. Đây là Phật Xá Na phóng quang bảo ngàn Phật. Ngàn Phật lại chuyển cho ngàn Phật Thích Ca hóa Phật, Thích Ca lại vì các chúng sanh mà nói.

Theo thứ lớp nói phẩm Tâm địa pháp môn, nghĩa là như phẩm trước nói về giai vị tu chứng của Bồ Tát, gồm các pháp môn như Thập Phát thú, Tâm địa pháp môn, v.v... nên đây bao gồm hết tâm địa giới phẩm sau, ở tâm thọ trì, ở miệng thì đọc tụng, tâm và khẩu tán tu không hai, nên nói “Nhất tâm vãng làm.”

3. Cúng dường Bản tôn

Lúc bấy giờ, Phật trên ngàn hoa, ngàn trăm ức Thích Ca từ tòa Sư tử sáng rỡ trong thế giới Liên hoa Đài tạng đứng dậy, tất cả đều thối lui, toàn thân các Ngài phóng ra hào quang không thể nghĩ bàn, trong hào quang đó hóa ra vô lượng Phật, đồng thời đem vô lượng hoa xanh, vàng, đỏ, trắng dâng lên cúng dường Phật Lô Xá Na, rồi thọ trì phẩm Tâm địa pháp môn như trước đã nói.

Giải thích:

Đức Xá Na đem Pháp phó chúc cho Phật ngồi trên ngàn hoa, Phật trên ngàn hoa lại đem pháp phó chúc cho ngàn trăm ức Thích Ca, tất cả đều lãnh thọ vãng theo, nên cáo từ thối lui.

Toàn thân các Ngài phóng ra ánh sáng không thể nghĩ bàn, nghĩa là ánh quang của Chư Phật có Thường quang và Phóng quang. Thường quang chính là bản giác viên minh, ánh sáng ấy chiếu khắp pháp giới. Phóng

quang tức là khởi thần thông, biến hiện chẳng phải một, nhưng không lìa bản nguyên tâm địa giới thể mà lưu xuất. Đã là giới thể cội nguồn, chính là bật dứt ngôn từ suy nghĩ, nên nói: “Không thể nghĩ bàn.”

Trong ánh quang đó, hóa ra vô lượng Chư Phật, mà vô lượng Chư Phật cũng không lìa tâm địa, như vậy tâm địa Xá Na cũng hóa ra ngàn Phật, ngàn Phật hóa ra ngàn trăm ức, ngàn trăm ức hóa ra vô lượng, lại hóa vô lượng hoa vi diệu rồi trở về cúng dường Phật tâm địa bản nguyên. Đây cũng là biểu trưng Bồ Tát dựa vào Tâm địa giới thể, đồng tu phước huệ, để thành muôn đức trang nghiêm tự tâm.

II. HAI PHẬT THUYẾT PHÁP

1. Phật trên ngàn hoa thuyết pháp

Trước nói về Phật ngồi trên ngàn đài hoa, hiện thân ở mười nơi mà nói pháp. Sau nói về ngàn trăm ức Thích Ca cũng hiện thân ở mười nơi mà thuyết Pháp. Mười nơi ấy là:

1. Kim cang tòa và Diệu Quang đường
2. Trong cung trời Đế Thích
3. Cõi trời Diệm Ma
4. Cõi trời Đâu Suất
5. Cõi trời Hóa Lạc
6. Cõi trời Tha Hóa
7. Cõi trời Sơ Thiên
8. Cõi trời Nhị Thiên
9. Cõi trời Tam Thiên
10. Cõi trời Tứ Thiên.

(Đây là Sắc giới, Đệ Tứ thiên, thuộc trên đỉnh sắc giới cứu cánh thiên, trên đó không còn cõi trời nào nữa).

Giải thích:

Hỏi: Trên cõi Sắc cứu cánh không còn cõi Trời nào hết, vậy Tứ không thiên thuộc Vô sắc ở chỗ nào?

Đáp: Tứ không thiên kia dùng bốn uẩn làm thân (Thọ, Tưởng, Hành, Thức), không còn sắc chất, con người giống như ngọc nát, cõi như hư không, nên

không có nơi chốn, chỉ tùy người đó ở chỗ nào tu chứng Tứ không định thì gọi là Tứ không thiên. Do định kia đã vượt ra ngoài Tứ thiên, nên để trên Tứ thiên.

Mỗi mỗi Phật đều từ thể giới Liên hoa Đài tạng này rồi ẩn khuất, ẩn khuất rồi nhập Tam muội thể tánh hư không hoa quang, trở lại thể giới bốn nguyên đến cõi Diêm Phù Đề, ngồi dưới cội Bồ đề.

Giải thích:

Thể tánh thì vô tướng, nên nói hư không, chính là Bốn nguyên tâm địa. tâm địa vốn đủ trí dụng, nên nói tâm thể tuy không nhưng đầy đủ hằng sa tánh đức, trí quang diệu dụng, nên gọi là thể tánh Hoa quang. Vậy Tam muội (định) của Như Lai chẳng phải từ ngoài mà vào, nên nói: “Na Già thường tại định, không lúc nào chẳng định.”

Lại nói: “Không khởi diệt định, hiện các oai nghi, chỉ cho biết ảnh tượng mười pháp giới để dẫn đạo chúng sanh.” Nay nói nhập và xuất, do thể dụng hợp nhất, nên nói nhập, thể dụng toàn bày nên nói “xuất”. Nghĩa là trăm ngàn định môn, đồng quy một tịch diệt, biến trí vô biên, cũng không lìa bốn nguyên. Ngài Khuê Phong nói: “Dứt hết tâm phân biệt, trí và lý hợp nhau, gọi đó là nhập.”

Tam muội, Trung Hoa dịch là Chánh định, cũng gọi là Chánh thọ. Tên gọi Tam muội rất nhiều nên quả vị tu chứng cũng không giống nhau. Như tất cả Thiền định, cũng gọi là định, cũng gọi là Tam muội. Nay nói Thể tánh Hoa quang là vượt xa các Tam muội trên.

Diêm Phù Đề, Trung Hoa dịch là Thắng Kim Châu, nghĩa là phía Bắc cõi Nam Thiệm Bộ Châu này có cây Đại thọ tên là Diêm Phù Đề, dưới cây có sông, sông ấy có cát vàng màu đỏ, nên lấy đó đặt tên. Cây này dựa vào sông đặt tên, Châu là dựa vào cây mà đặt tên, cho nên tên dịch là Thiệm Bộ Châu.

Bồ đề, Trung Hoa dịch là Đạo, là đạo cùng tột, gọi đó là Bồ đề, là đạo Đại Giác ngộ. Tên cây đó vốn gọi là Tất Bát La, Phật ngồi dưới gốc cây này, thành đạo chánh giác, nên gọi là Bồ đề. Cây này cao vài trăm thước, vỏ cây vàng trắng, lá cây màu xanh lục, mùa đông và mùa hạ không bị điêu tàn xơ xác, màu sắc tươi sáng không thay đổi. Thường thường đến ngày 15 tháng 2 âm lịch, là ngày Như Lai nhập niết bàn, lá cây đều xơ xác rơi rụng, trong khoảnh khắc lại xanh tươi trở lại. Kinh Hoa Nghiêm ghi: “Cây Bồ đề cao lồ

lộ rất đặc biệt, kim cang làm thân lưu ly làm cành, các thứ diệu báu xen lẫn làm nhánh, lá báu vúi nhau, rũ xuống như mây che, hoa báu nhiều màu sắc, phần nhánh cây bủa khắp, lại dùng Ma ni làm quả”. Đây là Tha thọ dụng thân của Xá Na. Cảnh giới của Bồ Tát Thập địa, chẳng phải hàng phàm phu Nhị thừa có thể thấy được, đó cũng là biểu trưng cho Trí Quang thần thông tam muội của Phật, ảnh hiện trang nghiêm trong tâm địa, lại đồng thể tánh Hoa quang. Đức Thích Ca do tu tập đạo pháp này, nên nói rằng trở về thế giới bốn nguyên, dưới gốc Bồ đề.

Từ thể tánh tam muội hư không Hoa quang xuất định xong, Ngài mới ngồi kim cang Thiên Quang Vương tòa và Diệu Quang đường, diễn nói Thập Thế giới hải. Ngài lại từ tòa đứng dậy, đến cung trời Đê Thích nói pháp Thập trụ; đến cung trời Diệm Ma nói pháp Thập hạnh; đến cung trời Đâu Suất nói pháp Thập Hồi hướng; đến cung trời Hóa Lạc nói pháp Thập Thiên định; đến cung trời Tha Hóa nói pháp Thập địa; đến cõi Sơ thiên nói pháp Thập Kim cang; đến cõi Nhị thiên nói pháp Thập nhẫn; đến cõi Tam thiên nói pháp Thập nguyện, sau cùng ở cõi Tứ thiên nơi vương cung cõi trời Ma-hê-thủ-la, nói Phạm Pháp môn Tâm địa mà Phật Lô Xá Na đã từng diễn nói trong Thế giới Liên Hoa Đài tạng Bốn nguyên của ta.

Giải thích:

Trước nói rõ ngàn Phật Thích Ca, sau cùng nói trăm ngàn ức Thích Ca, tất cả đều ở trước Phật Xá Na lãnh thọ Bồ Tát giới tạng rồi mới nhập định, trở về thế giới bốn nguyên. Nay nói rõ xuất định, hiện thân mười nơi nói pháp. Tòa Thiên Quang Vương, ở dưới cõi Bồ đề, cách Vương Xá thành 200 dặm, về phía Tây thuộc nước Ma Kiệt Đà, trung Thiên Trúc. Khi xưa thế giới này mới thành, tòa Thiên Quang Vương cùng đại địa đều dựng lập. Xét trong Tam thiên Đại thiên thế giới, tận cùng trái đất là kim luân, trên nối liền với mặt đất. Nó do kim cang tạo thành, chu vi hơn tám trăm bước. Vào thời Hiền kiếp một ngàn vị Phật ra đời, đều ngồi tòa này để nhập định kim cang, thành Vô thượng chánh giác, nên gọi đây là tòa kim cang Thiên Quang Vương. Đây là nơi Như Lai tu chứng thành đạo, cũng gọi là Đạo tràng.

Kinh Hoa Nghiêm chép: “Đất kia kiên cố, do kim cang tạo thành, các hoa báu và bánh xe báu thượng diệu, ma ni trong sáng, để làm đồ trang nghiêm, các sắc tướng hiển hiện vô biên, do thần lực của Phật khiến cho đạo tràng này được trang nghiêm hiện bày, cung điện lầu các, chỗ Như Lai ở trang nghiêm, rộng lớn trùm khắp mười phương, do các sắc quang lập nên ma ni,

các thứ hoa báu dùng để trang nghiêm, điện đường lầu các, thêm cấp cửa sổ, tất cả các vật tượng để trang nghiêm thể tánh. Tòa sư tử kia, rất cao rộng tốt đẹp, ma ni làm đài, hoa sen làm lưới, các báu thượng diệu thanh tịnh dùng làm bánh xe. Nếu chẳng phải hàng Đại cơ Bồ Tát, thì đâu có thể thấy được. Còn hàng phàm phu Nhị thừa, chỉ thấy được cây Bồ đề, tòa Bồ đề chu vi hơn trăm bước và Phật kim thân trượng sáu mà thôi.”

Diệu Quang đường, nghĩa là dùng các báu trang nghiêm, nên gọi là Diệu, đồ báu rực rỡ chiếu rọi vào nhau nên gọi là Quang, cũng gọi là Phổ Quang đường, hay Phổ Quang Minh điện. Nó ở phía Tây cây Bồ đề không xa, khi Như Lai mới thành chánh giác, trời Phạm Vương dùng bảy báu kiến lập nhà này. Trời Đế Thích xây tòa bảy báu, phóng ánh sáng lạ chiếu dưới cội Bồ đề, đức Phật ngồi trên tòa này bảy ngày phóng quang. Ngày nay các thứ báu biến thành đá rồi. Kinh Hoa Nghiêm chép: “Ở nơi Phổ Quang Minh điện, ngôi tòa sư tử Liên hoa Đài tạng là thế.”

Thập Thế giới hải: Xem kỹ trong Kinh Hoa Nghiêm. Tóm lại gồm:

1. Thế giới hải
2. Chúng sanh hải
3. Pháp giới an lập hải
4. Phật hải
5. Phật Ba-la-mật hải
6. Phật giải thoát hải
7. Phật biến hóa hải
8. Phật diễn thuyết hải
9. Phật danh hiệu hải
10. Phật thọ lượng hải.

Biển lấy sâu rộng làm nghĩa, tức là tất cả pháp Như Lai đã nói, mười thứ này tóm thâu hết.

Kinh Anh Lạc chép: “Khi Phật mới đắc đạo, dưới cội cây Bồ đề, Ngài nói pháp môn Thập Thế giới hải. Lúc đó có 80,000 Vô cầu Bồ Tát hiện thân thành Phật. Lại nói có 90 ức người thể nhập Lục nhập Minh môn. Ngài lại đến pháp đường Phổ Quang giảng về mười quốc độ Phật, có trăm muôn ức người, thể nhập Lục nhập Minh môn, cho nên Ngài ở Ma Ni đường – cõi trời thứ sáu - giảng pháp Thập địa, có trăm muôn hằng hà sa số người thể nhập Lục nhập Minh môn.

Cung điện của Đế Thích: Đế Thích tiếng Phạn nói đủ là Thích Đề Hoàn Nhơn, Trung Hoa dịch là Năng Thiên Chủ, nghĩa là người này thường làm thiên chủ ba mươi ba cõi trời. Cung điện của thiên chủ này tên là Thù Thắng điện, ở trên đỉnh núi Tu Di, chính là cõi trời Đao Lợi thứ hai trong các cõi trời dục giới. Kinh Hoa Nghiêm chép: “Lúc bấy giờ do oai thần lực của Như Lai, tất cả thế giới trong mười phương, mỗi một tứ thiên hạ trong cõi Diêm Phù Đề thấy đều thấy Như Lai, ngồi nơi cõi Bồ đề, mỗi Phật đều có Bồ Tát nương thần lực của Chư Phật để diễn nói pháp. Họ đều cho rằng ta hằng ở nơi Phật.”

Bấy giờ đức Thế Tôn không rời khỏi cõi Bồ đề, mà lên đỉnh núi Tu Di, hướng về cung điện trời Đế Thích, ngoài ra Phật trong các cõi cũng đều như vậy.

Kinh Sớ ghi: “Như Lai chẳng rời Bồ đề mà lên cõi trời Đế Thích, đó là thể dụng tự tại, phó cảm đến lòng ham muốn của chúng sanh.” Thí như khi nước sông yên lặng, dù một mặt trăng, nhưng ba thuyền cùng thấy, một thuyền dừng lại, hai thuyền đi về phía Nam và Bắc. Người trên thuyền phía Nam thấy trăng ngàn dặm theo phía Nam, người trên thuyền phía Bắc thấy trăng ngàn dặm theo phía Bắc, người trên thuyền dừng lại thấy trăng không dời đổi. Ấy là mặt trăng không lia giữa dòng mà đèn phía Nam hay phía Bắc. Như Lai ứng hiện cũng thế. Nên biết dụng của pháp thân là ứng thân cùng khắp, đi hay ở là do nơi duyên chứ Phật không động tĩnh. Nên Kinh chép: “Thân Phật biến khắp pháp giới, khắp hiện ở trước tất cả chúng sanh, tùy duyên phó cảm đều châu biến mà vẫn hằng ở nơi tòa Bồ đề.” Bởi vậy, Như Lai không rời chơn tế mà lợi lạc khắp quần sanh.

Thập trụ, là hàng Bồ Tát tấn tu từ cạn đến sâu, lấy Diệu giác làm quả cuối cùng, nhưng bắt đầu từ Thập tín nên nói quả Diệu giác từ Tín mà vào, vào rồi an trụ.

Từ đây sắp xuống bốn mươi ngôi vị: Trụ, Hạnh, Hương, Địa. Các Kinh khác chỉ nêu sơ lược.

Ngay trong Phẩm Thượng, bản kinh nói phát lòng tin nhẫn kiên cố rồi, tiến lên Thập Phát Thú Tâm. Mười tâm ấy là:

1. Xả tâm
2. Giới tâm
3. Nhẫn tâm
4. Tấn tâm

5. Định tâm
6. Huệ tâm
7. Nguyện tâm
8. Hộ tâm
9. Hi tâm
10. Đánh tâm.

Kinh An Lạc Bồ Nhiếp chép:

1. Phát tâm trụ
2. Trì địa tâm trụ
3. Tu hành tâm trụ
4. Sanh quý tâm trụ
5. Cụ túc phương tiện tâm trụ
6. Chánh tâm trụ
7. Bất thối tâm trụ
8. Đồng chơn tâm trụ
9. Pháp vương từ tâm trụ
10. Quán đánh tâm trụ.

Diệm Ma Thiên, tiếng Phạn là Diệm Ma hoặc Dạ Ma, Trung Hoa dịch là Thời Phần, là cõi trời thứ ba trong sáu cõi dục. Cung điện cõi trời này gọi là Bảo đường.

Thập hạnh, là do mười Trụ trước tấn thú tu hành được viên mãn. Tuy tu hành chưa thành tựu nhưng được lợi ích cả hai là tự lợi và lợi tha, nên lợi ích khắp chúng sanh, tùy thuận lòng mong muốn của họ, khiến họ được vui mừng, thực hành pháp nhẫn kiên cố, gọi là Thập Trưởng dưỡng tâm.

Mười tâm được Trưởng dưỡng ấy là:

1. Từ tâm
2. Bi tâm
3. Hi tâm
4. Xả tâm
5. Thí tâm
6. Hảo tâm
7. Ích tâm
8. Đồng tâm
9. Định tâm
10. Huệ tâm

Kinh Anh Lạc chép:

1. Hoan hỷ tâm hành
2. Nhiều ích tâm hành
3. Vô sân hận tâm hành
4. Vô tận tâm hành
5. Vô si loạn tâm hành
6. Thiện hiện tâm hành
7. Vô trước tâm hành
8. Tôn trọng tâm hành
9. Thiện pháp tâm hành
10. Chơn thật tâm hành.

Cõi trời Đâu Suất là cõi trời thứ tư trong sáu cõi trời dục, Trung Hoa dịch là Hỷ Túc. Cung điện cõi trời này gọi là Pháp Quang đường.

Thập Hồi hướng, nghĩa là hành giả tận tu thập hạnh viên mãn rồi, khởi tâm đại bi cứu độ tất cả chúng sanh, hồi chuyển pháp thiện của Thập hạnh, hướng đến ba chỗ:

1. Hướng đến Chơn như thật tế, ấy là sở chứng.
2. Hướng đến Vô thượng Bồ đề, ấy là sở cầu.
3. Hướng đến tất cả chúng sanh, ấy là đối tượng sở độ.

Lại dùng tâm năng hồi hướng và thiện hạnh, sở hồi hướng, hướng đến muôn loại, vạn hạnh được viên mãn, đồng nhập vào pháp giới, chính là “Kiên trì tu nhẫn” trong Phẩm Thượng, kiên cố tu trì trong tâm nhẫn.

Thập Kim cang tâm gồm:

1. Tín tâm
2. Niệm tâm
3. Hồi hướng tâm
4. Đạt tâm
5. Trục tâm
6. Bất thời tâm
7. Đại thừa tâm

8. Vô tướng tâm
9. Huệ tâm
10. Bất hoại tâm.

Kinh Anh Lạc chép:

1. Tâm hồi hướng cứu độ tất cả chúng sanh, lia chúng sanh tướng.
2. Tâm hồi hướng chẳng hoại
3. Tâm hồi hướng ngang bằng tất cả Phật
4. Tâm hồi hướng đến mọi nơi
5. Tâm hồi hướng kho tàng công đức vô tận
6. Tâm hồi hướng tùy thuận căn lành bình đẳng
7. Tâm hồi hướng tùy thuận quán tất cả chúng sanh như nhau
8. Tâm hồi hướng tướng chân như
9. Tâm hồi hướng giải thoát, không trói buộc
10. Tâm hồi hướng thể nhập vô lượng pháp giới.

Cõi trời Hóa Lạc là cõi trời thứ năm trong sáu cõi trời dục giới.

Thập Thiên định, cũng gọi là Thập Đại tam muội, các Đại Bồ Tát mới có khả năng khéo vào. Vào tam muội này (nhập định) được pháp giới lực không cùng tận, được pháp vương vị vô lượng tự tại, sanh vào nhà Như Lai, thị hiện các thứ thần thông quảng đại. Thập Đại tam muội ấy là:

1. Phổ Quang tam muội
2. Diệu Quang tam muội
3. Thứ lớp khắp đến các cõi Phật tam muội
4. Thành tinh tấn tâm hành tam muội
5. Biết quá khứ tạng trang nghiêm tam muội
6. Trí Quang Minh Tạng tam muội
7. Biết rõ tất cả thế giới Phật trang nghiêm tam muội.
8. Chúng sanh sai biệt thân tam muội
9. Pháp giới tự tại tam muội
10. Vô ngại luân tam muội.

(Xem phẩm Thập Định trong Kinh Hoa Nghiêm.)

Cõi trời Tha Hóa là cõi trời thứ sáu trong sáu cõi trời dục giới. Cung điện cõi trời này tên là Ma Ni Bảo Tạng.

Thập địa, nghĩa là hành Bồ Tát chứng ngôi Thập địa này, cũng như đất liền, tất cả Phật pháp nương vào đây phát sanh.

Kinh Anh Lạc chép: “Địa gọi là Trì, giữ gìn tất cả muôn A Tăng Kỳ công đức.” Địa cũng gọi là sanh, vì sanh ra tất cả nhơn quả, tức Thập Địa trong Thánh Nhẫn Kiên Cố ở Phẩm Thượng, gồm:

1. Thể tánh bình đẳng địa
2. Thể tánh thiện huệ địa
3. Thể tánh quang minh địa
4. Thể tánh nhĩ diệm địa
5. Thể tánh huệ chiếu địa
6. Thể tánh hoa quang địa
7. Thể tánh mãn túc địa
8. Thể tánh Phật hồng địa
9. Thể tánh Hoa Nghiêm địa
10. Thể tánh nhập Phật giới địa.

Kinh Anh Lạc chép:

1. Hoan hỷ địa
2. Ly cấu địa
3. Minh địa hay Pháp quang địa
4. Diệm Huệ địa cũng gọi là Diệm địa
5. Nan Thắng địa
6. Hiện tiền địa
7. Viển hành địa
8. Bất động địa
9. Diệm Huệ địa cũng gọi là Thiện Huệ địa
10. Pháp Vân địa.

Sơ thiên là sơ Thiên thiên trong Sắc giới.

Thập Kim cang: Xét ở phẩm thượng và phẩm hạ trong kinh này chính là Thập Hồi hương. Nhưng ở cõi trời thứ tư đã nói đến Thập Hồi hương, ở đây tên gọi tuy giống nhưng ý nghĩa thì khác. Nay dựa vào Kinh Hoa Nghiêm nêu ra Thập Kim cang tâm. Nhưng bản kinh này và kinh Hoa Nghiêm, cùng nói trong một thời gian, về sau các vị kết tập, chia làm hai bộ. Nghĩa là tâm nguyện của Bồ Tát thì kiên cố vững chắc không gì lay động được, chắc như Kim cang.

1. Tâm rõ biết các pháp
2. Tâm hóa độ chúng sanh
3. Tâm trang nghiêm thế giới
4. Tâm đem căn lành hồi hướng
5. Tâm phụng sự Đại sư
6. Tâm thực chứng các pháp
7. Tâm hành hạnh nhẫn nhục rộng lớn
8. Tâm luôn luôn tu hành
9. Tâm tự hành đầy đủ
10. Tâm khiến cho người khác được mãn nguyện.

Nhị thiền là đệ nhị Thiền thiên trong Sắc giới.

Thập nhẫn, hành giả đạt được sức nhẫn này, thì đạt được nhẫn địa vô ngại của Bồ Tát, chứng đắc tất cả Phật pháp, vô ngại không cùng tận. Đây chính là hậu tâm Đẳng giác Bồ Tát đã chứng các pháp, đoạn dứt hết vi tế vô minh. Trong Kinh Hoa Nghiêm, Nhẫn có nhiều loại:

1. Âm thanh nhẫn
2. Thuận nhẫn
3. Vô sanh pháp nhẫn
4. Như huyền nhẫn
5. Như diệm nhẫn
6. Như mộng nhẫn
7. Như hương nhẫn
8. Như ảnh nhẫn
9. Như hóa nhẫn
10. Như không nhẫn.

Tam Thiền là đệ tam Thiền thiên trong Sắc giới.

Thập nguyện: Kinh Hoa Nghiêm nêu ra 2 loại:

Thập nguyện trước:

1. Nguyện thành tựu chúng sanh không có mệt mỏi
2. Nguyện hành đầy đủ các việc thiện để thanh tịnh các thế giới
3. Nguyện thừa sự Như Lai, thường sanh tâm tôn kính
4. Nguyện hộ trì chánh pháp, không tiếc thân mạng
5. Nguyện dùng trí tuệ quán sát các cõi Phật
6. Nguyện cùng các Bồ Tát, đồng một thể tánh

7. Nguyên vào cửa Như Lai, rõ tất cả pháp
8. Nguyên thấy Phật sanh lòng tin kính đều được lợi ích
9. Nguyên dùng thần lực trụ thế, mãi cho đến kiếp vị lai
10. Nguyên đầy đủ hạnh nguyện của đức Phổ Hiền, trừ sạch cấu uế, chứng đắc môn như thiết chủng trí.

Thập nguyện sau:

1. Nguyên lễ kính Chư Phật
2. Nguyên xưng dương tán thán Như Lai
3. Nguyên rộng tu các pháp môn để cúng dường
4. Nguyên sám hối tất cả nghiệp chướng
5. Nguyên vui theo tất cả công đức
6. Nguyên thỉnh Phật chuyển bánh xe pháp
7. Nguyên thỉnh Phật trụ thế
8. Nguyên thường theo Phật để học hỏi
9. Nguyên hằng tùy thuận chúng sanh
10. Nguyên hồi hướng khắp tất cả.

Tứ thiên là đệ tứ Thiên thiên trong Sắc giới.

Ma Hê Thủ La, Trung Hoa dịch là Đại Tự Tại, được tám thứ tự tại, giải thoát tâm ham vui, ánh quang sáng vượt hơn tất cả, ở trên đỉnh cõi sắc giới, làm bậc Thiên chủ thống lãnh Đại Thiên thế giới. Thập Trụ Bồ Tát này tên là Oai Linh Đệ, Phật trước ở cõi Tứ Thiên thuyết giảng các pháp môn trụ, hạnh, hướng, v.v... nay thân rớt sau cũng ở Tứ Thiên, giảng pháp Tâm địa Pháp môn.

Lại nữa, không có pháp nào vượt qua tâm. Nay pháp vô vi, vô tướng là bốn nguyên chẳng phải tâm phàm phu và sơ phát ý Bồ Tát có thể lường được, chỉ có Phật cùng Phật, mới có thể biết được mà thôi.

2. Ngàn trăm ức Thích Ca nói Pháp

Ngoài ra hai trăm ức Thích Ca giảng nói cũng lại như thế, không hai không khác, như trong Phẩm Hiền Kiếp có nói rất rõ.

Giải thích:

Pháp môn Tâm địa của Xá Na, nay một ngàn trăm ức Phật, cũng thuật lại như thế, nên nói: “Không khác, không hai.”

Phẩm Hiền Kiếp rút ra từ Đại Bồn, Kinh văn trước đã nói. Đây là phần tổng kết phẩm Thượng. Văn số ngày xưa đặt phần này ở đầu phẩm hạ, để bày rõ Bồn và Tích của Phật Thích Ca, khiến cho người biết rõ như xem chỉ trong bàn tay, nên nay theo bản cựa dịch.

III. MỘT PHẬT THUYẾT PHÁP

1. Mười nơi thuyết pháp

Lúc bấy giờ đức Phật Thích Ca Mâu Ni từ lúc mới hiện thân thế giới Liên hoa Đài tạng, từ Đông phương đến Vương cung cõi trời này nói kinh, giáo hóa chúng trời, rồi Ngài giáng sanh cõi Diêm Phù Đề, nước Ca Tỳ La.

Mẹ Ngài là Hoàng hậu Ma Da, Cha tên Bạch Tịnh, Ngài tên Tất Đạt, 7 tuổi xuất gia, 30 tuổi thành đạo, hiệu là Thích Ca Mâu Ni Phật, ở nơi Tịch diệt đạo tràng, ngôi tòa Hoa Quang Vương, cho đến Vương cung cõi trời Ma Hê Thủ La, trong thời gian đó, lần lượt nói pháp, cả thấy mười nơi.

Giải thích:

Trước nói về ngàn Phật, ngàn trăm ức Thích Ca nói pháp trong trăm ngàn ức thế giới, nay nói về một thế giới, một đức Phật Thích Ca giáng sanh, nói rõ quốc độ, tên họ cha mẹ, xuất gia tu đạo thành Phật, tóm tắt đại lược về việc lợi sanh.

Đông phương, nghĩa là thế giới có một mặt trời, một mặt trăng này ở phía Đông trong thế giới Hoa tạng, nên kinh Anh Lạc chép: “Trong một pháp giới, có quả báo của một cõi. “Đối với tất cả pháp hữu vi, hoặc phàm hoặc thánh, nếu thấy mà chấp đắm, hoặc pháp như pháp quả, cũng không ngoài pháp giới. Chỉ có riêng Phật là người sống ngoài pháp giới, sau lại trở vào pháp giới tạng, chỉ rõ thiện, ác, tốt, xấu, vô lượng quả báo sai khác cho những chúng sanh vô minh sâu dày.

Cung Thiên Vương, là nơi tất cả Phật xuất thế. Đầu tiên Phật ở cõi trời Đâu Suất Thiên cung để giáo hóa các Thiên tử ở cõi này, xong Ngài giáng sanh xuống cõi Nam Diêm Phù Đề.

Ma Thọ hóa, nghĩa là theo các kinh điển Phật nói trời Đâu xuất không có ma, các Thiên tử cõi trời thường tu pháp môn Hỷ túc định nên không có ma ở cõi này. Vương cung cõi trời Ma Hê Thủ La ở Tứ Thiên thiên là chót đỉnh cõi sắc giới. Tứ Thiên có 9 cõi trời, 5 cõi trời trên gọi là “Ngũ bát hoàn thiên” - thuộc cõi sắc giới, đây đều là chỗ ở của các vị Thánh nhơn đã chứng A Na Hàm, là quả thứ ba trong tứ quả Thanh văn Nhị thừa. Trên đỉnh cõi sắc giới có cung điện Tỳ Lô Giá Na, các vị đại Bồ Tát thường tập hợp trên đó nên không có ma. Phật ở trong cung điện Ma vương, nơi cõi trời Tha Hóa nói pháp, khiến cho ma được thọ hóa rồi, mới đến cõi trời Đâu Suất, hoặc ma tự đến cõi trời Đâu Suất thọ hóa.

Trong Tập Chú ghi: “Đâu Suất thiên còn ở trong dục giới, trong bảy cõi trời Phạm Thế, vì Phật thường ở trong đạo pháp, nên cung Ma thường bao hàm hết trong đó. Lúc Thế Tôn ở cung trời Đâu Suất, Ngài có tên là Bồ Tát Hộ Minh.

Nước Ca Di La, Trung Hoa dịch là Xích Trạch; hay Ca Tỳ La, Trung Hoa dịch là Huỳnh Sắc, nghĩa là từ xa xưa có vị tiên tóc vàng tu đạo ở đây, nên lấy đó đặt tên. Đây thuộc địa phận Thiên Trúc. Thiên Trúc gồm có 12 nước, Ca Di La chính là trong địa phận Nam Thiệm Bộ Châu. Tiếng Phạn Ma Ha Ma Da, Trung Hoa dịch là Đại Huyền, cũng gọi là Đại Trí Mẫu, nghĩa là Bồ Tát thành tựu Đại nguyện Trí huyền giải thoát môn, dùng Đại Huyền Thuật, thường làm mẹ chư Phật. Ngày 8 tháng 7 âm lịch, Hộ Minh Bồ Tát từ cung trời Đâu Suất cõi Đại bạch tượng vương vào hông phải bà mẹ mà thụ thai. Căn trí Đại thừa thấy Bồ Tát nương lâu các chiên đàn, trụ trong thai mẹ. Phụ vương tên Duyệt Đàn Đầu, Trung Hoa dịch là Tịnh Phạn, nay gọi là Bạch Phạn – tuy hai nghĩa nhưng ý chỉ là một.

Tất Đạt, Trung Hoa dịch là Đốn Kiết, nghĩa là Phật đản sanh, ngày mùng 8 tháng 4, các điềm lành kiết tường, liền thời xuất hiện. Còn dịch là Nhứt Thiết Nghĩa Thành, đây là tên chữ của Phật khi còn tuổi nhỏ. Bảy tuổi, Ngài xuất gia. Các kinh đều nói 19 tuổi hoặc 24 tuổi, nay nói 7 tuổi hoặc 24 tuổi xuất gia. Đầu tiên Ngài đến tham vấn các vị tiên nhơn, biết chỗ sở đắc của họ là chẳng phải chánh đạo. Thật ra, ngay từ khi Bồ Tát mới 7 tuổi, ở nơi vườn ngự uyển, ngồi dưới gốc cây Diêm phù, Ngài tu đạo ly dục tịch tĩnh rồi, một năm trôi qua, vì muốn hàng phục các hàng ngoại đạo, thị hiện tu tập

6 năm khổ hạnh cộng thành 7 năm, thế nên nói 7 tuổi xuất gia, 30 tuổi thành đạo. Có kinh nói 19 tuổi, nửa đêm ngày 15 tháng 2, Ngài cuỡi ngựa Kiên trác vượt thành xuất gia, 6 năm tu hành khổ hạnh, 5 năm đi du hóa, 30 tuổi thành đạo.

Đây tất cả đều do Như Lai tùy cơ ứng hóa, chẳng phải trí hiểu biết của phàm phu, Nhị thừa có thể lường được, hoặc là đương thời các nhà phiên dịch tạm ước định thế thôi. Người xưa thận trọng, họ không dám sửa đổi.

Thích Ca, Trung Hoa dịch là Năng Nhon – là họ. Mâu Ni, Trung Hoa dịch là Tịch Mặc – là tên. Từ Phật xa xưa đã thọ ký cho Ngài được Thánh hiệu này, cũng nói thưở xa xưa Như Lai làm người thợ gốm cúng dường Cổ Phật Thích Ca, tự phát thệ nguyện, nguyện đồng danh hiệu như đức Phật kia.

Tịch diệt Đạo tràng, chính là dưới cội cây này thành đạo giác ngộ, tòa này là chỗ chứng Đại Tịch diệt đạo Niết Bàn, hoặc nói Tịch ngữ trụ phiên nào, dứt hai thứ sanh tử (phân đoạn và biến dịch) là nơi đắc đạo.

Kinh Hoa Nghiêm chép: “Lúc bấy giờ đức Thế Tôn ngồi nơi tòa này, rõ suốt tất cả pháp rồi thành bậc tối chánh giác.” Nhưng pháp thân thì vốn không thành, vượt ra ngoài chướng ngại gọi là thành, báo thân tứ trí tròn sáng là thành, hóa thân tám tướng ngồi dưới gốc cây Bồ đề là thành. Nên nói: “Thích ứng với vật nên gọi là thành thân, tùy nghi đặt tên.”

2. Nhon duyên khởi giáo

Khi ấy Phật quán xem màn lưới báu của các trời Đại Phạm Thiên Vương, nhân đó nói vô lượng thế giới cũng như lỗ lưới, mỗi mỗi thế giới, đều khác nhau không đồng, có vô lượng sai khác, pháp môn của Phật cũng lại như thế.

Giải thích:

Đại phạm Thiên Vương, nghĩa là ba ngàn Đại Thiên thế giới, có muôn ức Đại Phạm Thiên Vương. Đại ở đây, chẳng phải Đại Phạm Thiên Vương trong cõi trời sơ thiên, mà là Đại Tự Tại Phạm vương ở cõi trời Tứ Thiên.

Xét trong phẩm trước, thì có vô lượng Đại Phạm Thiên Vương. Đây tổng nêu các trời Phạm Vương trong thế giới đến nhóm họp nhiều như vi trần.

Mành lưới báu, nghĩa là nhiều muôn mặt lưới, lớp lớp trùng trùng, vô lượng sai khác, mà ánh sáng hạt châu chiếu rọi vào nhau, không ngăn ngại nhau. Chư Phật tùy cơ thuyết giáo, cũng đều sai khác vô lượng, nhưng không hề bị ngăn ngại.

3. Giảng sanh không phải một

Nay Ta đã đến thế giới Ta Bà này tám ngàn lần, ngồi trên tòa Kim cang Hoa quang, cho đến Vương cung cõi trời Ma Hê Thủ La, vì tất cả đại chúng trong đây nói sơ lược Tâm địa pháp môn.

Giải thích:

Pháp thân Như Lai, nghĩa là thể của pháp thân vắng lặng như hư không, vốn đã lia tướng năng và sở, động tịnh, sanh diệt, qua lại. Nên kinh Đại Bát Niết Bàn chép: “Như Lai giả, vô sở tùng lai, diệt vô sở khứ”, nghĩa là pháp thân Như Lai không từ đâu đến và cũng không đi về đâu. Nay nói tám ngàn lần, chính là đại dụng của Như Lai, dùng Bi trí lợi sanh mà thôi.

Kinh Hoa Nghiêm chép rằng: “Như Lai vốn không có thân, vì chúng sanh nên Ngài thị hiện thân kia.” Pháp thân thì vô sanh mà không chỗ nào là không có, có tất cả tướng. Pháp thân và Hóa thân không có dị thể, do cơ cảm của chúng sanh, thì thấy Phật cũng xuất thế, khi duyên hết thì thấy Phật nhập diệt. Như áng mây che mặt trời, kẻ ngu muội liền cho Phật diệt độ. Khi mây tan mặt trời hiện, lại bảo rằng Phật xuất hiện. Chúng sanh cũng vậy, nghiệp chướng nặng không thấy được mặt trời trí tuệ, nghiệp nhẹ thấy được Phật xuất hiện nơi đời, chỉ do cơ cảm của chúng sanh chứ Phật không hề có đến đi. Xuất thế hay diệt độ đều vì lợi ích chúng sanh mà thôi. Nên Kinh Niết Bàn chép: “Chư Phật Như Lai vì muốn khiến cho chúng sanh sanh tâm ham mộ, nên xuất hiện nơi đời, muốn khiến cho chúng sanh sanh tâm ngưỡng mộ và luyến tiếc, nên thị hiện nhập Niết bàn.” Theo các kinh khác, trăm ngàn chỉ là số lớn của tục ngữ mà thôi. Như kinh Niết Bàn chép: “Ta tuy ở cõi Diêm Phù Đề, thường thường thị hiện nhập Niết bàn, nhưng thật ra ta đâu thực nhập Niết bàn.” Như Lai tánh thực ra không diệt, thế nên phải biết đây là pháp thường trụ, pháp không thay đổi. Đại Niết Bàn tức là pháp giới của Phật Như Lai. Chúng sanh cho rằng Ta mới thành Phật, nhưng thật ra trong vô lượng kiếp việc làm đã xong vì tùy thuận pháp thế gian, nên Ta thị hiện ở cõi Diêm Phù Đề, xuất gia cho đến thành đạo.”

Kinh Pháp Hoa chép: “Thực ra Ta đã thành Phật từ vô lượng, vô biên, vô số kiếp đến nay. Trăm ngàn muôn ức Na Do Tha kiếp, Ta thường ở cõi Ta Bà này, thuyết pháp giáo hóa chúng sanh khắp mọi nơi, cả trăm ngàn Na Do Tha A Tăng Kỳ, cõi nước, dẫn dắt chúng sanh, thọ mạng của Ta cũng vô lượng A Tăng Kỳ kiếp thường trụ bất diệt, chẳng phải thực diệt độ, nhưng Ta nói: Sẽ diệt độ” đó là Như Lai dùng phương tiện để giáo hóa chúng sanh.

Hỏi: Như Lai đã thành Phật từ lâu xa, sao không tự hiện thân thuyết pháp mà lại giảng sanh vào Vương cung Tịnh Phạn và Hoàng Hậu Ma Da để xuất gia tu đạo?

Đáp: Nếu không làm vậy, kẻ phàm phu vô trí sẽ nghi Phật là hóa nhơn, hoặc cho rằng người không có cha mẹ, vợ con, tông tộc, mới có thể đắc đạo; còn phàm phu làm sao đắc đạo, nên không chịu tu tập noi theo, đây chính là diệu dụng mà Như Lai thị hiện, phương tiện độ sanh.

Ta Bà, Trung Hoa dịch là Năng Nhẫn, cũng gọi là Kham Nhẫn, nghĩa là chúng sanh ở thế giới này hay kham nhẫn, chấp nhận chịu khổ tam độc (tham, sân, si) và các khổ phiền não mà không sanh tâm nhàm lìa để cầu giải thoát.

Cho đến, nghĩa là mười nơi thuyết pháp này, trước là tòa kim cang, sau cùng là cung Thiên vương, ngoài ra còn 8 nơi khác ở hết trong đó.

Trước nói Thiên Quang Vương tòa, nay nói Hoa Quang Vương tòa, vì từ ngàn Phật cũng đều xuất phát từ Hoa Quang tam muội mà ngồi tòa này. Đại địa chấn động, mà tòa này nghiêm nhiên bất biến, chính là tiêu biểu thực tướng Tâm địa giới thể, cũng như chất kim cang, hay phá trừ được tất cả phiền não mà không bị phiền não làm dao động.

Vì tất cả đại chúng trong đây, nghĩa là đại chúng thập trụ xứ, lược nói trăm ngàn hàng hà sa pháp môn trong tâm địa, như chùng đầu sợi lông rồi sau mới vì hàng địa thượng phàm phu mà nói, văn sau sẽ nêu rõ.

4. Nói giới cho phàm phu

Phật từ cung Thiên Vương, cho đến Nam Diêm Phù Đề, dưới cội Bồ Đề, vì tất cả chúng sanh, kẻ phàm phu si ám, nói Tâm địa Phật Lô Xá Na. Người sơ phát tâm nên đọc tụng Kim cang Quang minh Bảo giới này, là bản nguyên của tất cả Phật, tất cả Bồ Tát, là Phật tánh chủng tử của tất

cả chúng sanh đều có Phật tánh, tất cả ý thức, sắc tâm là tình, là tâm đều ở trong Phật tánh giới, thường có chánh nhân, thường có pháp thân thường trú.

Giải thích:

Trước vì Đại chúng Bồ Tát mà nói, nay vì hàng phàm phu trước quả vị Thập địa mà nói. Si là không biết chánh pháp, vọng sanh tà kiến, Ám là vô minh phiền não, che lấp tâm địa.

Như Lai vì lòng từ bi thương xót hạng người này nên tám ngàn lần qua lại cõi Ta Bà để truyền nói chánh giới của Phật Lô Xá Na. Ba đời Chư Phật đều thọ chánh giới này trước để làm chánh nhân thành Phật, nên nói trong khi mới phát tâm thường nên đọc tụng giới này.

Giới chính là Kim cang Quang Minh Bảo Giới, là 10 giới trọng, 48 giới khinh. Quang minh nghĩa là ánh sáng của giới này hay phá trừ nhà si ám, vô trí vô minh.

Báu của Kim cang, nghĩa là thể chất của giới này chắc như kim cang hay phá hoại tất cả mọi vật mà không bị các vật phá hoại nó, dù đây là chánh giới, hay xô dẹp được tất cả phiền não, núi kiêu mạn tà kiến, lại hay phát sanh vô lượng pháp tài công đức, nên gọi là báu. Tất cả chư Phật Bồ Tát đều lấy giới này làm hạt giống Phật tánh bản nguyên.

Tất cả chúng sanh đều có Phật tánh, nghĩa là ở Thánh, tánh này không thêm và ở phàm, tánh này cũng không giảm. Nên Kinh chép: “Tất cả chúng sanh xưa nay đã thành Phật, chỉ vì một niệm bất giác ban đầu rời khỏi lên vô minh vọng động, thành ra tối tăm si ám, tự mình làm chướng, nên Phật khiến cho thọ chánh giới này để khai thông. Chướng kia đã trừ thì Phật tánh tự hiện.”

Ý thức sắc tâm, nghĩa là một thể nhưt chơn pháp giới, do không giữ được thể chơn như, nên mới có tên là Tâm, Ý, Thức. Tên gọi tuy có ba, mà thể của nó vốn không hai

Ý thức, chính là tên khác của tâm, nghĩa là phàm phu vọng động bỗng nhiên tập khởi gọi là Tâm, tiếp theo tâm suy lường gọi là Ý, sau sanh niệm phân biệt gọi là Thức.

Sắc là sắc chất, chính là sắc thân tứ đại.

Tình và tâm này đều thể nhập trong Phật tánh giới, nghĩa là Tình, là tên khác của ý thức, chính là phát minh thấy rõ tất cả sắc tâm của chúng sanh đều có Phật tánh, ngoài tâm này ra không có Phật tánh nào nữa cả. Các pháp cũng như thế, chỉ có một thể, nên nói A Lại Da Thức, chính là Như Lai tạng là thể.

Đương đương, nghĩa là hành giả lãnh thọ giới này, tu hành như pháp, đó là chánh nhân quyết định thành Phật, có chánh nhân này rồi, quyết định hằng trụ cực quả thanh tịnh pháp thân.

Ví như vàng đã ra khỏi quặng không bao giờ trở lại quặng nữa, nên nói là Thường.

Trong Kinh Tâm Địa Quán có bài kệ rằng:

Chúng sanh vốn có Bồ Đề chủng
Đều nằm trong thức A Lại Da
Nếu gặp bạn tốt phát đại tâm
Dùi mài ba chủng tu diệu hạnh
Dứt sạch phiền não sở tri chướng
Chứng đắc Như Lai thường trụ thân.

Mười Ba-la-đề-mộc-xoa này xuất hiện nơi đời. Giới pháp này tất cả chúng sanh trong ba đời đều lãnh thọ phụng trì.

Giải thích:

Ba-la-đề-mộc-xoa ,Trung Hoa dịch là Bảo giải thoát, nghĩa là hay giữ gìn chúng sanh khiến cho họ chắc chắn được giải thoát khỏi vô minh phiền não, mà chứng đắc pháp thân thanh tịnh.

Mười giới, tức là 10 giới trọng, ở nơn năng trì gọi là Ba-la-di, ở quả sở đắc gọi là Ba-la-đề-mộc-xoa. Nay trước nêu giới trọng, là tổng nhiếp cả giới khinh.

Xuất hiện ở đời, nghĩa là tâm địa giới pháp này ở đời khó gặp, Như Lai xuất thế nay mới nêu ra. Giới pháp này chẳng phải giới pháp của Nhị thừa mà chính là đại giới tâm địa của chánh nhân thành Phật, nên phải đề đầu lãnh thọ, tôn trọng giữ gìn, không được quên lãng dù trong phút chốc.

Nay ta vì đại chúng này, nói lại phẩm Vô tận Tạng giới, là tất cả giới của chúng sanh, là bốn nguyên tự tánh thanh tịnh.

Giải thích:

Nói lại, nghĩa là trước nói rồi, sau nói lại, hoặc vì chúng trời, người, Bồ Tát, nay vì hàng phàm phu, nên nói là Trùng tụng.

Phẩm Vô Tận Tạng giới, nghĩa là giới phẩm này, tuy nói rằng mười giới mà thực ra đã bao la không cùng tận. Giới pháp của Bồ Tát, đầy đủ vô lượng pháp môn. Giới là bốn nguyên tự tánh thanh tịnh của tất cả chúng sanh, nghĩa là giới pháp này, trước ngàn Phật đã truyền nói, sau là giúp khắp cho tất cả căn cơ, tăng tục, trời người, đều vâng lãnh thọ trì, tất cả quý thân súc sanh đều lãnh thọ được, vì chúng sanh và Phật cùng bản tánh thanh tịnh. Chư Phật đã trở về nguồn tánh này, còn ở chúng sanh thì cần phải có giới mới có thể trở về cội nguồn. Tánh của cội nguồn vốn thanh tịnh, chẳng phải ngoài cội nguồn mà có tánh nào khác, mà cũng chẳng có thanh tịnh nào khác.

IV. TRÙNG TỤNG

Kinh văn trên là văn trường hàng. Nay tổng kết lại thành bài tụng hay còn gọi là Ứng tụng, nghĩa là ứng hợp với văn trường hàng mà trùng tuyên lại nghĩa.

Trong các kinh, hoặc 6 câu, 4 câu, 2 câu, tùy theo câu nhiều ít không nhất định, đều gọi là kệ tụng.

Nay kệ tụng này gồm có 46 câu, nếu dùng 4 câu làm 1 kệ, thì có 11 bài rưỡi, xét trong nghĩa của bài tụng, nêu bày sơ lược, vì kinh văn phẩm trước, chưa có phần tụng tóm kết. Tụng trong đây chia làm 8 đoạn để giải thích:

1. Y báo chánh báo, bốn và tích của ba Phật
2. Chánh hóa truyền giới
3. Khen ngợi công năng của giới
4. Truyền tụng
5. Phú chúc khuyến tin
6. Khuyến khích lãnh thọ
7. Thọ ký
8. Khuyến nghe.

*Nay thân Lô Xá Na
Ngồi ở đài Hoa sen
Ngàn hoa vây chung quanh
Lại hiện ngàn Thích Ca
Một hoa trăm ức cõi
Mỗi cõi một Thích Ca
Đều ngồi cội Bồ đề
Nhứt thời thành Phật đạo
Ngàn trăm ức như thế
Thân chính Lô Xá Na.*

Giải thích:

Thân Lô Xá Na, là chánh báo của giới quả. Đài hoa sen, là y báo của giới đức.

Lại nữa, Ngàn Phật trăm ức Phật, là chánh báo. Ngàn hoa trăm ức Quốc độ, là y báo. Mỗi cõi nước chính là một thế giới, có một mặt trăng, một mặt trời chiếu soi. Xá Na là Bồn, ngàn Phật là Tích; lại ngàn Phật là Bồn, trăm ức là Tích.

Vừa ngồi tòa Hoa sen, nghĩa là an trụ trong giới của chánh pháp. Sen hoa, nghĩa là thế giới Hoa tạng, hình dáng giống như hoa sen, hoa đỡ phía dưới, đài nằm ở giữa, biểu trưng cho giới là chánh như trung đạo, hay phát khởi quả Phật trung đạo. Thân Xá Na gọi là đài hoa, cũng là y báo, chánh báo không khác. Xá Na là bồn Phật ngồi trên đài hoa, cũng là chủ của Chư Phật, chính là biểu trưng cho giới pháp, là gốc của muôn đức. Tạng là bao gồm mười phương pháp giới, cũng biểu trưng cho giới, gồm chứa muôn pháp.

Ngàn hoa vây chung quanh, lại hiện ngàn Thích Ca, nghĩa là ngàn hoa mà mỗi hoa có đủ ngàn cánh, nên có ngàn thích Ca. Hoa ở thế gian có hơn mười cánh, còn hoa trên trời có trăm cánh, hoa của Chư Phật Bồ Tát có ngàn cánh.

Một hoa trăm ức cõi, mỗi cõi một Thích Ca, đều ngồi cội Bồ Đề, nhứt thời thành Phật đạo, nghĩa là trước đã nói rõ mỗi cánh hoa là một thế giới, nên có ngàn đức Thích Ca, nay nói rõ trên một cánh hoa lại có trăm ức cõi, nên có trăm ức Thích Ca, ngàn trăm ức cánh hoa nên thành ngàn trăm ức Thích Ca, cõi tuy có phân chia, mà thành Phật thì đồng thời, đây là biểu trưng y báo và chánh báo là một. Thể và dụng không hai.

Ngàn trăm ức như thế, thân chính Lô Xá Na, nghĩa là về dụng thì tuy ngàn trăm ức mà thể chỉ là một.

Ức có bốn cách tính:

1. Dùng mười muôn là một ức
2. Dùng trăm muôn là một ức
3. Dùng ngàn muôn là một ức
4. Dùng muôn muôn là một ức.

Nhưng Tam thiên Đại thiên thế giới trong cõi Ta Bà, cộng có muôn ức mặt trăng, mặt trời, đều do một Phật hóa thân làm chủ, nên đồng thời thành Phật đạo.

Như phẩm Thượng ghi: “Ta tu hành trải qua ba A Tăng Kỳ kiếp, dùng tâm địa pháp môn này làm chánh nhân. Trước hết xả phàm phu thành đẳng chánh giác, gọi là Lô Xá Na, trụ nơi thế giới hải của Liên Hoa Đài tạng. Đài hoa kia có ngàn cánh, mỗi cánh một thế giới, tổng cộng thành ngàn thế giới. Ta hóa ra ngàn Thích Ca, an trụ trong ngàn thế giới. Sau đó ở ngay trên thế giới của một cánh, lại có trăm ức núi Tu Di, trăm ức mặt trăng, mặt trời, trăm ức tứ thiên hạ, trăm ức Nam Diêm Phù Đề, trăm ức Bồ Tát Thích Ca, ngòi dưới trăm ức cõi Bồ Đề, 999 đức Thích Ca còn lại, mỗi vị đều hiện 100 ức Thích Ca. Phật ngòi trên ngàn hoa, là hóa thân của Ta, ngàn trăm ức Thích Ca là hóa thân của ngàn Thích Ca, Ta làm bản nguyên, gọi là Lô Xá Na Phật.” Phải biết ngàn Phật hay ngàn trăm ức Phật cũng không ngoài thân Xá Na bản nguyên. Bản nguyên tức là giới thể thật tướng của tâm địa.

***Ngàn trăm ức Thích Ca
Đều có vô lượng chúng
Cùng đi đến chỗ Ta
Nghe Ta tụng giới Phật
Cửa Cam lồ liền mở
Bấy giờ ngàn trăm ức
Về lại Đạo tràng cũ
Đều ngòi cõi Bồ Đề
Tụng giới của Thầy Ta
Mười trọng bốn tám khinh.***

Giải thích:

Ngàn trăm ức Thích Ca: Xét phần đầu và phần sau của phẩm đó, ngàn Thích Ca và ngàn trăm ức Thích Ca đều tiếp độ kẻ hữu duyên, đều đến chỗ Phật Xá Na lãnh thọ giới tạng Bồ Tát rồi sau mới ngồi đạo tràng, thị hiện thành chánh giác, truyền tụng giới tạng Xá Na.

Đều có vô lượng chúng, nói “vô lượng” nghĩa là đại chúng nhiều không đếm xiết, nên dụ như vi trần, nghĩa là ngàn trăm ức Phật, mà mỗi mỗi Phật đều đem theo số thính chúng nhiều vô lượng như vi trần của ngàn trăm ức thế giới. Phật có Tam bất năng:

1. Không thể độ người vô duyên
2. Không thể giải thoát sạch cõi chúng sanh
3. Không thể trừ định nghiệp cho họ được.

Cùng đi đến chỗ Ta, Ta ở đây là đức Xá Na tự xưng, tức Năng hóa và Sở hóa cùng hội họp một chỗ, để biểu trưng cho Thể và Dụng đồng trở về cội nguồn tâm địa.

Nghe Ta tụng giới Phật, nghĩa là nói thính chúng đã đến, lấy tâm địa này làm Đại giới là giới mà Chư Phật truyền nhau chứ chẳng phải đức Xá Na tự lập ra, nên không nói là “thuyết” mà chỉ nói là “tụng”.

Cửa Cam lồ liền mở, nghĩa là giới này hay thông đến đại Niết bàn, nên ví giới như cửa. Cõi trời có cam lồ, người nào uống được thì trường sanh bất tử, ví như người nào được nghe tụng giới này, cũng như uống được nước cam lồ, cái nhân của phiền não bị nguội lạnh liền chứng đắc pháp thân thường trụ, vĩnh viễn xa lìa biển khổ sanh tử.

Về lại đạo tràng cũ:”Đạo tràng” tức là nơi cội Bồ Đề, là nơi tu tập chúng quả.

Tụng giới của Thầy ta: “Thầy ta” chính là ngàn trăm ức Thích Ca đều đến trước Phật Xá Na thọ giới, nên xưng Xá Na là Thầy ta (Bổn sư).

Mười giới trọng, bốn mươi tám giới khinh, là tổng nêu giới tướng, phần sau mới nêu riêng.

***Giới như nhựt nguyệt sáng
Như chuỗi báu Anh lạc
Chúng vi trần Bồ Tát
Do đây thành chánh giác.***

Giải thích:

Đây nói rõ công năng của giới, mặt trời hay phá trừ nhà tối tăm cả ngàn năm, để dụ cho giới hay diệt trừ si ám, vô thủy vô minh của chúng sanh. Ánh sáng mặt trăng hay khiến cho muôn vật được mát mẻ. Lại nữa, mặt trời, mặt trăng trường dưỡng muôn vật, để dụ cho giới pháp hay sanh ra muôn pháp thiện.

Chuỗi Anh Lạc hay trang sức cho kẻ nghèo xấu, là dụ cho giới này hay sanh ra căn, lực, giác đạo, tam muội, pháp tài của các Thánh, trừ ra những kẻ thiếu phước nghèo khổ và không trân quý giới cấm. Thế tánh Phật Xá Na được trang nghiêm đều do công đức của giới này.

Bậc chánh giác là người nói pháp đúng như pháp. Tất cả thời sơ, trung, hậu đều lành, nên nói là chánh. Ai nghe được pháp này, ra khỏi đêm dài sanh tử trong nhiều kiếp, nên gọi là giác. Tất cả Bồ Tát do giới này được thành Phật, nên nói “Do đây thành chánh giác.”

***Là Lô Xá Na tụng
Ta cũng tụng như vậy
Các Bồ Tát mới học
Cung kính thọ trì giới
Thọ trì giới này rồi
Truyền trao cho chúng sanh
Lắng nghe Ta sẽ tụng
Giới tạng trong Phật pháp
Ba-La-đề-mộc-xoa.***

Giải thích:

Đây nói rõ thầy trò lần lượt truyền tụng, đức Xá Na là thầy của Thích Ca, Thích Ca là thầy của Bồ Tát, Bồ Tát là thầy của chúng sanh, nên truyền trao giới cho chúng sanh.

Ngã là đức Phật Thích Ca tự xưng. Bồ Tát mới học, chỉ cho các Đại sĩ mới nghe giới. Chúng sanh ở đây chỉ cho Đại thừa phạm phụ, ý cho rằng người nghe trước phải truyền trao cho người chưa nghe, khiến cho giới pháp này được nối tiếp truyền trao mãi mãi, pháp lưu truyền không cùng tận.

Chánh tụng là Tâm địa giới tạng. Giới tạng chính là Ba-la-đề-mộc-xoa. Đây chính là vượt xa giới của Tiểu thừa và tà giới của ngoại đạo, nên nói là chánh.

***Đại chúng nên tin chắc
Ông là Phật sẽ thành
Ta là Phật đã thành
Thường tin chắc như vậy
Là giới phẩm đầy đủ.***

Giải thích:

Như Lai sở dĩ dặn đi dặn lại, rằng phải tin chắc, vì lòng tin là đầu mối để vào đạo, là mẹ của công đức, tin Chư Phật đã thành, chúng sanh sẽ thành, chỉ khác là trước sau mà thôi. Vì đại giới của tâm địa từ tâm mà được, nếu tâm đã tin chắc không nghi ngờ, thì giới thể liền đầy đủ. Vừa phát tâm này liền thành chánh giác là thế.

Trong Nghĩa Sớ nói Tin có ba thứ:

1. Tin tâm thức của mình và người khác, đều có Phật tánh, nghĩa là tin tâm này vốn là Phật.
2. Tin siêng năng thực hành các việc thiện, thì ắt được quả tốt, nghĩa là siêng năng làm các nhơn thiện, thì được quả báo lành.
3. Tin kết quả mà ta chứng đắc là Thường - Lạc – Ngã - Tịnh, nghĩa là tin chắc do tâm là Phật, cho nên chứng được quả Phật. Nếu không có lòng tin chân chánh này thì giới phẩm liền mất, đạo quả cũng tiêu.

***Tất cả người có tâm
Đều nên nhiếp giới Phật.***

Giải thích:

Trước đã nói cần nên có lòng tin vững chắc, nay khuyên thọ trì. Nói “người có tâm” là không nói đến những kẻ ngu si vô trí, những người ác không có tín tâm, giống như gỗ đá vô tâm, như cây bị chặt đầu không khác. Nên nói, chỉ hiểu lời của Pháp sư, thì đều được thọ giới.

Nhiếp tức là thọ trì, nghĩa là muốn thành Phật cần phải thọ trì chánh giới của Bồ Tát, chánh giới không ngoài Tam tụ tịnh giới:

1. Nhiếp Luật nghi giới, nghĩa là không giới nào mà không thọ trì, mãi cho đến thành tựu được pháp thân. Vậy Chi tức là trì, Tác tức là phạm.
2. Nhiếp thiện pháp giới, nghĩa là không pháp lành nào mà không tu, mãi cho đến thành tựu báo thân. Vậy Tác tức là trì, Chi tức là phạm.
3. Nhiếp chúng sanh giới, nghĩa là không chúng sanh nào mà không độ, độ tất cả để trọn thành hóa thân Phật. Vậy Tác là trì, Chi là phạm.

Tam tụ tịnh giới này, bao gồm tất cả Định cộng giới, Đạo cộng giới, Thiên vô lậu giới, v.v... cho đến Lục độ Vạn hạnh Bồ Tát, cho nên gọi là Tụ.

***Chúng sanh thọ giới Phật
Liên vào vị Chư Phật
Vị đồng bậc Đại giác
Thật là đệ tử Phật.***

Giải thích:

Đoạn này Như Lai thọ ký cho chúng sanh có ý thức, mới thọ được giới Phật liền đồng quả vị đại giác.

Do chúng sanh và Phật đồng nguồn, tâm tánh không hai, bồi giác hiệp trần gọi là chúng sanh, bồi trần hiệp giác gọi là Chư Phật. Nay thọ chánh giới tâm địa là tức khắc trở về bản nguyên, lẽ đâu không đồng với Phật ư? Quả vị tuy đồng bậc Đại giác nhưng vẫn còn gọi là Phật tử là tại sao vậy? Bởi vì, vọng nghiệp chưa sạch, đức của tánh hải chưa đầy, đây là Phật nhơn chứ không phải Phật quả. Dụ như Vương tử đã thọ quán đảnh sau sẽ nối ngôi Vua, nhưng nay chỉ gọi là Vương tử, chứ chưa gọi là Vua.

***Đại chúng đều cung kính
Chí tâm nghe ta tụng.***

Câu trên là lời kết khuyến, câu dưới là dặn dò lắng nghe. Phật đã đích thân lãnh thọ, đích thân tụng đọc, ấy là hết lòng tôn trọng giới pháp, nên ba phen dặn dò khuyến nhắc, chí tâm lắng nghe. Nếu hành giả không chí tâm thì vọng niệm phát sanh, che lấp tâm địa. Giới pháp Tâm địa không có đường thể nhập, nếu không thể nhập thì không thể về lại cội nguồn. Bên ngoài hiện dung nghi tôn kính thánh giới, gọi là “cung”, trong tâm lắng lòng thành khẩn

chuyên chú lắng nghe gọi là “kính”. Trong và ngoài hợp nhứt, gọi là chí tâm.

V. KẾT GIỚI

Bấy giờ đức Thích Ca Mâu Ni mới thành đạo Vô thượng Chánh giác dưới cội Bồ đề, Ngài bắt đầu kết Bồ Tát giới dạy rằng: “Hiếu thuận Cha Mẹ, Sư Tăng, Tam Bảo, hiếu thuận là pháp chí đạo, hiếu cũng gọi là giới, cũng gọi là cấm ngăn.”

Giải thích:

Khi đức Thích Ca Mâu Ni mới thành đạo Vô thượng Chánh giác dưới cội Bồ đề, Ngài bắt đầu kết “Bồ Tát giới” : Đây là các nhà kết tập, nói rõ khi Phật mới thành đạo, Ngài kết giới Bồ Tát trước hết, vì giới là thuyền bè vượt qua biển khổ, là bè báu để trở về cội nguồn.

Vô thượng Chánh giác, nghĩa là không có cái giác nào ở trên quả vị Phật nữa nên gọi là vô thượng. Thanh văn, Bích chi Phật thì cái biết của họ chưa phải chân chánh, vì chỉ mới ngộ được ngã không, chứ chưa biết được pháp không nên gọi là Thiên giác, chứ không phải là Chánh giác.

Còn hàng Tam Hiền (Trụ, Hạnh, Hưong), Thập Thánh cho đến Đẳng giác Bồ Tát tuy chánh giác nhưng vẫn còn tiến tu nên không được gọi là Vô thượng, mà chỉ gọi là tùy phần giác mà thôi. Phật thành tựu quả Diệu giác viên minh, độc tôn, nên gọi là Vô thượng Chánh giác. Nói giới của Bồ Tát chính là vượt xa giới của Thanh văn.

Tuy Phật đã kết giới Bồ Tát mà chưa chỉ rõ vấn đề trọng yếu của giới, nên nay lấy hiếu thuận làm giềng mối của giới, khéo phụng sự dưỡng nuôi gọi là “hiếu”. Theo ý muốn không sanh trái nghịch gọi là “thuận”. Cha mẹ sanh thành nuôi dưỡng sắc thân, ân đó không gì sánh bằng.

Sư Tăng, chính là Hòa thượng A Xà Lê truyền trao giới pháp, là cha mẹ xuất thế, dạy bảo để ta thành tựu hạnh đức. Nên kinh ghi: “Thành tựu pháp thân, nuôi dưỡng trí tuệ mạng, là nhờ công đức của Sư trưởng, công ấy lớn lao không gì bằng.” Đây là nói luôn về Tam sư Thất chứng của Tiểu thừa, nên nói “Sư Tăng”. Tăng là người truyền trao giới và tôn chứng giới cho ta, tuy không phải địa vị là thầy, mà có ân thành tựu giới pháp.

Tam bảo, nghĩa là ba ngôi báu: Phật, Pháp và Tăng, sơ cơ phát tâm học đạo đã nương theo ba ngôi báu này. Phật là bậc cha lành cho chúng sanh trong ba cõi, Pháp là quy tắc xuất thế, Tăng là đệ tử của Phật. Ba ngôi Phật, Pháp, Tăng là ruộng phước của chúng sanh, là bậc đạo Sư của chúng trời người, Nếu hành giả hay cúng dường tôn kính, không trái khuôn phép, ấy gọi là hiếu thuận.

Hiếu thuận là pháp chí đạo, chí đạo nghĩa là đạo lý cùng tốt, đó là chánh pháp vô lượng. Vì tâm hiếu thuận hợp với Đại đạo của pháp vô thượng chánh giác. Hiếu gọi là Giới, nghĩa là người hay thực hành tâm hiếu, thì các giới đều đầy đủ. Bởi vậy, 58 giới trong đoạn sau, phần nhiều nói về tâm hiếu thuận, không trái với 10 giới trọng và 48 giới khinh, nên thuận với Tâm địa bốn nguyên. Bởi vậy, hiếu gọi là giới, hay cấm chỉ.

Đức Như Lai nói 58 giới này dùng để ngăn dứt những nghiệp bất thiện của thân, khẩu, ý, lại hay ngăn ngừa khiến cho vọng niệm không khởi, nên gọi là ngăn dứt. Hiếu là thể của giới, ngăn dứt là dụng của giới. Đó chính là đại dụng của 10 giới trọng và 48 giới khinh.

Từ nơi miệng Phật phóng ra vô lượng ánh sáng.

Giải thích:

Khi Như Lai muốn nói Đại pháp, trước hết phóng quang biểu hiện điềm lành, khiến cho thính chúng trong pháp hội sanh lòng kính tin sâu xa. Đồng thời muốn nói rõ giới này là tối thắng, có công năng phát huy và phá trừ bóng tối, đủ năng lực diệt ác sanh thiện. Xưa đức Xá Na dùng hào quang, diễn thuyết Giới Phạm Tâm địa, nay Phật Thích Ca cũng phóng quang để truyền trao lại. Bồ Tát đến nghe và lãnh thọ, chính là từ kim khẩu Phật sanh ra, nên họ được gọi là Phật tử chơn chánh.

Bấy giờ có trăm vạn ức đại chúng, các Bồ Tát, mười tám cõi trời Phạm, sáu cõi trời dục, mười sáu đại Quốc vương, chắp tay chí tâm lắng nghe đức Phật tụng giới pháp Đại thừa của tất cả Chư Phật.

Giải thích:

Đức Như Lai xuất hiện nơi đời đều là có nhân duyên cơ cảm, nên người, trời, phàm, thánh vân tập, gọi là đại chúng. Trăm vạn ức là nêu đại số tiêu biểu mà không ngoài hai chúng đồng sanh và dị sanh.

Hỏi: Thế nào là đồng sanh, dị sanh?

Đáp: Có hai nghĩa:

1. Tập loại dị sanh, có muôn hình vạn trạng chẳng hạn như bát bộ v.v...Bồ Tát, chúng sanh, trời, rồng, quỷ thần được thân pháp Tánh đồng thân hình với con người, cho nên gọi là đồng sanh.
2. Bồ Tát đồng với nhân loại, thì gồm nhiều giai vị Bồ Tát, còn các loại khác là dị sanh, vì Pháp giới sai biệt.

Mười tám cõi trời Phạm gồm có 4 cõi thiên:

1. Sơ thiên 3 cõi trời
2. Nhị thiên 3 cõi trời
3. Tam thiên 3 cõi trời
4. Tứ thiên 9 cõi trời.

Phạm là tịnh, nghĩa là tâm trần tục của họ đã thanh tịnh chỉ còn sắc thân, nên gọi là sắc giới.

Sáu cõi trời dục, nghĩa là chúng thiên ở cõi trời dục, tham đắm ngũ trần dục lạc không có tâm nhàm chán nên gọi là Dục giới thiên, gồm có 6 cõi trời:

1. Tứ thiên vương, cõi này ở lưng chừng núi Tu Di.
2. Đạo Lợi thiên, cõi trời này ở đỉnh núi Tu Di.

Hai cõi trời này gọi là Địa Cư thiên.

3. Diêm Ma thiên.
4. Đâu Xuất thiên.
5. Hóa Lạc thiên.
6. Tha Hóa Tự Tại thiên.

Bốn cõi trời này gọi là Không Cư Thiên, như trước đã giải thích.

Mười sáu đại Quốc vương là:

1. Ương Già
2. Ma Kiệt Đà
3. Ca Thi
4. Kiền Tát La
5. Bạt Kỳ
6. Mạt La
7. Chi Đề

8. Bạt Sa
9. Ni Lô
10. Bàn Xà La
11. A Thấp Bà
12. Bà Ta
13. Tô La
14. Càn Đà La
15. Kiếm Phù Sa
16. A Bàn Đề.

Các nước này vốn là địa phận của 5 xứ Thiên Trúc, tất cả có hơn 70 nước nhỏ, nay chỉ nêu số lớn là bao quát cả số nhỏ.

Hỏi: Dưới cội Bồ đề làm sao có thể vân tập cả trăm muôn ức đại chúng được?

Đáp: Như kinh Hoa Nghiêm chép: “Lâu các và cung điện dưới cội Bồ đề đầy khắp mười phương, do thần lực của Chư Phật gia bị, chỉ trong một niệm thấy đều bao gồm cả pháp giới.” Nên trong hội Niết Bàn, cả rừng Ta La Song Thọ, chùng bằng đầu mũi kim, mà dung chứa cả vô biên chúng ngồi trong đó.

Thế thì có thể dùng phàm tâm và tri giác của hàng Nhị thừa mà suy lường được ư?

Chấp tay là biểu thị thân nghiệp cung kính, tay vốn có hai bàn hiệp lại làm một, ấy là thân tâm đều cung kính. Chí tâm là tâm thành ý nghiệp cung kính tốt độ.

Thính giả là người nghe, tâm chuyên chú vào một cảnh nghe pháp. Tự tịch, thân, khẩu, ý, ba nghiệp cung kính thanh tịnh tự nhiên giới quang từ nguồn tâm thể sáng rõ phát ra.

Đức Phật nói với các vị Bồ Tát: “Nay Ta cứ mỗi nửa tháng, tự tụng giới pháp của Chư Phật. Tất cả hàng Bồ Tát mới phát tâm các ông, cho đến các Bồ Tát Thập Phát thú, Thập Trưởng dưỡng, Thập Kim cang và Thập Địa cũng tụng giới này. Vì thế nên giới quang từ miệng Ta phóng ra, phóng quang là vì có duyên do, chứ chẳng phải là vô cớ. Giới quang ấy chẳng phải màu xanh, vàng, đỏ, trắng và đen; chẳng phải sắc pháp, chẳng phải tâm pháp, chẳng phải pháp hữu, pháp vô, cũng chẳng phải

pháp nhân, pháp quả, nó chính là bản nguyên của chúng Phật tử, vì thế nên chúng Phật tử phải thọ trì, đọc tụng, phải học kỹ giới pháp này.

Giải thích:

Bồ Tát là bậc tôn quý của trời, người, vì thế Bồ Tát gồm đủ cả trời người, huống gì Đại sĩ là người thượng thủ trong chúng đương cơ, nên đặc biệt nói với họ.

Mỗi nửa tháng, nghĩa là nửa tháng trước hay nửa tháng sau, hoặc nói là “Bạch ngoạt, Hắc ngoạt” (tức hai ngày 15 và 30) . Bạch và Hắc là biểu trưng cho ác nghiệp và thiện nghiệp. Hắc là biểu trưng ác nghiệp, muốn dứt trừ ác nghiệp để thành tựu “Đoạn đức”. Bạch là biểu trưng thiện nghiệp, muốn viên thành thiện nghiệp thành tựu “Trí đức”, đây là khuôn phép của Chư Phật, nên Phật cứ mỗi nửa tháng thường tụng để thành khuôn phép quy củ cho Đại chúng, hiện tại cũng như vị lai, thọ trì đọc tụng giới pháp này.

Bồ Tát phát tâm, nghĩa là hàng Bồ Tát thập tín phát đại tâm, Tín có nghĩa là thuận theo, tin chắc thực không còn nghi ngờ gì nữa, là bước đầu của bậc Tam Hiền, là thêm thang của bậc Thập trụ. Tín vị gồm 10 bậc:

1. Tín tâm
2. Niệm tâm
3. Từ tâm
4. Tịch tâm
5. Định tâm
6. Bất thối tâm
7. Hộ tâm
8. Hồi hướng tâm
9. Giới tâm
10. Nguyện tâm.

Kinh Anh Lạc chép: “Từ phạm phu địa không biết gì, nay được gặp Phật và Bồ Tát, đối với giáo pháp Đại thừa, họ khởi niềm tin, thì tâm Bồ đề nơi họ liền phát.” Những người có tín tâm như thế gọi là Bồ Tát tướng, hay Danh tự Bồ Tát.

Người này thực hành sơ lược 10 tâm, tức là từ Tín tâm cho đến Nguyện tâm.

Thập Phát thú: Các vị Bồ Tát này từ Sơ Thập tín mà phát tâm, họ luôn hướng đến Phật quả nên gọi là Phát thú hay Thập Trụ vị, vì ở sau tín vị, trí tuệ của họ luôn trụ nơi lý, được ngôi vị bất thối, nên gọi là Trụ vị.

Thập trưởng dưỡng: Các vị ở ngôi vị Bồ Tát này từ chơn nhập tục, để làm việc lợi sanh, nuôi dưỡng thánh thai, nên gọi là Trưởng dưỡng, tức là Thập hạnh. Từ Thập trụ, họ phát chơn tỏ ngộ diệu lý, luôn tận thú hướng tới nên gọi là “hạnh”.

Thập kim cang, chính là Thập Hồi hướng vị, hàng Bồ Tát này, trên bước đường tu hành luôn luôn chú tâm vào việc hồi nhân hướng quả, hồi hướng công đức của mình cho khắp tất cả chúng sanh, hồi hướng công đức năng tu và sở tu đến pháp giới. Tánh chắc như kim cang, không gì phá hoại được, nên gọi là “kim cang”. Thập Trụ, Thập Hạnh, Thập Hồi hướng, 30 loại tâm ấy chia thành sơ, trung, hậu, đều là Bồ Tát ở giai vị “Tam Hiền”.

Thập địa: Là các bậc Bồ Tát ở ngôi vị này có trách nhiệm đưa người ra khỏi bể khổ sanh tử bằng phương pháp giáo hóa họ, mà luôn luôn trụ nơi Phật trí và làm chỗ nương tựa cho chúng sanh, cũng như đất liền sanh ra muôn vật. Lại nữa, đất này cũng là nơi sanh ra vô lượng pháp môn nên gọi là “Thập địa”. Đây là các Thánh vị trong hàng Bồ Tát. Như trước đã nêu, Bồ Tát là chỉ cho Đại sĩ từ sơ phát tâm Thập địa cho đến Đẳng giác Diệu giác, đều từ giới phẩm này mà thành tựu, giới này chính là Tâm địa pháp môn mọi người sẵn đủ.

Đây là nói từ phàm cho đến Thánh, mỗi nửa tháng cũng tác pháp bố tát, nên nói cũng tụng như vậy. Bởi vậy Phật trước, từ miệng phóng ra vô lượng quang minh, rồi nói. Nay cũng từ miệng phát ra ánh sáng là “duyên”, có duyên ắt phải có nhơn, nên phóng quang, đặc biệt hiển bày tánh thế giới này, là bốn nguyên tâm địa, không phải là vọng cảnh, nên nói không phải xanh, vàng, đỏ, trắng và đen , v.v... vì không vướng vào vọng tình nên không là sắc, là tâm. Không xa rớt vào hai bên Đoạn và Thường, nên nói chẳng phải có, chẳng phải không. Thể của nó vốn tự viên thành, không lạc vào pháp quyền thừa tu chứng mà có, nên không phải nhơn và quả.

Chư Phật dùng Tâm địa giới này làm cội gốc tu hành. Bồ Tát tu pháp lục độ vạn hạnh tự lợi và lợi tha, cũng y vào Tâm địa giới này làm nền tảng tấn tu.

Tất cả chúng sanh thành Phật ở tương lai cũng y Tâm địa này làm căn bản tấn thú tu tập, thế nên Phật ba lần khuyến nhắc tất cả nên thọ trì , đọc tụng và học kỹ.

Hành giả khi lãnh thọ giới pháp, qua lời truyền dạy của giới, đưa vào tâm tư gọi là “thọ giới”, giữ gìn cẩn mật, không sai phạm gọi là “trì giới”. Miệng

đọc tụng giới kinh gọi là “đọc tụng”, lâu thông luật văn, thấu triệt nghĩa luật gọi là “thiền học” (học kỹ).

Phật tử lắng nghe: “Nếu là người thọ Bồ Tát giới rồi, không luận là Quốc vương, Vương tử, Bá quan, Tể tướng, Tỳ kheo, Tỳ kheo Ni, mười tám cõi trời phạm, sáu cõi trời dục, thứ dân, huỳnh môn, dân nam, dân nữ, nô tỳ, tám bộ quý thân, thần Kim cang, súc sanh, cho đến kẻ biến hóa, chỉ cần hiểu được lời nói của Pháp sư, tất cả đều được thọ giới, đều được gọi là Thanh tịnh thứ nhất.”

Giải thích:

Phần này nêu bày bốn nguyên Tâm địa giới, mà tất cả chúng sanh sẵn đủ. Tâm địa ấy vốn xưa nay thanh tịnh thể tự làu làu sáng rõ, không nhiễm, không tịnh, không tất cả nên không lựa chọn sang hèn, trí ngu, cao thấp, v.v...

Người, chẳng phải người, cho đến phi nhơn, nếu ai có thể lãnh hội được lời truyền dạy của Pháp sư thì tất cả đều được thọ giới. Đó là điều đặc biệt nhất của giới pháp Đại thừa. Từ Tâm địa giới này mà được, vì giới này thuộc về tâm giới, nên vấn đề lãnh thọ không như giới Thanh văn (Tỳ kheo ni giới). Khi hành giả lãnh thọ, cần phải đủ năm duyên mới thành tựu giới pháp, năm duyên ấy nếu thiếu, tác pháp không thành. Hơn nữa, giới sư lại phải kiểm tra xác định lại, nếu giới tử nào vướng vào 13 giá nạn hoặc lục căn bất cụ không được thọ giới, còn Đại thừa Bồ Tát không như vậy, chỉ lựa bảy giá nạn, ngoài ra đều gọi là Pháp khí thanh tịnh.

Tỳ kheo bảm thọ giáo pháp của Phật, thể phát mặc áo hoại sắc là ngôi Tam bảo trụ trì ở thế gian, làm ruộng phước cho đời và khuôn phép cho người, trời. Nếu không phải là Pháp khí thì giới thể không phát sanh, do đó cần phải lựa chọn.

Còn Bồ Tát thành Phật quả là do tâm thành hoặc tại gia hay xuất gia ẩn hiện không như định, nên chẳng phải là trụ trì thế gian. Vì thế, chỉ cần hành giả phát tâm Bồ đề liền được thọ giới.

Quốc vương là bậc nhơn chủ, Bá quan là văn võ triều thần, Tể tướng là bậc lớn giúp vua về Quốc sự.

Tỳ Kheo, Trung Hoa dịch là Trừ cần nam. Tỳ kheo ni là Trừ cần nữ. Khi Như Lai mới thành đạo, chưa có hai chúng xuất gia, nên trước cho phép hai chúng đều được thọ chánh giới này.

Thứ dân là trăm họ trong nước. Huỳnh môn là Hoạn quan nội giám, huỳnh là trung, vua sai người này giữ gìn trong nội cung, để giúp việc giao thông, sứ mạng của nội cung nhà vua. Nay chẳng luận nội quan hay phi nội quan, chỉ không có nam căn là Huỳnh môn.

Tám bộ Quỷ Thần gồm:

1. Chư Thiên các trời dục giới, sắc giới, đây nói Bát bộ hoặc là Tứ Thiên vương trở xuống ba cõi trời và các Thiên thần.
2. Các Rồng.
3. Chúng Dạ xoa, Trung Hoa dịch là Động kiện quỷ.
4. Chúng Tu la, Trung Hoa dịch là Phi nhơn.
5. Chúng Càn thát bà, Trung Hoa dịch là Hương âm, Thiên đế Dược thần.
6. Chúng Ca lâu la, Trung Hoa dịch là Kim sí điều.
7. Chúng Khẩn na la, Trung Hoa dịch là Nghi thần, Kỳ thần của trời Đê Thích.
8. Ma hầu La già, Trung Hoa dịch là Phúc hành Địa long (đi bằng bụng, bò sát đất).

Kim cang thần, tay cầm chày kim cang, xô dẹp tà ma, ủng hộ chánh pháp.

Súc sanh là chỉ chung cho các loài lục súc (trâu, bò, chó, lợn, dê, v.v...) hình dáng chúng sanh này đi ngang bằng bốn chân hoặc hai chân gồm chung tất cả cầm thú.

Hóa nhơn là trời rồng quỷ thần, tự biến thân làm hình người để cầu thọ giới, như xưa có một con rồng hóa thành người đến xin thọ giới Tỳ kheo, Phật biết nên không chấp nhận.

Nay Tâm địa đại giới này thuộc về Đại thừa giới, cho tất cả chúng sanh đều được thọ giới, ví như Phật Thích Ca theo lời dạy của Phật Lô Xá Na khuyến hóa nhắc nhở cho tất cả loài hữu tình đều được thọ giới pháp này. Như nước trăm sông chảy về biển cả, đều không còn tên riêng của nó mà chỉ còn một vị nước biển mặn mà thôi. Vì khiến cho tất cả chúng sanh trở về bản nguyên tự tánh thì không còn phân chia giai cấp sang hèn, giàu nghèo, trí ngu, cao thấp nữa, chỉ đồng một tên Đại sĩ giới Nhứt Tâm địa mà thôi.

Kinh Anh Lạc chép: “Hành Bồ Tát đạo, nếu có trang thiện nam tử và thiện nữ nơn nào, nhẫ đến kẻ nô tỳ, người biến hóa, tất cả đều được thọ giới, đều có tâm hướng đến Phật quả, vì sơ phát tâm xuất gia là muốn nối ngôi vị Bồ Tát rồi, trước nên thọ chánh giới vì chánh giới này là cội gốc Công đức tạng. Tất cả các hạnh chánh đồng với Phật quả đều từ giới này phát sanh.”

Công năng của giới này, hay trừ diệt tất cả tâm niệm xấu, giới này là gương sáng chánh pháp.

Hỏi: Sao không nói cõi Vô sắc giới và địa ngục súc sanh?

Đáp: Cõi Vô sắc không có thân, địa ngục khổ có đủ, cả hai đều chẳng phải pháp khí (không kham lãnh nổi).

B. CHÁNH TÔNG

I. MƯỜI GIỚI TRỌNG

1. Nêu chung

Phật bảo các Phật tử: “Có 10 giới trọng, nếu người thọ giới Bồ Tát mà không đọc tụng giới này thì chẳng phải Bồ Tát, chẳng phải đệ tử của Phật. Ta nay cũng tụng như thế. Tất cả Bồ Tát đã học, tất cả Bồ Tát sẽ học, tất cả Bồ Tát đang học, Ta đã nói sơ lược tướng trạng của giới Bồ Tát rồi, cần nên học và hết lòng kính trọng phụng trì.

Giải thích:

Giới vốn vô hình, làm gì có tướng mạo. Nhưng Trì, Phạm là tướng mạo. Không tụng thì gọi là Phạm, học thì gọi là Trì. Nếu thọ giới mà không đọc tụng thì làm sao biết được hình tướng ? Không biết hình tướng thì không hiểu Giá, Khai, không hiểu Giá, Khai nên tội lỗi từ đó mà sanh. Bởi vậy, đầu tiên là khiến cho Phật tử phải học giới, tụng giới. Nếu không học, không tụng thì người này đánh mất tên gọi Đại thừa ngay trong hiện tại, nên họ không phải là Bồ Tát. Quả vị cao tốt là thành Phật trong tương lai cũng mất, nên họ chẳng phải chủng tử Phật. Phật mà vẫn còn tụng, cho nên tất cả Bồ Tát, cầu Đại Bồ đề trong quá khứ đã học, Bồ Tát ở vị lai sẽ học. Hàng Bồ Tát sơ học trong hiện tại phải nên tôn trọng, cung kính, chí tâm lãnh thọ, phụng trì, đừng để lãng quên dù chỉ trong chốc lát.

2. Nêu riêng

Giới thứ 1 - SÁT SANH

Nếu Phật tử, hoặc tự giết, hoặc bảo người giết, phương tiện giết, khen ngợi giết, thấy giết vui theo, nhân đến dùng bùa chú để giết, nhân giết, duyên giết, cách thức giết, nghiệp giết, nhân đến tất cả loài hữu tình có mạng sống đều không được giết. Là Phật tử, lẽ ra phải khởi lòng từ bi, lòng hiếu thuận, lập thế cứu giúp tất cả chúng sanh, mà trái lại phóng tâm giết hại chúng sanh, Bồ Tát này phạm tội Ba-la-di.

Giải thích:

Thanh văn nhằm chán sanh tử, chỉ lo phần tự lợi bởi vậy Phật để giới Dâm đứng đầu. Bồ Tát tâm luôn luôn nghĩ làm lợi ích giáo hóa chúng sanh, lấy từ bi làm gốc. Tất cả chúng sanh đều có tâm tham sống sợ chết, nếu Bồ Tát đoạn mạng họ thì liền mất bốn nguyện từ bi, lại khiến họ sanh lòng buồn khổ oán hận không dứt, nhiều đời thù oán không thôi, vì thế để giới sát ở trước.

Trong Kinh Lăng Nghiêm, Phật bảo A Nan: “Lục đạo chúng sanh trong các thế giới, nếu không có tâm sát hại thì không phải trôi theo sanh tử tương tục. Ông tu Tam muội, cầu ra khỏi trần lao, nếu không dứt tâm sát thì trần lao khó ra khỏi. Dù có nhiều trí tuệ và thiên định hiện tiền, nhưng tâm sát sanh không dứt, ắt phải lạc vào Ma đạo.”

Phật dạy rất rõ việc sát sanh. Những giới khinh cũng phải giữ gìn cẩn mật, huống gì giới trọng. Khi biết rõ không sát hại là giới của Bồ Tát, lấy việc lợi sanh làm việc thiết yếu, cho nên đối với Bồ Tát giới, thì giới Sát đứng đầu. Phật tử không hành trì mà trái lại buông lòng sát hại, trong giới của Bồ Tát kết tội không hành trì. Phật bảo Phật tử là nói với Bồ Tát, nghĩa là Phật tử đã thọ trì giới của Phật, phải y giới tu hành, không nên coi thường trái bỏ lời Phật dạy. Tự giết là tự mình làm việc giết hại, chính là thân tâm đã phạm nghiệp sát. Dạy người giết, tuy không đích thân giết mà khiến cho người khác giết chính là tâm và khẩu tạo nghiệp sát. Hoặc không tự dạy cũng không tự giết, mượn phương tiện thi thuyết khiến cho họ chết, đó gọi là phương tiện giết, là ý đã tạo nghiệp sát. Khen ngợi giết, là dùng lời lẽ khen ngợi khiến cho người khác phấn chấn hành động giết hại, thích ý mà làm, đây cũng thuộc về khẩu nghiệp hành động tạo nghiệp. Thấy người giết mà vui theo là thấy người khác làm việc sát hại, tuy không dạy, không tán thán nhưng trong tâm có ý niệm vui theo. Đây thuộc về ý nghiệp. Cho đến chú

thuật giết, phương pháp giết thì rất nhiều, không cần nêu hết thêm phiền phức, nên chỉ nêu đại lược thôi. Ở nước Tây Vực có ác chú, tụng thần chú ấy khiến cho họ chết là cũng thuộc về tâm khẩu tạo ác.

Do trước đã nói rõ tướng sát hại hoặc chỉ có nhơn giết, hoặc duyên giết không gây nên, thì không thành giết. Nếu hội đủ nhân giết, duyên giết mà trước khi khởi niệm giết không có tâm tương tục, cũng không thành giết, cần đủ ba sự kiện: Nhơn, Duyên và Phương tiện mới thành tựu nghiệp sát. Nhơn sát, nghĩa là tất cả chúng sanh từ vô thủy đến nay, đầy đủ hạt giống tham, sân, si, mười nhơn ác nghiệp, sơ tâm Bồ Tát Kiến tư các hoặc, v.v... các phiền não chướng chưa bỏ, tập khí sát sanh chưa dứt, bỗng khởi một niệm hiện hành, nên gọi là nhơn sát. Duyên sát, nghĩa là tâm ác giết người và súc vật, gây oan gia nhiều đời hội tụ làm duyên. Phương pháp giết, nghĩa là dùng các phương tiện như : Dao, trượng, lưới, ác chú, v.v...khiến cho họ mất mạng. Ba thứ nhơn, duyên và phương pháp đầy đủ, mặc tình trở thành nghiệp sát để gây nên tướng sát hại ở tương lai.

Do Bồ Tát nối tiếp dòng Phật, Thượng hoàng Hạ hóa, cầu đạo giải thoát, phải đem lòng từ bi, hành lục độ làm gốc, thế nên để giới Sát trước hết. Lại nữa, chẳng những người mà tất cả thân mạng chúng sanh đều không được giết hại, cho đến các loại nhỏ nhít như kiến, muỗi mòng, lăng quăng có mạng sống cũng không được giết. Các loài cây cỏ sanh trưởng cũng không được gia hại, huống gì các sinh linh ư?

Hỏi: Bồ Tát độ khắp tất cả kẻ oán, người thân, thấy giết đều ngăn, nhưng nếu cố giết tựa hồ không có tâm từ...?

Đáp: Vì hàng Bồ Tát xuất gia mà nói ngăn tất cả, như vị Quốc vương, Tể quan giết một người cứu muôn người, hưng thiện diệt ác, chính là Đại bi tâm của hàng Quyền thừa Bồ Tát, nên có giới Giá, giới Khai,... mà nói không được vô cớ, nếu vì tâm riêng tư, danh lợi mà giết thì thành nghiệp sát.

Những Bồ Tát này, là nói rõ Phật tử đã tu đạo thì khuyên họ nên hành tâm từ bi là tâm căn bản của Bồ Tát, chính là tâm địa pháp môn, phải nên thường hằng an trụ, không quên, đừng để mất, nên nói: “Bồ Tát thường khởi tâm an trụ niệm từ bi.”

Hai chữ “thường trú” xuyên suốt tâm hiếu thuận, dùng tâm từ bi thương chúng sanh cũng như mẹ thương con đờ, thường ban vui và cứu khổ nó. Dùng tâm hiếu thuận kính mến chúng sanh như Cha mẹ, không dám trái bỏ mà luôn luôn để tâm phụng sự, phương tiện cứu giúp tất cả chúng sanh. Bốn

chữ “phương tiện cứu hộ” đây chính là tâm từ bi. Trong tâm hiếu thuận cứu hộ chúng sanh, thiện xảo học xứ, khiến cho tất cả chúng sanh được an vui, xa lìa tất cả đao trượng, mà ngược lại, phóng tâm khoái ý giết hại họ là phạm tội sát sanh. Người tu Bồ Tát hạnh, nếu thấy chúng sanh bị khổ, không có phương tiện cứu giúp họ, còn thấy khuyết tâm từ bi, trái với bốn hạnh, nữa nào lại phóng tâm khoái ý làm việc tổn hại ấy. Khởi tâm như vậy là đoạn mất tâm từ bi của chính mình, nên phải kết tội. Đây là Bồ Tát phạm tội Ba-la-di, vĩnh viễn bỏ ra ngoài biển Phật pháp.

Ba-la-di là tiếng Phạn, Trung Hoa dịch là Cực ác, cũng gọi là Tội khí, nghĩa là Bồ Tát phạm tội này rồi, mãi mãi bỏ ra ngoài biển Phật Pháp, không được vào trong chúng thanh tịnh đồng yết ma thuyết giới, tất cả việc Tăng đều không có phần, nên gọi là khí tội. Phải đọa vào đường ác, nên nói cực ác.

Giới thứ 2 - TRỘM CƯỚP

Là Phật tử, không được tự mình trộm cướp, bảo người trộm cướp, phương tiện trộm cướp, cho đến dùng bùa chú để cướp, như trộm cướp, duyên trộm cướp, cách thức trộm cướp, cho đến dù vật của quý thần đã có chủ, hoặc của giặc cướp; nhẫn đến một cây kim, một cọng cỏ, đều không được trộm cướp. Là Phật tử, lẽ ra phải có lòng từ bi, lòng hiếu thuận thường cứu giúp cho mọi người được phước, được vui, mà trái lại trộm cướp tài vật của người, Phật tử này phạm tội Ba-la-di.

Giải thích:

Giới thứ hai nói về tướng trộm cướp. Trộm nghĩa là người ta không cho mà cố ý trộm lấy, đoạt lấy hoặc cưỡng đoạt lấy đều gọi là tội trộm. Như Kinh Lăng Nghiêm chép: “Tâm trộm không trừ thì trần lao không ra khỏi, dầu có trí tuệ, thiên định, hiện tiền tâm trộm không dứt, quyết chắc phải đọa vào tà đạo, nên Phật ngăn cấm.”

Nếu Phật tử - một cây kim, một cọng cỏ, không được cố trộm lấy, đây thuộc về Nhiếp luật Nghi giới. Bồ Tát - khiến cho người được phước, được vui, gọi là Nhiếp thiện Pháp giới.

Trước đã nói “đoạn ác sanh thiện”, chính là Nhiêu ích Hữu tình giới.

Tự mình trộm cướp, là đích thân tự tay trộm lấy tài vật của người, gọi là tự trộm. Khiến cho người khác trộm gọi là dạy người ăn trộm hoặc cướp đoạt. Giả như lập phương tiện khéo léo để lấy, khiến người kia tự nhiên đem đến

cho, gọi là phương tiện trộm cướp. Tụng niệm chú thuật tà đạo, dùng huyền thuật khiến tài vật của họ tự nhiên đem đến, ấy gọi là bùa chú trộm cướp.

Nhơn trộm nghĩa là vô thi huân tập chúng tử tham cướp đoạt là “nhơn”, hoặc là khởi ý niệm trộm cướp. Duyên trộm nghĩa là các vật báu như vàng bạc hiện tiền giúp cho thành tâm trộm là “duyên”. Cách thức trộm chính là lập ra mưu kế để trộm tài vật của người. Nghiệp trộm nghĩa là nhơn, duyên, cách thức, ba việc đều đủ, đi đến hành động thành tội trộm cướp để gây nên cái nhơn ở tương lai, làm súc sanh hay nô bộc, đời đời phải chịu khổ báo. Chẳng những tài vật của nhân dân không được trộm lấy, cho đến tài vật của thần, tài vật, dụng cụ trong đình miếu thờ cúng, của giặc cướp đã có chủ, nghĩa là tài vật họ đã cướp trộm được rồi, cũng không được trộm lấy.

Tất cả tài vật, là mượn vật thường để nói đến vật báu. Nhất định không được trộm lấy, nghĩa là không luận tài vật tốt hay xấu, quý hay tiện, cũng không được cưỡng đoạt lấy, dù vật nhỏ như cây kim cọng cỏ, không cho không được đoạt lấy. Nếu cố ý đoạt lấy là phạm tội trộm, nên nói: “Không được cố ý trộm lấy” và khuyên Phật tử phải hành trì. Đã là Bồ Tát, phải quán tất cả chúng sanh đều có Phật tánh, cũng như Cha mẹ mình, thế nên phải sanh lòng hiếu thuận, cúng dường như Phật, như Cha, như Mẹ. Nếu trộm lấy tài vật của họ, chính là trộm của Phật vậy. Đáng lẽ ra phải sinh lòng từ bi cứu giúp họ, vì đó là bồn hạnh tâm địa của Bồ Tát. Tâm từ bi phải ban vui, cứu khổ chúng sanh, phải quán chúng sanh như con mình, nỗ nào phóng tâm khiến cho họ phải khổ đói lạnh ư? Nên Kinh ghi: “Sanh tâm từ bi thường phải giúp đỡ tất cả chúng sanh”. Văn trước chép: “Thường đầy đủ tâm từ bi hiếu thuận nên phải giúp đỡ tất cả mọi người, sanh phước trong thân họ, sanh niềm vui trong tâm họ, mà trái lại trộm tài vật của họ, thật là vô lý.” Thế nên kết giới không nên làm, nếu làm sẽ phạm tội Ba-la-di.

Giới thứ 3 - DÂM DỤC

Nếu Phật tử tự mình dâm dục, nhĩn đến tất cả các phái, không được cố ý hành dâm. Nhơn dâm dục, duyên dâm dục, cách thức dâm dục, nghiệp dâm dục, nhĩn đến súc sanh, quỷ thần (trống hoặc mái, nam hoặc nữ) cho đến phi đạo hành dâm. Là Phật tử phải sanh lòng hiếu thuận, cứu độ tất cả chúng sanh, đem pháp thanh tịnh cho mọi người mà trái lại khởi tâm hành dâm với tất cả, không luận súc sanh quỷ thần, nhĩn đến cha mẹ anh em trong lục thân mà hành dâm, đó là không có tâm từ bi, Phật tử này phạm tội Ba-la-di.

Giải thích:

Dâm nghĩa là cùng với khác phái thân tâm giao cấu, nhiễm ô tịnh hạnh. Đây chính là cội gốc luân hồi trong ba cõi, sáu đường sanh tử, nên Khế Kinh chép: “Dâm tâm không đoạn, vĩnh viễn không được ra khỏi cảnh khổ sanh tử luân hồi, dù người ấy có trí tuệ, thiên định hiện tiền, nếu không đoạn dứt tâm dâm ắt phải lạc vào đường ma, do đó Phật chế giới.”

Tự mình hành dâm, nghĩa là tự thân cùng khác phái gây cái nhờn trôi buộc, dạy người dâm dục cũng khiến cho họ bị trôi buộc, nhấn đến tất cả người khác phái, không được cố tâm hành dâm, các đối tượng hành dâm rất nhiều loại, nhưng chỉ nêu một vài sự việc thôi. Nhân dâm dục, mãn nguyện sở thích không phải đơn giản mà hội đủ căn cảnh đối tượng mới thành, thành rồi đó là nhờn hội đủ duyên dâm dục và cách thức cả ba thành nghiệp dâm.

Nhân dâm dục, nghĩa là từ vô thủy tập khí tham dâm làm “nhân”. Duyên dâm dục, nam nữ khác phái hội hợp giúp thành dâm. Cách thức dâm nghĩa là vỗ về xoa nắn, khiến cho tình cảm ái nhiễm bộc phát. Do cả ba yếu tố nhờn, duyên, cách thức hòa hợp thì tự nhiên thành nghiệp dâm. Thành nghiệp ấy rồi, tất nhiên thân phận cảm nhận nỗi khổ sinh tử luân hồi trong lục đạo, không sao tránh khỏi các báo quả khổ đau triền phược trong tam giới, nhấn đến phải cảm nhận thân phận hạ đẳng như các loài súc sanh, cầm thú, trâu bò, chó, lợn, heo, dê, v.v... Nên Phật dạy chẳng những đối với khác phái, Phật tử không được dâm dục, mà cho đến các loài chúng sanh hay phi chúng sanh hành dâm cũng đều trái phép. Ngoài thế thiếp là chánh dâm, cũng không nên phi đạo hành dâm.

Với Phật tử tại gia, Phật chế không được lang chạ ngoại dâm, cũng không được phi đạo và phi thời hành dâm. Riêng đối với đệ tử Phật xuất gia thì hoàn toàn tuyệt hẳn, không để tâm móng tưởng vì móng tưởng dâm cũng là nhờn của tội.

Phần giới kinh Phật đã dạy ngăn tất cả ác, sau khuyến tu tất cả thiện và nghĩ đến ân chúng sanh mà Bồ Tát phải sanh lòng hiếu thuận với tất cả chúng sanh, mới xứng đáng là Phật tử Bồ Tát. Không như kẻ vô trí, Bồ Tát phải biết quán sát tất cả nam tử là cha ta, tất cả nữ nhân là mẹ ta, không dám xâm phạm, nên nói: “Phải sanh lòng hiếu thuận, cứu độ tất cả chúng sanh, đem tịnh pháp ban cho họ, mình và người, làm lợi cả hai, nghĩa là đem pháp thanh tịnh của mình mà chia xẻ cho người, khiến cho họ đoạn dứt cội gốc sanh tử, cứu độ tất cả chúng sanh thoát khỏi khổ trôi buộc trong ba cõi.” Bồ

Tát có lòng từ bi dẫn dắt chúng sanh , ban tịnh pháp cho người. Nếu Bồ Tát không sanh tâm làm lợi ích chúng sanh như thế thì chẳng phải Bồ Tát, ngược lại, khởi tâm xấu hành dâm tất cả mọi người, không luận là súc sanh, cho đến hành dâm với cha mẹ, anh em trong lục thân, khiến cho họ rơi vào hầm hố ái dục, không có tâm từ bi, Bồ Tát như thế phạm tội Ba-la-di.

Giới thứ 4 - VỌNG NGŨ

Nếu Phật tử, tự mình nói dối, dạy người nói dối, phương tiện nói dối, nhân nói dối, duyên nói dối, cách thức nói dối, nghiệp nói dối, cho đến không thấy nói thấy , thấy nói không thấy, thân và tâm nói dối. Bồ Tát phải sanh tâm nói chánh ngữ, chánh kiến và cũng khiến cho tất cả chúng sanh nói chánh ngữ, chánh kiến. Trái lại, nếu khiến cho mọi người nói lời tà ngữ, tà kiến, tà nghiệp, Phật tử này phạm tội Ba-la-di.

Giải thích:

Vọng ngữ nghĩa là lời nói dối gạt, không thật, ngay cả vấn đề chưa được nói đã được, chưa chứng nói đã chứng, chẳng phải là Thánh nhơn, tự nói ta là Thánh nhơn, chẳng phải được pháp hơn người mà nói ta được pháp hơn người, đây là lời dối gạt kẻ ngu, cũng là tự dối gạt mình. Nếu xét cho cùng, tâm đó là kẻ cầu thanh danh, tham lợi dưỡng, đó là ý đồ hành vi bất thiện, tạo nghiệp luống dối.

Tự nói dối, là tự mình nói ta là Thánh nhơn, ta đã ngộ đạo, ta là tổ sư thứ mấy v.v... Nên kinh ghi: “Tự mình nói dối, dạy người nói dối. Hoặc dạy đệ tử, hoặc khiến cho bạn bè truyền nói, giống như ta nói, nên nói dạy người nói dối.” Phương tiện nói dối, là dùng lời xảo quyết nói, hợp với cơ nghi người nghe, tự nhiên họ tin. Nhơn nói dối chính là chúng tử tham lam từ vô thủy đến nay dối gạt hư vọng, thói quen là “nhơn”. Duyên nói dối là hiện tiền nói lời dối gạt, giúp cho thành “duyên”. Cách thức nói dối là muốn cho kẻ ngu sanh lòng tin cậy, ắt có phương pháp đặt điều dối gạt nói. Nghiệp nói dối là do nhơn, duyên, cách thức, ba việc hợp lại, hiển nhiên thành nghiệp, đọa địa ngục Vô gián.

Cho đến không thấy nói thấy, thấy nói không thấy, v.v... chẳng những đại vọng không được cô phạm, cho đến dối gạt không được sai phạm như không thấy nói thấy, thấy nói không thấy, đều không được nói dối gạt. Không thấy nói thấy, như chưa từng thấy người kia làm ác, vì thuận theo ý người, nói là tôi thấy. Thấy nói không thấy, như thật thấy người kia làm tốt nhưng do tâm ganh tỵ, tật đố mà nói, tôi chưa thấy người kia làm tốt bao giờ.

Thân và tâm nói dối, nghĩa là trước không thấy nói thấy, v.v... đã thốt ra lời nói ở miệng, miệng thuộc về thân, miệng không tự nói, do tâm kích động nói ra. Như giới trước đã nói, chính là Nhiếp luật nghi giới. Sau khuyên nên tu chính là Nhiếp thiện pháp giới, đã thốt ra lời nói chân thật, chính là Nhiếp chúng sanh giới mà Bồ Tát thường sanh lòng từ bi cứu độ chúng sanh là Nhiều ích chúng sanh.

Nếu là Bồ Tát, phạm có nói ra lời gì, thường phải chánh ngữ, cũng khiến cho chúng sanh phát ra lời nói chánh ngữ, chánh kiến. Chánh ngữ nghĩa là lời nói chân thật, không tà bậy, thiên chấp, dối gạt người. Chánh kiến tức là thấy một cách chính xác, không điên đảo, sai lệch. Nói lời chơn chánh, thì tầm nhìn và thấy cũng chân thật, do tự mình đã nói lời chân thật, không luống dối, mới khiến cho người khác đặt niềm tin vào mình, thế nên cần phải khiến cho tất cả chúng sanh cũng nói chánh ngữ, chánh kiến, trở về quy y nơi Phật, làm người chơn chánh.

Nếu là Bồ Tát tự mình không có chánh ngữ, chánh kiến đã chẳng phải trí hạnh của Bồ Tát, huống gì lại khiến cho tất cả chúng sanh khởi tâm tà ngữ, tà kiến, tạo tà nghiệp, tội kia làm sao kể xiết. Thế nên nói Bồ Tát phạm tội Ba-la-di. Chỉ trừ cứu người gặp nạn gấp, phương tiện quyền xảo, tất cả làm lợi ích cho người, chẳng những không lỗi mà còn có công đức.

Giới thứ 5 - BÁN RƯỢU

Nếu Phật tử tự mình bán rượu, dạy người bán rượu, nhân bán rượu, duyên bán rượu, cách thức bán rượu, nghiệp bán rượu. Là Phật tử tất cả rượu không được bán, vì rượu là nhân duyên sanh ra các tội lỗi. Là Phật tử, lẽ ra phải làm cho tất cả chúng sanh có trí tuệ sáng suốt mà trái lại đem sự say mê điên đảo cho chúng sanh, Bồ Tát này phạm tội Ba-la-di.

Giải thích:

Bán rượu, nghĩa là làm ra rượu bán cho người, đem rượu cho người, người bị hại không ít, hay khiến cho người uống rượu, phần nhiều khởi tâm không tốt, làm nước mắt, nhà tan, tán thân mất mạng. Các thứ ác họa không gì không tạo, đều do uống rượu mà ra, nên Phật chế giới ngăn cấm. Tự bán rượu, nghĩa là tự mình tham lợi mà mua bán dối chác. Dạy người bán rượu có hai nghĩa:

1. Dạy người bằng lời tạo tác mua bán dối chác.

2. Dùng vốn của mình chia cho họ chút phần lời.

Nhơn bán rượu, tâm tham lợi từ vô thủy làm “nhơn”. Duyên bán rượu, nghĩa là gạo, mạch, công nhân, đầy đủ các thứ, v.v... để trợ giúp cho thành rượu. Cách thức bán rượu, ủ gậy thành men rượu, đó là phương pháp. Nghiệp bán rượu, do nhân, duyên, cách thừa hòa hợp lại. Việc nấu rượu là nghiệp, hễ gậy ra thì phải chịu quả báo vô trí, tối đốt, các khổ đời sau. Nên nói tất cả rượu không được bán.

Từ những thứ rượu bằng gạo, mạch cho đến trái nho, táo, dương mai cho đến các thứ trái cây, v.v...tất cả đều không được tạo . Sở dĩ nói như thế, vì tất cả rượu đều là nhân duyên gây tất cả nghiệp tội, nên Tứ Phần Luật ghi: “Rượu có ba mươi sáu lỗi, trước hết bất hiếu với Cha mẹ, không kính Tam bảo, chết rơi vào cảnh băng giá, đọa địa ngục thiêu đốt.” Lại nữa, Trí Độ Luận ghi: “Uống rượu có 35 lỗi, trước hết hiện đời đói khát, đời sau không có trí tuệ, thân tâm tối đốt, thật là thuốc độc ở thế gian, ác liệt hơn chất đá độc và lông chim chằm.”

Xưa có một vị Ưu bà tắc, do uống ly rượu mà các giới đều phá. Nên nói: “Nhơn duyên tạo tội do rượu mà ra”, như trước đã nói:”Dứt tất cả ác để rõ chánh hạnh Phật tử đã hành, chính là tu tất cả thiện” trong đó nói rõ đoạn ác tu thiện là Nhiêu ích chúng sanh giới mà Bồ Tát hạnh phải khiến cho chúng sanh có trí tuệ sáng suốt, trái lại phạm tội.

Minh đạt là trí tuệ chiếu soi thấu rõ nghĩa lý, Bồ Tát nương vào trí tuệ, dùng đại trí tuệ quang minh, tự giác, giác tha đem hết phương tiện quyền xảo, khai hóa chúng sanh, phải khiến cho họ mỗi mỗi đều phát sanh trí tuệ sẵn có của mình, đối với các sự lý tự nhiên thông đạt. Nếu không làm được như thế thì mất phương tiện hạnh của Bồ Tát, huống gì tự mình đem rượu bán cho người, khiến cho chúng sanh phát sanh tâm điên đảo ư? , nên kết lỗi và nói “Đây là Bồ Tát phạm tội Ba-la-di.”

Giới thứ 6 - RAO NÓI LỖI CỦA BỐN CHÚNG

Nếu Phật tử tự mình rao nói tội lỗi của Bồ Tát xuất gia, Bồ Tát tại gia, Tỳ kheo, Tỳ kheo ni, hoặc bảo người rao nói những tội lỗi ấy, nhơn rao nói tội lỗi, duyên rao nói tội lỗi, cách thức rao nói tội lỗi, nghiệp rao nói tội lỗi. Là Phật tử, lẽ ra khi nghe những kẻ ác, hàng Nhị thừa, ngoại đạo nói những lời phi pháp, trái luật trong Phật pháp, phải có lòng từ bi luôn luôn giáo hóa những kẻ ác ấy, khiến cho họ có tín tâm lành đối với Đại thừa

mà trái lại Phật tử lại tự mình rao nói những điều không tốt trong Phật pháp, Phật tử này phạm tội Ba-la-di.

Giải thích:

Nói lỗi là một hình thức hủy báng. Có hai cách:

1. Chánh lý mà đem ra để luận bàn thị phi
2. Phi lý mà luận bàn so sánh.

Đây đều là phi lý luận bàn.

Nói lỗi của bốn chúng, chính là luận bàn, dị nghị chúng xuất gia là Tỳ kheo, Tỳ kheo ni và Bồ Tát. Mình đã là Bồ Tát, là bạn đồng hành với nhau, người khác không lỗi thì không nên phỉ báng chê bai. Giả sử họ có lỗi, mình phải dùng tâm từ bi khuyên dụ họ, khiến cho họ biết lỗi để cải đổi, sám hối đó mới là việc then chốt cần yếu nhất, lẽ đâu lại đi nói lỗi của bạn đồng tu cho người ngoài biết ư? Nếu thế thì tự mình hủy nhục pháp môn của mình, khiến cho Thánh đạo không được thanh hành, tội này không phải nhẹ, nên Phật ngăn cấm.

Tự mình nói, nghĩa là lỗi phỉ báng phát xuất từ miệng mình.

Bốn chúng xuất gia và tại gia, chính là người phát tâm Đại thừa, đã lãnh thọ giới pháp Đại thừa nên gọi là Bồ Tát. Tỳ kheo, Tỳ kheo ni, riêng chỉ cho hai chúng xuất gia là những người tuy thọ giới Thanh văn nhưng bên trong ần hạnh Bồ Tát.

Dạy người nói tội lỗi của người khác, có hai hình thức:

1. Vì mình có tâm oán hận riêng tư, muốn hạ nhục người ấy nên sai người khác phô bày những lỗi lầm của người kia để thích ý thỏa lòng.
2. Người kia nghe sanh tâm buồn rầu, khiến phải sân hận.

Rao nói tội lỗi của người, nghĩa là bảo người này phạm tội gì đó hoặc nặng hay nhẹ, để cho người khác phải khinh khi. Mặc dầu chỉ nói lỗi một người, nhưng thật ra là đã xúc phạm đến tứ chúng mà không biết, phạm tội ngũ nghịch, căn cứ vào lời ấy mà định nên nói là tội lỗi, vì tứ chúng là người hoằng dương và trụ trì Tam bảo.

Là Phật tử chẳng những không được tự mình rao nói tội lỗi của người khác mà cũng không được dạy người khác nói lỗi. Đã là Phật tử phải luôn luôn khéo giữ ruộng phước, ấy là chánh hạnh của Bồ Tát.

Nhơn rao nói tội lỗi, nghĩa là từ vô thủy đến nay tập khí ác khẩu là “nhơn”. Duyên rao nói tội lỗi, nghĩa là người kia bị chút thành tích không tốt, lấy chút cơ ấy để rao bày điểm xấu của người gọi là “duyên”. Cách thức rao nói tội lỗi, nghĩa là bộc lộ tâm địa bất thiện, vẽ rắn thêm chân, thêm bớt nhiều điều của người bằng cách này cách khác, mục đích làm cho ai nghe nói cũng tin. Nghiệp rao nói tội lỗi, hợp bởi ba việc trên là nhơn, duyên, cách thức đầy đủ tạo thành câu chuyện hay sự việc nói ra, phô bày lỗi xấu của người. Bốn sự kiện này kết thành nghiệp báo đời sau phải chịu cảnh khổ địa ngục cắt lưỡi. Như giới trước đã nói, dứt tất cả điều ác, tu tất cả điều lành. Đoạn ác tu thiện là Nhiếp chúng sanh giới.

Bồ Tát nghe kẻ ác và ngoại đạo là bọn ác độc tà kiến, vì đoạt mất huệ mạng của Phật, khiến cho chúng sanh phải rơi vào ba đường ác nên gọi là kẻ ác. Hàng Nhị thừa cũng là kẻ ác, vì không phát tâm nối huệ mạng Phật, cũng gọi là ác. Hơn nữa, kẻ ác hay nói những điều phi pháp, phi luật. Trong Phật pháp, vì hàng Nhị thừa không thấu rõ cảnh giới nghịch hạnh của Bồ Tát, hoặc thuận hay nghịch đều là diệu dụng của Bồ Tát trong Phật pháp, do đó họ thấy Bồ Tát làm nghịch hạnh mà cho rằng phi pháp, phi luật. Nên Bồ Tát nghe lời ác này sanh tâm từ bi thương xót chúng sanh, giáo hóa họ, khiến cho họ cải ác tùng thiện, bỏ tà quy chánh, đối với hàng Nhị thừa thì xả tiểu hướng đại, ngộ hầu làm hột giống chánh đạo ngày càng thêm lớn. Nếu không khai hóa được như thế thì lòng từ của Bồ Tát chưa được dung thông, Bồ Tát lẽ đâu tự mình rao nói tội lỗi của người ư? Nên cuối cùng nói: “Bồ Tát này phạm tội Ba-la-di.”

Giới thứ 7 - TỰ KHEN MÌNH CHÊ NGƯỜI

Nếu Phật tử tự khen mình chê người, cũng như bảo người khác khen mình chê người, nhơn chê người, duyên chê người, cách thức chê người, nghiệp chê người. Là Phật tử lẽ ra phải chịu thay những sự khinh chê khổ nhục cho tất cả chúng sanh, mình nhận lấy việc xấu, nhường cho người việc tốt. Nếu Phật tử phô trương tài đức của mình mà che giấu điều hay tốt của người, làm cho người bị khinh chê, Phật tử phạm tội Ba-la-di.

Giải thích:

Đưa công đức của mình lên gọi là tự tán thán khen ngợi. Chê bai lỗi xấu của người khác gọi là hủy nhục. Phô bày tốt, che cái xấu cho người, không hại cả mình và người, đó chính là bốn hạnh lợi sanh của Đại sĩ. Khen mình chê người, lợi mình tổn người, chẳng phải tâm từ bi của Bồ Tát.

Tự khen mình chê người là đưa ta lên và đìm người xuống, đủ hai lỗi này là phạm trọng tội.

Dạy người có hai cách:

1. Dạy người khen mình chê người, hoặc hiện tướng, hoặc sai khiến đem thơ đến.
2. Dạy người kia tự tán thán đức hạnh của mình, khinh hủy người khác.

Trước khi khởi tâm khen ngợi tán thán, tâm đó là nhân, tâm tương tục giúp thành duyên, dùng các thứ phương tiện khéo léo là cách thức, người đối diện nhận hiểu là nghiệp. Trong bốn câu này, chỉ đơn cử việc hủy báng người khác, không nói tự khen ngợi mình, vì lược bớt văn từ.

Lại tự khinh hủy người khác và khen ngợi mình, đem điều hay tốt về mình, khiến người khác phải chịu nhục, đó là ác tâm nặng nề về một mặt, nên nêu tội nặng bao gồm tội nhẹ. Ngược lại, người chịu thay người khác thì không làm cho họ phải chịu nhục, dẫn việc xấu xoay về mình, quyết không nên tự khen mình.

Dương là tán thán khen ngợi. Ẩn là ẩn khuất, tự đưa mình lên, sợ mình không hơn người. Đìm điều hay tốt của người sợ người hơn mình, chỉ biết lợi mình, không đếm xỉa người khác bị hại là chẳng phải Đại sĩ. Đem điều xấu đổ về mình, đưa điều tốt đẹp của người lên đó là “thiện tâm”

Tự mình chê bai người khác chính là nghiệp dẫn dắt nên mắc tội nặng. Nếu bị dắt dẫn vào đường tà rồi trở về chánh đạo, chê Nhị thừa, khiến họ trở về Nhứt thừa, tuy lỗi giống như là chê bai mà thực ra tâm là Đại từ bi, đây chính là tâm từ bi hoằng hóa thương xót chúng sanh, đại nguyện kiến lập pháp tràng, đâu được dụng tâm chấp nơn, ngã, bỉ, thử, hơn, thua mà luận bàn, đồng lòng mà nói ư?

Kinh Tri Địa chép: “Khinh khi ngoại đạo mà khen ngợi Phật pháp, nếu dùng phương tiện để điều phục họ, chưa tin khiến cho tin, đã tin khiến cho tăng trưởng thì không phạm.”

Giới thứ 8 - BỎN XẼN THÊM MẮNG ĐUỐI

Nếu Phật tử tự mình bỏn xẻn, nhờn bỏn xẻn, duyên bỏn xẻn, cách thức bỏn xẻn, nghiệp bỏn xẻn. Nếu là Bồ Tát, thấy tất cả người bần cùng nghèo khổ đến xin, theo sự cần dùng của họ mà cấp cho tất cả. Trái lại, Bồ Tát lại dùng ác tâm, sân tâm, nhẫn đến không cho một tiền, một cây kim, một cọng cỏ, có người đến cầu hỏi giáo pháp, chẳng nói một kệ, một câu mà trái lại còn mắng nhiếc hủy nhục, Bồ Tát này phạm tội Ba-la-di.

Giải thích:

Người đến xin thí tài, thí pháp mà không cho gọi là bỏn xẻn (nhờn bỏn xẻn, duyên bỏn xẻn, cách thức bỏn xẻn). Sân hận mắng nhiếc hủy nhục gọi là gia hại, như thế trái với đạo từ bi, trái với hoài bão lợi sanh của Bồ Tát.

Bồ Tát thực hành bố thí Ba-la-mật, không lựa kẻ thân người sơ. Nếu người đến cầu xin bố thí pháp hay tiền của, Bồ Tát đều cho, đâu phân biệt tốt hay xấu. Nếu họ đến xin, không có tâm bố thí mà lại thêm đánh đuổi quở mắng là rất trái với giới hạnh của Bồ Tát.

Tự mình bỏn xẻn, hoặc miệng nói, hoặc hiện tướng bỏn xẻn, hoặc ẩn tránh không cho tài pháp, hoặc nói không có, tay cầm gậy xua đuổi, hoặc dùng lời ác mắng nhiếc. Dạy người bỏn xẻn, là hoặc dạy người khác cất giấu tiền của không cho, hoặc dạy người gia hại mắng nhiếc. Khi mới khởi tâm như thế là nhờn, tiếp theo trợ giúp cho bỏn xẻn là duyên. Dùng mọi phương tiện khéo léo thực hiện việc bỏn xẻn là cách thức bỏn xẻn. Người đối diện hiểu rõ lời nói trên đó, thành tựu việc bỏn xẻn là nghiệp bỏn xẻn. Bốn câu này, không nói thêm lời hủy mắng đánh đuổi. Trước do tâm bỏn xẻn, sau thêm đánh đuổi hủy nhục, nếu không bỏn xẻn mà chỉ hủy nhục là thuộc về phạm khinh tội (tội nhẹ).

Kinh Ưu Ba Ly Vấn Phật chép: “Đã ở trong căn bản tội, sao còn gọi là nặng? Phật dạy: Trụ trong giới Đại thừa Bồ Tát, như phạm hằng hà sa số tội tham, cùng với một tội sân. So sánh trong hai tội này, sân thuộc về tội nặng vì hiện sân giận xa lìa chúng sanh, hiện tham ái hộ chúng sanh, thì không bị phiền não.” Đối với Bồ Tát, không có các sự lo sợ tai ương hoành tử, nên Học Luận chép: “Sân là bản tánh của đại tội, không sanh phương tiện thương xót, hành động sân giận, chẳng những không lợi ích mà còn trường dưỡng phiền não, giảm mất tâm bi mẫn chúng sanh, ấy là lỗi rất lớn.”

Giới này nói về bốn xén keo kiệt, đã tiếc của lại còn thêm đánh mắng hủy nhục. Nếu nghèo mà hay làm việc bố thí thì không có các lỗi sân, hận, hủy nhục. Kinh Chánh Pháp Niệm Xứ chép: “Nếu trước thiếu phần suy nghĩ về mình, rồi sau không bố thí, đọa vào loài quỷ đói. Nói mà không cho thì đọa vào địa ngục.” Tất cả là chỉ Tăng tục, nam nữ.

Nghèo khốn cùng khổ có hai loại:

1. Thân nghèo đói khổ, cần tiền của nên thí cho tài vật.
2. Tâm nghèo khổ, cần pháp thí thì nên thí cho món ăn tinh thần pháp thí, nên nói tùy theo sự cần dùng, tất cả đều cung cấp cho.

Kinh Quyết Định Tỳ Ni chép: “Bồ Tát tại gia nên thực hành hai pháp thí:

1. Tài thí
2. Pháp thí

Còn Bồ Tát xuất gia nên thực hành bốn cách thí:

1. Thí cho giấy
2. Thí cho mực
3. Thí cho viết
4. Thí cho pháp.”

(Vì người xuất gia không có tiền của thì cho giấy, mực, viết, pháp, chút ít dễ làm, khiến cho thành tựu được kinh sách, cũng gọi là thí pháp.)

Bồ Tát đặc nhẫn thực hành 3 cách bố thí:

1. Ngồi Vua
2. Xả thí vợ con
3. Xả thí da thịt, xương cốt.

Phàm phu Bồ tát tùy sức tùy nghi thí cho. Nếu gặp người không nên thí pháp hoặc họ căn tánh ám độn, hạ liệt chẳng phải pháp khí, hoặc nghe pháp quá sâu xa, ngược lại sanh tâm hủy báng, hoặc người nữ đến cầu pháp mà không có nam tử thân nhân ở bên, thời không nên vì họ nói, cũng không nên thí tài, có khi thí tiền tài không được phước, nhẫn đến còn hại thân mạng, thì không nên thí cho.

Kinh Trì Địa chép: “Vì sao Bồ Tát dùng chút căn lành, được vô lượng kết quả? Vì Bồ Tát dạy chúng sanh có căn cơ hạ liệt, dùng chút ít tài vật gieo xuống phước điền, nhân đến chỉ thí một sợi bún nhỏ cho súc sanh. Thí rồi hồi hướng đạo Vô thượng Bồ đề, nhờ dùng sức hồi hướng, nên được kết quả vô lượng.”

Cho đến ... , là luận về tiền tài theo số nhiều, cho đến rất nhỏ như cây kim, ngọn cỏ. Đây muốn nói, người không có tiền của, không thể tùy ý thí. Luận về pháp, thì nói rộng ra, cho đến rất ít, chỉ nói một câu hay một hạt bụi nhỏ, đây ý nói ít biết không nghe, nên không thể nói rộng được. Nếu thật không có pháp sở đắc, mà nói dối, nói xằng, nói bậy khiến cho người bị mê lầm, mắc tội không phải nhẹ. Nếu có mà không bố thí cho người lại thêm xua đuổi mắng chửi nhục mạ, thời gây cả hai tội bỏn xẻn và hủy nhục, đây chính là “nghiệp chủ” nên mắc tội nặng.

Không phạm nghĩa là thấy người kia do bị quở trách và mắng nhiếc nên hối lỗi, nhờ sự chiết phục ấy mà sửa lỗi, tự không có ác tâm, sân tâm, tùy theo căn cơ được lợi ích, chính là diệu dụng cơ nghi của bậc Đại sĩ. Nên Kinh Trì Địa chép: “ Nếu biết Pháp mà không nói khiến họ được điều phục, nếu biết người trước không hay kính trọng, nếu oai nghi không tề chỉnh hoặc căn cơ họ ám độn, nghe diệu pháp thâm sâu, sanh lòng lo sợ, hoặc biết họ nghe rồi tăng trưởng tâm tà kiến, hoặc nghe chê bai thối thất, hoặc nghe rồi nói lại cho người ác, phá hoại chánh pháp, như vậy không nói thì không phạm.”

Giới thứ 9 - GIẬN HÒN KHÔNG CHỊU SÁM HỎI

Nếu Phật tử tự mình sân giận, dạy người sân giận, hơn sân giận, duyên sân giận, cách thức sân giận, nghiệp sân giận. Bồ Tát đáng lẽ ra phải gieo căn lành cho tất cả chúng sanh không gây gổ, thường có lòng từ bi, lòng hiếu thuận mà trái lại đối với tất cả chúng sanh, nhân đến chẳng phải chúng sanh, đem lời ác mạ nhục, còn thêm dùng tay chân dao gậy để đánh đập mà vẫn chưa hủ dạ, cho đến khi họ đến cầu xin sám hối tạ tội nhưng vẫn còn chưa hủ giận, Phật tử này phạm tội Ba-la-di.

Giải thích:

Tâm sân giận hoặc người xúc phạm đến mình, hoặc mình xúc phạm đến người, người kia biết lỗi, thành tâm cầu xin sám hối mà Bồ Tát trong lòng ôm sự sân hận, ngoài hiện tượng không giận nhưng trong lòng buồn rầu khổ não là trái với hạnh Bồ Tát.

Tự mình sân, là để trong lòng sự giận dữ, ngoài phát ra thân khẩu nghiệp. Bắt đầu móng tâm khởi sân là nhờn. Tâm sân hận ý niệm không dứt tạo thành duyên sân. Dùng các cách đánh đập mắng nhiếc là phương pháp hay cách thức sân, tạo thành nghiệp sân. Kinh Hoa Nghiêm chép: “Một niệm sân tâm khởi, trăm vạn cửa chướng mở” (Nhứt niệm sân tâm khởi, bách vạn chướng môn khai). Phải biết một niệm mới manh nha còn vậy, huống gì các duyên sân tâm tương tục mà không thành nghiệp sân sao? Nghiệp thành rồi thì tai ương sa đọa, chìm đắm, lôi kéo, oán thù kết nối muôn đời, hết đời này sang đời khác không hết, thật đáng thương thay!

Tất cả chúng sanh tâm địa vốn thiện, do bị chướng ngại vô minh phiền não ngăn che, bậc Đại sĩ phải dùng lòng từ bi khiến cho chúng sanh phát khởi căn lành từ bi của mình để xả bỏ vô minh phiền não chướng, thì không có việc đấu tranh, huống gì tự mình không chịu cho họ sám hối tạ tội để phát khởi sự tranh cãi ư? Bồ Tát phải luôn nhớ đến tất cả chúng sanh, như con đò của mình, nhẫn chịu sự hủy nhục, đó là tâm từ bi của mình. Thường quán tất cả chúng sanh như cha mẹ, đâu nỡ ngỗ nghịch với họ, ấy là tâm hiếu thuận. Bậc Đại sĩ làm cho chúng sanh phát khởi tâm lành, lại còn thể hiện lòng từ bi hiếu kính, thì làm sao bức não chúng sanh được.

Phi chúng sanh là bậc Tam thừa Thánh nhờn, và người biến hóa. Đánh mắng sỉ nhục là thân và khẩu nghiệp. Tay đánh là thân nghiệp, niệm sân không dứt là ý nghiệp. Do ba nghiệp này não loạn, dữ hơn lang sói. Không cởi mở, không dứt tâm sân, nên thành tội nặng.

Không phạm là dù người đã biết lỗi cầu xin sám hối với tâm hối không thật, niệm sám không tha thiết, Bồ Tát cũng nên đem tâm từ bi khiến cho họ biết cải đổi lỗi trước, không dám tái phạm lỗi sau. Phải chỉ rõ cho họ biết tướng sân hận, hoặc chiết phục những chúng sanh ngỗ nghịch, vô tâm ác tánh tà kiến, bậc Đại sĩ ngoài hiện uy phong, nhưng tâm thực là từ bi, miệng quở trách bài xích mà trong tâm rất thương xót. Đây chính là đại dụng của Bồ Tát để điều phục chúng sanh càng cường, lẽ đâu đem họ so sánh với kẻ đù ba độc?

Kinh Trì Địa chép: “Nếu dùng phương tiện mà điều phục họ, nếu họ không như pháp sám hối, tâm họ bất bình, không chịu sám hối, thì không có lỗi.”

Giới thứ 10 - HỦY BÁNG TAM BẢO

Nếu Phật tử tự mình hủy báng Tam bảo, xui người hủy báng Tam bảo, nhờn hủy báng, duyên hủy báng, cách thức hủy báng, nghiệp hủy báng.

Phật tử khi nghe một lời hủy báng Tam bảo của ngoại đạo và kẻ ác, còn đau lòng như ba trăm cây nhọn đâm vào tim mình huống là tự mình hủy báng, không có đức tin và lòng hiếu thuận đối với Tam bảo, lại còn giúp sức cho những kẻ ác và tà kiến hủy báng nữa, Phật tử này phạm tội Ba-la-di.

Giải thích:

Tự mình đem tâm tà kiến, báng loạn chánh pháp. Tội hủy báng mạng nhiếc kia thì có thể sám hối, riêng tội báng loạn chánh pháp, còn gọi là hủy báng Bồ Tát tạng, thì tội rất nặng.

Lấy tà làm chánh, lấy chánh làm tà, phỉ báng kinh luật và Bồ Tát, bảo rằng kinh luật này chẳng phải Phật nói, ấy là phỉ báng đức Thế Tôn; nói chẳng phải Đại thừa kinh điển là báng Pháp, người thọ trì kinh điển và đọc tụng chẳng phải đệ tử Phật, ấy là báng Tăng. Hoặc tự thốt ra lời tà kiến, dựng lên tà thuyết, tự cho là chánh pháp, hoặc theo tà sư lãnh nạp tà ngữ, biên chép sao tả sách vở tà mị, như dùng lời dạy của Lão Trang sánh bằng giáo lý của Phật, lấy thuật trị thế, so sánh pháp môn tâm địa Phật nói, để hoặc loạn tâm người, làm mê lầm người sau, đánh mất chánh đạo, vùi lấp trong đường tà, truyền bá đời sau, mãi mãi không dứt, chịu tai ương muôn kiếp, đoạn dứt chủng tử Phật tánh rồi mắc tội, không phải Nhứt-xiên-đề thì không chỗ nào dung chứa được. Khi tâm mới khởi tà kiến là nhân, tà tâm tương tục là duyên, giúp nhau thành việc hủy báng là các phương pháp xảo thuyết hay cách thức hủy báng, người nghe lãnh hiểu là nghiệp hủy báng. Hoặc tâm muốn nói, miệng chưa nói ra thì chưa thành trọng tội. Hoặc tự phát ngôn, hoặc nói cho người khác, hoặc khiến cho người truyền nói, đối tượng nhận hiểu lời tà ngữ ấy dù chỉ một lời cũng là trọng tội. Nếu viết sách bằng ngôn ngữ báng loạn, người xem nhận hiểu thì mỗi lời, mỗi lời đều là trọng tội. Tín đồ dị học của Trung Hoa và Thiên Trúc, cho đến Bồ Tát ngoài tâm cầu pháp, đều thuộc về ngoại đạo. Không có tâm tin Đại thừa, thường trụ Tam bảo, nên xả bỏ Đại giới Tam địa để học theo dị đạo tà giáo, bài bác không có thiện ác nhơn quả, đó gọi là bọn người ác. Một lời, nghĩa là khi nghe bọn người ác, dù chỉ nói một lời, nhưng chẳng khác ba trăm kim nhọn đâm vào tim mình, huống gì tự mình buông ra lời hủy báng, tâm của bậc Đại sĩ làm sao chịu được? Thực đáng thương cho bọn tà kiến ác nhơn, tự xô mình xuống hố sâu tội lỗi, lại kéo thêm vô lượng chúng sanh lầm mê đọa vào biển khổ.

Như mũi nhọn đâm vào tim, không phải chỉ cho niệm sân hận hủy báng Tam bảo, Thể của Tam bảo sáng như mặt trăng, mặt trời, ngón tay đâu có thể che khuất được ánh sáng ấy. Như liệng búa chém trời, trái lại hại mình. Bậc Đại sĩ vốn đem tín tâm hiếu thuận để thọ chánh giới này, phải thường kính thuận Tam bảo, không mảy may trái nghịch, lẽ đâu có thể phản lại để theo bọn tà kiến ác nhân ngoại đạo, ham thích ngoại giáo, hằng mất tâm địa đại giới Bồ Tát, không còn được gọi là đệ tử Phật ư?

Nếu chưa bỏ chánh giáo theo tà giáo, thì chưa mất giới. Nhưng mới suy nghĩ nói: “Tam bảo không bằng ngoại đạo, Đại thừa không bằng Nhị thừa”, tính toán chưa dứt khoát, thì phạm tội khinh. Dù tin Tam bảo và lý nhọn quả, mà còn tin quý thần tà ma ngoại đạo, có oai lực rất linh cảm, bèn bắt chước phù phiếm tế lễ, tấu trình quý thần, hoặc khuyên người khác tin thọ, đều phạm tội khinh. Hoặc chấp Đại thừa, phỉ báng Tiểu thừa, bảo rằng không có Tiểu mà chỉ có Đại thôi, còn cho rằng Tứ A Hàm và Biệt Giải Kinh (Luật) không phải Phật nói, đây là phỉ báng Thanh văn tạng, cũng là tội khinh. Đâu biết ba đời chư Phật xuất thế, tùy theo căn cơ chúng sanh mà thuyết giáo, đều nói Tam thừa, Tứ quả Thanh văn, để làm ruộng phước cho Hiền, Thánh, Trời, Người, lẽ đâu có thể khinh chê và hủy báng ư? Chỉ vì hàng Nhị thừa không có tâm lợi sanh nên Phật quở trách thế thôi. Người thời nay mới sơ cơ học đạo, chưa phân biệt được lúa thóc, Thiền và Giáo còn mù mờ chưa rõ, theo sự hiểu biết cạn cợt của mình, tự mình lầm lẫn, cho rằng người trì giới là chấp tướng, liền chẳng thọ giới pháp. Phật gọi những hạng người này là cư sĩ trợ hoặc người thọ giới mà không giữ gìn cấm giới. Luật gọi đó là phao lụng trong biển khổ. Nếu khinh rẻ, bỏ cụt giới, cho rằng không cần thọ, như thế phạm khinh tội (tội nhẹ).

Mười giới trọng này đều là tánh tội, Tiểu thừa lấy rượu là Giá giới. Bồ Tát lấy việc lợi ích chúng sanh là gốc, nếu khiến cho người khác mê hoặc tâm địa, rượu cũng thuộc tánh tội. Như Luận Trí Độ chép: “Tánh giới là Thi-la. Thân, khẩu tám thứ, nghĩa là thân ba, khẩu bốn, lại thêm giới rượu, để ngăn ý địa, khiến cho thân tâm được thanh tịnh. Đó chính là ba nghiệp của ý trong mười thiện nghiệp.” Số lượng tuy khác nhưng nghĩa như nhau.

Tánh tội, nghĩa là giới này không đợi Phật chế hay không, tánh chất của nó nếu phạm là ác rồi, nên gọi là tánh tội. Luận Chỉ Quán chép: “Tánh giới nghĩa là bất luận người thọ hay không thọ, phạm tức là có tội.” Người thọ giới hay không thọ, giữ gìn không vi phạm gọi là thiện. Nếu thọ giới giữ gìn cẩn mật không sai phạm thì sanh được phước, sai phạm thì mắc tội. Không thọ không sanh được phước. Không thọ nếu phạm cũng không mắc tội

khuyết giới, chỉ có ác hạnh, vào nghiệp đạo. Tội nghĩa là thọ giới mà sai phạm thì mắc tội lại thêm tội khuyết giới.

3. Phân tổng kết

Này các Phật tử, trên đây là mười giới trọng của Bồ Tát, các vị cần nên học. Trong mười giới này không nên sai phạm một giới nào cả, dù một mảy may nhỏ như vi trần, huống chi phạm cả mười giới ư?

Giải thích:

Chẳng trái bốn nguyên tâm địa mà tu là khéo học. Người có lòng từ bi cứu giúp chúng sanh gọi là Nhơn giả. Đây là từ hay đẹp tán thán người học giới, khuyến nên học, nên trì giới, nếu sai phạm tâm địa giới này thì phạm tội trọng, ắt phải chịu lấy báo khổ ở ngục A Tỳ. Nếu giữ gìn cấm giới này làm nhân sẽ chứng cực quả là giải thoát, do quả nên không gọi là Ba-la-di mà gọi là “Ba-la-đề-mộc-xoa” chính là trong quả đã nói đến nhân. Nhân là trí dụng Bát nhã, quả là thể tịch tĩnh của Chơn như. Do xứng thể khởi dụng trừ được vô minh, thấy được bốn pháp thân, đó là trong quả nói rõ nhân.

Ngài Khuê Phong nói: “Nương Chơn như mà phát ra trí tuệ, đoạn dứt Hoặc nghiệp, chứng đắc Chơn trí rồi khởi ra diệu dụng.” Nếu hành giả không dựa vào Chơn như trí, thì tâm chấp tướng ngã nhơn sanh khởi, không biết nương vào đâu để mà tu chứng được. Nên biết muôn đức, muôn hạnh đều là dụng của Chơn như Trí cả. Nếu hành giả lại hay khởi tâm tha thiết cầu học ham mộ đắc quả, dốc lòng kiên trì cấm giới, đây cũng là trong quả nói đến nhân.

Ư trung, nghĩa là trong mười giới. Mảy may như vi trần, là nêu ra phần nhỏ để so sánh với số nhiều, nghĩa là Phật dạy: “Phạm giới khinh còn không được gọi là Bồ Tát, huống gì phạm cả mười giới trọng?” Nếu phạm giới trọng, đã đánh mất nhơn cực quả rồi, tất nhiên phải chịu ác báo khổ vô cùng cực, nên phần sau chỉ rõ được và mất, hay nói cách khác là tội và phước.

Nếu hành giả nào vi phạm cấm giới Bồ Tát, hiện đời không phát Bồ đề tâm và cũng mất hết các ngôi như Quốc vương, Chuyển luân Thánh vương, Tỳ kheo, Tỳ kheo ni, cũng mất ngôi Thập Phát thú, Thập Trưởng dưỡng, Thập Kim cang và Thập địa, Diệu quả Phật tánh thường trú, tất cả đều mất, phải đọa trong ba ác đạo, hai kiếp, ba kiếp không được nghe tên Tam bảo và Cha mẹ, vì thế không nên sai phạm một giới nào.

Giải thích:

Nếu Bồ Tát vi phạm cấm giới của Phật, cũng như cây bị chặt ngọn, không thể nảy mầm được. Người phạm giới cấm cũng thế, mầm móng Bồ đề đã khô cháy nên nói hiện đời không thể phát Bồ đề tâm được.

Quốc vương là chủ một nước, Chuyển Luân vương là chủ Tứ thiên hạ hoặc hai, ba thiên hạ. Hai ngôi vị trên là do nhiều đời tu hành trì giới nghiêm mật nên có được thắng quả này. Nay chúng ta đã thọ cấm giới của Phật, mà còn để sai phạm thì đức vị tôn quý liền mất và thắng phước đời sau cũng mất.

Tỳ kheo, Tỳ kheo ni vốn trì thọ cấm giới mà đặt tên. Nếu phạm Ba-la-đề-mộc-xoa chẳng những không còn con mắt bậc Đại sĩ, mà tên gọi Tỳ kheo, Tỳ kheo ni cũng mất, chẳng những mất tên gọi mà cả ngôi vị Tam Hiền, Thập Thánh cho đến Diệu quả Phật tánh thường trú cũng mất.

Diệu quả là Diệu giác Phật quả, chẳng những vĩnh viễn mất lợi ích lớn lao như thế mà cho đến thân này, sau khi xả báo duyên, phải đọa vào ba đường ác. Khi đã đọa vào ác đạo rồi, chẳng phải một hai đời hết được, thế nên kinh nói một kiếp, hai kiếp cho đến nhiều kiếp không được nghe tên Cha mẹ và Tam bảo, hưởng gì được tu tập, hiểu kính ư?

Danh tự xuất thế gian Tam bảo còn không được nghe, làm sao tu hành để chứng đắc đạo quả?

Đã mất đại lợi như thế, nên Phật nhắc mỗi giới phải kiên trì cẩn mật và phát thệ thà đập nát thân thể này như tro bụi, không nên sai phạm một giới nào dù là giới nhỏ. Kinh Anh Lạc chép: “Nếu sai phạm giới trọng, không được sám hối, vì đã phạm tội Ba-la-di, phải chịu suốt trong 10 kiếp thọ tội khổ. Một ngày phải trải qua 84,000 lần sống, 84,000 lần chết, nên không được phá giới.” Từ quả vị Tam Hiền, Thập Thánh, cho đến Đăng Giác, tất cả quả vị ấy đều đánh mất, bởi vậy giới này là hạnh căn bản của tất cả Phật, tất cả Bồ Tát. Không có Phật nào lìa giới thể, Bồ Tát nào lìa giới hạnh, nói cách khác không ai không từ Thập giới pháp môn này mà chứng đắc đạo quả.

Tất cả Bồ Tát các ông đã học, sẽ học và hiện đang học, mười giới như thế hết lòng kính trọng phụng trì. Còn phần giảng rộng như trong phẩm Tám Muôn Oai Nghi nói rõ.

Giải thích:

Giới này là mười phương ba đời chư Phật đồng học và đồng hành trì, đồng thành vô thượng Phật quả, vì thế đức Như Lai ba lần dặn dò, khuyến học và khuyến trì. Còn phần giảng rộng nói rõ về việc hành trì và sai phạm tánh tướng như thế nào, như trong Đại Bản phần cuối phân ra. Trong phẩm Tám Muôn Oai Nghi nêu rõ, nay chỉ lược nêu ra phần đại cương của mười Vô tận tạng mà thôi.

II. BỐN MƯƠI TÁM GIỚI KHINH

1. Nêu chung

Phật bảo các Bồ Tát: “Ta đã nói xong 10 giới trọng, nay nói đến 48 giới khinh.”

Giải thích:

Khinh cấu, nghĩa là tội này tuy nhẹ hơn mười giới trọng trước, nhưng năng lực nhiễm ô Bản nguyên tâm địa cũng không phải nhỏ. Nếu không gấp cầu sám hối sẽ làm chướng ngại cho tâm địa, khó thành chánh quả. Nhưng trước khi sám hối cần phải biết tướng tội kia thuộc về căn bản, tùng sanh, hay độc đầu.

Nếu y vào mười giới trọng trước, muốn làm mà chưa thực hiện nên chưa kết tội nặng. Nếu có tác tiền phương tiện khinh cấu, ấy gọi là tùng sanh. Nếu lỗi đã gây không từ mười giới trọng mà sanh, tự riêng khởi, gọi đó là độc đầu khinh cấu. Nay trong khinh cấu căn bản, lại có tùng sanh nên lầm lẫn các tội. Nếu trong 48 giới căn bản khinh cấu cố ý sai phạm, phải sám khinh cấu tội, phải tác pháp sám tội Đột-kiết-la. Ngoài ra, phạm lỗi tác tiền phương tiện phi oai nghi, ác tác (thân nghiệp). Nếu vô tình gây tội, chỉ phạm tội Ác tác, tự trách tâm. Nên kinh Giới Bốn chép: “Sai phạm đây do tâm nhiễm ô khởi tội, nên sám hối ác tác, nếu không sám hối thì chướng ngại giới Bồ Tát.” Khi sám hối cần phải biết đưa ra phương pháp sám hối thì tội mới tiêu diệt. Bởi vậy kinh Bồ Tát Ưu Bà Tắc Oai Nghi chép: “Nếu có sai phạm, phải hỏi người biết rõ pháp sám tội ác tác theo Tiểu thừa hay Đại thừa, để đúng như pháp sám hối.” Như Tỳ kheo phạm tội Đột-kiết-la (Trung Hoa dịch là Ác tác), luận về cách sám tội, cần phải tự biết rõ, ở đây không nêu ra nhiều.

2. Nêu riêng

Giới thứ 1 - KHÔNG KÍNH THẦY, BẠN

Nếu Phật tử lúc sắp lãnh ngôi Quốc vương, ngôi Chuyển luân vương hay chức quan, trước nên thọ giới Bồ Tát, như thế tất cả quý thân cứu hộ thân vua, thân các quan, chư Phật đều hoan hỷ. Khi đắc giới rồi, Phật tử nên có lòng hiếu thuận và cung kính. Nếu thấy có bậc Thượng tọa, A Xà Lê, những bậc Đại đức, đồng học, đồng hạnh, đồng kiến đến nhà, phải đứng dậy tiếp rước, lễ lạy, vắn tẩn, mỗi sự đều như pháp mà cúng dường, hoặc tự bán thân cho đến quốc thành con cái, cùng bảy báu, trăm vật để cúng cấp cho vị ấy.

Nếu Phật tử sanh lòng kiêu mạn, sân hận ngu si, không chịu tiếp rước lạy chào, cho đến không chịu y theo pháp mà cúng dường, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Sư trưởng chính là bậc mô phạm của trời người, bậc lương y mô phạm của thế gian. Giới thân của ta được sanh ra, trí tuệ của ta được nuôi lớn đều nhờ vào đạo lực của Sư trưởng, do đó phải biết kính thuận, không trái bỏ. Nếu ta sanh tâm ngạo mạn sẽ mắc tội lớn như biển cả.

Bạn là người có khả năng giúp cho ta vun bồi đức để tiến tu, các điều thiện do đây mà thành, muôn hạnh nhờ đây mà tiến. Như người muốn qua biển cả phải nhờ thuyền buồm, nếu bỏ buồm thì thuyền sẽ bị trôi hoặc chìm. Thế nên Như Lai dạy phải kính thầy và bạn như Phật.

Đoạn này nói các vị trước nên lãnh thọ giới Bồ Tát rồi mới thọ nhận ngôi vị, mục đích để giúp cho người đó trước nên lập đức để cảm hóa trời rồng, được quý thân ủng hộ, sau vua tôi mới an ổn, đất nước bình an. Phước của vua tôi, tức là phước của người dân một nước.

Phần khuyến thọ mười giới, trước để Quốc vương đứng đầu, sau tổng kết cũng để Quốc vương đứng đầu.

Nay phần giới khinh này cũng nói đến Quốc vương trước, bởi vì nếu vua chánh thì thiên hạ chánh, vua tốt thời sĩ thứ tốt, nên vua phải có sức giáo hóa, có lòng khuyến thiện. Nếu vua không thọ giới này thì tự mất lợi ích

cứu hộ, lại tự thị mình là cao quý, có khi còn phá hoại Phật pháp, ngăn cấm các vị đệ tử Phật không cho xuất gia tu đạo. Giả sử đã thọ giới này rồi, còn sợ rằng tâm kiêu ngạo kia chưa dứt, không kính người có đức, nên Như Lai đặc biệt khuyên thọ. Năm chúng xuất gia đều tuân theo giới luật hành trì, tự mình biết kính thuận, nên đây chỉ nói sơ lược.

Do vua và bề tôi quần thần sùng kính Tam bảo mà thọ giới, được quỷ thần ủng hộ, thân thì Khang kiện, cõi nước an ninh, các tai họa lần lần tiêu dứt, gió thuận mưa hòa, nhân dân được lợi ích, nên kinh Tâm Địa Quán chép: “Nếu có bậc nhơn vương thành tựu chánh kiến, đúng như pháp trị đời, gọi là Thiên chủ, dùng thiện pháp của trời để hóa độ thế gian. Thiện thần các trời và Tứ thiên vương thường đến gia hộ, giữ gìn cung vua. Tuy ở nhân gian mà tu nghiệp lành, tâm thường phật công minh, bậc Thánh vương như thế gọi là Chánh Pháp vương.”

Trong kinh Đại Kim Quang Minh có bài kệ rằng:

Do chư Thiên hộ trì
Cũng gọi là Thiên tử
Chủ ba mươi ba trời
Chia sức giúp nhơn vương
Ngàn sao nương ngôi xoay
Trời trăng không trái mùa
Gió thuận đúng thời tiết
Mưa tốt thuận thời hành
Tất cả các thiên chúng
Đầy khắp nơi cung vua
Nên nhơn vương các ông
Quên mình truyền chánh pháp
Đem pháp dạy chúng sanh
Khiến cho họ an ổn
Khiến tất cả thứ dân
Tu hành mười nghiệp lành
Cõi nước thường an lạc
Quốc giới được an ninh.

Chư Phật hoan hỷ vì tâm địa giới này là ngàn Phật lưu truyền, vốn trông mong Phật pháp truyền thọ không dứt, nay vua, tôi, thứ dân kính thuận phụng trì, mọi người làm lành, mỗi mỗi Phật tử đâu không hỷ lạc ư?

Bậc Thượng tọa có hai:

1. Thượng tọa trong chúng Tăng, là người trên, không có ai cao hơn, nên ở vào trên ngôi vị Hòa thượng A Xà Lê của ta.
2. Thọ giới trước ta, cho đến trước một giờ, một khắc, một bóng nắng, ấy là Thượng tọa. Vua Bình Sa xưng Phật tử là bậc Thượng nhơn, nghĩa là Thượng nhơn này lớn hơn vua, tôi, thứ dân.

Trong Kinh Bát Nhã, Phật nói: “Bồ Tát nhất tâm hành đạo vô thượng Bồ đề, tâm không tán loạn, ấy gọi là Thượng nhơn.”

A Xà Lê, Trung Hoa dịch là Quĩ phạm. Quĩ phạm có nghĩa là Sư, vì người có khả năng, có khuôn phép dạy đệ tử trong năm chúng xuất gia.

Có năm bậc A Xà Lê:

1. A Xà Lê trao mười giới
2. Yết ma A Xà Lê trao cụ túc giới
3. Giáo thọ A Xà Lê
4. Y chỉ A Xà Lê
5. Dạy kinh giáo A Xà Lê.

Đại đức là tiếng tôn xưng cho người tu hành có đức hạnh thanh tịnh.

Đồng học là đồng do một thầy dạy pháp Đại thừa. Đồng kiến là tâm cùng chánh giải Đại thừa giáo. Đồng hạnh là thân đồng tu hạnh Đại thừa, tất cả những vị đến phải nghinh tiếp và lễ bái, cung kính khiêm tốn, tiến thối có chừng độ.

Lễ là lạy. Theo phép lễ thế gian có hai cách lạy: Hai lạy là tượng trưng cho Lương nghi, bốn lạy là tượng trưng cho Tứ tượng. Riêng cách lạy ba lạy tiêu biểu cho chí kính Tam thừa rồi quy y Tam bảo, lia được Tam độc.

Vấn tẩn là thưa hỏi, trình bày lên. Lễ rồi sắc diện hân hoan vui mừng, tâm chánh niệm nhìn thẳng, hỏi thăm Ngài ít bệnh, ít nã chẳng? Đi đứng an lạc không? Như Kinh Trì Địa chép: “Đi đứng thông thả, tứ đại điều nhu, thức ngủ an ổn không?” Như thế, tùy thời thưa hỏi, việc này không nhứt định. Đây là điều tiêu biểu tôn kính giới pháp, phụng hành đạo hiếu thuận.

Kiều là thân tâm phóng túng. Mạn là ý thị khinh người khác. Si là không phân biệt tôn ti phải quấy. Sân là trong bốn thứ phiền não trên đây, nếu

trong lòng chỉ ôm một trong bốn tâm, liền đồng thời biểu hiện tướng bất kính, nên không đứng dậy nghinh tiếp, lễ bái, cúng dường.

Tân tu hạnh nghi gọi là cúng, có tâm nhiếp trì giúp đỡ gọi là dường. Lại nữa, đôi với người dưới mền tặng người trên, gọi là cúng, kẻ dưới giúp đỡ bậc tôn trưởng gọi là dường.

Tự bán thân là biểu hiện tâm chí kính, tôn trọng pháp và người nói pháp, hết lòng thành kính cúng dường. Xưa ngài Thường Đề Bồ Tát được nghe kinh Bát Nhã, tự phát nguyện bán tim, gan, tủy, não để cúng dường Đại sĩ Đàm Vô Kiệt. Trong nhân địa tu hành, Thích Ca Như Lai, khi ấy là một người nghèo, được nghe kinh Đại Niết Bàn, mỗi ngày cắt thịt thân mình ba lượng, bán cho một người bệnh ghẻ lác để họ trị bệnh. Suốt một tháng như thế, Ngài lấy tiền ấy cúng Phật. Người đời nay, tuy nghèo, nhưng lễ đâu không có chút vật, cũng chưa ai chịu bán thân con trai, con gái. Vì tâm coi trọng tiền tài hơn chánh pháp, nên mắc tội.

Bảy báu là vàng bạc, lưu ly, xa cừ, pha lê, mã não, trân châu, hồ phách, v.v... Trăm vật là số lượng lớn chỉ cho vật cúng dường. Nếu không cung kính cúng dường như trên thì phạm tội khinh cầu.

Kinh Bồ Tát Ưu Bà Tắc Ngũ Giới Oai Nghi chép: “Dù có nói bao nhiêu lời mà không nghe, dù có gì hỏi han cũng không thật đáp, thì phạm trọng câu tội. Nếu người không có ý mạn, sân, nhuế, si, mà chỉ do biếng nhác không ghi nhớ, tán tâm thì phạm tội khinh cầu. Nếu người bệnh khi nghe pháp, thuyết pháp hoặc trước cùng người khác nói, cho đến cố ý ủng hộ nhiều người nói pháp thì không phạm tội.”

Giới thứ 2 - UỐNG RƯỢU

Là Phật tử không được cố uống rượu, vì rượu sanh ra vô lượng tội lỗi. Tự tay trao chén rượu cho người, bị quả báo năm trăm đời không tay, huống gì tự mình uống ư? Cũng không được bảo tất cả mọi người và chúng sanh uống rượu, huống gì tự mình uống?

Tất cả các thứ rượu, Phật tử không được uống và bảo người uống, nếu uống hoặc dạy người uống, Phật tử phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Rượu sanh ra các tội lỗi, chẳng những phạm 36 việc mà thôi, nên nói là vô lượng. Nếu bung bình rượu trao cho người uống, còn mắc quả báo năm trăm đời không tay hướng gì tự mình uống, không chịu quả báo nặng nề ư?

Người uống rượu si mê điên đảo, sau khi chết phải đọa vào loài súc sanh, phải làm con ruồi ngu si, đói khổ, cho đến con giun, con đĩa, cá thu, các loại không tay v.v...

Kinh Quý Vần Mục Liên chép: “Có một con quỷ hỏi: Tôi một đời nay không biết đã gây tội gì mà phải chịu quả báo ngu si?, Ngài Mục Liên trả lời: Khi người làm người, đem rượu dâng cho người ta, lại còn khuyên ép họ uống, khiến cho họ điên đảo, nay phải chịu quả báo và quả báo ở địa ngục.”

Kinh Chánh Pháp Niệm chép: “Nếu đem rượu tặng Tăng chúng, người thọ giới, người tu hành tịch tĩnh, người tâm đã tịch diệt, chứng thiên định, làm tâm đã tịch diệt, chứng thiên định, làm tán loạn tâm họ, phải đọa địa ngục kêu gào.”

Hỏi: Bồ Tát khi hành Đàn Ba-la-mật, có người đến xin rượu cũng thí cho, vậy là sao?

Đáp: Bậc Đại sĩ tu Lục độ Vạn hạnh, bố thí khắp cả, hề có người đến xin, không trái với ý họ, để họ được đầy đủ, như Đàn Ba-la-mật tôi thương mà trao.

Kinh Sở Vấn chép: “Khi Bồ Tát hành Bồ thí Ba-la-mật, nếu có người đến cầu xin vật cần dùng, phải nói: Hãy làm theo ta thì ta cấp cho. Nếu có người ưa thích rượu, liền sanh chánh niệm mà cùng họ uống. Sau đó phải khuyên họ bỏ hẳn. Bồ Tát thanh tịnh như thế, phương tiện nhiếp thọ chúng sanh. Nếu họ trong lòng ưa thích, không muốn dứt, thì Bồ Tát liền dùng những lời quở trách và nói những tai họa do rượu gây nên, nguy hiểm như lưỡi dao bén, quyết định phải xa lìa, không để cho nuôi tiếc tương tục. Bồ thí như thế thì không có lỗi. Đây là Bồ Tát quán sát căn cơ mà làm, khác hẳn hàng Thanh văn.”

Kinh Ngũ Giới Oai Nghi chép: “Bồ Tát vì người mà làm, từ việc nhận y đến trăm ngàn thứ khác đều theo người cư sĩ không phải bà con mà xin. Xin y thế nào thì xin bát cũng vậy. Vì người khác nên xin chỉ và dạy người thợ dệt dệt y, chữa y Kiêu-sa-gia, thu nhận vàng bạc, cho đến trăm ngàn việc như thế đều khác với hàng Thanh văn.” Bởi vậy Kinh Tỳ Ni Quyết Định chép:

“Trì giới Thanh văn là phá giới Bồ Tát, trì giới Bồ tát là phá giới Thanh văn.”

Hoặc có người vì lòng riêng, bắt chước Bồ Tát thực hành bố thí nhưng lại tiếc của, chẳng chịu ban cho, cũng muốn học hạnh Bồ thí viên mãn, chẳng trái ý người xin, nhưng thực ra là làm bừa, chẳng khác nào khi vượn đeo chuỗi ngọc Anh lạc, rõ ràng chuỗi lấy thất bại, lẽ đâu tránh khỏi được khổ báo ngu si ở địa ngục kêu gào chẳng!

Tất cả mọi người là chỉ cho nam, nữ, già, trẻ, tại gia, xuất gia, người ở xứ khác, nước khác. Chúng sanh là chỉ cho phi nhân và dị loại như quỷ thần, súc sanh, v.v... . Dạy người, chẳng phải người hay tự mình uống, cả ba đều phạm tội khinh cầu.

Tất cả các thứ rượu: như trong giới trọng đã giải thích. Kinh Luật ghi: “Ăn bã và hèm rượu có thể say, tùy theo mỗi miếng nuốt vào mà mắc tội, như có bệnh nặng, các thứ thuốc không thể chữa lành bệnh nên đức Như Lai vì bệnh khai cho, như trong luật Tỳ kheo và kinh Xá Lợi Phất Vấn nói rõ.

Hỏi: Đã sanh vô lượng lỗi, tại sao Nghĩa Sớ ghi: “Không vì họa hoạn, thầy đều hứa cho?”

Đáp: Như có thể tránh khỏi lỗi này thì nên hứa. Xưa phu nhân của vua Ba Tư Nặc là bà Mạt Lợi theo Phật thọ giới, lúc vua sắp giết quan đầu bếp, bà liền dùng rượu dâng cho vua. Vua và phu nhân cùng nhau chung vui hoan hỷ, tâm vui nên quên việc giết vị quan ấy, hình phạt kia coi như không có. Sau đó Mạt Lợi phu nhân đến chỗ Phật cầu xin sám hối, Phật dạy: “Uống rượu như thế được đại lợi ích nên không phạm giới.” Giả sử người mới được nghe lời nói này, mà không biết Mạt Lợi phu nhân khéo dụng Quyền hạnh Bồ Tát, bắt chước học đòi làm, thì hậu quả khó tránh khỏi. Lại nữa, đời nhà Tề có vị Tăng tên Đàm Hiền, trong lúc say rượu đã tranh biện Phật pháp với bọn Hoàng Quan, khiến vô lượng Đạo sĩ trở về quy y Phật, Phật pháp nhờ đây được phát triển mạnh. Nếu không phải là Quyền hiện Bồ Tát chớ giả dạng thói ngông, chuốc họa không phải nhỏ.

Giới thứ 3 - ĂN THỊT

Là Phật tử, tất cả thịt của mọi loài chúng sanh đều không được ăn. Luận về người ăn thịt mất lòng từ bi, dứt giống Phật tánh, tất cả chúng sanh thấy đều tránh xa, người ăn thịt mắc vô lượng tội lỗi. Vì thế Phật tử

không được ăn thịt mọi loài chúng sanh. Nếu cố ăn, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Tất cả thịt đều do đoạn mạng chúng sanh mà có. Bồ Tát dùng lòng từ bi làm gốc, lợi ích chúng sanh làm bản hoài, từ bi bạt khổ, ban vui, lợi ích độ sanh, hạnh lợi tha rộng lớn làm lợi ích quần sanh, nếu ăn thịt thì hai hạnh đều trái, làm sao gọi là bậc Đại sĩ độ sanh?

Cố ăn, không phải là làm lỡ mà ăn. Tất cả thịt của mọi loài chúng sanh, không ngoài các loài cầm thú thủy lục, không hành, như các loài sò, hến, trai, ốc, thằn lằn, v.v... . Tất cả loài có mạng sống đều không được ăn thịt chúng.

Lòng từ bi là tâm Vô thượng Bồ đề, nếu đoạn dứt tâm này chính là đoạn dứt hạt giống Phật tánh. Một khi hạt giống đã dứt rồi thì cội gốc Bồ đề sao có thể thành? Chúng sanh thấy người ăn thịt thấy đều tránh xa vì tập khí sát hại chưa dứt. Như chim bồ câu lao mình vào đậu vai ngài Xá Lợi Phất, nó hết sức run sợ vì tập khí sát hại của Ngài vẫn chưa hết, huống gì ăn thịt chúng sanh. Khi hình sắc và tập khí dứt hết thì nó thấy, nó nghe, có thể không còn sợ hãi tránh xa nữa. Bởi vậy Kinh Lăng Nghiêm chép: “Thợ săn, đồ tể giăng lưới bắt chim cá, những người ác này, loài chó thấy cũng kinh sợ, sủa cắn, các loài thú thấy đều chạy trốn. Người này khi dứt hơi thở cũng như quỷ La-sát, đến đây ắt sẽ giết ta. Vì để giữ gìn thân mạng, tất cả chúng đều chạy trốn, nên nói thấy đều tránh xa.

Tất cả Bồ Tát là chỉ cho tất cả người sơ phát tâm thọ giới, dù chưa đăng địa cũng đã đăng vị Bồ Tát địa, tự biết giữ giới, ăn thịt là vi phạm.

Kinh Lăng Nghiêm chép: “Phật bảo ngài A Nan: Người ăn thịt, giả sử được khai mở tâm, như Tam ma địa, đều là đại quỷ La-sát, rớt rảo quả báo quyết chắc phải sa vào biển khổ sanh tử, làm sao có thể ra khỏi ba cõi được?”

Kinh Lăng Già chép: “Phật bảo Ngài Đại Huệ: Tất cả chúng sanh từ vô thủy đến nay thường là lục thân quyền thuộc với nhau, xả báo thân rồi thọ các thân cầm thú. Bồ Tát thấy chúng sanh đều là thân thuộc, cho đến khởi từ niệm, tưởng họ như con mình. Tất cả thịt các loài chúng sanh đều là tinh huyết ô uế tạo thành, người cầu thanh tịnh làm sao nỡ ăn thịt. Người tu hành từ bi tâm, trì chú thuật, cầu giải thoát, thú hương Đại thừa, nếu ăn thịt thì tất cả người trời cho đến các chúng sanh cũng tránh xa người ấy.”

Phật tử nếu ăn thịt, trong giấc mộng cũng không yên, bị ác quỷ, La-sát đoạt mất tinh khí, bệnh tật ngày càng tăng, sanh ra các tội lỗi, các công đức đều bại hoại tiêu tan theo ác nghiệp.

Trong Kinh có bài kệ:

Không giải thoát sanh tử
Vì giết hại chúng sanh
Lấy tiền mua đủ thịt
Cả hai là ác nghiệp
Chết đọa ngục kêu gào
Phải chịu vô lượng tội

Có một con quỷ hỏi Tôn giả Mục Liên: “Tôi từ khi sanh ra đến nay, có rất nhiều con, tất cả đều đoan chánh, đẹp đẽ đáng ưa, nhưng lại chết yểu. Nghĩ đến sự chia lìa đó, thống khổ không thể nói, xin hỏi Ngài, không biết tôi đã gây nên tội gì mà nay phải chịu báo khổ này?”, Ngài Mục Liên đáp: “Khi người làm người, tâm ưa ăn thịt, thấy trẻ nhỏ sát sanh thì vui theo và còn giúp cho trẻ nhỏ cố đoạn mạng chúng sanh, vì ưa sát sanh nên chịu báo đau khổ, nay thọ họa báo, còn quả báo phải vào địa ngục.”

Như thế đủ biết, thấy người khác sát hại sanh tâm vui theo còn mắc quả báo như thế, huống gì tự mình giết hại, đâu thể tránh khỏi báo khổ.

Giới thứ 4 - ĂN NGŨ VỊ TÂN

Là Phật tử, không được ăn loại ngũ tân như: hành, hẹ, tỏi, nén và hưng cừ. Loại ngũ tân này gia vào trong tất cả các thực phẩm, đều không được ăn, nếu cố ăn, Phật tử này phạm tội khinh cấu.

Giải thích:

Ngũ vị tân, kinh và luật đều gọi là không đồng, phần nhiều gọi là hành hẹ, tỏi, nén và hưng cừ. Nay kinh này đem hành chia thành năm thứ, cũng vì mỗi quốc độ có tên gọi khác nhau.

Tỏi (Đại toán) còn có tên là Hồ hành, do Trương Khiên đi sứ ở nước Đại Uyển đem về. Nay vật mà người ta thường ăn chính là hành của nước Hồ, được mang từ nước Hồ về. Trong Bản Chương ghi: “Hành nước Hồ là loại hành lá nhuyễn, đầu nhỏ như tim đèn, tợ cây tỏi lớn mà hình nhỏ.” Có một loại gọi là Sơn thông, sinh nơi nước đọng trong núi, cành nhỏ lá to, cũng gọi

là Lạc sơn thông. Ở Tây Vực, tất cả các loại ngũ vị tân có nhiều thứ, nhiều hình loại chất vị khác nhau, đây không thể nêu ra hết, chỉ nêu ít loại mà thôi.

Tóm lại, tất cả các loại có chất vị cay nồng, đều không được ăn. Nếu hành giả ăn những thứ kể trên, có tác động kích thích tâm lý, sẽ sanh ý niệm không lành mạnh, đó là một chướng ngại lớn cho việc tĩnh niệm và hành thiền. Nếu tu hành tâm không chánh niệm thì con đường giải thoát làm sao đạt được.

Như trong Tây Vực Ký chép: “Các nhà Đạo sĩ ở Tây Vực, nếu người nào dùng ngũ vị tân phải ở riêng một chỗ. Giả sử có bệnh nặng, theo lời của thầy thuốc thì tạm dùng. Luật khai cho phải ở riêng chúng, phòng cá nhân biệt lập, sau bảy ngày xong rồi, phải tắm gội sạch sẽ, thay đổi y phục, mới cho vào chung ở với chúng Tăng.”

Kinh Lăng Nghiêm chép: “Ăn các thứ ngũ vị tân chất vị cay nồng có năm lỗi:

1. Ăn chín phát sanh tâm dâm, ăn sống phát sanh tâm sân.
2. Dù có thể nói mười hai bộ kinh nhưng các vị Trời và Tiên trong mười phương chê bai mùi xú uế kia, nên tất cả họ tránh xa.
3. Bị các nga quỷ liếm môi mép, thường cùng ở chung với quỷ ác.
4. Phước đức mỗi ngày mỗi tiêu dần, không lợi ích gì cho cuộc sống.
5. Bồ Tát và các thiện thần trong mười phương không đến ủng hộ. Đại lực quỷ vương thừa cơ hội đó, hiện làm Phật thân, ở trước mặt nói pháp, chẳng phải nói chê người hủy cấm giới của Phật mà quỷ vương tán thán khen ngợi tam độc “tham, sân, si”. Người ăn ngũ vị tân này sau khi mạng chung luôn luôn làm quyến thuộc của chúng, thọ báo quả kiếp ma hết rồi đọa vào Vô gián địa ngục. Nay do tâm dâm kia làm tăng trưởng tâm sân nhiễm ô “tâm địa giới”, các bậc Thánh, Hiền thấy đều xa lìa, nên kết tội khinh cấu. Cuối cùng đọa Địa ngục A Tỳ.

Giới thứ 5 - KHÔNG DẠY NGƯỜI CÓ TỘI SÁM HỐI

Là Phật tử khi thấy người phạm những tội như: Ngũ giới, Bát giới, Thập giới, phá giới, phạm Thất nghịch, Bát nạn, v.v... phải khuyên bảo người ấy sám hối. Nếu Phật tử chẳng khuyên bảo người phạm tội sám hối lại đồng ở chung đồng sống chung, đồng bố tát, đồng thuyết giới, không cử tội người ấy, không nhắc sám hối, Phật tử này phạm tội khinh cấu.

Giải thích:

Tất cả chúng sanh là trời, rồng, bát bộ, nhơn, phi nhơn, v.v..., người đã thọ giới Đại thừa, Tiểu thừa của Phật. Giả sử người không thọ giới mà có hành vi làm ác, làm việc phi pháp hay khuyến dụ người làm ác, phải liền dùng phương tiện quở trách, can gián, khiến cho họ dứt ý niệm hành vi xấu và hối lỗi kia.

Bát giới chính là tám pháp trai giới và tám giới trọng. Trong kinh Địa Trì gọi là sát, đạo, dâm, vọng, hủy, nã, sân, báng. Ngũ giới là năm giới của cận sự nam và cận sự nữ. Thập giới là mười thiện giới của ba nghiệp thân, khẩu, ý và mười giới của Sa-di.

Hủy cấm giới là người đó sai phạm, hủy giới cấm của Phật mà mình đã lãnh thọ. Cấm là ngăn cấm. Đức Như Lai chế giới là để ngăn cấm tâm chúng sanh phóng túng theo trần cảnh, răn nhắc câu thúc thân khẩu ý nghiệp, nên cấm tức là giới. Giới phẩm tuy nhiều, nhưng không ngoài Đại thừa, Tiểu thừa (Thanh văn giới và Bồ Tát giới). Đại thừa, tam tụ chánh giới. Tiểu thừa, Bạch tứ Yết ma giới. Thất nghịch sau sẽ nêu ra.

Bát nạn tức là tám nạn:

1. Địa ngục
2. Súc sanh
3. Ngạ quỷ
4. Trường thọ thiên
5. Bắc-câu-lô-châu
6. Mù, điếc, câm, ngọng
7. Thế trí biện thông
8. Sanh trước Phật, sau Phật.

Tám nạn này đều là chướng ngại đạo giải thoát. Vì không được gặp Phật nghe pháp nên gọi là nạn. Nhưng tám việc này đều do đời trước hành giả phạm giới mà gây ra, Phật dạy cho họ sám hối để khỏi mắc quả báo về sau. Nếu đời này phạm giới gây tội, đời sau ắt phải chịu báo khổ. Tám nạn này nên dạy cho họ phải sám hối. Như tạo các nghiệp sát sanh, trộm cắp, dâm dục, v.v... tất nhiên phải chịu báo khổ ở tam đồ (địa ngục, ngạ quỷ, súc sanh). Tu theo ngoại đạo vô tướng định, thời chịu quả báo năm trăm đời ở cõi Trường thọ thiên, không biết gì đến Tam bảo. Gây phước báo ở thế gian, thời cảm nhận phước báo ở Bắc-câu-lô-châu. Tâm sanh tà kiến, không ưa nghe Phật pháp, thọ báo câm ngọng. Không tin Tam bảo, hủy báng Pháp

sư, phải chịu quả báo câm, mù, điếc. Không tin pháp xuất thế gian, đắm trước mùi vị thế giáo, nên cảm thọ báo Thế trí biện thông (không tin chánh giáo và nhờn quả tội phước). Nghiệp nặng phước mỏng, không gặp Phật nên sanh ra trước Phật hoặc sau Phật.

Kinh chép: “Hủy báng Tam bảo, khinh hủy Thánh đạo, luận bàn hay dở, tốt xấu của người khác, tìm kiếm những điểm kém dở của người, lẩn hiếp, vu khống người lương thiện, ghét ganh người hiền lương, thọ báo câm, ngọng, đui, điếc.”

Kinh Ván Địa Ngục chép: “Cha mẹ và Sư trưởng gọi mà không trả lời, phải đọa trong loài ngựa quỷ điếc ở địa ngục, thường bị bàn chải áp sát lưỡi tội nhờn, trải qua hai trăm năm, sau được sanh làm người câm điếc.” Thế nên phải dạy họ ăn năn, sám hối để khỏi khổ báo về sau. Tất cả tội đã phạm dù khinh dù trọng, dù tách tội, giá tội, đều dạy cho họ biết hổ, biết thẹn, như pháp sám hối, để không gây tội ác một ngày một thêm, đời sau phải đọa vào tam đồ vì phỉ báng pháp môn, trái với hoằng nguyện hộ pháp lợi sanh của Đại sĩ.

Đồng trụ nghĩa là cùng ở trong một đại giới tu hành. Đồng lợi dưỡng là cùng một tăng đoàn, cùng thụ hưởng thí chủ lợi dưỡng, cúng dường.

Bồ tát nói đủ là Bồ sai đà. Bồ sai là trưởng dưỡng, Đà là tịch trừ, nghĩa là mỗi nửa tháng nhóm chúng thuyết giới, liền có thể nuôi lớn pháp lành, tự tâm thanh tịnh, trừ các niệm bất thiện, cấu uế.

Một chúng thuyết giới nghĩa là đồng trong một giới, tất cả chúng Tăng, nửa tháng đồng bồ tát thuyết giới, hoặc trong một đại giới có hai trụ xứ, đồng một thuyết giới mà riêng lợi dưỡng, vì nay không có trường hợp trên nên nói đồng lợi dưỡng, một chúng thuyết giới.

Không nêu tội họ mà chỉ có thấy, nghe, nghi ba căn, liền phải chỉ chỗ sai phạm của họ, dạy bảo nhắc nhở, khiến cho họ sám hối. Không cử tội, không nhắc nhở, không dạy, cùng Tăng hưởng lợi dưỡng, lạm dụng thọ của tín thí, thậm chí khiến cho họ mắc tội càng nhiều, lại trái với từ tâm, bi tâm, hộ tâm của Bồ Tát, nên tự mình mắc tội.

Kinh Niết Bàn chép: “Có Tỳ kheo trì giới, thấy người phá hoại chánh giới liền đuổi đi, quở trách trị phạt nhẹ. Phải biết người này được vô lượng phước, không thể tính kể. Nếu không quở trách đuổi đi hoặc cứ tội, phải

biết người này là oán cừu trong Phật pháp. Nếu hay quở trách và đuổi đi, là đệ tử của Ta.”

Kinh Ưu Tắc Ngũ Giới Oai Nghi chép” Bồ Tát là gương mẫu cho nhiều người, thấy quyền thuộc làm điều không đúng. Pháp sư nên quở trách và đuổi đi. Nếu gặp người sân tâm và ác tâm, không quở trách, trị phạt thì Bồ Tát phạm tội khinh cầu.”

Kinh Ưu Bà Tắc chép: “Thà thọ ác giới một ngày, đoạn mất vô lượng mạng căn của chúng sanh, trọn không nuôi dưỡng đệ tử ác. Đệ tử tệ ác không thể điều phục được, vì có sao? Vì đây là ác luật nghi, tai ương tự chuốc vào thân không thể giáo hóa răn dạy đệ tử lỗi lầm, mới khiến cho vô lượng chúng sanh tạo tội lỗi, hay phỉ báng chánh pháp.” Lại nữa, trong kinh Thiện Giới chép: “Bọn người Chiên Đà La cho đến đồ tể, tuy làm nghiệp ác mà không phá hoại chánh pháp của Như Lai, quyết không phải đọa trong ba đường ác, còn làm thầy mà không răn dạy đệ tử khi có lỗi sai quấy, thời phá Phật pháp, chắc chắn phải đọa địa ngục.” Bởi vậy, khi nêu tội họ, không được gập rút vội vàng, cần phải hướng đến các bậc hữu đức trì giới ở trước người đó mà cử tội.

Trong Luật Tỳ Kheo, Phật dạy: “Muốn cử tội người khác, trước hết phải theo họ cầu thỉnh. Đại sĩ phải dùng từ tâm, nói lời nhu nhuyễn, nhẹ nhàng răn dạy họ, khiến cho người phạm sanh tâm biết hổ thẹn để quy phục. Nếu không như thế mà hướng người khác nói thì đồng với bọn người trước.”

Luật Tăng Kỳ chép: “Khi cử tội, không được hướng người khác cử, phải hướng đến vị Thiện Tỳ kheo cử tội. Nếu vị Tỳ kheo phạm tội, tánh hung bạo hoặc ý vào thế lực vua quan, thế lực hung ác của người ấy đều là nhơn duyên sanh khởi tâm đoạt mạng người khác.” Tự thương tổn phạm hạnh nên khởi niệm này, hành nghiệp tội ắt phải tự thọ báo quả, họ tự phải biết, dù như lửa cháy, chỉ tự cứu lấy thân, đâu biết việc khác. Bây giờ chỉ cần giữ gìn căn bản tâm tướng vô tội.

Kinh Địa Trì chép: “Nếu Phật tử, Bồ Tát, thấy các chúng sanh đời này, đời sau tạo ác nghiệp, do tâm hiềm hận, không vì chánh pháp nói, ấy là phạm. Nếu người không trí hiểu biết, hoặc không có khả năng, hoặc sai người có thế lực, có khả năng nói, hoặc phương tiện khiến họ điều phục, nếu khi ta thật lòng cử tội họ, mà họ có tâm hiềm trách ta, hận thù ta, như thốt ra lời ác bảo rằng, thọ pháp điên đảo, hoặc không tâm ái kính; nếu họ tánh hay lãng quên, bất định thì không phạm. Hoặc thấy người phạm lỗi đáng quở trách,

đáng trị phạt nên diệt tẩn, mà không quở trách, không diệt tẩn, không trị phạt, như thế là phạm tội khinh cấu. Nếu không trị phạt người đó, thì không nên nói chuyện với họ, không nên răn dạy nhắc nhở hay khởi tâm hiềm trách giận hờn. Nếu sợ khởi việc tranh cãi hoặc thừa kiện nhau hoặc phá hoại tăng chúng, phải quán sát, thì không phạm.”

Giới thứ 6 - KHÔNG CUNG CẤP, THỈNH PHÁP

Là Phật tử, khi thấy Pháp sư Đại thừa hoặc những người đồng học, đồng kiến, đồng hạnh Đại thừa, từ trăm dặm, ngàn dặm đến nơi tăng phòng, nhà cửa, thành ấp, phải đứng dậy rước vào, lễ bái; ngày ngày ba thời cúng dường các thứ cần dùng như đồ ăn uống, giường ghế, thuốc men, tất cả đồ cần dùng dù đáng giá ba lượng vàng đều phải cung cấp cho Pháp sư. Mỗi ngày sáng, trưa và chiều thường thỉnh Pháp sư thuyết pháp và đánh lễ, không hề có lòng sân hận buồn rầu, luôn thưa thỉnh pháp không mệt mỏi, vì Pháp quên thân. Nếu Phật tử không như thế thì phạm tội khinh cấu.

Giải thích:

Trước nêu Pháp sư Đại thừa, sau nêu đồng học, đồng kiến, đồng hạnh Đại thừa, ba bậc bạn hữu để làm thầy bạn Đại thừa. Pháp sư là người thông suốt tánh tướng kinh luật Đại thừa, hẳn đến có khả năng giáo hóa chúng sanh khiến họ vào Phật địa.

Trăm dặm, ngàn dặm là nói xa để nhiếp gần, nghĩa là xa mà còn cung thỉnh, huống gì ở gần ư?

Ba thời cúng dường nghĩa là từ lúc mặt trời mới mọc cho đến cuối giờ thìn, đầu giờ ty là đúng Ngọ.

Ba lượng vàng và trăm vị là nói lên sự cung kính tột bậc mà không có bồn xển, biếng nhác, kiêu mạn. Người thọ nhận của cúng dường sanh lòng hổ thẹn, mới tiêu của tín thí.

Trong Tông Cảnh ghi: “Nếu người học Đại thừa Phật pháp, thọ nhận món ăn của thí chủ nặng như núi Tu di: thọ nhận y phục của thí chủ có thể trải khắp trái đất, nếu người không học, chưa vào hàng Tăng chúng, thì khắp mười phương không có chỗ để nhổ nước miếng.”

Ngài Vĩnh Gia nói: “Nếu người được sức giải thoát, không thể nghĩ bàn, hăng Sa-diêu dụng, nhận tứ sự cúng dường, tiêu vạn lượng vàng ròng, thân nát xương tan, cũng chưa đủ để đền đáp, nhưng chỉ cần thấu tỏ một câu liền vượt qua trăm ức. Tuy là như thế, nhưng biết thọ dụng vừa đủ mới không mắc lỗi. Bởi vì, người cung cấp trước là tự phát tâm cúng dường, còn sợ chưa đủ, nay theo sự cần dùng của thầy và bạn không nên trái ý niệm của họ, phải hết lòng cung cấp, tức là nói đến việc cúng dường ân cần.

Thường thỉnh là nói rõ chẳng phải một ngày hay một thời gian mà thôi.

Ba thời là trước giờ Ngọ, sau giờ Ngọ và tối. Ba thời lễ bái là nói tinh thần ra pháp không tâm giải đãi, không nên thấy chút lỗi của Pháp sư mà sanh tâm sân, không nên hiềm chán lo lắng, phí tài sản sanh tâm buồn rầu, thân còn phải xả lìa, phải hoại diệt, đâu vì nản lòng lao nhọc về việc cung cấp Pháp sư mà sanh tâm thối thất.

Nhơn địa tu hành của Như Lai xả thí toàn thân để cầu nửa bài kệ, khoét thân thể làm ngàn lỗ đốt đèn để thỉnh Pháp sư nói pháp, thí vợ con cho quỷ Dạ xoa ăn thịt, vì muốn nghe pháp yếu. Nên ngài Phổ Hiền Bồ Tát bảo Thiện Tài đồng tử rằng:” Trong pháp hội của ta, không có một câu văn, không phải xả thí ngôi vị Chuyển luân vương và tất cả vật sở hữu mà cầu được pháp này, huống gì vật ngoài thân ư?” Nếu tiếc thân, tiếc của thì không phải hạnh nguyện của bậc Đại sĩ vì pháp quên mình, lại trái với bốn tâm hiếu thuận cung kính giáo pháp nên phạm.

Kinh Viên Giác chép: “Chúng sanh ở đời mạt, muốn tu hành phải nên hết lòng trọn đời cung kính cúng dường thiện hữu tri thức. Phật tử muốn đến thân gần thiện hữu tri thức ấy, phải dứt tâm kiêu mạn. Nếu thiện hữu tri thức đi phải dứt tâm sân hận, quán cảnh thuận hay nghịch cũng như hư không, rõ biết tự tâm rốt ráo bình đẳng, cùng với chúng sanh đồng thể không khác, tu hành như thế mới vào được cảnh giới Viên Giác.”

Sớ ghi: “Phạm thiện hữu tri thức độ người dùng các thứ phương tiện, tâm thầy trò khế hợp, mới truyền trao y pháp.” Bởi vậy, ứng cơ tiếp vật, nên Đại sĩ rủ lòng thương xót, thường gần gũi chúng sanh. Người ngu không biết, thường sanh tâm kiêu mạn. Kiêu mạn che tâm thì không thể nào vào đạo, nên nói cần phải đoạn kiêu mạn. Nếu gặp duyên khác, phải xa cách nhau liền sanh tâm sân hận, mới nói thân sơ, ta người, yêu ghét, đã sanh một niệm sân thì trăm ngàn muôn chướng đều sanh khởi, chẳng cần luận bàn lỗi của đạo cũng đọa vào tam đồ, nên nói phải dứt tâm sân hận. Xét trong kinh Thí Dụ

và các kinh khác, Tôn Giả A Nan trong thời quá khứ từng làm đũa trẻ bán hương, thấy một Sa-di đi khát thực, miệng tụng kinh kệ, nhân đó hỏi Sa-di, Sa-di đáp: “Thầy tôi ở trong núi học đạo và tu đạo, dạy tôi mỗi ngày lo kiếm một thặng gạo và tụng một bài kệ, nên tôi làm như vậy”, đũa trẻ lại hỏi: “Nếu không kiếm được gạo, mỗi ngày tụng bao nhiêu kệ?” Sa-di đáp: “Có thể tụng được mười kệ”, đũa trẻ nói: “Từ nay về sau đừng đi khát thực nữa, tôi sẽ đi xin thay cho” Sa-di vui mừng vì được yên tĩnh tọa thiền và học đạo. Đến khi đũa trẻ xin được chín đấu gạo, thử nghiệm kinh kệ của Sa-di, thấy Sa-di thấy đều thuộc lòng. Do phước báu này, đời sau đũa trẻ được gặp Phật, làm đệ tử đệ nhất Đa văn, đầy đủ tam minh, lục thông, được Phật truyền tâm ấn. Phải biết cung cấp cho Sa-di trì kinh, còn cảm được thắng báo như thế, huống gì cúng dường bậc Sư trưởng, thiện hữu Đại thừa, thì phước báo thù thắng mà người hay thuyết pháp có được, ai có thể suy nghĩ luận bàn!

Giới thứ 7 - GIẢI ĐÃI KHÔNG NGHE PHÁP

Là Phật tử hàng tân học Bồ Tát, phạm chỗ nào có giảng kinh, luật, phải mang kinh luật đến chỗ Pháp sư nghe giảng và thưa hỏi, hoặc trong núi rừng, vườn cây, chùa, nhà, v.v... tất cả chỗ thuyết pháp đều đến nghe giảng, học hỏi. Nếu Phật tử không đến nơi ấy nghe pháp và thưa hỏi thì phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Giới trước nói Pháp sư đến, ta thưa thỉnh được lợi ích, giới này Pháp sư ở chỗ khác, ta nên đến đó nghe giảng, học hỏi. Giảng pháp là nói chung, thuyết pháp luận bàn nghĩa lý. Luật, tiếng Phạn gọi là Tỳ Ni, Trung Hoa dịch là Diệt, nghĩa là diệt trừ ba ác nghiệp (thân, khẩu, ý), còn gọi là Thiện trị, nghĩa là khéo hay tự trị dâm, nộ, si, cũng hay trị ác nghiệp cho chúng sanh. Đây đều từ công năng đặt tên, chẳng phải chánh dịch. Chánh dịch là luật, luật là pháp, đây từ Giáo đặt tên, nghĩa là xử đoán, khinh, trọng, khai, giá, trì, phạm, phi pháp, bất định.

Tỳ, Trung Hoa dịch là Khử. Ni, Trung Hoa dịch là Chơn, nghĩa là bỏ những gì phi pháp, sai quấy mà còn lại chơn thật. Chơn tức là bản nguyên tâm địa. Kinh luật đều gọi là Tỳ Ni, vì kinh tức là Phạm Võng giới kinh; luật là Tâm địa pháp luật và các giới tạng của Bồ Tát. Lại nữa, tất cả kinh điển Đại thừa, có nghĩa là diệt ác sanh thiện, nên cũng đồng gọi là Tỳ Ni.

Tân học nghĩa là hàng Đại sĩ mới thọ Tâm địa giới, việc học chưa xong, không biết quý trọng pháp, tự sanh tâm kiêu mạn, biếng nhác, đánh mất lợi ích lớn, hàng ngày không tấn tu, vui lấp tâm địa, nên đặc biệt khuyên nhắc cố gắng, nếu không thì mỗi ngày đều phạm tội khinh cầu.

Xét trong Kinh Trì Địa, không cần nói xa hay gần, còn trong Ưu Bà Tắc Giới Kinh nói: “Cách nhau khoảng một do tuần, thì không phạm.” Vì người tại gia, bao nhiêu công việc câu thúc thân, không thể đi xa nghe pháp được. Người xuất gia không bị hệ lụy, chuyên tâm huân tập Phật pháp làm sự nghiệp, sợ xa không đến được chính là tự biếng nhác, kiêu mạn, không có tâm trọng pháp nên phạm. Người lãnh thọ giới pháp siêng năng đi nghe giảng và thưa hỏi. Nghe là dùng nhĩ thức lắng nghe, thọ nhận. Thọ nhận là dùng tâm lãnh nạp đây chính là văn huệ và tư huệ. Hỏi tức là thưa hỏi, nghe rồi tư duy sâu sắc, tư duy mà không thông đạt thì hỏi lại. Mỗi nghi được giải thích liền nương đó tiến tu, thể nhập pháp môn tâm địa của Đại thừa.

Trước nói, tất cả chỗ là chỉ chung chỗ Tăng và tục ở; kể nói nhà ở rộng lớn là chỉ cho vương cung, nhà quan, nhà thế tục, nhà đàn việt, nơi thỉnh Pháp sư giảng kinh. Nay nói, tất cả chỗ thuyết pháp nghĩa là người xuất gia ở trong núi, dưới gốc cây, chốn lan nhã yên tĩnh, Tăng già lam, v.v... các chỗ như vậy, nếu Phật tử không đến đó nghe giảng thọ học, không phải coi thường người, coi thường pháp mà chính là giải đãi nên mắc tội.

Kinh Bồ Tát Giới Bản chép: “Hoặc bệnh, hoặc không có sức khỏe, biết người ấy nói tráo trở lộn xộn; nếu biết những điều người ấy nói là điều mình thường nghe, hoặc đã nghe nhiều rồi ghi nhớ, hoặc tu thiền định không muốn lãng phí thời gian, không đến thì không phạm.

Giới thứ 8 - TRÁI VỚI ĐẠI THỪA HƯỚNG VỀ TIỂU THỪA

Nếu Phật tử có quan niệm trái bỏ kinh luật Đại thừa thường trú, cho rằng không phải của Phật nói ra, mà đi thọ trì kinh điển tà kiến và tất cả cấm giới của Thanh văn Nhị thừa cùng ngoại đạo ác kiến, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Quan niệm trái bỏ kinh luật Đại thừa thường trú, nghĩa là cho rằng Đại thừa giáo không được siêu việt, nên trái bỏ (bỏ Đại hướng Tiểu); giáo pháp của

Tiểu thừa ngoại đạo thù thắng thực tế hơn, nên hướng đến (bỏ Đại hướng ngoại đạo).

Kinh luật Đại thừa, từ Xá Na tâm địa lưu xuất, tánh vốn thường trú, không sanh, không diệt, không biến đổi, đây chính là như thật giáo mà Như Lai diễn nói, chứ không phải pháp phương thiện quyền xảo, tùy việc mà chế.

Hàng phàm phu sơ học Bồ Tát, không rõ được Đại thừa, Tiểu thừa, chánh tà ra sao, nên nghi kinh luật Đại thừa chẳng phải Phật nói ra.

Nói là tâm, vì tâm muốn trái bỏ mà ý niệm chưa quyết định, miệng muốn nói mà lời chưa mở, lòng còn hoài nghi, nên phạm tội khinh cầu.

Nếu tâm hướng đến sự trái bỏ đã thành tựu, thì liền mất giới, hoặc lời hủy báng đã thốt ra, gây hại người khác thì phạm tội khinh cầu.

Nhị thừa tức là Thanh văn và Duyên giác. Thanh văn do nghe pháp Tứ Thánh Đế, chứng quả vô sanh, nên gọi là quả Thanh văn. Duyên giác do quán pháp mười hai nhân duyên (quán hoa rơi lá rụng), không có thầy mà tự ngộ, gọi là Duyên giác (tiếng Phạn là Bích Chi Phật).

Hỏi: Đã từ Như Lai nghe giáo chứng đạo, tại sao gọi là Ác kiến?

Đáp: Đức Như Lai quán sát biết họ căn cơ hạ liệt, trí cạn, chưa kham lãnh thọ Đại pháp, nên phương tiện tạm chỉ bày tiểu giáo. Họ nghe tiểu giáo liền sanh tâm nhằm chán sanh tử, đoạn dứt nhân khô, ham quả tịch diệt của Nhị thừa, tu 37 phẩm trợ đạo, để cầu thủ chứng đắc. Như không biết pháp Đại thừa thường trú, xả bỏ tâm địa đại giới này, đi thọ trì đạo pháp cấm giới của Thanh văn, cũng không chứng đắc viên mãn cụ túc, nên Kinh Niết Bàn chép: "Hàng A La Hán không biết Tam bảo thường trú bất biến, dù có cấm giới cũng không được cụ túc viên mãn, không đắc đạo Thanh văn được, thế thì trái với thú hướng và ý chí của hành giả, cả Tiểu thừa và Đại thừa đều mất."

Đại Luận ghi: "Thà khởi tâm làm con giã can ghê lỗ, chứ không sanh tâm thú hướng Nhị thừa."

Tâm hung dữ là xấu ác, thân bệnh hoạn ghê lác, cũng không sanh niệm thú hướng Nhị thừa. Như kinh đã ghi: "Thà đọa đường ác mà được nghe tên Phật chứ không mong trường sanh bất tử ở cõi trời."

Tất cả cấm giới, nghĩa là các giới hàng ngoại đạo thọ trì như: giới thờ bò, chó, ngựa, gà, v.v... Do kiến chấp của hàng ngoại đạo, họ cho rằng nếu tu khổ hạnh, sau khi xả báo thân sẽ được sanh vào cõi trời, hưởng phước lạc an vui, nên bắt chước thực vật (như cây cỏ) cam nhận ăn đồ phân ứ, tôn thờ thần lửa, thần gió, v.v... hoặc hớp không khí, hoặc đi một chân, hoặc chích đốt năm lỗ trên thân mình, hoặc tự đốt thân, hoặc bôi tro bụi lên thân thể, nằm lỏa hình, v.v... cho rằng định tĩnh tu hành hết khổ được vui; đến như đời mặt, uống nước lã, giữ chay tịnh, cho rằng đã tẩy trừ ngũ trược; hoặc nhịn đói 7 ngày, cho rằng không tịch, tứ đại gặp mùa đông lạnh, mùa hạ nóng, cho rằng lạnh nóng không còn xâm hại được đến thân. Họ tự thọ cấm giới tà kiến như thế, nếu chẳng phải ngu si thì cũng để mê hoặc người khác. Lại khởi lên các thứ vọng chấp, tạo lập ra các thứ sách vở, ấy là kinh luật tà kiến. Giới này ý Phật chế để ngăn cấm, nhắc nhở các Đại sĩ nếu trái chánh nhân tâm địa thì sẽ mất cực quả thành Phật, nếu học giáo pháp Nhị thừa, đoạn dứt Kiến hoặc và Tư hoặc để cầu chứng đắc Niết bàn, đốt thân diệt trí thì vĩnh viễn không thể thực hiện đại dụng lợi tha, nên Phật quả trách là ác kiến, ác nhân, chẳng phải nói giới Thanh văn không thể thọ trì.

Luận về tâm, thì Đại thừa và Tiểu thừa cần phải phân minh rõ ràng, nên nói: “Nếu khởi tâm một niệm Nhị thừa giáo thì phạm tội khinh cấu.”

Luận về giới, thì Đại thừa và Tiểu thừa đồng hành trì, nên kinh Niết Bàn chép: “Nghĩa của năm thiên bảy tụ, đều là luật nghi của Bồ Tát xuất gia.”

Phụ Hành Sự Sao chép: “Hàng Bồ Tát xuất gia có 6 phép hòa và 10 điều lợi ích giống hàng Thanh văn, còn sáu pháp Ba-la-mật và bốn Hoằng thệ nguyện thì khác với hạnh của Tiểu thừa.”

Như hàng Bồ Tát tại gia thì Tam quy, Ngũ giới đều thú hướng đến Bồ đề tâm, huống gì kinh Phạm Võng nói 84000 oai nghi, bảy chúng đệ tử Phật đều nương tựa, chúng sanh trong năm đường đều lợi ích, thì đâu thể chứa kẻ phá giới, mà xưng là Phật thừa.

Kinh Bồ Tát Giới Bản chép: “Nếu khởi lên lời nói như thế thì Bồ Tát không nên nghe pháp Thanh văn, cũng không nên thọ học.” Bồ Tát nếu không ứng dụng pháp Thanh văn làm phương tiện quyền xảo thì phạm tội, vì sao? Vì Bồ Tát còn học dị luận của ngoại đạo, huống gì pháp Thanh văn là lời Phật dạy. Nếu Bồ Tát có chuyên chú học Bồ Tát tạng, nhưng chưa được hoàn mãn thì không phạm.

Kinh Địa Tạng Thập Luận chép: “Phật nói: Nên tu học tất cả Tam thừa giáo, không nên sanh tâm kiêu mạn, dối gọi là Đại thừa, hủy báng pháp của Thanh văn, Duyên giác thừa. Ta trước vì hàng căn cơ Đại pháp khí mà tâm kiên cố tu hành nên nói lời như thế, còn nếu chỉ tu pháp Đại thừa, thì có thể được cứu cánh, bởi vì xưa và nay không trái nhau.”

Như Khế Kinh chép: “Vì muốn sách tấn họ tu hành kiên cố, khi họ đã tập pháp Tiểu thừa rồi thì nên khiến họ thú hướng đến Đại thừa giáo, không nên trách họ bỏ Đại hướng Tiểu, nhưng cũng không nên nói rằng pháp Thanh văn là tầm thường phải bỏ.” Nếu người có tâm hồ thẹn, chỉ e rằng hành trì còn không kịp hưởng gì lại chê bai. Do thế, người xuất gia trong 5 nước Thiên Trúc, trước hết đều học Tiểu thừa, sau mới học Đại thừa, để giúp họ biết nhơn quả tội phước thì mới tránh khỏi lỗi, bỏ có chấp không, biết rõ nguồn gốc thứ lớp giáo điển mới không lầm tu và vọng chúng. Đây sợ rằng bậc sơ cơ mới học đạo, trí hiểu biết còn cạn hẹp, chưa hiểu thấu mật ý của Như Lai, mới nghe Phật nói các pháp như huyền, không thật, liền sanh tâm nhàm chán, cầu chứng đắc Niết Bàn. Tâm thủ xả sanh khởi, trái với phương hướng tu tập Phật đã dạy, dối vọng cho là phù hợp ý chỉ kinh điển là tự mình trói buộc mình trong nhiều kiếp. Nếu người nào chê giới Thanh văn không thọ thì đừng cạo tóc, mặc y hoại sắc, tác tướng Sa môn, mà nên để râu, để tóc dài, làm người thế tục, hành Bồ Tát đạo. Nếu ham mộ tướng kia mà bỏ giới luật, giả mạo vào trong pháp môn, cùng với Tăng chúng đồng sự để yết ma bố tát, thì gọi là Tặc trụ (tội này cùng với ngũ nghịch tội ngang nhau, sau không được thọ cụ túc giới, vì tổn hại Phật pháp chẳng phải ít, nên cần phải suy nghĩ).

Ngài Ma Ha Ca Diếp, đệ tử lớn trong hàng Thanh văn của Phật, thọ trì 250 đại giới và hành 12 hạnh đầu đà, nguyện trọn đời không xả, vì sao đức Như Lai khi sắp nhập Niết bàn, đem chánh pháp nhãn tạng phó chúc cho Ngài mà không phó chúc cho ngài Di Lặc và Văn Thù Bồ Tát? Vì Bồ Tát đã có tâm tùy loại hóa sanh, hóa hiện không như định, còn hàng Thanh văn là hàng trụ trì Tam bảo ở thế gian, nhờ đó mà Phật bảo và Pháp bảo hoàng dương, làm chỗ nương tựa cho trời, người.

Nên biết giới đức, trọng trách gánh vác chẳng phải thường, nếu coi thường giới Thanh văn, không hành trì thì mất ngôi Tăng bảo. Khi Tăng bảo mất thì Phật bảo và Pháp bảo cũng mất luôn (kinh nói như năng hoàng đạo là vậy), hưởng gì giới có công năng dứt ác sanh thiện. Hành trì một giới ngăn dứt được một ác nghiệp, sanh vô lượng thiện pháp, thế nên, hai vạn năm ngàn sông phước thường chảy vào. Hơn nữa, phải biết tâm rộng lớn thì giới lớn,

tâm hẹp thì giới nhỏ, nên kinh Niết Bàn và Thập Bà Sa Luận khi nói về Thiên và Tụ chép rằng: “Hàng Bồ Tát Ma Ha Tát hành trì cấm giới, phải biết giới không có lớn nhỏ, tất cả đều do tâm kỳ vọng của người thọ trì.” Trừ ngoại đạo tà kiến ở thế gian, không một pháp nào không phải là Phật pháp, như nói tất cả cây cối, hoa lá trong đại địa đều là vị thuốc, huống chi là kinh pháp giới luật do chính kim khẩu đức Như Lai nói ra.

Kinh Viên Giác chép: “Tất cả chúng sanh đều chứng Viên giác nếu gặp được bậc thiện hữu tri thức, nên nương vào họ mà thiết lập nhơn địa pháp hành. Như vậy, tu tập liền có Đốn hoặc Tiệm; nếu gặp Như Lai Vô thượng Bồ đề, con đường chánh tu hành, căn cơ không có lớn nhỏ, đều sẽ thành Phật quả.” Như kinh đã nói, mọi điều nghi hoặc liền tiêu tan, ngoài ra như giới thứ 24 nói rõ.

Giới thứ 9 - KHÔNG SĂN SÓC BỆNH

Là Phật tử, thấy người tật bệnh phải tận tâm cúng dường như cúng dường Phật. Trong tám phước điền, cúng dường là phước điền thứ nhất. Nếu như Cha mẹ, Sư trưởng, Sư tăng cùng đệ tử có bệnh, có tật, trăm thứ bệnh tật đau khổ, đều phải săn sóc cho lành mạnh. Nếu Phật tử vì tâm sân hận, không chăm nuôi, nhẫn đến thấy trong tăng phường, thành ấp, nơi núi rừng, đồng nội, đường xá, có người bệnh mà không lo cứu tế, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Chú thích:

Do mê mất tâm từ bi lợi tế của Bồ Tát nên không săn sóc bệnh, mất hạnh cung kính hiếu thuận nên không cung cấp cúng dường.

Tất cả người tật bệnh, gồm trên là Hiền, Thánh Tam thừa, Sư tăng, Cha mẹ, giữa là huynh đệ, bạn bè thân thuộc, dưới là đệ tử chúng tại gia, già trẻ, sang hèn, người tha phương khác nước, v.v... nhẫn đến các loài hạ đẳng cầm thú, súc sanh, thấy đều phải cung cấp thuốc men để điều trị như đối với Phật không khác. Bồn hoài của Như Lai vốn là cứu độ sanh lão bệnh tử của muôn loài, nên Phật xuất hiện nơi đời, nay cúng dường người bệnh khiến cho họ được an ổn, đó chính là bồn hoài của Phật, huống gì tất cả chúng sanh đồng một nguồn tâm, sẽ thành chánh giác, nên nói như Phật không khác.

Xưa đức Như Lai tự săn sóc Tỳ kheo bệnh, trước rửa sạch cầu uế, sau nói pháp yếu cho họ nghe, vị Tỳ kheo liền chứng đạo quả, như đó khiến cho trong tất cả tự viện, nhà bệnh đều vẽ hình tượng Như Lai tự đích thân khám bệnh, săn sóc. Người thọ giới Bồ Tát mà không cúng dường, không săn sóc bệnh thì thật trái với tâm thương xót chúng sanh của Bồ Tát.

Trong 8 phước điền, săn sóc bệnh là thứ nhất. Tám phước điền ấy là:

1. Chư Phật phước điền
2. Thánh nhơn phước điền (Tam thừa thánh)
3. Chúng Tăng phước điền
4. Hoà thượng phước điền
5. A Xà Lê phước điền
6. Cha phước điền
7. Mẹ phước điền
8. Người bệnh phước điền

Chư Phật, Thánh nhơn, chư Tăng, ba bậc này gọi là Kinh điền. Hoà thượng, A Xà Lê, Cha, Mẹ, bốn bậc này gọi là Ân điền. Cúng dường người bệnh, gọi là Bi điền. Đối với 8 thứ phước điền này, cúng dường, bố thí thì sanh ra các phước lành như gieo trồng hạt giống được nảy mầm tươi tốt thì chắc chắn thu hoạch được kết quả, nên gọi là điền.

Trong 8 thứ ruộng phước, ruộng phước Phật là tối thắng. Cúng dường Phật được quả lành xuất thế gian, diệt trừ được vô lượng các nghiệp ác, cầu uế. Nay lấy việc săn sóc bệnh làm đệ nhất, nghĩa là Bồ Tát lấy việc lợi sanh làm chủ yếu, cứu khổ ban vui cho chúng sanh là việc cần thiết, nên không lựa chọn thân sơ, sang hèn, chỉ dùng tâm cứu tế, nên nói rằng: “Địa ngục vị không, thệ bất thành Phật” (Nghĩa là còn có chúng sanh nào ở địa ngục thì Bồ Tát chưa thành Phật). Lại nói, nếu có một chúng sanh nào chưa thành Phật thì Bồ Tát quyết chưa nhập Niết bàn, vì thế mà Bồ Tát đã thừa sự Chư Phật để cầu học tu tất cả pháp môn, cũng đều vì lợi ích tất cả chúng sanh, thế nên Bồ Tát dùng Bi điền làm đệ nhất.

Có tật, nghĩa là lục căn không đầy đủ, trong 6 căn, tùy theo thiếu một căn thì chúng sanh ấy khổ não vô cùng, hưởng gì tứ đại chống trái nhau, trăm bệnh khổ não ép ngặt thân thể.

Trăm bệnh, là thân tứ đại gồm có 440 thứ bệnh, nay chỉ nói trăm bệnh là lược nêu một đại trong tứ đại mà thôi. Như các bệnh khổ làm loạn tinh thần, không thể tạm yên, nên nói khổ não.

Cúng dường khiến cho lành bệnh, là chỉ người nuôi bệnh, tùy sức mình, cung cấp cho bệnh nhân cơm áo, thuốc men, giường nằm, v.v..., nếu mình không đủ sức, nên đi khuyến hóa xin người khác giúp.

Trong Luật Tứ Phần ghi: “Săn sóc bệnh được công đức khi:

1. Biết người bệnh món ăn nào nên ăn, món nào không nên ăn, nên thì cho ăn, ngược lại thì không cho ăn.
2. Không nhờ gồm nước dãi, phân và nước tiểu của người bệnh.
3. Có tâm từ mẫn, không vì cơm áo mà săn sóc bệnh.
4. Hay chế biến thuốc men cho người bệnh đến lúc lành hoặc mạng chung.
5. Hay nói pháp hoan hỷ cho người bệnh nghe, giúp thân họ được tăng trưởng pháp lành.

Tâm sân hận, là do ngày trước đối với người bệnh có hiềm khích, hoặc người bệnh hiềm trách sự cung cấp không vừa ý, từ đó sanh tâm sân hận, không vui, không thăm bệnh, trái với tâm bình đẳng của Bồ Tát là không phân biệt oán thân, không niệm nào xả bỏ chúng sanh cả. Nếu Phật tử có tâm trái bỏ như thế thì mắc tội, chẳng những đối với cha mẹ, sư tăng, người thân, mà ngay cả với người bệnh gặp nơi thành ấp, khi đi đường, nếu không săn sóc, chăm nuôi cũng mắc tội.

Nếu tự thân mình có bệnh, hoặc không có sức để giúp người bệnh vượt qua bệnh khổ, thì phải khởi tâm từ bi chú nguyện khiến họ được an vui, hoặc nhờ người khác hoặc khuyên người khác săn sóc bệnh nhân, hay nếu họ đã có người thân săn sóc, thì đều không mắc tội phạm.

Khế Kinh nêu rõ: “Người nhiều bệnh hoạn phải chết yểu, đều do đời trước gây nghiệp sát, duyên báo chưa đến, hay còn do những duyên khác hay chiêu cảm đến bệnh hoạn, như trong hàng đệ tử Phật, có Tôn giả Xá Lợi Phất, không vượt qua nỗi khổ nhiều bệnh. Phật bảo: Vì ông nhiều đời khinh mạn Sư trưởng, Cha mẹ, không biết tôn kính cúng dường, nên phải chiêu cảm quả báo này.”

Luận Tỳ Ni Mẫu ghi: “Nếu cha mẹ nghèo khổ bần cùng, nên khuyên họ thọ Tam quy, Ngũ giới và mười điều lành, sau mới cung cấp tài vật cho. Nếu không nghèo, tuy có thọ Tam quy, Ngũ giới, mà đem cung cấp tài vật thì không hợp pháp. Nếu thí cho người bệnh, người bị giam cầm, người mang thai, trẻ nhỏ, phải dùng từ tâm tùy nghi mà thí, nếu thí một cách lầm lẫn thì bị đọa.” Đây nói tất cả tài vật của người xuất gia, đều là do tín tâm đàn việt

hỷ cúng cho Tăng, chẳng phải bậc phước điền thì không kham thọ, còn Bồ Tát tại gia thì tùy ý mà thí.

Luận Tỳ Bà Sa ghi: “Nếu người có hiếu, có thể khiến cho cha mẹ phát lòng tin kính ngôi Tam bảo, thọ Tam quy, Ngũ giới, tập tu thiên định để phát sanh trí tuệ, ấy gọi là báo ân Cha mẹ một cách chân thật.

Giới thứ 10 - CHỮA KHÍ CỤ SÁT SANH

Là Phật tử, dù cho cha mẹ bị người khác giết cũng không được báo thù, huống gì lại đi giết hại tất cả chúng sanh. Phật tử không được cất chứa các loại khí cụ sát sanh như : dao, gậy, cung tên, búa, giáo, cùng những đồ sát sanh như: chài, lưới, sập, bẫy, v.v... Nếu cố cất chứa Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Sát hại sanh vật thương tổn lòng từ bi, trái với tâm địa giới thể, trái với hạnh nguyện lợi sanh của Bồ Tát.

Mâu, như cái đánh có 3 góc; tu mâu dài hai trượng; di mâu dài hai trượng bốn thước, dao trượng, v.v... đều là binh khí nên gọi là khí cụ chiến đấu. Võng la, tức là lưới, được làm bằng dây chì hoặc chì gai, dùng để bắt cá hoặc giăng bắt các loài cầm thú gọi là khí cụ sát sanh. Khí cụ chiến đấu thì hại người, khí cụ sát sanh thì hại vật, tất cả đều không nên cất chứa, nên nói “không được cất chứa” là vậy.

Thề không đội trời chung với kẻ giết hại cha mẹ mình là trái với hạnh từ bi bình đẳng của bậc Đại sĩ xuất gia, coi tất cả chúng sanh như cha mẹ mình, không nên để tâm báo thù.

Cất chứa đồ sát sanh là tiêm nhiễm nghiệp sát, trái với tâm hiếu thuận của Bồ Tát. Các thứ lưới chài, bẫy sập, đều làm tổn thương sanh vật, cầm thú, giới của Phật tử xuất gia hay tại gia, Phật đều cấm. Dao, gậy, cung tên, búa giáo là binh khí bảo vệ đất nước, xưa cho phép Quốc vương, Vương tử, Tướng sĩ, dùng không hạn chế, còn người chưa có trách nhiệm giữ nước, không cho tự do cất chứa, nếu cất chứa là phạm tội.

Giới thứ 11 - ĐI SỨ

Là Phật tử, không được vì quyền lợi và ác tâm mà đi thông sứ mạng cho hai nước hiệp hội, quân trận, đem binh đánh nhau làm cho vô lượng chúng sanh bị giết hại. Phật tử còn không được ra vào, qua lại trong quân trận, hưởng gì lại làm môi giới cho chiến tranh, nếu cố làm, Phật tử phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Bậc Đại sĩ phải làm sứ giả của Như Lai, lấy việc an vui khắp quần sanh làm sở nguyện, không nên làm sứ giả của địch quốc, khởi tâm rình tìm tốt xấu, hay dở để tính kế mưu mô, yêu sách chiến trận. Nếu giết hại chúng sanh là trái với thiện tâm, tâm từ bi, tâm an ủi chúng sanh của Bồ Tát.

Bồ Tát quên mình vì lợi tha, nhớ nghĩ tất cả chúng sanh, không nên vì lợi dưỡng sanh ác tâm làm thông sứ hai nước, theo mệnh lệnh của hai vua, giết hại chúng sanh không phải ít. Nếu thuyết phục cho hai nước chấm dứt giao chiến, làm cho cõi nước an vui, cứu giúp dân chúng, đó mới là quyền nghi của Bồ Tát, sanh ra vô lượng công đức.

Kẻ gây tai ách cho nhân dân, gây tổn hại cho cõi nước gọi là “giặc”. Trong quân trận chỉ luận bàn phương pháp chinh phạt, sát hại địch thủ, hàng Bồ Tát nữ nào nghe lời huyên náo ô uế, giày xéo tàn sát chúng sanh! Thanh văn lo tư lợi, Phật còn không cho, hưởng gì Bồ tát từ bi tâm lợi vật ư?

Nếu dạy người khác chinh phạt hoặc muốn họ đánh nhau, đều thuộc về tội trọng, tùy theo mức độ sát sanh nhiều hay ít mà kết tội.

Giới thứ 12 - BUÔN BÁN PHI PHÁP

Là Phật tử, không được buôn bán người lành, tôi trai, tở gái, lục súc, quan tài ván cây, đồ đựng thây chết, nếu Phật tử cố ý tự buôn bán, hay dạy người khác buôn bán các thứ ấy, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Tham tiền của, làm tổn hại sanh vật, mất bản tâm từ bi của Bồ Tát, tổn thương pháp môn, chẳng phải hạnh lợi tha của Bồ Tát. Phật cấm Phật tử không được mua bán người lành, tôi trai, tở gái, lục súc, thậm chí cả đồ

đựng thân chết, hòm, quan tài cũng không được mua bán, vì các hình thức mua bán có dụng tâm tham cầu lợi, đều trái với hạnh từ bi lợi tha của Bồ Tát.

Nếu mua bán người tất nhiên gây nên khổ não biệt ly trong quyền thuộc họ, đẩy họ phải chịu cảnh tội đòi hạ tiện, bị người hại, làm nô dịch cho người, còn bị đánh mắng khổ sở. Nếu mua bán súc vật, tất nhiên có sự chết chóc, nấu rang, nước sôi lửa bỏng, thiêu đốt thảm khốc. Nếu mua bán quan tài, tâm mong nhiều lợi tức, đó là ác tâm, vô tình muốn cho nhiều sinh linh phải chết. Phật cấm tất cả Tăng và tục đều không được mua bán như vậy, nếu cố ý làm là phạm, còn mua bán việc tầm thường, không tổn hại sinh vật, thì Phật không cấm.

Kinh Ưu Bà Tắc chép: “Việc mua bán được tiền của, nếu chia làm 3 phần để:

1. Cúng Tam bảo
  2. Cung cấp cho cha mẹ
  3. Lo cho thân mình, vợ con, quyền thuộc.
- Thì đó là mua bán đúng pháp.”

Luận Tát Bà Đa ghi: “Thà làm đồ tể không làm nghề buôn bán.”, vì sao? Vì đồ tể tuy sát hại chúng sanh nhưng không dối gạt. Không luận là đạo hay tục, hiền hay ngu, tri giới hay phá giới, không có tâm dối gạt, nếu buôn bán thường ôm lòng dối gạt. Như mua bán gạo thóc, tâm thường tính toán mong được lợi tức cao, tất nhiên gây ra sự tổn kém cho người khác, đó là ác tâm. Tuy luật Phật không chế định điều này cho Phật tử tại gia, nhưng là Phật tử thì không được dối gạt người khác.

Phật đã dạy Phật tử phải nói lời chân thật. Nếu Phật tử không nói lời chân thật, đong đếm, cân đo không đủ số lượng, dối trá gạt người, đều mắc tội vọng ngữ, dối gạt người khác, khi được vật đem về mình rồi, mắc tội lường gạt, đồng như tội trộm.

Dạy người có 2 cách: Dạy người thay mình làm, hoặc dạy người tự làm, đều phạm.

Mua bán súc sanh, khiến cho chúng bị giết chết, hoặc khiến cho người ta bị khổ ép ngặt chết, đều phạm tội trọng. Nếu thay người mua bán súc sanh, lén giấu tiền của trị giá 5 tiền, thì phạm cả 2 tội là sát sanh và trộm cắp. Nếu thay người mua bán quan tài và dụ dỗ mua bán nô tỳ, lén giấu 5 tiền, đều

mắc tội trộm. Nếu dùng tiền bán quan tài và gỗ ván đựng thầy chết, đem thí cho người nghèo khó thì được phước vô lượng. Do lòng từ bi cứu giúp, tâm không cầu lợi, nên không phạm.

Giới thứ 13 - HỦY BÁNG

Nếu Phật tử vì ác tâm, đối với người tốt, người hiền lương, Pháp sư, Sư tăng hoặc Quốc vương và quý nhân, vốn vô sự mà hủy báng thì phạm tội thất nghịch, mười giới trọng. Với cha mẹ, anh em, lục thân phải có lòng từ bi, lòng hiếu thuận, nếu khởi tâm trái nghịch, hại họ, làm cho họ gặp tai ương, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Khởi ác niệm hủy nhục người khác, không có tâm hiếu thuận, mất hạnh từ bi chẳng phải bốn hoài hoàng nguyện lợi sanh, đại nguyện hộ trì chánh pháp của Bồ Tát. Hiểu rõ ác tâm, chẳng phải thiện, nên làm lợi ích cho người khác, do tham sân muốn phá hoại công đức danh lợi của người khác.

Vô sự, nghĩa là thực sự người ấy không có sai phạm, cũng không căn cứ thấy, nghe, nghi mà lại vọng sanh phỉ báng chê bai.

Người hiền lương, là người hiền có đức hạnh, thuần thiện, từ ái muôn vật. Pháp sư là thầy dạy tuyên dương Tam tạng Thánh giáo của Như Lai. Sư tăng tức Hòa thượng A Xà Lê, cho đến vị (mà) mình y chỉ một đêm ở, hoặc thọ học một câu chú, một bài kệ, nghe một lời nói pháp, đều gọi là A Xà Lê. Tăng là chúng Tăng. Quý nhân là Tam công, trăm quan. Những vị trên, trước đã thọ giới của Phật, nếu phỉ báng người thọ giới pháp, thì phạm tội khinh cầu. Nếu chỉ lỗi và phỉ báng người chưa thọ đại giới, không luận là có căn cứ hay vô căn cứ, thì phạm trọng tội.

Kinh chép: “Các bậc thiện hữu tri thức trong thiên hạ, không ai bằng Sư trưởng. Nếu có thể trọn đời hành đạo, thì chỉ là tự lợi, chưa thể báo đáp được ân Sư trưởng. Cha mẹ tuy có công sanh thành dưỡng dục, dạy bảo nhưng không thể đưa ta ra khỏi ba đường ác, Sư trưởng mới là người dạy dỗ chỉ bảo tấn tu, giúp ta xa lìa khổ sanh tử, được an vui Niết Bàn.”

Những người được Sư trưởng dạy bảo mà không chịu tin thọ, cho đến khởi lời nói ác, thốt lời phỉ báng, sanh ra phải quấy khiến Phật pháp suy vi, hủy

báng Sư trưởng, ghét bỏ và tạt đổ với Sư trưởng, gọi là Đại ma trong Phật pháp, là hột giống của địa ngục.

Kinh Thiện Cung Kính chép: “Nếu đối với Pháp sư khởi tâm không cung kính, nói ra những gì tốt xấu của Sư tăng, đó là kẻ ngu si, nên đúng như pháp mà trị tội. Sư thật sự có lỗi còn không được nói, huống gì không có lỗi. Nếu người ở bên thầy mà không có tâm cung kính, sẽ bị đọa vào địa ngục tên là Thôi Phúc, một thân có bốn cái đầu, thân thể đều cháy hừng hực như lửa lớn bùng cháy rất mạnh, không lúc nào dứt. Hơn thế nữa, lại có móc câu, độc trùng kéo lưỡi người tội. Khi ra khỏi địa ngục, người này phải sanh vào loài súc sanh, thường ăn nuốt phân tiểu. Sau khi xả thân kia rồi, tuy được sanh làm người, phải ở nơi biên địa hạ tiện, da chẳng giống người, bị người khác khinh rẻ, phỉ báng, lãng nhục, lìa xa Phật pháp, nếu là Tăng thì không có trí tuệ. Từ nơi đó, sau khi xả thân rồi, trở lại đọa vào địa ngục chịu vô biên khổ não.”

Kinh Thần Biến chép: “Phật bảo Văn Thù Sư Lợi Bồ Tát: Giả sử có người đối với hàng hà sa tháp miếu của Chư Phật, họ đều thiêu đốt phá hủy thì tội cũng không nặng bằng như đối với Bồ Tát tin hiểu Đại thừa mà khởi một niệm sân giận, lại thêm đánh mắng sỉ nhục, hoặc hủy báng, Bồ Tát này phải trải qua vô lượng A Tăng kỳ số kiếp ở địa ngục.”

Trong Luận Bồ Tát ghi: “Phật dạy nếu Bồ Tát khởi tâm lẩn hiếp người khác, ta nói người này đọa địa ngục không có hạn lượng, vì sao? Vì nếu Bồ Tát đối với vị Pháp sư, khởi tâm hủy báng chê bai, chính là xa lìa Chư Phật, hủy báng chánh pháp và Tỳ kheo, Tăng. Hơn nữa, nếu khinh các vị Pháp sư nói pháp, không khởi tâm tôn trọng, chính đối với Chư Phật Như Lai cũng không sanh tâm tôn trọng.” Lại nữa, trong kinh Phát Giác Tịnh Tâm ghi: “Có 60 bậc sơ phát tâm Bồ Tát, đến dưới chân đức Thế Tôn khóc lóc thảm thiết, bạch Phật rằng: Chúng con nghiệp chướng sâu dày, xin đức Thế Tôn thương xót, vì chúng con phân biệt nói rõ, để chúng con biết rõ nguồn gốc tội lỗi không có tạo ác nữa. Phật dạy: Vào thời quá khứ trong pháp hội của đức Phật Câu Lưu Tôn, các ông là người xuất gia học đạo, thọ trì cấm giới, học rộng nghe nhiều, công đức tu hạnh đầu đà đầy đủ, nhưng các ông lại buông lung tâm ý, lần lần suy giảm công đức tu hành. Khi ấy có hai vị Tỳ kheo Pháp sư, bị các ông vu khống dâm dục để hủy báng, nhấn đến các vị đàn việt thân hữu Pháp sư, các ông cũng phá hoại và ly gián, bằng cách nói hai lưỡi để hủy nhục, khiến cho người khác sanh nghi hoặc, không sanh tín tâm. Khi có người kính tin tùy thuận Pháp sư, các ông làm cho họ đoạn mất căn lành. Do nghiệp chướng đã tạo, nên suốt thời gian 62000 năm, các ông

bị đọa trong địa ngục A Tỳ, rồi 40000 năm trong địa ngục Đẳng Hoạt, 30000 năm trong địa ngục Hắc Thăng, 800000 năm trong địa ngục nóng. Sau khi làm người, trong 500 đời, sanh ra bị mù không thấy đường, ám độn tối dốt, quên mất bản tâm, đóng kín cửa lành, thường bị người khinh khi, ghét bỏ, hủy nhục chỉ trích chê bai, thường sanh vào chốn biên địa nghèo nàn khổ sở. Từ đây, khi các ông xả mạng rồi, khoảng 100 năm sau thời kỳ chánh pháp đã diệt hết, các ông lại sanh làm người ở nơi cõi nước nhiều hung dữ, con người ở đó bần cùng hạ tiện, bị người khác phỉ báng, quên mất bản tâm. Sau 500 năm nữa, tất cả nghiệp chướng mới hết. Bấy giờ 60 vị Bồ Tát nghe Phật nói lời này rồi, tự xét lòng mình, lo sợ rợn tóc gáy, hướng về Phật cầu xin sám hối, lập đại thệ nguyện, ở bất cứ lúc nào, bất cứ nơi đâu cũng không còn dám khởi ra các lỗi. Khi ấy đức Thế Tôn nói kệ rằng:

Chớ ở bên người thấy lỗi người
Chớ nói phải quấy của người ta
Đừng đả việc người, lo mình tịnh
Phải xả bỏ ngay những lời ác
Xả bỏ, rời xa nơi ồn náo
Tỳ kheo phi pháp chớ thân gần
Tu hạnh đầu đà, Phật từng ngợi
Chẳng đả lợi nên được Niết bàn.

Lục thân có hai dạng:

1. Cha mẹ ruột của mình, lục thân trong anh em chú bác.
2. Bậc Đại sĩ thường niệm tất cả chúng sanh là lục thân của mình, do tâm hiếu thuận nên không có việc nghịch báng, do lòng từ bi nên không bị đọa vào nơi khổ não, không như ý.

Chỗ không như ý, nghĩa là do lỗi rao bày cái xấu của người, nên thấy xấu hổ, ngày đêm không vui, thậm chí họ còn tự hại, vui lấp thanh danh của người kia, do việc không vừa lòng, luôn luôn buồn rầu, nên nói rằng đọa vào chỗ không như ý.

Giới trước nói tự khen mình, hủy nhục người khác và hủy báng Tam bảo, từ chỗ hủy báng người khác trong đó gồm cả ý tự khen mình, nên phạm tội nặng. Giới này chỉ riêng hủy báng người khác, thuộc về phạm tội khinh cầu. Trước gồm chung cả hủy báng Phật pháp, nay chỉ hủy báng Tăng đã mắc khổ báo vô cùng, huống gì hủy báng người có ân đức. Thí như xưa có một bé gái 7 tuổi, chê cười một vị Tỳ kheo tiếng nói như chim, mà phải 500

đòi làm thân chim mù mắt. Người mẹ của bé gái ấy nghe Phật nói, bèn đem đứa con đến chỗ Phật cầu xin sám hối, vẫn không khỏi tội. Do tâm hủy báng là tánh tội, bất luận là thọ giới hay không thọ giới, đem tâm hủy báng đều chiêu cảm lấy ác báo. Nên Kinh chép: “Giữ miệng như giữ bình, giữ ý như giữ thành.”

Kinh Báo Ân chép: “Người đòi ở thế gian, họa từ miệng sanh ra, mạnh hơn lửa dữ. Lửa cháy chỉ thiêu đốt tài sản mà thôi, còn lời nói ác thiêu đốt công đức nhiều đời. Lửa dữ ở thế gian chỉ thiêu đốt tiền của tài vật, còn ác khẩu thiêu đốt Thất thánh tài. Vì thế, tất cả chúng sanh thường phải dè dặt giữ miệng, lưỡi trong miệng như búa bèn chặt đứt cái họa diệt thân. Vì thế, người xưa bảo rằng, môi như cung nỏ, tâm như dây cung, lời nói như mũi tên, bắn mãi trong đêm tối, đâu thể làm tổn thương người, chỉ tự bôi tro trát bụi vào mình. Nên Địch Ba Ly, thân sống phải vùi lấp nơi địa ngục, đều do thốt ra những lời ác mà phải chịu ương báo ở địa ngục. Mọi người phải biết, dù Tăng hay tục, phải sớm phản tỉnh, thận trọng tâm mình, giữ kỹ miệng, đừng để phải mang họa tai ương nhiều kiếp, có ăn năn hối lỗi cũng không kịp.

Giới thứ 14 - PHÓNG HỎA THIÊU ĐỐT

Nếu Phật tử vì ác tâm phóng hỏa thiêu đốt núi rừng, đồng nội, từ tháng 4 đến tháng 9, phóng hỏa cháy lan đến thành ấp, nhà cửa, tăng phường, ruộng vườn của dân và cung điện của quý thân, tài vật của quan chức. Tất cả chỗ có sanh vật, không được thiêu đốt, nếu cố ý thiêu đốt, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Kinh Lăng Nghiêm chép: “Tỳ kheo và các Bồ Tát thanh tịnh đi trên đường tất còn không dẫm lên cỏ tươi, huống gì lại dùng lửa thiêu đốt, sát hại sanh vật hữu tình và vô tình, lỗi ấy chẳng phải nhỏ.”

Ác tâm là tâm bất thiện, tâm sân hận đối với người khác, cho đến các loài cầm thú ở trong rừng còn phóng hỏa để thiêu đốt.

Từ tháng 4 đến tháng 9, căn cứ vào địa danh phương Bắc thì đây là thời gian sinh sản của các loài côn trùng, cầm thú. Nếu ở phương Nam, khí hậu ấm áp hơn, mùa sinh sản của các loài côn trùng bắt đầu vào Đông – Xuân, và chỉ bị hạn chế vào tháng 12, khi thời tiết quá lạnh.

Núi rừng, đồng nội, là nói chung, nhà cửa, thành ấp, tăng phường, v.v... là nói riêng, nghĩa là tuy họ không có ác tâm thiêu đốt nhà cửa, nhưng do thiêu đốt núi rừng, tai họa lan đến nhà cửa của dân. Ruộng vườn là chỗ gieo trồng sanh ra các thứ lúa gạo ngũ cốc. Tài vật của quỷ thần, quan chức vốn là quan vật (luận về quan vật, lẽ ra có tài vật của vua, nhưng nói đến thành ấp là đã nói đến tài vật của vua quan rồi). Trong Luận nói: “Tất cả cỏ cây là chỗ ở của quỷ thần, vì các quỷ thần đều nương nơi đây để làm cung điện, nhà cửa, nên Phật cấm Tỳ kheo không được phá hoại.” Hoặc nơi đồng trống, núi rừng, đồng nội, miếu thờ quỷ thần, cho đến cây cối. Các thứ đồ cúng đều là vật thuộc quỷ thần, như cung đình, hồ, miếu, trúc, cây, v.v... Nếu xin mà chưa cho liền chặt phá, liền bị chìm thuyền.

Tất cả vật như tường, vách, hàng rào, đất, củi mục, đều có côn trùng nương ở, nếu vì muốn trừ việc hổ lang rắn độc làm hại, thì Phật khai cho hàng tại gia. Cần phải quán sát thời gian, cân nhắc cẩn thận, nếu không thiêu, không gây thương tổn cho sanh vật thì không phạm.

Giới này nói về việc thiêu đốt núi rừng, nhưng không có tâm làm tổn thương sanh mạng nên phạm tội khinh cấu. Nếu do sân tâm, ác tâm mà thiêu đốt, gây tổn hại sanh vật, tùy theo số lượng sanh vật bị chết, mà kết tội. Có một con quỷ hỏi ngài Mục Kiền Liên rằng: “Tôi suốt một đời đến nay, thường bị hoạn nạn, thiêu đốt, đói khát, khi thấy sông Hằng, muốn vào trong đó để trừ nóng bức và sự đói khát, nhưng chạm vào nước thì thân thể bị tiêu hoại, da thịt lìa xương, uống vào một giọt nước thì ngũ tạng tiêu hoại, đau đớn không thể nói, không biết do tội gì mà gây nên báo này?”

Ngài Mục Kiền Liên đáp: “Khi ông làm người, ưa thiêu đốt núi rừng, sông ngòi, tàn hại chúng sanh, nên nay phải chịu họa báo.”

Xưa có một vị tiểu phu, thấy lửa đốt núi rừng, bèn đập tắt khiến cho dứt, thân sau được phước báo làm Phạm Thiên vương, thọ mạng trụ hơn một kiếp. Cứu lửa mà còn được thắng báo như thế, huống gì tâm ác thiêu đốt núi rừng, tội đâu tránh khỏi!

Giới thứ 15 - DẠY GIÁO LÝ NGOÀI ĐẠI THỪA

Là Phật tử, khi gặp đệ tử Phật, tất cả thiện tri thức, ngoại đạo, ác nhân, đều phải khuyên bảo họ thọ trì kinh luật Đại thừa, nên giảng cho hiểu nghĩa lý, khiến họ phát Bồ Đề Tâm, Thập Phát thú tâm, Thập Trưởng dưỡng tâm, Thập Kim cang tâm, trong ba mươi tâm ấy, giảng cho họ hiểu

pháp dụng tuần tự thứ lớp của mỗi pháp. Nếu Phật tử sanh ác tâm, sân tâm, đem kinh luật của Thanh văn Nhị thừa, cùng các bộ luận của ngoại đạo tà kiến dạy cho họ, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Ngoại giáo lý Đại thừa tức là tà giáo hoặc Nhị thừa. Ngoại đạo là tà kiến. Bồ Tát học Đại thừa Tâm địa pháp môn, mà không tự mình đem giáo pháp đã thọ để dạy người, ngược lại đem ngoại đạo tà nhờn, Nhị thừa tự lợi thiên kiến dạy người thì đọa vào đường tà, bỏ cái hạnh lợi tha, thì chẳng phải tâm từ thiện, tâm Đại thừa của Đại sĩ. Đệ tử Phật là nội chúng, do học nội giáo của Phật. Ngoại đạo là ngoại chúng, do học tập ngoại giáo. Lục thân tri thức bao gồm cả nội và ngoại chúng, vì họ có học nội giáo và ngoại giáo.

Ác nhờn là ngoại đạo tu pháp bất thiện, đem giáo pháp không nhờn quả để dạy chúng sanh, khiến cho họ lầm lẫn đọa vào ba đường ác và Nhứt-xiển-đề, thường không bao giờ ra khỏi.

Khê kinh chép: “Chúng sanh không có tà kiến, nhưng do không may gặp tà sư ác hữu mà thành tà kiến, nên phải lầm đọa vào ác đạo.” Thiện tri thức, là người bạn tốt hiểu biết một cách tinh tường, chẳng phải ông thầy mô phạm của pháp môn.

Dù là hàng chánh đạo hay ngoại đạo, đều phải dạy cho họ hiểu nghĩa lý, sau dạy cho họ phát Bồ đề tâm. Nếu không thọ trì thì đâu biết diệu lý ý vị Đại thừa, nghĩa lý không thông đạt thì sự phát tâm chẳng phải chánh pháp, tâm Bồ đề đã không phát thì chỗ hiểu biết chỉ là đối luống. Khi nào hành giả đạt được hạnh giải tương ứng, mới hy vọng chứng ngộ.

Ba mươi tâm này là hạnh ban đầu vào thánh vị, nên trước cần phải khai thị, rồi từ sự phát tâm đến kim cang tâm, mỗi mỗi vì họ mà giảng nói, khiến cho họ biết để tấn tu công dụng, nối dòng quả vị Tam bảo. Ác tâm là tự khởi niệm bất thiện khiến người vào đường tà.

Sân tâm là do có sự xúc nã mà sanh tâm sân nộ, dạy bảo khiến họ vào đường tà, không chánh trực, nghĩa là pháp đáng dạy thì không dạy, pháp không đáng dạy thì dạy, họ muốn học giáo pháp Đại thừa mà trái lại dạy cho họ Tiểu thừa.

Do sân giận sanh tâm ác, không dùng chánh lý khai đạo, mà lại dạy giáo lý Nhị thừa Tứ A Hàm, Ngũ Thiên Thất Tự, Tăng Khư Luận là những thứ

ngoại đạo tà kiến, (trong Luận Đại Trí Độ ghi: “Ở Tây Vực, kinh và luật của ngoại đạo, có 18 thứ, đó là Tệ Ca Lan Na, Tăng Khư, Vi Đà, v.v...”)

Kim Cang Bồ Đề Tâm Luận ghi: “Hành giả biết tất cả hữu tình, đều ở trong tánh Như Lai Tạng, đều kham nhận an trú Vô thượng Bồ đề, vì thế không đem pháp của Nhị thừa độ thoát cho họ.” Hàng Thanh văn chấp pháp Tứ đế, Duyên giác chấp pháp 12 nhơn duyên. Do biết Tứ đại, Ngũ ấm rất ráo phải hoại diệt, nên khởi tâm nhàm chán. Vì muốn phá tâm chấp của chúng sanh, siêng năng cần mẫn tu pháp này, mong chứng quả vị Vô thượng. Nhị thừa thú hướng đến Niết bàn tịch tịnh, cho là rất ráo, tuy đã phá được pháp nhơn không, nhưng còn chấp có pháp tu chứng, chỉ tĩnh ý thức, không biết gì khác, lâu ngày thành tựu quả vị, để rồi đốt thân diệt trí, thú hướng đến Niết bàn, như hư không vắng lặng thường tịch. Nơi đây có định tánh, khó có thể phát sanh, cần phải đợi số kiếp mãn rồi, mới có thể phát sanh tâm tiến hơn lên. Còn không định tánh, không hạn luận kiếp số, gặp duyên là hồi tâm hướng Đại, ra khỏi Hóa thành, vượt khỏi tam giới, đó là nhờ nhiều đời tin sâu Phật pháp, liền được Chư Phật Bồ Tát, dùng phương tiện, nương đó phát Đại tâm. Trước hết từ Thập tín trải qua các cấp vị thứ lớp, qua vô số kiếp làm hạnh khổ khó làm, mới được thành Phật. Đã biết hàng Thanh văn, Duyên giác trí tuệ còn cạn hẹp, cũng không nên ham ưa. Hơn nữa, các ngoại đạo, v.v.. luyện tức thân mạng kia, hoặc trợ giúp thuốc men, nhằm tạo cảnh giới thiên cung, trụ nơi thiên định hoặc sanh trở lại cõi trời cho là cứu cánh. Hành giả nên quán sát những việc kia, nếu nghiệp lực đã hết, chưa lìa 3 cõi, phiền não vẫn còn, tai ương nhiều đời chưa dứt, ác niệm lại khởi, liền chìm đắm trong biển khổ, khó có thể ra khỏi. Phải biết pháp của ngoại đạo cũng đồng với huyền mộng, ánh lửa. Vì thế, nếu chẳng phải là ác tâm thì không nên dùng tà giáo dạy học.

Nếu đem tâm lành đáp ứng đến sự mong muốn khiến cho họ đạt kết quả tốt, dùng phương tiện quyền xảo dẫn dắt họ qua pháp Tiểu thừa, sau khiến họ hướng tới Đại thừa, hoặc đem ngoại giáo dẫn họ vào nội giáo, đó gọi là trước dùng sự ham muốn để dẫn dắt, sau dùng trí để dứt các khổ thì không phạm. Kinh Hoa Nghiêm chép: “Ngũ địa Bồ Tát học trăm công kỹ nghệ để dẫn dụ vào Phật đạo.” Đây là Đại sĩ khéo léo dùng pháp Tứ nhiếp, để nhiếp thọ chúng sanh, chẳng phải ác tâm sân hận mà dạy trái kinh luật Đại thừa.

Kinh Anh Lạc chép: “Bồ Tát khéo dùng sức phương tiện vào trong dị học của ngoại đạo, để tùy thuận pháp của họ, thuận việc cầu cúng, quán sát chí thú của họ, mục đích để độ thoát họ, khiến cho họ gieo trồng vô lượng phước đức. Nếu Bồ Tát vào đó mà sanh tâm ưa đắm pháp dị học, thì thuộc

về Tiểu giới trái với Đại thừa, hướng đến Tiểu thừa, không đúng với hạnh nguyện lợi tha của Đại sĩ.

Giới thứ 16 - VÌ LỢI NÓI PHÁP LỘN XỘN

Là Phật tử, phải tận tâm học kinh luật Oai Nghi Đại thừa, thông hiểu nghĩa lý. Khi thấy có hàng tân học Bồ Tát từ xa trăm dặm, ngàn dặm đến cầu học kinh luật Đại thừa, nên đúng như pháp mà nói, trước giảng giải tất cả khổ hạnh như đốt thân, đốt cánh tay, đốt ngón tay, nếu không đốt thân, cánh tay, ngón tay cúng dường chư Phật, thì không phải hàng Bồ Tát xuất gia. Nhân đến xả thịt nơi tay chân, thân mình mà bố thí cho cạp đoi, sư tử đoi, v.v... và tất cả các loài quỷ đoi, rồi sau mới tuân tự theo căn cơ của mỗi người mà giảng chánh pháp cho hàng tân học ấy được mở thông tâm ý. Nếu Phật tử vì quyền lợi, giảng kinh luật một cách điên đảo, văn tự lộn xộn, không có thứ lớp trước sau, thuyết pháp có tính cách hủy báng Tam bảo, Phật tử này phạm tội khinh cấu.

Giải thích;

Nếu không có tâm vì lợi dưỡng mà thuyết kinh văn một cách lộn xộn điên đảo, không riêng tư, nhưng làm khuấy lấp nghĩa lý nhiệm mầu của giáo lý Đại thừa, thì chẳng phải là phương pháp huân thọ, mất phương pháp sư phạm, còn vì lợi mà tiếc pháp, thật là trái với hạnh nguyện hồng pháp của Bồ Tát.

Hảo tâm là chẳng phải tâm xấu vì lợi dưỡng. Bồ Tát vốn phát đại tâm thể hiện tinh thần tự lợi và lợi tha, nhưng muốn lợi tha trước hết phải tự lợi nên cần phải học Oai Nghi Kinh Luật, trong thì được chánh tâm, ngoài bày đủ oai nghi. Nên kinh chép: “Trì Tịnh giới thì phạm hạnh đầy đủ, đường đường Tăng tướng. Một vị thầy đầy đủ oai đức và uy nghi thì tất nhiên khiến cho người nể sợ, siêng năng tinh nhiếp thân tâm hợp thời, dung mạo khả quan thật là nghiêm chỉnh, đáng cho người kính trọng. Đây là đạo phẩm xuất gia, là bậc mô phạm của trời người. Bên trong ẩn chứa đức Sư tử, bên ngoài biểu hiện nghi dung của Tượng vương, thì nhận được sự tán thán của người, trời và long thần khâm phục.”

Khai giảng ý nghĩa vi diệu, khai là bày rõ, khiến cho người khác thông hiểu, không bị trở ngại, giải là kẻ ngộ không còn tâm nghi ngờ. Do thông đạt ý vị thâm sâu, kẻ ngộ ý vị nghĩa lý tông thú của kinh luật, nên mới thể hiện

hạnh lợi tha, mới có thể cảm được sự lợi ích, nếu không thì chính mình cũng đã lầm lẫn và khiến cho người lầm lẫn theo.

Đúng như pháp mà nói, nghĩa là tất cả chúng sanh từ vô thủy đến nay, do ba nghiệp thân, khẩu, ý tạo nghiệp ác, ngũ nghịch tội, nay muốn thâm nhập giáo pháp Đại thừa, trước hết phải dạy cho họ, để họ sám hối tội. Song các tội trước do ba nghiệp sanh ra, cần phải từ ba nghiệp mà sám trừ, nên khiến họ thiêu đốt ngón tay để diệt tội kia. Khi tội diệt hết thì chướng ngại tiêu trừ, nghe pháp liền được tâm khai, ý hiểu, chứ không phải Phật thọ nhận sự cung kính này, khiến cho chúng sanh sanh đại thống khổ. Huống gì tâm sám hối, đâu mạnh mẽ bằng tâm tạo tội, nếu có thể đốt chân, đốt tay, thì tâm tội tiêu dứt không còn.

Lại nữa, do chúng sanh đời đời tham lam bòn xén, nên không có thể giải thoát khỏi con đường sanh tử, nay khiến họ xả thân mạng làm món ăn cho các quỷ thú, tuy tổn mình làm lợi cho chúng sanh, nhưng đó là bồn hoại của bậc Đại sĩ. Như Vương tử Ma Ha Tát Đỏa, xưa đem thân hiến cho cọp đói, chí thành cầu đạo chánh giác. Nên kinh chép: “Tất cả Đại địa, bất cứ chỗ nào dù nhỏ bằng mũi kim châm, không nơi nào mà không có đức Như Lai xả thân mạng.” Huống gì thân tâm ngũ uẩn này vốn tự thể không tịch, không có Ngã và Ngã sở. Chúng sanh do không liễu ngộ, vọng chấp Ngã, nay muốn khiến cho họ thấu đạt ngũ uẩn thân vốn không, xả bỏ nó như bỏ giày rách, thế nên, trước vì họ nói các hạnh khổ để mở rộng tâm trí giác ngộ và tâm Bồ đề vững chắc, nguyện cầu giải thoát kiên cố, tỏ ngộ ngũ uẩn không thật, xa lìa Ngã chấp, bước đầu tấn tu trong sáu độ là Đàn Ba-la-mật (bố thí), trên cúng dường chư Phật, dưới bố thí chúng sanh, thành tựu Kính điền và Bi điền, đó là con đường vào Đại đạo, sau mỗi mỗi theo thứ lớp nói chánh pháp ba mươi tâm (thập trụ, thập hạnh và thập hồi hướng), khiến cho tâm khai mở thông sáng, ý được giác ngộ, thì chứng đắc quả vị không khó. Đây là thuận chánh lý mà nói, không nói lộn xộn, mất thứ lớp.

Nay không nói Bồ Tát tại gia, vì vua tôi có Quốc chánh, sĩ thứ ắt có cung cách tại gia, nước nhà thoát được, bốn đại đầu thể quên. Phạm phu sơ học dù chưa được tánh địa, chưa sanh huệ giải, chưa xả được thân, nhưng việc khổ hạnh không thể không biết.

Hỏi: Đã xả thân mình rồi, lấy ai thuyết pháp giáo hóa cho chúng sanh?

Đáp: Đây muốn nói thân còn không tiếc, huống gì cầu mong lợi dưỡng mà nói pháp một cách điên đảo, cũng muốn nói rằng trước thí món ăn, khiến

cho họ sanh tâm ham vui, sau được nghe pháp thì pháp hỷ sung mãn. Như ngài Xá Lợi Phất đem cơm dư bố thí cho con chó đói, khiến cho nó dứt khổ đói khát, tâm được an vui, rồi sau vì nó nói pháp yếu, sau khi chó ấy mạng chung, sanh vào nhà Bà-la-môn, tu hành đến thành quả A La Hán.

Nếu trước có hứa thí cho và sau được nghe pháp rồi mới xả thân mạng, đây chính là Tài và Pháp, cả hai đều thí, mới xứng là bản tâm của bậc Đại sĩ, đâu có thể vì tài lợi mà tiếc lẫn pháp, thật là trái với hạnh nguyện của Bồ Tát.

Đoạn văn này chia làm ba phần:

1. Vì lợi dưỡng, nói một cách không thuận chánh lý, còn có tâm lẫn tiếc.
2. Vì lợi dưỡng, nói một cách điên đảo lộn xộn, không có thứ lớp trước sau, cãi sửa văn nghĩa kinh luật, trước sau không thứ lớp, không rõ ràng.
3. Vì lợi dưỡng hủy báng giáo pháp Đại thừa, trái bản nguyên tâm địa của Phật, trái nghĩa lý kinh điển, tông thú Đại thừa, đây là hủy báng Tam bảo.

Như mười giới trọng trước, do hủy báng Tam bảo nên kết tội trọng, nay chỉ giấu giếm, đáp bậy giảng bừa, nên phạm tội khinh, cảm lấy báo quả như Pháp sư ngồi tòa cao trong Kinh Tăng Hộ, cần nên xét kỹ.

Giới thứ 17 - CẬY THỂ LỰC KHUYÊN GÓP

Nếu Phật tử tự mình vì việc ăn uống, tiền của, lợi dưỡng, danh dự mà thân cận Quốc vương, Vương tử cùng các quan, nương quyền, cậy thế bức người để lấy tiền của hoặc dạy người khác cầu lợi như vậy. Tất cả sự cầu lợi ấy gọi là ác cầu, đa cầu, đều không có lòng từ bi, lòng hiếu thuận, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Tự tâm là chẳng phải vì mọi người mà làm, mục đích vì ăn uống cá nhân, v.v..., việc làm đó là trái đạo, dù việc làm quên mình vì chúng cũng không ý thế cậy thân. Tuy quên lợi cá nhân nhưng cũng không nên cầu tiếng khen. Từ tâm của bậc Đại sĩ là thương xót những người bần cùng cô quả, thường suy nghĩ ban ân cho người khác, coi tất cả chúng sanh như Cha mẹ mình, thường nên khiêm cung từ tốn, dùng đạo từ hiếu để tu, đâu phải nương cậy thế lực Vua quan hào quý, phi lý để tìm cầu lợi dưỡng. Thậm chí còn biểu hiện thế lực để áp bức đánh đập, áp bức để lấy tài vật. Lại lôi kéo thêm nhiều thống khổ, khiến cho người khác hành động không thuận với chánh

đạo. Tất cả sự cầu lợi như thế là bất thiện nên gọi là ác cầu, tìm cầu không biết đủ. Người tu hành phải thiếu dục tri túc, nếu không như thế là đa cầu. Hoặc dạy người khác ý thế, cậy quyền xin cho mình, rồi tự mình đòi lấy, hoặc giả mượn sắc lệnh, hoặc truyền thế lực hào tộc, tất cả đều phạm.

Giới thứ 18 - KHÔNG HIỂU MÀ LÀM THẦY TRUYỀN GIỚI

Phật tử phải học mười hai phần kinh, thường tụng giới mỗi ngày sáu thời, nghiêm trì Bồ Tát giới, hiểu rõ lý tính, Phật tính của giới. Nếu Phật tử không hiểu một kệ, một câu cùng nhân duyên của giới luật mà dối rằng thông hiểu, đó chính là dối gạt mình và cũng dối gạt người khác. Không hiểu một pháp, không biết một luật mà lại đi làm thầy truyền giới cho người, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Làm bậc thầy mô phạm trước hết phải học Tam Tạng giáo điển, thông suốt mười hai phần kinh, lâu thông giới luật Bồ Tát, y vào giới luật hành trì, thâm hiểu nghĩa lý của luật, khế hợp bốn nguyên trung đạo và tánh tông Phật tánh, khiến cho người khác tránh khỏi lầm lẫn, rớt vào Thiên không Niết bàn của hàng Thanh văn và tánh vọng chấp Đoạn, Thường của ngoại đạo. Kinh Niết Bàn chép: “Phật tánh chính là Đệ nhất nghĩa không. Đệ nhất nghĩa không còn gọi là Trung đạo, là Phật tánh, là Đại Niết bàn.”

Mỗi ngày sáu thời (ngày ba thời, đêm ba thời) là ngày đêm chuyên cần tinh tấn đủ sáu thời, tinh chuyên tụng tập cho thuần thục thông lâu, hiểu rõ cùng tận nghĩa thú, tham cứu tìm tòi nghĩa vị mười hai phần kinh. Dù đã thông lâu, nhưng việc tụng, đọc hàng ngày cũng không bỏ qua, hàng Thiên Long bát bộ được nghe càng thêm lợi ích. Như Ngài Khuy Cơ mỗi ngày tụng một biến Giới Kinh và Thượng Sanh Kinh.

Mười hai phần kinh ấy là:

1. Trường hàng: (Trung Hoa dịch là Khế kinh) phạm tất cả kinh Như Lai nói ra là văn trường hàng, văn xuôi ấy vậy.
2. Kỳ dạ: (Trung Hoa dịch là Trùng tụng) là tóm yếu văn trường hàng thành kệ tụng.
3. Thọ ký: Phật vì hàng đệ tử Tam thừa mà thọ ký cho họ.
4. Già đà: (Trung Hoa dịch là Cô Khởi) là chẳng phải đọc lại văn trường hàng mà đọc lập nói ra gọi là kệ tụng.
5. Ưu đà già: (Trung Hoa dịch là Vô Vấn tự thuyết) nghĩa là không đợi

người thỉnh hỏi, mà Phật tự nói (như Kinh Di Đà chẳng hạn)

6. Ni đà gia: (Trung Hoa dịch là Nhơn duyên)

7. Bôn sanh: Nói về nhơn hạnh của Bồ Tát, các việc xưa đã làm.

8. Bôn sự: Nói những việc các hàng Thanh văn trước đã làm/

9. Phương đẳng: Cũng gọi là Phương quảng, các căn cơ được nghe đều được ích lợi gọi là Phương; tứ giáo đều nói gọi là Đẳng. Lại nữa, chánh lý là Phương, bao la gọi là Quảng, là nghĩa lý của kinh Đại thừa Phương Đẳng rộng lớn như hư không.

10. Vị tăng hữ: Nói công đức của Tam bảo thật là ít có.

11. Thí dụ: Vì hàng Độn căn, phải mượn thí dụ để mô tả cho họ hiểu

12. Luận nghị: Giải rộng nghĩa lý trong kinh.

Mười hai phần kinh này, hàng Tam thừa đồng học, Đại Tiểu thừa đồng hành trì, nên luật chế Tỳ kheo phải thông hiểu ba tạng và mười hai phần Kinh, đủ 10 hạ mới cho làm thầy. Giả sử, không thể thông kinh luận, thì Luật Tạng cần phải thông rành. Khai, Giá, Trì, Phạm, Khinh, Trọng các lỗi, hướng chỉ Bồ Tát Tạng, văn thì uẩn súc, nghĩa lý sâu xa, Quyền và Thật hai Tông, nếu biết qua loa thì làm sao rõ được chỗ uyên thâm cùng tận của Luật? Nếu không thông đạt tông thú, tánh tướng Quyền giáo và Thật giáo mà làm thầy trao giới cho người thì thật nguy hiểm thay!

Giải, nghĩa là hiểu ngộ, chẳng phải đọc tụng câu văn, nên không nói là tụng mà nói là hiểu là biết vậy.

Một câu, một kệ, đối với số nhiều trong mười hai phần kinh không có thể giải ngộ, cho đến tối thiểu một câu một kệ cũng không thể lãnh hội và thông hiểu, thì đem pháp nào làm thầy người? Song Như Lai đã nói một lời một chữ mà nhiếp hết vô lượng nghĩa, một câu một kệ mà tóm thâu tất cả Pháp, như một chữ A, biển mực chép còn không hết. Nên Kinh Hoa Nghiêm chép: “Biển Pháp môn vô lượng vô biên, chỉ một lời mà diễn nói không còn sót.”

Sớ ghi: “Nghĩa ở trong vô tự, dù giáo dù nghĩa, hoặc tánh hoặc tâm, đều nhiếp hết.” Nên nói bởi do ý nghĩa vi diệu trong một câu văn nhiếp hết các nghĩa không còn sót, vì một là một của tất cả, một là xứng tánh mà nói. Lại nữa, trong bài kệ “Chư hành vô thường”, nếu hiểu một câu thì thông đạt tất cả pháp, nhưng 2 chữ “Tịch diệt” kia, dù vận dụng hết sức lực cũng không thể nào nói được, huống gì biết được thọ dụng của chữ “Lạc” ư?

Như xưa, Hòa thượng Giải Thoát được Chư Phật cảm ứng hiện trong hư không, nói kệ rằng: “Pháp của Chư Phật thậm thâm tịch diệt, nhiều kiếp tu

hành nay mới được, nếu có thể mở tâm trí hiểu pháp nhãn này, tất cả Chư Phật đều hoan hỷ”. Hòa thượng liền hỏi: “Pháp Tịch diệt, có thể diễn nói, dạy người được ư?”, Chư Phật liền ản, dùng âm thanh bảo rằng:

“Phương tiện trí làm đèn,
Soi thấy tâm cảnh giới,
Muôn xét pháp chơn thật
Tất cả đều chẳng thấy.”

Nếu có thể liễu ngộ kệ này, liền thời rõ suốt Tam tạng giáo điển và mười hai bộ kinh. Bởi vậy, ngài Xá Lợi Phất nghe bài kệ Pháp thân, liền chứng được sơ quả. Ngài Ngu Lộ, ba tháng thọ trì nửa bài tụng, chứng đắc A La Hán, vì các Ni chúng lược nói pháp yếu, đều chứng Thánh quả.

Tổ Huệ Năng nghe câu kệ “Ứng vô sở trụ”, được đốn ngộ tâm tông, hiểu hết các kinh Pháp Hoa, Niết Bàn, thông suốt Bát thức, các luận. Bởi vậy, một câu một kệ, nghĩa kia khó lường, người sơ cơ học không hiểu, sanh tâm khinh thị coi thường, nên kinh Tăng Nhứt A Hàm chép: “Trong một kệ lưu xuất ra 37 phẩm trợ đạo và các pháp môn”. Ngài Ca Diếp hỏi: “Sao gọi là một kệ?” A Nan đáp: “Chư ác mạc tác, chúng thiện phụng hành, tự tịnh kỳ ý, thị chư Phật giáo.”

Kinh Anh Lạc chép: “Đem nghĩa một câu điển nói ra vô lượng Chư Phật Pháp Tạng, hết kiếp này sang kiếp khác, nhẫn đến trăm kiếp, không thể tham cứu cùng tận nghĩa một câu. Nên biết pháp bí yếu của Như Lai không thể nghĩ bàn, hàng tiểu căn tiểu trí không thể lường biết được.

Luật Sao ghi: “Phật dạy, khéo hiểu một chữ gọi là Luật sư, một chữ đó là chữ Luật vậy.” Phải biết một chữ “Luật” chính là tông chỉ của Tỳ Ni, nếu ngộ được tông chỉ thì không pháp nào mà không thông đạt, nên nói Luật là khởi nguyên của vạn pháp.

Nhơn Duyên giới Luật, gồm những việc như : Đức Xá Na truyền giới cho ngàn Phật, ngàn Phật lại truyền cho ngàn trăm ức Thích Ca, trước hết ở Bồ đề Đạo tràng dưới cội Bồ đề và Diệu quang đường nói pháp gì, lần lần đến cung trời Thiên vương nói pháp gì, cho đến từ miệng Phật phóng hào quang, vì các Quốc vương, Vương tử tuyên trao giới pháp, v.v... .

Mê mắt bốn tâm gọi là tự mình dối gạt mình, làm mê làm người gọi là dối gạt người khác. Đã là người truyền trao giới pháp cho người khác, mà giới luật chẳng hiểu, tất cả kinh điển giáo pháp cũng không biết, thật là tự mê

hoặc mình và người, nên mắc tội. Tội tuy thuộc về khinh cầu nhưng tự đối gạt người khác, lỗi kia thật nặng.

Giới này đối với ba chúng nhỏ và hai chúng Bồ Tát nam nữ tại gia, Phật không chế, do họ không phải là người mẫu mực, chưa thuộc hàng Tăng bảo. Còn Ni giới thì chế sơ lược, do trong giới Thanh văn chỉ cho Tỳ kheo ni làm Tam sư Thất chúng, nhưng vì họ trí cạn, nghe ít, nên không cho phép Ni giới làm thầy truyền giới Bồ Tát.

Kinh Bảo Vân chép: “Đầy đủ 10 pháp thì gọi là Luật sư”. Mười pháp ấy là:

1. Khéo hiểu nhân duyên sanh khởi của Tỳ Ni.
2. Khéo hiểu chỗ thâm thâm của Tỳ Ni.
3. Khéo hiểu việc vi tế của Tỳ Ni.
4. Khéo hiểu việc nào của Tỳ Ni được, việc nào không được.
5. Khéo hiểu tánh trọng giới của Tỳ Ni.
6. Khéo hiểu Tỳ Ni chế giới trọng
7. Khéo hiểu Tỳ Ni chế khởi nhưn duyên.
8. Khéo hiểu Tỳ Ni của Tiểu thừa Thanh văn.
9. Khéo hiểu Tỳ Ni của Bích Chi Phật
10. Khéo hiểu Tỳ Ni của Bồ Tát.

Khi hiểu biết như vậy, làm thầy truyền giới cho người mới không hổ thẹn.

Giới thứ 19 - NÓI LƯỠI HAI CHIỀU

Nếu Phật tử vì ác tâm, thấy thầy Tỳ kheo trì giới, tay bưng lư hương, tu hạnh Bồ Tát, tự đi đâm thọc hai đầu cho sinh sự bất hòa, khinh khi người hiền, tạo nhiều tội ác, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Ghen ghét người hiền lương, chia cắt hai bên, đem lời người này nói với người kia, đem lời người kia nói với người này để phá hoại sự hòa hợp của họ, khiến cho họ tranh cãi với nhau, nên nói là lưỡng thiệt (hai lưỡi) thật chẳng phải thiện tâm, từ tâm của bậc Đại sĩ.

Phi báng, khinh khi người hiền, ghen ghét người lương thiện, khiến họ tranh cãi nhau, khiến họ không được an tâm tu tập. Hành động như vậy là ác tâm, chẳng phải hạnh Bồ Tát.

Tay cầm lư hương, chính là nêu sơ lược một pháp môn hạnh của bậc Đại sĩ, cũng là tiêu biểu Lục độ vạn hạnh của Bồ Tát, không quên kính Phật và hướng đến Ngũ phần pháp thân.

Đấu câu hai bên, đấu là cãi vã nhau, câu là gặp nhau. Nghĩa là người có tâm xấu, đến người này nói lỗi người kia, gặp người kia nói xấu người này, khiến cho họ cãi vã nhau, trái với pháp Lục hòa kính, hoặc dựng lên chuyện hư dối, thị phi, phải quấy, khiến họ gây hận với nhau.

Hai đấu là hai bên kia đây, dù là lời nói thực, không truyền lời nói kia đây, ở hai bên nói một lời khiến cho họ ly tán, đều phạm tội.

Báng là hủy báng, có khi là dối gạt vậ, nghĩa là các thứ hủy báng dối gạt, lăng mạ, dèm pha, tật đố ghen ty người hiền lương, nên nói không có tội ác nào mà không tạo, nếu hướng đến người khác nói lỗi quấy của họ, chính là thuộc về giới nói lỗi Tứ chúng; nếu tự khen mình, chê bai hủy báng người, thuộc về giới Hủy tha, cả hai giới này đều phạm tội trọng.

Giới này chỉ trực tiếp khiến cho hai bên cãi vã, ly gián, nên phạm tội khinh cầu.

Tỳ kheo trì giới chính là xuất gia Bồ Tát giới, đứng đầu trong bảy chúng. Nên biết, nói Tỳ kheo là bao gồm cả bảy chúng, nhắc đến ly gián, dèm pha người như vua tôi, quân thần, ly gián tình cha con, anh em, bạn bè, v.v... tất cả đều phạm.

Nếu thấy người nhóm họp, sắp làm việc tội lỗi hoặc ác tri thức, ác bè đảng, làm những điều phi pháp, việc làm không nghĩa lợi, mà phá họ ly tán, sinh ra nhiều phước lợi cho người, thì không phạm.

Giới thứ 20 - KHÔNG PHÓNG SANH CỨU VẬT

Là Phật tử, nên vì tâm từ bi mà làm việc phóng sanh. Tất cả nam tử là Cha ta, tất cả nữ nhơn là Mẹ ta, từ nhiều đời ta thường thác sanh nơi đó, vì lẽ ấy nên chúng sanh trong lục đạo đều là Cha mẹ ta, nếu giết chúng để ăn thịt, thì chính là giết Cha mẹ ta và cũng là giết thân chủ của ta. Tất cả chất tứ đại đều là bản thân, bản thể của ta, cho nên thường phải làm việc phóng sanh và khuyên bảo người làm. Nếu lúc thấy người đời sát sanh, nên cứu hộ cho chúng được thoát khỏi nạn khổ, thường đem giới Bồ Tát để giảng dạy, để cứu độ chúng sanh.

Nếu ngày Cha mẹ hay anh em chết, nên thỉnh Pháp sư giảng kinh luật Bồ Tát giới, người chết nhờ phước đức ấy hoặc được vãng sanh Tịnh độ ra mắt Chư Phật, hoặc thác sanh trong cõi trời cõi người. Nếu không làm các điều trên đây, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Bồ Tát nếu thấy chúng sanh bị nguy nạn mà không phương tiện cứu giúp, thấy tử vong mà không xiển dương đại pháp thì thật là trái với tâm hiệu thuận và đạo từ bi của Phật, Tổ.

Bồ Tát luôn luôn thể hiện tâm từ vô duyên, độ chúng hữu tình, nên làm việc phóng sanh. Người đời chỉ biết cha mẹ hiện tại, vì mê muội nhiều kiếp nên xa lìa thân thuộc, vọng nhận hiện tiền tứ đại sắc thân là thân mình, mê mất trời đất đồng căn nguyên, chỗ chí lý muôn vật đồng thể, nên khởi tâm nhơn ngã, chấp chúng sanh, đua nhau dối gạt, lẩn hiếp nhau rồi ăn nuốt lẫn nhau, chỉ biết tự an thân, không biết cái khổ của người khác. Vì thế họ không có tâm cứu nguy bạt khổ cho chúng sanh để thoát hoạn nạn kia.

Bậc Đại sĩ ngộ được từ vô thủy đến nay, gá thác thọ thân, vào ra khắp các cõi trong Ngũ thú (trời, người, địa ngục, ngạ quỷ, súc sanh), nên tất cả nam tử, nữ nhơn trong lục đạo đều là Cha mẹ ta, lẽ nào nữ sát hại để ăn nuốt ư?

Bởi do mê mất pháp thân tự tánh thanh tịnh của mình, chạy theo bóng dáng của lục trần làm tướng của tự tâm. Ngoài thân này ra đâu có vật gì khác để làm cho thân tâm, vì thế ta cùng chúng sanh đồng nhận tứ đại làm thân hình, nên nói bản thân cũ của ta là đã biết bản thể thân trước, đâu nữ tự hãm hại, không thương tâm ư? Phải biết chúng sanh an lạc chính là mình an lạc, nên phải thường làm việc phóng sanh. Tất cả chúng sanh thân tâm chưa không (chưa dứt được bệnh chấp ngã), đâu có thể thoát được khổ sanh tử, nên mãi ở trong tam giới lục đạo hết đời này sang đời khác, thọ sanh không dứt.

Đây là pháp thường trụ, thường hằng không thay đổi, tự mình tỏ ngộ liễu đạt rồi, cũng nên dạy cho người biết cội gốc luân hồi sanh tử không dứt, do mê mất bản tâm, để họ chuyển hóa nội tâm, lần lần tu tập trở về tâm địa bản nguyên sẵn có. Tâm địa ấy là thể tánh bất sanh bất diệt, nên phương tiện giáo hóa, cho họ biết con đường trở về theo hướng tiệm tu. Trước khuyến cho họ phóng sanh tu phước, nếu không có tài vật, nên khuyến hóa người khác mua để cứu thoát sanh vật ấy.

Các khổ nạn đều là thống khổ trói buộc, đánh đập, hành hạ, sát hại, v.v... đến lâm nguy ác nạn. Khuyến hóa người giảng nói Bồ Tát giới để giúp cứu khổ nạn kia thì thân được lợi lạc. Nay giảng thuyết về giới là đem pháp giúp cho tâm an ổn, tức là giải thoát các phiền não, tham, sân, si, v.v... để trở về bản nguyên tâm địa, thật là hạnh lợi tha Đại sĩ cứu độ chúng sanh, không trái bỏ thân thuộc mà thuận theo đạo lý từ bi đồng thể, không trái hạnh nguyện lợi tha, rồi ban pháp vô úy cho chúng hữu tình.

Nếu không tin chúng sanh trong sáu cõi đều là cha mẹ, như Kinh Pháp Cú chép: “Trong thành Xá Vệ có vị trưởng giả, tiền của vô số kể nhưng tâm bôn xén tham lam, không biết bố thí. Hai vợ chồng ngồi với đứa nhỏ ở giữa, cùng ăn thịt gà và thường thường lấy thịt đút vào miệng đứa con. Phật biết vị trưởng giả này có thể hóa độ được, nên hóa thành một vị Sa môn, đứng trước cửa bảo rằng: “Bố thí ít nhiều gì đều được đại phước”, vị trưởng giả nghe nói thế liền mắng rằng: “Ông là Đạo nhơn mà không biết hổ thẹn, đến nhà người ta đang ngồi ăn, sao đường đột vậy?” Vị Sa môn nói: “Ông tự ngu si không biết hổ thẹn” Trưởng giả nói: “Tôi và vợ tôi cùng vui, sao gọi là hổ thẹn?” Sa môn đáp: “Người giết cha, giết mẹ, giết vợ, cung dưỡng oan gia mà không biết hổ thẹn. Thịt gà trên bàn là cha người đời trước, do vì tham lam bôn xén, thường sanh trong loài súc sanh bị người ăn thịt. Đứa trẻ này, về sau làm La-sát, người là khách mua bán, chèo thuyền vào biển, đọa vào cõi nước quỷ La-sát, bị La-sát ăn nuốt. Như thế trải qua 500 đời, thọ mạng hết lại sanh thân khác làm con của người, do các tội kia chưa hết nên lại tiếp tục hại nhau. Người vợ này của người là mẹ người đời trước, do tình ân ái thâm trọng, nay trở lại làm vợ người. Sanh tử luân hồi, xoay quanh Ngũ thú (trời, người, địa ngục, ngã quỷ, súc sanh), ai có thể biết.” Nói rồi Phật liền hiện thân thông khiến cho trưởng giả biết túc mạng, trưởng giả thấy liền sám hối tạ tội và xin Phật thọ năm giới, nhờ Phật nói pháp, ông đã chứng quả Tu-đà-hoàn.

Trước tự giảng nói, là giáo hóa cứu độ chúng sanh, cho đến Cha mẹ nhiều đời. Nay thỉnh người khác giảng nói, là cứu độ thân nhân của mình, hiện đời quyến thuộc và cha mẹ.

Xem giới Luật Đại thừa là giới của Đức Xá Na đã truyền. Bản nguyên của Chư Phật là cửa ngõ vào cảnh giới Niết bàn, là con đường tắt đến cõi trời người, người hiện tại nghe qua một lần nơi nhĩ căn, vinh viễn làm Phật chủng, vong nhơn ở chốn tối tăm được phước, vãng sanh về cõi Tịnh độ của Chư Phật, hoặc sanh ở cõi người cõi trời, hưởng phước an vui vô tận. Phải biết công đức diễn giảng giới pháp. ...không có phước nào sánh bằng.

Xưa đời nhà Đường nước Tân La, ngài Tăng Thống Luật sư, giảng giới Bồ Tát bảy ngày đêm ở chùa Hoàng Long, trời mưa nước Cam Lô, mây lành bao phủ che kín giảng đường, tứ chúng hết sức kinh ngạc, tán thán vì thấy việc chưa từng có. Từ đó mà xét, kẻ còn, người mất đều lợi ích, đâu thể nghĩ bàn.

Đây là tổng kết văn trên, nghĩa là đối với người sống, không cứu giúp nạn nguy khôn, đối với người chết không tiếp độ thần thức họ ra khỏi chốn u đồ, đều phạm câu tội. Giới thứ 39 cũng khuyên giảng nói kinh giáo để cứu độ kẻ còn cũng như người mất, đồng như giới này.

Mười giới như thế phải nên học, hết lòng kính trọng phụng trì, như trong phẩm Diệt Tội, mỗi mỗi đều nói rõ.

Giới thứ 21 - ĐEM SÂN HẬN BÁO THÙ SÂN HẬN, ĐEM ĐÁNH TRẢ ĐÁNH

Là Phật tử, không được đem giận trả giận, đem đánh trả đánh, dù cha mẹ, anh em trong lục thân hoặc Quốc chủ bị người khác giết cũng chẳng được báo thù, vì giết sanh mạng để báo thù sanh mạng đó là việc không thuận với hiếu đạo. Không được chứa nuôi tở rồi đánh đập mắng nhiếc chúng, mỗi ngày ba nghiệp (thân, khẩu, ý) tạo vô lượng tội lỗi, nhất là khẩu nghiệp, huống gì lại cố làm việc thất nghịch. Nếu xuất gia Bồ Tát mà không có lòng từ bi, cố báo thù, nhẫn đến cố báo thù cho hàng lục thân, Phật tử này phạm tội khinh cấu.

Giải thích:

Bị người sân hận đánh đập nhưng không báo thù, thì tránh được cái khổ oán tắng; giận mà không báo thù, tránh được cái khổ oan khiên nhiều kiếp, huống gì Đại sĩ dùng từ tâm nhẫn nhục, chịu đựng, quán tâm bình đẳng, thấy tất cả chúng sanh là người thân của mình không khác. Nếu lấy oán báo oán, thì chẳng phải từ tâm bình đẳng của Đại sĩ; đem sân trả sân bằng cách đánh mắng, thì trái với hạnh vô sanh pháp nhẫn của Bồ Tát.

Giết mạng sống của chúng sanh để báo thù tâm sân hận của mình, đời đời như thế, nào có lợi ích gì. Sân hận và oán hận báo oán với nhau, oán ấy đâu có dứt. Phải biết rằng: “Chẳng những chúng sanh trong lục đạo là Cha mẹ ta, mà còn là Phật tương lai.” Nếu giết hại hoặc báo oán thì rất trái với đạo hiếu thuận, thật chẳng phải là Phật tử. Nếu Bồ Tát tại gia thì có khuôn phép

Vua, Cha, tự có thể lễ quyền pháp, không can dự gì đến bản nguyên Tâm địa giới luật. Nhưng khuôn phép lễ giáo ở thế gian cũng không cho phép được báo thù, giết sanh mạng báo thù sanh mạng là vô lý.

Như Vương tử Trường Sanh nhớ lời cha dặn dò, không báo thù giết Phạm Thí Vương, trái lại, Phạm Thí Vương đã cùng với vợ và con gái trở về nước gặp Vương tử Trường Sanh, từ đó họ hiểu ra đồng một cội nguồn, đồng thể thật tướng vô tướng, rồi cả hai cùng sống trong cuộc sống an lạc và hạnh phúc.

Như vậy đủ biết lễ nghi quyền pháp ở thế gian cũng không chỗ nào cho phép báo thù. Người xuất gia đã ngộ được chỗ chơn thật, năng và sở tánh không, tâm địa không hai, đồng một nguồn gốc, thời đâu còn tâm chấp Quyền, Giáo. Nếu trái ngược với nguồn gốc tâm nguyên thì trái với tâm địa, tức là thuận dòng sanh tử trong nhiều kiếp.

Bồ Tát xuất gia còn không nuôi chứa đồ chúng vì ngăn ngại đạo nghiệp tu hành, nên kinh Viên Giác chép: “Phật dạy các Bồ Tát phải ba tháng siêng năng sách tấn tu hành, không phiền đồ chúng.” Còn hàng A La Hán dạy đồ chúng, tất nhiên phải gánh chút phiền não chi phối. Nam Nhạc, Thiên thai có than trách trong Thiết Luân Ngũ Phẩm, huống gì nuôi chứa nô tỳ (hầu gái), khiến cho tăng trưởng ác nghiệp, tổn thương cội gốc từ tâm, trái với đạo giải thoát, gây nên sự chê trách của người khác, làm cho bại hoại chánh pháp, đồng như thế gian thì đâu còn là Thích chủng nữa.

Đánh đập thuộc về thân nghiệp, mắng chửi hủy nhục thuộc về khẩu nghiệp. Khi hai nghiệp thân và khẩu chưa phát, nếu sân tâm khởi trước thì ý nghiệp tạo thành, nên gọi là tội.

Hỏi: Đã nói ba nghiệp, vì sao chỉ nêu khẩu nghiệp?

Đáp: Do tâm khởi sân nên hành động đánh đập, đã đánh đập thì ắt có chữi rửa, hủy nhục. Khi mắng nhiếc và hủy nhục thì lời nói ác từ miệng thốt ra, mắc tội không thể kể xiết, nên nói vô lượng tội là vậy. Trong Giới Kinh, đối với hàng Thanh văn, trước hết Đức Như Lai cũng nhắc khẩu nghiệp, vì trong ba nghiệp thân, khẩu, ý thì khẩu nghiệp quan trọng nhất.

Các lỗi như đây đều do nuôi chứa tội tứ và nô tỳ, đánh mắng hủy nhục họ, Phật còn không cho, huống chi tạo tội thất nghịch ư? Phải biết đây là lời dụ, nêu giới trọng để nhắc tội khinh.

Phật dạy: “Bồ Tát tại gia được phép nuôi chứa tôi tớ, nô tỳ, nhưng không được vô cớ đánh đập mắng nhiếc, hủy nhục họ, làm tăng trưởng ác nghiệp cho mình, kết thêm oán thù cho người khác, đối với tâm địa giới thật có phần thiếu sót sai trái vậy. Nếu đem tâm từ bi để chiết phục, đúng lý mà dạy bảo, thì đây là phương pháp quyền xảo để thích nghi hóa giáo của bậc Đại sĩ, là phương tiện nhiếp thọ.

Tóm kết văn trên, rõ ràng chẳng phải Đại sĩ tại gia mà là Bồ Tát xuất gia, không phân biệt lớn nhỏ, thân sơ, tất cả đều không được báo thù.

Bồ Tát ban ân huệ cho người, nếu thấy người vì oán báo thù, phải dùng từ tâm khuyến hóa họ, để cho họ phát khởi tâm lành với kẻ thù. Nếu bị hủy nhục, phải tự nghĩ rằng, ta đã gieo túc nghiệp đời trước, nên nay phải cam nhận quả báo này, tâm vui vẻ gánh chịu, đó là phương thuốc diệt oan nghiệt đời trước, huông gì ta là người hành đạo Bồ Tát, phải chịu thay tất cả khổ nhục cho chúng sanh. Nếu khởi niệm báo oán, chẳng những mất hạnh nguyện giác ngộ giải thoát mà còn phải sa vào tam đồ ác đạo, chịu bao thống khổ không có ngày ra khỏi.

Lại nữa, phải hiểu thân tâm ngũ uẩn của ta đây, không có ngã và ngã sở, vậy thì ai là người chịu hủy nhục?. Khi Bồ Tát khởi tâm quán tưởng như thế, tự nhiên đạo lực Bồ Tát càng thêm vững chắc như núi Tu Di, tám thứ gió không làm lay động, cũng như hư không, không bị ngũ sắc làm ô nhiễm.

Đại Luận ghi: “Bồ Tát giáo hóa chúng sanh, dù cho chúng sanh tâm không chịu nhận sự giáo hóa này, ngược lại còn sân hận với Bồ Tát thì Bồ Tát phải nghĩ mình như bậc Đại Y trị bệnh quý cho chúng sanh. Chúng sanh được trị bệnh không biết ơn, ngược lại còn mắng nhiếc thầy thuốc, nhưng thầy thuốc không trách người bệnh. Nếu mình cũng sân hận như họ, thì phải biết người này đã bị quý sai sử. Bồ Tát cũng vậy, thường biết các chúng sanh bị quý sai khiến.

Kinh Hải Ý chép: “Phật dạy Hải Ý rằng: Giả sử có người dùng ác tâm sân hận đến mắng nhiếc hủy nhục Bồ Tát, Bồ Tát phải nghĩ rằng: Người này lười biếng xa lìa tịnh pháp. Ta nay phát khởi lòng tinh tấn cho họ, khiến họ siêng năng tu tập, trồng các gốc lành, dùng sanh tâm nhằm chán, nguyện cho họ ngồi Đạo tràng trước, rồi sau mình mới thành bậc Chánh giác. Cho đến ta nương vào pháp này, thì cái gì là sân? Cái gì không phải là sân? Quán sát cả hai tất cả đều không nắm bắt được. Lại nữa, sân hay không sân, dù mình hay người, đều không có tự thể, đều bất khả đắc, nếu lìa được cái thấy này,

mới gọi là nhân. Bồ Tát được như thế mới là quán được oán thân bình đẳng, oán thân đã bình đẳng thì đâu còn tâm thù hận nữa.”

Giới thứ 22 - TÂM KIÊU MẠN KHÔNG THỈNH PHÁP

Nếu Phật tử mới xuất gia, chưa thông hiểu kinh luật mà tự ý mình là trí thức, thông minh, hoặc ý mình là cao quý, lớn tuổi, hoặc ý mình là dòng sang, hoặc ý mình học rộng, phước nhiều, giàu có, v.v... rồi sanh lòng kiêu mạn không chịu học kinh luật với các vị Pháp sư học đạo trước mình. Vị Pháp sư ấy hoặc là dòng hèn, con nhà hạ tiện, tuổi trẻ, nghèo nàn, hèn hạ hay có tật nguyền, nhưng lại thật có đức hạnh, do thông hiểu nhiều kinh luật, hàng tâm học Bồ Tát không được nhìn vào dòng giống vị Pháp sư mà không chịu đến học hỏi kinh luật Đại thừa với vị ấy, Phật tử nếu như vậy, thời phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Ôm lòng kiêu mạn, buông lung phóng túng, nên không kính người; ý mình thông minh có trí tuệ, nên không thỉnh pháp là tự đánh mất lợi mình, lại thiếu mất sự lợi ích của việc giáo hóa người khác.

Người mới xuất gia không biết pháp kính người; chưa thật khế ngộ. Do ý lại bày việc sau nên sanh tâm kiêu mạn:

1. Ý thế trí thông minh
2. Ý địa vị cao quý
3. Ý tuổi tác cao
4. Ý thấy biết rộng
5. Ý dòng họ sang
6. Ý phước đức lớn
7. Ý giàu sang phú quý.

Nên tâm ngã mạn dựng cao như núi, trở ngại việc tấn tu, vì thế có những kẻ học rộng hiểu nhiều nhưng chẳng có chút thay đổi, đến nỗi đánh mất sự lợi ích của việc tu học.

Kinh Hoa Nghiêm chép: “Thiện nam tử ! Bồ Tát nhờ Thiện tri thức chỉ dạy, không bị đọa vào ác thú, nhờ Thiện tri thức dẫn dắt mà ra khỏi thế gian, nhờ nương vào đạo Giác ngộ của Thiện tri thức mà diệt sạch nghiệp chướng, ra khỏi thành trì sanh tử, đến chỗ thanh tịnh an vui. Nhân đến tự thân khởi

tướng bệnh khổ, đối với Thiện tri thức, khởi tướng là vua thuốc của mình, tùy theo sự dạy bảo, khởi tướng đó là vị thuốc hay, nên tu chánh hạnh, diệt trừ những bệnh tướng ấy.

Kinh Đại Thừa Tứ Pháp chép: “Các vị Tỳ kheo hết tuổi thọ, nhấn đến gặp nhưn duyên tán thân mất mạng, quyết định không được xa lìa Thiện tri thức.” Thiện tri thức, là người rành thông Ba Tạng, liễu đạt tâm tông, biết rõ chơn vọng, biết bệnh biết thuốc, điều trị vô số bệnh cả thân và tâm của chúng sanh.

Tất cả kinh luật của Đại thừa Bồ Tát đều là lý trung đạo tối thượng thậm thâm, dứt bất có và không, chẳng phải một, chẳng phải khác, chân thật không dối, không pháp nào vượt hơn pháp này, lời hay ý đẹp, đó là Đệ nhất Nghĩa đế. Hàng Tân học không biết, liền tự cao ngạo mạn, dựa vào bầy hoàn cảnh trên, sanh tâm kiêu ngạo. Đem dòng họ hèn so sánh với cao quý, đem tuổi nhỏ so sánh với trưởng lão kỳ túc, đem gia thế nghèo nàn so sánh với cao sang, đem hạ tiện so sánh với quý tộc, đem các căn khiếm khuyết so sánh với bậc Đại thông minh trí tuệ, đem cái hiểu biết toàn vẹn so sánh với cái chưa hiểu, trong bầy hoàn cảnh ấy, so sánh bất kỳ một việc trong đó rồi sanh tâm kiêu mạn, không đến tham vấn học hỏi với người trước, đánh mất lợi ích lớn, nên phạm.

Kinh Đại Bát Niết Bàn chép: “Có các Bồ Tát khinh các Bồ Tát khác, dù chỉ một niệm nhưng phải trải qua một kiếp, xa nơi Phật đạo, lại trải qua một kiếp nữa mới tu lại Phật đạo”. Bởi vậy, không nên tự cao, mà cũng không nên hạ nhục người khác.

Kinh Trì Địa chép: “Bồ Tát theo Thiện tri thức nghe thọ kinh pháp, đối với người thuyết pháp, có năm chỗ không nên để tâm nhớ nghĩ mà phải tịnh tâm lắng nghe:

1. Không nghĩ nhớ người phá giới, nghĩa là không nghĩ rằng: “Đây là người phạm Luật nghi, không nên theo họ thọ kinh pháp.”
2. Không nghĩ họ là dòng họ hèn, nghĩa là không nghĩ rằng: “Ta không theo người dòng họ hèn lãnh thọ kinh giáo.”
3. Không nghĩ nhớ người kia xấu xa thô bỉ, nghĩa là không nghĩ rằng: “Ta không theo người xấu xa thô bỉ để nghe thọ kinh pháp.”
4. Không nghĩ nhớ người kia không nói đúng kinh điển, nghĩa là không nghĩ rằng: “Ta không theo người không chánh ngữ (nghĩa là lời nói không chánh, không thông suốt nghĩa lý) để lãnh thọ kinh pháp, chỉ nên y theo nơi nghĩa,

không y vào pháp vị.”

5. Không nghĩ nhớ lời hay, nghĩa là không nghĩ rằng: “Ta không theo người nói năng không hay để nghe kinh pháp.”

Năm trường hợp như thế, không nhớ nghĩ, Bồ Tát này siêng năng nhiếp trì chánh pháp. Đối với người thuyết pháp, không khởi ra tướng hiềm khích. Nếu là Bồ Tát hạ căn, khởi tâm thấy lỗi người rồi sanh tâm thối lui, không thích nghe pháp, thì Bồ Tát này không có khả năng tự độ, trí tuệ bị mai một.”

Kinh Trang Nghiêm Bảo Vương chép: “Ngài Trừ Cái Chướng Bồ Tát bạch Phật rằng: Bạch Đức Thế Tôn, con nay phải dựa vào đâu để được sáu chữ Đại Minh Đà La Ni? Phật dạy: Ở Đại thành Ba La Nại có một Pháp sư, thường khởi ý thọ trì khóa tụng sáu chữ Đại Minh Đà La Ni. Pháp sư đó khó có thể gặp được, ông gặp Pháp sư ấy phải như gặp Như Lai không khác, cho đến không được khinh mạn, sanh tâm nghi ngờ, thối thất tâm địa Bồ Tát của ông, vì Pháp sư ấy đã khuyết phạm giới hạnh, có vợ có con, đại tiểu tiện lợi, làm như nhớp Cà sa, không còn chút oai nghi. Khi ấy, ngài Trừ Cái Chướng Bồ Tát lãnh thọ lời Phật dạy, rồi liền cùng với vô số Bồ Tát đem lọng trời và các thứ phẩm vật đến để cúng dường vị Pháp sư, cầu xin sáu chữ Đại Minh Đà La Ni.” Bởi vậy hễ cầu pháp, không nên tự thị, nếu thấy lỗi của Pháp sư mà sanh tâm khinh mạn, biếng nhác, thì tự mình chuốc lấy quả báo không như ý.

Kinh Viên Giác chép: “Phật bảo Bồ Tát Phổ Giác rằng: “Này thiện nam tử, chúng sanh ở đời sau, muốn phát đại tâm cầu Thiện tri thức, muốn tu hành thì phải tìm cầu các vị chánh tri kiến, tâm không trụ tướng, không đắm trước cảnh giới của Thanh văn Duyên giác, mặc dầu hiện thân trong cõi trần lao mà thường thanh tịnh, thị hiện có lỗi lầm nhưng tán thán phạm hạnh, không khiến cho chúng sanh rơi vào cảnh giới không luật nghi. Cầu được người như thế, liền thành tựu Vô thượng Bồ đề. Chúng sanh ở đời sau, thấy người như thế phải nên cúng dường, không tiếc thân mạng, nhẫn đến thị hiện các thứ lỗi lầm, đối với các vị thiện hữu kia, ta không khởi ác niệm, liền thành tựu chánh giác cứu cánh, hoa tâm phát sáng chiếu khắp mười phương cõi nước.”

Kinh Sớ ghi: “Bồ Tát hóa hiện, quyền cơ khó lường, hoặc làm lợi ích, hoặc có duyên sai biệt, việc làm tuy trái với oai nghi, thế trái với chơn giáo, chỉ có chê mình, làm việc không chánh, chứ không được vẽ thêm cái không chơn chánh để nói lý, làm làm lạc phạm phu. Đây không đồng với bọn người tà;

tự tạo các lỗi, lại nói những việc chẳng phải phạm hạnh cho là chơn thật, khiến cho vô lượng người rớt vào đường hiểm. Vì đồng sự nhiếp, tuy hiện các lỗi mà thường tán thán phạm hạnh chơn thật. Nên trong Luận ghi: “Người phá kiến, dù không phá hạnh cũng không được làm người có đạo nhân cho chúng sanh. Người phá hạnh nhưng không phá kiến là bậc phước điền thù thắng cho trời người.” Song làm thầy thì khó, làm đồ chúng cũng không dễ, chớ theo lời răn nhắc này mà lầm lẫn kính trọng người dối trá, mình mù mờ chánh đạo, lại bắt người khác tuân theo. Lại nữa, nếu đem thuốc này trị bệnh cho đồ chúng, thì ông thầy chớ cho uống càn, vì uống vào càng tăng thêm bệnh, thì không có thuốc nào trị lành bệnh ấy, dụ như lấy trói mở trói, thật là vô lý.

Nếu để tâm lầm kính kẻ dối trá, thì có khác gì kính con vượn như là Đệ Thích u ? Nhận càn pháp kia không khác gì nhận ngói gạch làm vàng ròng, chưa đủ huệ nhãn, ai soi xét phải quấy ? Phải chọn lời nói chơn chánh, chớ thọ nhận lời nói dối gạt kia, một niệm đã sai, ngàn đời đi lầm, như kinh đã nói, phải tự răn nhắc, chớ để ngày sau, hối cũng không kịp.

Giới thứ 6 không cung cấp thỉnh cầu pháp, giới thứ 7 biếng nhác không chịu nghe pháp, giới này Phật răn dạy không nên kiêu mạn mà không thỉnh pháp. Nếu tâm kiêu mạn, biếng nhác, không kính, không nghinh tiếp, biếng nhác thấy lỗi người ấy, không chịu đến thưa hỏi, cùng đồng như giới này.

Giới thứ 23 - KHINH NGẠO KHÔNG TẬN TÂM DẠY

Là Phật tử, sau khi Phật nhập Niết Bàn, nếu có tâm tốt muốn thọ giới Bồ Tát, thì đối trước tượng Phật và tượng Bồ Tát mà tự nguyện thọ giới. Nên ở trước tượng Phật và tượng Bồ Tát sám hối trong bảy ngày, hề thấy được tướng hảo tức là đắc giới, nếu chưa thấy tướng hảo thì phải sám hối 14 ngày hoặc 21 ngày, cho đến cả năm, cầu thấy tướng hảo, khi thấy tướng hảo rồi thì được đối trước tượng Phật và Bồ Tát mà thọ giới, nếu chưa thấy tướng hảo thời dầu có đối trước tượng Phật, tượng Bồ Tát thọ giới, vẫn không gọi là đắc giới. Còn nếu đối trước vị Pháp sư đã thọ giới Bồ Tát mà thọ giới thì không cần thấy tướng hảo, tại sao vậy? Vì vị Pháp sư ấy là chư Sư truyền giới cho nhau, nên không cần thấy tướng hảo, hề đối trước vị Pháp sư ấy mà thọ giới thời liền đắc giới. Do vì hết lòng kính trọng nên đắc giới, nếu ở trong vòng ngàn dặm mà không có giới sư truyền giới, thì Phật tử được phép đối trước tượng Phật và Bồ Tát mà tự nguyện thọ giới Bồ Tát nhưng cần phải thấy tướng hảo.

Nếu các vị Pháp sư ý mình là thông rành kinh luật cùng giới pháp Đại thừa, kết giao với Vua, Quan, Thái tử, v.v..., khi có hàng tân học Bồ Tát đến cầu học nghĩa Kinh, Luật, người ấy sanh ác tâm khinh chê, cậy mình hiểu biết, ý thể khinh người, diễn nói pháp tướng một cách đảo điên, nhận chìm nghĩa lý Kinh, Luật, thì người này quả thật trái với phép tắc dạy bảo của bậc Đại sĩ, không chịu tận tâm chỉ bảo, vị này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Ý thông kinh luật, cậy thế lực khinh người, rồi nói lời điên đảo, tránh nói pháp tướng làm khuất lấp nghĩa lý kinh luật, thật rất trái với phép tắc mô phạm huấn đạo của Đại sĩ.

Đức Như Lai đã dứt hết đại hoạn của sanh tử, vượt khỏi bốn dòng, hóa độ tất cả chúng sanh hữu duyên, trở về chơn tể, nên nói là “diệt độ.”

Hảo tâm, nghĩa là trên câu diệu đạo Vô thượng của chư Phật, dưới giáo hóa chúng sanh, khiến cho họ phát Bồ đề tâm.

Tự thệ thọ giáo, nghĩa là ở trong vòng ngàn dặm không có người có trí tuệ và đạo lực, có khả năng hiểu và truyền trao giới pháp, mới cho phép người này ở trước tượng Phật và Bồ Tát phát thệ nguyện sám hối tội lỗi ba đời (quá khứ, hiện tại, vị lai), chừng nào thấy được tướng hảo đúng như pháp mà tự thọ. Nếu chưa thấy tướng hảo thì càng phải hổ thẹn, không ngót trách mình, buồn tủi rơi lệ, lại phải sám hối 21 ngày cho đến một năm, đến khi thấy được tướng hảo mới thôi. Khi thấy được tướng hảo rồi, đúng như pháp ở trước Phật và Bồ Tát mà thọ giới, nếu không biết pháp thọ giới thì không do đâu đắc giới.

Tướng hảo, nghĩa là trong lúc sám hối hoặc khi ngồi thiền hoặc trong chiêm bao, thấy hoa, thấy hào quang, hoặc thấy Phật và Bồ Tát xoa đầu. Như Luật sư Chân Biểu, chí tâm cầu giới pháp, thệ nguyện tha thiết mong được Đức Di Lặc đích thân trao giới, Ngài liền lên núi, ngày đêm thành tâm sám hối, trải qua 21 ngày thấy Bồ Tát Địa Tạng hiện thân, tay cầm tích trượng, sách tấn cho Ngài trước khi thọ giới cần phải gia tâm tinh tấn hơn nữa. Đến ngày thứ 14, thấy có Đại ác quỷ từ trên núi cao nhảy xuống đứng ở chân núi, tướng quỷ hung dữ, ngầm ý bảo Ngài tinh tấn hơn nữa. Đến ngày thứ 21, Ngài thấy núi sông bằng phẳng, biến thành thế giới màu bạc, Bồ Tát Di Lặc dung nghi khả kính đi vòng quanh xoa đánh nói rằng: “Lành thay Đại trượng phu, cầu thọ giới Pháp như thế, núi Tu Di có thể hoại, tâm ông trọn không

thối thất. Phật Di Lặc đích thân trao cho Ngài 3 y và bình bát để làm biểu tượng truyền trao giới pháp, rồi ban cho Ngài hiệu là Chân Biểu.

Thiền sư Nam Nhạc Huệ Tư nằm mộng thấy 42 vị Phạm Tăng, hơn nữa lại tác pháp yết ma cho thọ cụ túc giới.

Xưa, Sa môn Đạo Tấn cầu Pháp sư Đàm Vô Sấm, thọ Bồ Tát giới, ngài Vô Sấm nói: “Ông hãy về sám hối tội lỗi đi.” Đạo Tấn về chí thành sám hối tội lỗi 7 ngày 7 đêm xong, trở lại cầu giới. Đàm Vô Sấm nổi giận. Đạo Tấn suy nghĩ: “Hình như nghiệp chướng của mình chưa hết.” Đạo Tấn lại trở về sám hối trong 3 năm, mộng thấy đức Thích Ca cùng các vị Bồ Tát truyền trao giới pháp cho. Hôm sau, Đạo Tấn đến chỗ Đàm Vô Sấm, muốn kể lại điềm mộng đã thấy. Còn mấy mươi bước nữa mới đến, thì Đàm Vô Sấm kinh ngạc đứng dậy nói: “Lành thay! lành thay! ông đã đắc giới rồi, Ta sẽ vì ông tác chứng”, nói rồi Đàm Vô Sấm đối trước tượng Phật thuyết giới tướng. Sau đó có hơn ngàn người theo Đạo Tấn thọ giới. Cách truyền trao giới pháp này được lưu truyền cho đến đời sau, đều theo quy tắc của Đàm Vô Sấm. Lúc bấy giờ, con của Hà Tây Vương là Thư Cừ Mông Tôn, tên Cảnh Hoàn, tôn Đạo Tấn làm thầy, sau thỉnh Đạo Tấn đến nước Cao Xương. Gặp năm mất mùa, dân chúng đói khổ, Đạo Tấn cắt thịt mình để cứu đói cho dân, sau đó Ngài tịch.

Người đời xưa cầu giới bị quỷ trách nhằn đến gặp phải tướng ma đáng sợ, nhưng ý chí không thối thất mà càng thêm tinh tấn, chí thành trong 3 năm mà không sanh một niệm mỗi mảy, nên nhận được sự cảm ứng lạ kỳ, như vang theo tiếng. Người đời nay cầu giới, nếu giới sư vấn nạn, hoặc khuyến tấn một lời, thì liền sanh tâm sân hận, phải áo đi thẳng. Làm như vậy, chẳng những đánh mất đi lợi ích của giới cho bản thân, mà còn chuốc lấy tội khinh khi. Thời nay, có những người theo thầy thọ giới xong, liền bỏ thầy đi biệt, thì làm sao còn thân cận thầy mà học hỏi. Có thọ nhưng không hành trì, thì khác gì bám cái phao rách bơi qua biển khổ.

Tướng hảo: Tướng có tà và chánh, ma sự thì rất nhiều, chưa dễ gì phân biệt được, cần phải khéo thẩm xét cho kỹ lưỡng, không nên khinh suất nhận càn, cho là tướng hảo. Hàng Bồ Tát từ sơ địa đến thập địa, mà ma quỷ còn trá hiện thân Phật thọ ký cho họ, thì phạm phu ở đời mặt pháp đâu thể không thận trọng!

Chư Sư truyền trao nghĩa là đức Xá Na trao cho Đức Thích Ca, Thích Ca trao cho Di Lặc, như thế hơn 20 vị Bồ Tát lần lượt truyền trao cho nhau nối

tiếp đến nay, như đèn này nối tiếp đèn kia, cho nên không mượn tướng hảo mà mỗi người thấy khác nhau. Tuy giới do tâm phát nhưng cũng phải nhờ thầy truyền mới được, bởi vậy không có thầy truyền tự thọ rất khó, chẳng khác nào mài cây lấy lửa, sức lực hao mòn mà chẳng được lửa. Có thầy truyền trao thì dễ, như đèn nối đèn, ngọn lửa chẳng dứt, không cần nhiều sức, cho nên sự tương quan giữa thầy và trò quả thật không nhỏ. Nhưng trong thời mạt pháp, ông thầy biết pháp quả thật là khó gặp, giả như được gặp, ắt phải chí thành, sanh tâm kính trọng, tưởng như khó gặp, thờ kính như Phật, mới hay phát được tâm địa đại giới. Nếu gặp thầy truyền giới không chân thật, cũng như đèn bị tắt, người thọ giới, dầu có thọ cũng không đắc giới, trái lại còn mắc lỗi giả danh, kẻ trao, người thọ đều mắc tội, không thể không cẩn thận dè dặt.

Hỏi: Tuy không đắc giới nhưng người thọ giới chí thành, lẽ đâu không được chút lợi ích.

Đáp: Nếu hành giả chuyên tâm hành trì, không phạm, thì cũng cảm nhận được cái thiện của giới, hành thập thiện tuy không biết cách thọ mười pháp thiện nhưng cũng được phước, không được làm thầy truyền giới cho người khác. Như người nhận làm sắt làm bạc, chì làm vàng, ưa thích giữ gìn, cũng không phải hoàn toàn vô ích, cũng có thể đổi chác được một cái áo hay một bữa ăn, chỉ không được khẳng định nói với người đây là vàng bạc thật mà thôi. Nếu trong ngàn dặm có minh sư thông rành giới luật, mà khinh mạn biếng nhác bỏ qua, không đến cầu thọ giới mà tự thệ thọ giới, thì không đắc giới. Giả sử thấy được tướng hảo, cũng chỉ là cảnh ma. Như Ngài Chân Biểu không có thầy mà tự thọ là biểu trưng cho tâm vững chắc. Như Ngài Đạo Tấn có thầy truyền trao là biểu trưng cho tâm chí thành, đó gọi là kim chỉ nam cho muôn đời, phép tắc hay của ngàn xưa. Huống gì Ngài Đàm Vô Sám, từ xưa người ta đã nghi Ngài là Bồ Tát Y Ba Lạc, ứng tích, thác hóa truyền đến cõi này, đã là Bồ Tát ứng tích, vẫn còn khuyên Đạo Tấn chí thành tấn tu trong 3 năm, vậy có thầy truyền trao còn phải thấy tướng hảo, mới cảm nhận được lợi ích lớn, còn như không có thầy mà tự thệ thọ giới, lẽ đâu dễ ư? Nay người cầu thọ, không luận là phải hay quấy, được hay mất, không lựa bậc minh sư, thầy đã không biết pháp luật, thì làm sao khai phát đạo tâm, lấy gì để răn dạy hai đường tội hay phước. Phương pháp sám hối nghiệp chướng lỗi lầm oan khiên, khiến cho thân tâm thanh tịnh, mới kham lãnh thọ tịnh giới, nên Di Lạc Bồ Tát giao cho Ngài Chân Biểu 108 cái thẻ, dạy cho người đến cầu giới trước tiên phải sám hối, mãn đủ kỳ hạn bỏ một thẻ xuống, để nghiệm xem tướng phiền não tội đã diệt hay chưa. Phải biết

Đàm Vô Sám khuyên Đạo Tấn tu tập trong 3 năm, pháp tự nhiên đến, trước Thánh sau Hiền, đồng một khuôn phép.

Nên Kinh Anh Lạc chép: “Nếu người muốn đến thọ giới, vị Bồ Tát pháp sư trước phải giảng nói cho họ hiểu ý nghĩa đọc tụng, khiến cho người đó được tâm khai ý giải, sanh tâm ưa thích, rồi sau trao giới cho họ. Người thọ giới, vào cảnh giới của chư Phật, chư Bồ Tát, vượt khỏi khổ 3 kiếp sanh tử, vì thế nên thọ. Lại nữa, người thọ giới pháp này đã vượt khỏi tứ ma, vượt khỏi 3 cõi, từ đời này đến đời khác, không mất giới này, thường tùy niệm tu hành, cho đến thành Phật. Kinh Bồ Tát Ưu Bà Tắc Ngũ Giới Oai Nghi chép: Có hai việc làm mất giới Bồ Tát:

1. Xả nguyện Bồ đề
2. Tăng trưởng tâm ác

Ngoài hai việc này, nếu xả bỏ thân, giới tâm trọn không mất, từ đây về sau, sanh bất cứ nơi đâu vẫn thường có giới này. Nếu tâm không nghĩ nhớ, lại được gặp thiện hữu thọ giới, không gọi là tân học, như kinh đã ghi: “Nên biết đại giới của Bồ Tát, có pháp thọ mà không có pháp xả, người trao và thọ cần phải thận trọng.”

Kinh Anh Lạc chép: “Pháp sư hay ở trong tất cả cõi nước, giáo hóa mọi người xuất gia thọ Bồ Tát giới, vị Pháp sư này tạo phước thù thắng hơn xây 84000 tháp, hưởng gì lại có hai người, ba người cho đến trăm ngàn người, phước quả ấy không thể tính kể.”

Trước khi cầu thầy thọ giới, phải sanh tâm chí thành cẩn trọng, kính Sư như kính Phật, như tìm cầu Đại Bảo Ma Ni, tâm không nhằm chán mệt mỏi. Khi được của báu rồi, phải trân trọng giữ gìn bảo hộ.

Người làm bậc thầy mô phạm cho người khác, phải dùng tâm từ bi xem người cầu pháp như đứa con đỏ, phạm có thưa hỏi điều gì, mỗi mỗi đều chỉ bày, khiến cho họ sanh tâm vui mừng, không nên trong lòng ý vào năng lực học hỏi, hiểu biết, khinh người mới học, không thật tâm trả lời; ngoài thì tự thị chỗ giao thiệp có thể lực, địa vị để khinh mạn người, không đáp lại sự học hỏi của người khác.

Tâm khinh khi tức là coi thường người khác. Tâm ác tức là không có lòng từ tiếp vật, tâm ngã mạn tức là ý mình lấn hiếp người khác, do 3 tâm này nên không ưa trả lời, hoặc đối với đồ chúng của mình thì hết lòng, còn đối với đồ

chúng người khác thì trả lời không rõ ràng, thật chẳng phải là đạo làm thầy trái với đại tâm bình đẳng.

Nếu biết người đến thưa hỏi có ác kiến, đến để tìm lỗi quấy, không đáp thì không thể điều phục họ được, hoặc người không kính thuận đại thừa, hoặc căn tánh ám độn, nghe giáo pháp thâm sâu, ngược lại sanh tâm tà kiến, hoặc nghe rồi nói lại cho người ác để phá hoại chánh pháp, những người như thế đến thưa hỏi, không đáp cũng không phạm.

Giới thứ 24 - KHÔNG TU HỌC ĐẠI THỪA

Nếu Phật tử, có kinh Luật Đại thừa, chánh kiến chánh tánh, chánh pháp thân, mà không chịu siêng năng tu tập, lại bỏ 7 của báu, học theo tà kiến, những sách thế tục như A Tỳ Đàm, Tạp Luận, tất cả sách vở của ngoại đạo Nhị Thừa, đó là đoạn dứt Phật tánh, là nhơn duyên chương đạo, chẳng phải thật hành đạo Bồ Tát, nếu cố làm như vậy, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Kinh luật của Phật là nói chung cho giáo pháp Đại thừa Bồ Tát tạng, rõ ràng chẳng phải kinh luật Tiểu thừa, cho nên gọi là Pháp Đại thừa.

Chánh kiến là kinh luật Đại thừa, vốn đủ những kiến giải màu nhiệm phát xuất từ bốn nguyện tâm địa.

Chánh tánh là do đủ chánh giải của tâm địa, nên khế hợp với nhơn màu nhiệm của tâm địa, chính là Phật tánh của Xá Na.

Chánh pháp thân do ngộ được Phật tánh của Xá Na, đó là tự tánh của ta, rồi tu lục độ, vạn hạnh, hạnh giải tương ưng, sự lý viên dung, chứng thể vi diệu của quả đức chơn thường, đây gọi là chánh pháp thân. Chánh nhơn, chánh quả của kinh luật Đại thừa như thế mà không khuyến hóa họ tu tập, ấy là đại sĩ tự mê mất chánh hạnh, đi vào đường tà.

Vàng bạc bảy báu, thế gian cho là rất quan trọng, có thể giúp hết được sự nghèo khổ, khiến cho thân tâm an lạc. Nay giáo pháp Đại thừa tâm địa này, đối với các pháp là trân quý thứ nhất, hay trừ khô não cho chúng sanh, làm cho họ được pháp tài công đức, trang nghiêm thân Xá Na vạn đức, nên dụ như của báu.

Tà kiến, nghĩa là tất cả sách vở của Nhị thừa ngoại đạo, không có chút chánh giáo về tâm địa, nên nói là tà kiến. Nhị thừa có tà kiến thiên không, ngoại đạo có tà kiến vọng chấp mê lầm. Sách vở thế tục có tà kiến bác không hơn quả ba đời.

A Tỳ Đàm, Trung Hoa dịch là Vô Tỷ Pháp, đây thuộc luận Tiểu thừa, gồm có vài trăm quyển.

Tạp luận, là tất cả các bộ luận Tiểu thừa và các bộ luận như Tăng Khư, v.v.... của ngoại đạo.

Bách luận chép: “ 96 đạo đều không thể hiểu được thật tướng các pháp, nên thuận với đạo của Thanh văn, đều thuộc là tà (95 thứ đạo cộng với Tiểu thừa giáo thành ra 96).”

Đoạn dứt Phật tánh, nghĩa là Nhị thừa chấp không, mà không có chánh nhân tâm địa, nên mất quả đức thành Phật. Ngoại đạo lầm chấp Đoạn, Thường rồi mê mất chánh giáo, trung đạo, là đoạn mất chủng tánh chánh giác. Nhơn duyên chướng đạo là do tâm chấp tà kiến làm nhơn, lầm tu tà hạnh làm duyên, vì thế ngăn lấp Đại thừa chánh đạo, vĩnh viễn mê mất bốn nguyên tâm địa. Chẳng phải hành Bồ Tát đạo, nghĩa là Nhị thừa chỉ lo tự lợi còn ngoại đạo thì vào đường tà.

Những sách vở thế tục, gồm tất cả sách vở thư tục, truyện ký của thế gian. Thiên Trúc có những luận ký như : Tất Đàm Chương, Tỳ Già La, Ngũ Minh, v.v... , Trung Hoa thì có Kinh Sử và Bách Gia Chư Tử. Đây là những sách trị đời, đều chẳng phải là phương thức thượng cầu Phật đạo, hạ hóa chúng sanh của bậc Đại sĩ, mà phải tu lục độ vạn hạnh.

Kinh Bồ Tát Ưu Bà Tắc Ngũ Giới Oai Nghi chép: “Bồ Tát có kinh tạng của Phật, không siêng năng học mà lại đi học sách vở của thế tục ngoại đạo, là phạm khinh cầu tội.” Kinh Bồ Tát Giới Bổn chép: “Đối với sách vở của ngoại đạo tà luận mà Bồ Tát mê đắm không bỏ, không khởi tâm tưởng là độc hại, như thế là phạm. Nếu học Tiểu thừa để trợ giúp cho Đại thừa, mục đích là muốn dẫn dắt hàng Nhị thừa, khiến cho họ hướng đến Đại thừa, thì không phạm.”

Bồ Tát Thiện Giới Kinh chép: “Vi bàn luận nghĩa lý, đề phá tà kiến, biết sách vở ngoại đạo là hư dối không thật, Phật pháp thì chơn thật, vì muốn biết thế sự thì không phạm.

1. Trước trái với giới Đại thừa, hướng đến giới Tiểu thừa, chí hướng trái ngược, nên cấm.
2. Tịch giáo giới, do họ đem tâm sân ác dạy, khiến người khác có tâm thiên lệch, nên cấm.
3. Nay an nhiên học theo Tiểu thừa, không nghĩ đến Đại thừa, nên cấm.
4. Sau đó tạm nhớ nghĩ đến giới, từ đó mà biết và học theo Đại thừa thì không nên khởi một niệm tự độ, nên cấm.

Nghĩa sai khác của 4 giới này không thể không biết.

Giới thứ 25 - TRI CHÚNG VỤNG VỀ

Nếu Phật tử, sau khi Phật nhập diệt, làm pháp sư, giảng sư, luật sư, thiền sư, thủ tọa, tri sự, tri khách, phải có lòng từ bi khéo hòa giải trong chúng, khéo giữ gìn tài vật của Tam bảo, chớ tiêu dùng vô độ như của riêng mình mà trở lại khuấy chúng gây gổ, kinh chống, tiêu xài lãng phí của Tam bảo. Nếu làm như thế, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Làm người chủ không biết an xử đồ chúng, cất giữ tài vật không biết dùng chừng độ, thì tự tổn mình và tổn người, chẳng phải tâm từ hòa của bậc Đại sĩ.

Khi Như Lai còn tại thế, người người đều y vào pháp hóa, không sanh pháp hữu lậu, sau khi Phật diệt độ, cách Phật càng xa, pháp hữu lậu ngày một tăng trưởng, cái tệ ấy phần nhiều là do người làm chủ, nay nêu sơ lược 6 người:

1. Thuyết pháp chủ: Là người thay Phật tuyên dương diễn nói 12 bộ kinh cho chúng.
2. Hành pháp chủ: Là người hạnh giải tương ưng, khiến cho chúng như thuyết tu hành.
3. Tăng phòng chủ (tiếng Phạn là Ma Ma Đế, Trung Hoa dịch là Trụ trì hay Tự chủ): Nghĩa là Tỳ kheo dựng chùa hoặc là vị tri sự, biết xử lý những Tăng sự của chúng thường trụ, nay gọi là Giám viện hay Giám tự. Tăng Sử Lược ghi: “Chức trụ trì bắt đầu từ đời Đông Hán ở chùa Bạch Mã. Chùa đã dựng nên ắt phải có người làm chủ, lúc ấy tuy chưa có tên gọi là Trụ trì, nhưng có Tri sự. Từ đời Đông Tấn đến nay, chức vị này mới thịnh, cho nên Lương Võ Đế dựng chùa Quang Trạch, thỉnh ngài Pháp Vân làm trụ trì, lập ra pháp chế cho Tăng. Đó là quy củ của Đông Độ, không phải là phép tắc

của những nước ở Quan Tây. Những nước ở Nguyên Tây, chức Thượng tọa là cao nhất. Vị đứng ra xây dựng ngôi chùa thì gọi là chủ, nếu có việc gì nên bàn bạc với chúng, nếu chúng đồng ý thì làm, chúng không đồng ý thì không làm, hoàn toàn không có ý riêng của người chủ, được như vậy mới phù hợp với việc hoằng hóa của bậc Đại thánh.

4. Giáo hóa chủ: Là người dạy bảo người khác làm phước, khuyên họ làm lành, khiến cho họ biết Tam bảo là ruộng phước tốt, phát lòng tin rồi hướng về quy y, cung kính cúng dường.

5. Toạ thiền chủ: Là người hướng dẫn chúng tu tập thiền định tam muội.

6. Hành lai chủ: Là người đảm trách việc đi lại, xuất nhập của Tăng chúng, chẳng hạn như Tôn Giả Đạp Bà Ma La Tử ngày xưa, ngày nay gọi là Tri chúng hoặc Tri khách.

Từ tâm làm chủ gồm:

1. Dùng từ tâm để khéo hòa giải trong chúng, dứt việc tranh cãi nếu có, khiến cho chúng được an vui tu tập. Tranh cãi có 4 thứ như luật ghi: Ngôn tránh, mịch tránh, phạm tránh, sự tránh. Hoặc 7 pháp dứt sự tranh cãi như: Đáng cho làm phép hiện tiền Tỳ Ni, v.v...

2. Dùng từ tâm khéo giữ gìn của Tam bảo, khiến cho chúng tăng được thọ dụng đúng pháp. Vật của Phật, của Tăng đều có chủ không nên lạm dụng, dùng lộn xộn, dùng phải có mức độ, không tự ý xài như của riêng mình. Vật của Phật, nếu không tác pháp thì không được dùng cho Pháp, cho Tăng; Nếu là vật của Pháp thì không được dùng cho Phật, cho Tăng; Nếu là vật của Tăng, thì không được dùng cho Phật cho Pháp. Vật của Phật ở chỗ này không được đem đến Phật ở chỗ khác. Vật trong điện, trong tháp, kinh pháp, vật của Tăng thường trụ, vật của hiện tiền Tăng, v.v..., cũng không được dùng một cách lộn xộn. Như một hạt muối, một hạt gạo, một cây kim, một cọng cỏ, một tờ giấy, một viên thuốc, cũng không được dùng riêng cho mình. Ngày nay thì dễ dàng bỏ qua, nhưng quả báo ở đời sau thì khó trả hết. Còn lại như kinh luật có nói rất rõ: “Nếu tài vật làm điện Phật có dư, thì được làm tượng Phật; làm tượng Phật có dư, thì phải làm đồ thờ cúng trước Phật, chứ không được làm điện Phật. Làm Phật điện có dư thì không được làm điện Bồ Tát. Tượng Phật, tượng Bồ Tát không được dùng một cách lộn xộn. Nếu vật của Pháp có dư, thì nên in ấn kinh Phật và sửa sang Pháp tòa. Vật của Tăng có dư nên để vào kho đụn, cúng dường cho Tăng mười phương. Tiền cúng trai phạn có dư thì không được làm trai đường, đọa Hỏa Già địa ngục. Tiền

để làm đá thì không được đem làm ngói, tiền làm ngói thì không được đem làm đá.”

Kinh Bảo Ân ghi: “Vật của Phật, của Pháp không được dùng lộn xộn. Vật của Phật, của Pháp không có chủ lại không thể tác bạch, nên không đồng với vật của Tăng. Vật của thường trụ, chiêu đề phải có tác bạch thưa hỏi.” Tháp Phật có tài vật dù chỉ hơn một tiền, do thí chủ có tâm coi trọng nên xả. Đối với vật này, chư Thiên, người khởi tưởng như Phật, như tháp. Nhấn đến gió thổi hư hoại, không được đem đồ báu của người chết để làm tháp của Như Lai vì không người đặt giá.

Kinh Bảo Tích chép: “Phật dạy: Tỳ kheo đối với vật sở hữu không nên khởi tưởng tự tại, giả sử có làm việc gì, đại chúng có đồng ý mới làm, chớ có tự tiện. Nhấn đến vật của hiện tiền Tăng, tứ phương Tăng, không được dùng lộn xộn với vật của tháp Phật đắp đôi chứa nhóm, nên khéo đề phòng những việc lộn xộn như trên.”

Tăng Kỳ Luật chép: :”Tỳ kheo làm trụ trì, nếu tháp Phật không có vật, mà khởi tâm suy nghĩ rằng: Thí chủ sở dĩ cúng dường Tăng, đều nhờ ân của Phật, cúng dường Phật là cúng dường Tăng nên đem vật Tăng để sửa sang tháp, thì trụ trì mắc khinh tội. Đem vật của tháp cúng cho Tăng cũng vậy. Nếu đúng như pháp mà sử dụng, trao đổi thì được, nhưng phải ghi lại rõ ràng, khi nào trao đổi, khi nào dùng, khi nào hoàn trả lại, nên đọc lại trước Tăng, giao lại minh bạch. Trong luật có dạy rõ việc này, không nên làm theo ý mình, lỗi ngàn đời khó tránh khỏi. Không đem tâm từ an ổn bảo hộ đại chúng, ngược lại làm loạn chúng, không dùng từ tâm khéo giữ gìn của Tam bảo, nếu chi dụng lãng phí, khiến chúng có việc tranh cãi, đó là phạm khinh cấu tội, nếu cố tâm dùng lẫn lộn thì phạm trọng tội.

Giới thứ 26 - RIÊNG THỌ LỢI DƯƠNG

Nếu Phật tử, trước ở trong tăng phùng, sau thấy có khách Tỳ kheo Bồ Tát đến hoặc trong thành ấp nhà cửa của tăng phùng hay nhà cửa của Quốc vương cho đến nơi an cư kiết hạ, hay đại hội, ... chư Tăng ở trước phải rước đến đưa đi, cúng dường đồ ăn thức uống, đồ nằm, thuốc men, nhà phòng, giường ghế, v.v... nếu tự mình không có thì phải bán thân, bán con cái, lóc thịt thân mình mà bán để sắm đồ cúng dường cho khách Tăng ấy. Nếu có thí chủ đến thỉnh chúng Tăng thọ trai, khách Tăng có dự phần, vị Tri sự phải theo thứ tự, phái khách Tăng đi thọ trai. Nếu chư Tăng ở trước riêng đi thọ trai, mà không phái khách Tăng đi, thì vị Tri sự

mắc vô lượng tội, không đáng là hàng Sa môn, không phải dòng họ Thích, nào khác gì loài súc sanh, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Trái với tâm bình đẳng của thí chủ, mất hạnh lợi tha của bậc Đại sĩ, không cử Tăng thứ lớp đi thọ trai, chính là muốn đem lợi riêng về mình, vì thế gọi là chỉ một mình mình thọ.

Tăng phường là chỗ Tăng nương ở (tiếng Phạn là Tăng Già Lam, Trung Hoa dịch là Chúng Viên) nghĩa là nơi cho chúng sanh gieo trồng mầm đạo Thánh quả; hoặc gọi là Tỳ Ha La (Trung Hoa dịch là Du Hành Xứ), là Tự viện mà Tăng qua lại; còn gọi là Tăng Già La Ma (Trung Hoa dịch là Chúng Viên), là nơi chúng Tăng ở.

Xưa, ngài Ma Đằng mới đến Trung Hoa, Hán Minh Đế thỉnh Ngài ở chùa Hồng Lô. Sau tuy dựng trụ xứ khác nhưng không quên tên cũ, nên vẫn gọi là “Tự” (chùa). Nhà cửa của Quốc vương, là nhà cửa, phòng xá mà Quốc vương dựng lập cho Tăng ở. Nơi an cư là nơi do vua, tôi, đàn việt thỉnh Tăng đến an cư 3 tháng hạ. Đại hội là hội vô giá (hội thí) hoặc hội Phật Niết bàn, hội Phật giảng sanh, hội Phật thành đạo, hội Tăng tự tứ, v.v... , người ở trước là chủ nhân, người đến sau là khách, chủ phải nghinh tiếp khách, cho đến cung cấp mọi thứ cho khách Tăng dùng.

Lóc thịt thân mình, là ý nói coi trọng việc cung cấp cho khách Tăng, thịt trên thân còn cắt huống gì những vật ngoài thân như là tiền của, lẽ đâu một mình mình nhận lấy sự lợi dưỡng ư ?

Nam nữ là gồm cả tại gia Bồ Tát, phải không tiếc thân mạng, quyền thuộc để cúng dường khách Tăng. Chánh văn tuy nói Tỳ kheo Bồ Tát, nhưng Thanh văn Tăng cũng có trong đó. Vị trụ trì hơn tại gia, Sa-di, Sa-di-ni, Thức-xoa-ma-na, vì họ là những người không biết việc Tăng, chỉ có Tỳ kheo mới đảm trách được chức vụ này, mới sai đón tiếp, cung cấp. Sau đó, mới theo thứ lớp mà đi phó trai.

Đàn việt, Đàn là tiếng Phạn (Trung Hoa dịch là Thí) , Việt là siêu việt, nghĩa là người hay thực hành bố thí, thì liền vượt khỏi biển khổ nghèo cùng.

Khách Tăng, gồm cả Đại thừa, Tiểu thừa, Tăng từ mười phương đến, tức tất cả Tăng chúng, người có phần lợi dưỡng do đàn việt cúng dường hoặc thức ăn, hoặc y phục v.v... hoặc thỉnh hết, hoặc thỉnh có giới hạn, gồm chung

phạm thánh mười phương, không luận là chủ hay khách, thầy đều bình đẳng, nên nói có phần.

Thứ lớp thọ thỉnh, nghĩa là đàn việt không có khả năng thỉnh hết đại chúng, chỉ giới hạn thỉnh 5 hoặc 10 vị, nhất đến 30 hay 50 vị mà thôi. Theo vị Thượng tọa nương thứ tự mà đi, nếu trước đó mà thí chủ có thỉnh riêng mình, mình đã được sai đi phó trai, nên theo thứ tự sai tiếp những người chưa được thỉnh đi, chứ không được vượt qua thứ lớp. Nếu biết Tăng chưa được mời, mà không sai đi, thì Trụ trì chỉ phạm tội khinh cầu. Đến lúc đi, tâm nghi ngờ ra khỏi Đại giới hoặc có Tăng mới vào là vị Thượng tọa, thì nên nhường cho Thượng tọa đi, bởi người mới đến chưa có phần, như vậy Trụ trì chỉ phạm tội không sai đi, đó là tội khinh cầu.

Nếu biết ngoài đại giới không có Tăng đến, đã sai xong, nơi đáng đến lại không sai đi, hoặc sai dư người, thì người sai đi, người được sai, đều phạm tội trộm.

Phương tiện hoặc đồ ăn, hoặc đồ mặc, tính giá trị 5 tiền, thì thành trọng tội, nên nói mắc vô lượng tội. Chỉ biết có ăn uống mà không biết thứ lớp, nên Phật nói không khác gì với súc sanh, trái với phép thường của Tăng, nên chẳng phải Sa môn, phạm tội trộm kết trọng tội, nên chẳng phải con cháu dòng họ Thích.

Trước không nghinh tiếp cung cấp, sau lại không cho Tăng phẩm vật, đều mắc tội, nếu thí chủ không thiết trai phạn, nhưng có duyên riêng, thỉnh những người ở trước thì đi không phạm. Nếu ý của thí chủ muốn thỉnh hết chúng Tăng, nhưng những người ở trước làm trở ngại, thì những người này mắc tội. Nếu biết thí chủ gặp người đó thì sanh tâm không vui, nên tìm cách ngăn cản đừng cho người ấy đi, làm như vậy thì không phạm.

Có một con quỷ hỏi ngài Mục Liên rằng: “Tôi cả đời đến nay thường bị đói khát, muốn đến nhà xí ăn phân dơ, nhà xí có đại lực quỷ, cầm gậy đánh tôi, không cho tôi đến gần, không biết tôi đã gây tội gì mà phải chịu như thế?” Ngài Mục Liên đáp rằng: “Lúc ông làm người, giữ chức Trụ trì, khi có khách Tăng đến, tâm ông bõn xẽn, không cho người ta ăn, đợi khi khách Tăng đi khỏi rồi, mới cho Tăng thường trụ ăn. Ông bõn xẽn vật của Tăng nên phải chịu ác báo, còn quả báo phải vào địa ngục.”

Lại có một con quỷ hỏi rằng: “Tôi cả đời nay, trên vai phải mang một cái bình đựng đầy nước đồng sôi, rưới trên đầu tôi, đau đớn vô cùng, không biết tôi đã gây tội gì mà phải chịu cái khổ này?”. Ngài Mục Liên đáp: “Khi ông

làm người giữ chức Duy na, biết rõ việc Tăng, chúng Tăng có một bình sữa, ông đem cất giấu chỗ khác, không cho khách Tăng uống, đợi khách Tăng đi rồi, mới cho chúng thường trụ dùng. Sữa này là vật thuộc Chiêu Đề Tăng, tất cả đều có phần, do ông bòn xén vật của Tăng, nên nay thọ ác báo, còn quả báo ở địa ngục.”

Phật bảo ngài Tăng Hộ: “Ông thấy hạng người thứ 4 này, không phải là Tăng ở trong chùa, cũng chẳng phải là Tỳ kheo mà là người ở địa ngục. Thời Phật Ca Diếp, người này xuất gia thường ở trong chùa, có đàn việt đem thức ăn đến, cúng dường cho hiện tiền Tăng, khi đó có khách Tăng đến, Tỳ kheo trụ trì này do tâm bòn xén tham tiếc, đợi khách Tăng đi mới chia cho chúng thường trụ, chưa kịp chia thì bị trùng phá hư thức ăn, đành phải đem đổ, do nhơn duyên này, đọa vào địa ngục ăn phần dơ, uống nước tiểu. Từ khi Phật Ca Diếp nhập diệt đến nay, chịu khổ không lúc nào ngớt. Lại nữa, ông thấy hạng người thứ 6 này, không phải là Tăng ở trong chùa, cũng chẳng phải là Tỳ kheo, mà là người ở địa ngục. Thời Phật Ca Diếp người này xuất gia, không đánh kiên chùy báo cho Tăng biết, lẳng lặng cùng với chúng Tăng uống nước ngọt, vì sợ Tăng ở ngoài đến, do nhơn duyên bòn xén tham tiếc kia, nên phải đọa trong địa ngục, uống nước đồng sôi, chịu khổ đến nay chưa hết. Ông có thấy cái đài thịt to lớn thứ 2 kia không, đó chẳng phải là đài mà là người ở địa ngục. Thời Phật Ca Diếp, ông này là người xuất gia, vì làm chủ chư Tăng trong chùa, ưa lựa phòng xá tốt, rồi tự mình hoặc cho những người thân hữu thọ dụng và không chịu theo luật thứ lớp phân chia phòng xá, vì tâm không bình đẳng, do nhơn duyên này nên phải đọa địa ngục, làm đài thịt lớn, thọ muôn ngàn thống khổ, đến nay chưa hết.” Ngoài ra như trong Kinh Tăng Hộ có nói rõ.

Giới thứ 27 - THỌ BIỆT THỈNH

Là Phật tử, tất cả không được nhận thỉnh riêng, nhận hết lợi dưỡng về cho mình, của cúng dường này thuộc về thập phương Tăng, nếu nhận riêng thì là lấy của thập phương Tăng đem về phần mình. Vật trong tám phước điền, vật của chư Phật, Thánh nhân, của tất cả Sư Tăng, Cha mẹ và người bệnh, nếu tự mình lấy, dùng, Phật tử này phạm tội khinh cấu.

Giải thích:

Tất cả, đây là chỉ cho vua, quan, bề tôi, kẻ sĩ, muôn dân, năm chúng xuất gia và hai chúng tại gia. Muốn lựa chọn thỉnh riêng chừng vài người, người

được thỉnh không được nhận thỉnh, bởi vì lợi dưỡng của thí chủ đều thuộc về Tăng của thập phương, ai nấy đều có phần. Nếu ta nhận lời mời tức là ta đã lấy vật của Tăng đem về cho mình, mà đó cũng là cướp đoạt vật trong tám phước điền đem về mình tự dùng.

Tăng được lợi dưỡng, được thí chủ cúng, thì trước là cúng cho Kinh điền, sau là cho Ân điền, sau nữa là cúng cho Bi điền. Nếu thỉnh thuyết pháp, thọ giới, hoặc thấy căn cơ thích nghi hoặc biết vì thí chủ tâm không còn chấp ngã, thì không tính toán về công đức hoặc số người được thỉnh, chỉ trong 4 người, có một người do Tăng sai đi, thì không phạm.

Tăng là chúng hòa hợp, một, hai hay ba người không gọi là Tăng, mà 4 người trở lên cho đến trăm, ngàn người mới gọi là Tăng”.

Giới thứ 28 - BIỆT THỈNH TĂNG

Phật tử là những hàng Bồ Tát xuất gia, Bồ Tát tại gia, cho đến tất cả đàn việt, lúc muốn thỉnh Tăng để cúng dường, cầu nguyện, nên vào trong Tăng phòng thưa với vị Tri sự. Tri sự mới bảo rằng: “Theo thứ tự mà thỉnh thời được thập phương hiền thánh Tăng, nhưng người đời thỉnh riêng, 500 vị Tăng Bồ Tát, A la hán cũng chẳng bằng Tăng sai một phạm phu Tăng. Nếu biệt thỉnh Tăng thì đó là pháp của ngoại đạo. Trong 7 Phật không có pháp biệt thỉnh Tăng, vì không thuận theo đạo hiếu, nếu Phật tử cố thỉnh riêng thời phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Trái với tâm vô tướng, mắt phước bình đẳng, Tam luân chưa không, chẳng phải Pháp đàn Ba-la-mật của bậc Đại sĩ. Hiền, Thánh có Quyền và Thật. Thật là những vị đã chứng Tứ quả, Tam Hiền, Thập Thánh. Quyền tuy là phạm phu nhưng đã thọ Đại giới Tâm địa Bồ nguyên, tu học chánh đạo của Hiền, Thánh, nên cũng gọi là Hiền, Thánh. Vì thế, Tăng là gồm cả Phạm và Thánh, thí khắp mười phương, tâm hành bình đẳng, phước như hư không, nếu tâm còn sanh lựa chọn thì phước quả có giới hạn, hưởng gì Thánh và Phạm khó rõ, hơn kém khó lường, vì thế mà ngài Tân Đầu Lô bị đánh. Sa-di không được nhận cúng y, nên biết không lựa chọn, thì thỉnh được Hiền, Thánh, hưởng gì đức Như Lai đã sai 16 vị đại A La Hán, mỗi người lãnh trăm ngàn đồ chúng đều chứng Tứ quả, thị hiện đồng phạm phu, người thường đâu biết được, để làm bậc phước điền cho đàn việt.

Xét trong Thập Tụng Luật, Giới Nhơn Duyên Kinh, mẹ ngài Tỳ kheo Tỳ Xá Khur, thỉnh riêng 500 vị A La Hán, Phật bảo mẹ ngài Tỳ Xá Khur là người vô trí, không khéo léo, không được đại phước, nếu ở trong Tăng, theo thứ lớp thỉnh một vị, được công đức rất lớn, lợi ích phước báo rất thù thắng.

Hỏi: Như vậy thì 500 vị Thánh Tăng không bằng một phàm phu Tăng ư?

Đáp: Nên biết luận về phước điền, thì vượt hơn trăm ngàn vạn, nhưng vẫn chưa bằng Thánh.

Cho nên, ngài A Na Luật đem dâng một bữa ăn cho vị Độc Giác, từ đó đến nay trải qua 91 kiếp, dù ở trên trời hay dưới nhân gian, Ngài luôn hưởng phước điền.

Như Kinh Tứ Thập Nhị Chương chép: “Cúng thí cho kẻ ác nhằm đến cúng dường Như Lai, phước kia rất rõ. Luận về tâm, nếu tâm bình đẳng thì phước lớn; vì thế, đức Như Lai sai Xá Lợi Phất, đem cơm thí cho con chó, nhưng xét về lý thì tùy thời mà chọn cúng, chớ có chấp nê vào một pháp, thì sẽ được không ngăn ngại, ở đây luận về tâm thí bình đẳng, chứ không luận về cầu pháp, cầu pháp phải đủ con mắt trạch pháp, không thể không biết rõ tà chánh, không phân biệt được hiền, ngu, mê mất đạo lớn, việc chẳng phải nhỏ.

Kinh này ghi: “Khi đức Như Lai mới ngồi dưới cội cây Bồ đề, mẹ ngài Tỳ kheo Tỳ Xá Khur chưa sanh, làm sao nói thỉnh riêng 500 vị Tăng ư?” Đây là Như Lai nói về thời quá khứ, việc xảy ra trước thời Phật, hoặc là thọ ký trước, sau quả nhiên, mẹ ngài Tỳ kheo Tỳ Xá Khur có việc như vậy.

Tin theo giáo pháp ngoại đạo là không tuân theo lời Phật dạy, là trái lại giáo pháp Phật, trái lại như địa phàm thánh, nên nói không thuận đạo hiểu.

Bảy Phật đều ứng hóa ở thế giới Ta bà này, dấu tích trong cả 100 kiếp, cõi Trường thọ thiên, đều đã từng thấy, nên chỗ nào cũng dẫn 7 Phật để làm chứng, khiến cho mọi người dễ biết rõ.

91 kiếp về quá khứ, có một vị Phật ra đời, tên là Tỳ Bà Thi, cũng gọi là Duy Vệ, các kiếp trong khoảng kế tiếp không có Phật ra đời, đến kiếp thứ 31 có hai vị Phật ra đời là:

1. Phật Thi Khí
2. Phật Tỳ Xá Phù

Đến kiếp thứ 91, gọi là Hiền kiếp. Lúc này có ngàn Phật ra đời như: Phật Câu Lưu Tôn, Phật Câu Na Hàm Mâu Ni, Phật Ca Diếp, Phật Thích Ca Mâu Ni, v.v... cho đến vị Phật sau cùng trong 1000 Phật này ra đời tên là Lô Lô Chí Phật.

Trước riêng thọ lợi dưỡng, không sai khách Tăng đi phở thỉnh, là mắc tội, sau thọ biệt thỉnh là tự mình thọ nhận người khác thỉnh riêng, nên mắc tội. Nay giới này tự lựa chọn thỉnh Tăng, nên kết tội. Không phải cầu phước mà cúng trai Tăng, hoặc biết rõ thân bằng quyến thuộc, thì không phạm.

Giới thứ 29 - TÀ MẠNG NUÔI SỐNG

Nếu Phật tử dùng ác tâm vì lợi dưỡng buôn bán nam sắc, nữ sắc, tự tay làm đồ ăn, tự xay, tự giã, xem tướng nam nữ, giải điếm kiết hung, bùa chú, pháp thuật, nghề nghiệp, phương pháp nuôi chim và chó săn, hòa hiệp trăm thứ thuốc độc, ngàn thứ thuốc độc, rắn độc, kim ngân độc, cổ độc, đều không có tâm từ mẫn, tâm hiếu thuận. Nếu cố ý làm các điều như thế, thì Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Nương vào tà pháp được lợi dưỡng nuôi thân mạng, tổn thương sanh vật làm lợi cho mình, đều chẳng phải tâm từ bi thanh tịnh của Đại sĩ.

Ác tâm là chẳng phải thiện tâm, vì lợi dưỡng mà chẳng phải vì lợi tha.

Buôn bán nam sắc nữ sắc, nghĩa là mua bán nam nữ tuổi nhỏ, đem đến cho người để thỏa mãn việc ham muốn (dục vọng).

Tự tay làm đồ ăn là đích thân mình thổi nấu.

Tự xay, tự giã là xay giã ngũ cốc.

Xem tướng nam nữ, tức là bói xem hình dáng, khí sắc rồi bảo cho họ biết chết yếu hay là giàu nghèo.

Giải điếm kiết hung là đem điếm mộng để đoán tốt xấu, họa phước, đã có thai nam hay nữ.

Chú thuật là phù phép tà chú của ngoại đạo.

Công xảo là 100 thứ kỹ nghệ. Nuôi chim và chó là dạy chim, chó để đi săn.

Trăm thứ ngàn thứ thuốc độc là tất cả thứ thuốc độc ở thế gian, hòa hợp lại, nấu thành cao hoàn tán để hại sanh vật.

Rắn độc là lấy nọc độc của rắn ở đầu, ở đuôi, hoặc ở não, hoặc tinh dịch để hại người khác. Kim ngân độc là thứ độc uống vào chết ngay. Cỏ độc là hòa hợp thuốc độc uống vào thì sinh trưởng.

Đều không có tâm từ mẫn, nghĩa là bậc Đại sĩ phải dùng tâm từ thương xót tất cả chúng sanh cũng như con mình, phải thường nhớ nghĩ tổn hại mình để làm lợi cho người, nhưng trái lại tự nuôi sống mình bằng cách làm hại người, chẳng khác nào ăn thịt con mình, cho nên không có tâm từ mẫn là thế. Bồ Tát coi chúng sanh như Cha mẹ mình, mà trái lại vì lợi dưỡng riêng mình mà thương tổn đến thân nhân, ngỗ nghịch không ai bằng, đó là không có tâm hiếu thuận.

“Cố ý làm” rõ ràng không phải là nhằm lẫn, lấy tà nghiệp để mưu cầu mạng sống cho mình, nên phạm khinh cầu tội. Nếu việc làm khiến chúng sanh phải chết thì phạm trọng tội. Nếu Bồ Tát tại gia dùng chú thuật công xảo y dược, đúng như pháp tự nuôi sống, không thương tổn sanh vật thì không phạm. Bồ Tát xuất gia dùng chú thuật công xảo, cứu nguy bạt khổ cho chúng sanh, không có tâm cầu lợi thì cho phép.

Hỏi: Xay giã nấu ăn, người tại gia làm sao tránh khỏi ?

Đáp: Đây có hai nghĩa, một là tự nuôi sống bản thân, không phải là việc làm của bậc đại nhân. Hai là trong ngũ cốc phần nhiều có trùng, nếu không tổn hại đến chúng sanh, không phải dùng tà nghiệp để sanh sống. Hai chúng nhỏ xuất gia, Phật cũng khai cho. Xét trong Kinh Luận, dùng tà nghiệp để mưu cầu mạng sống có 5 loại hoặc 4 loại, nay xin đưa ra cùng với các giới:

1. Vì lợi dưỡng, nên trá hiện những điều kỳ đặc.
2. Vì lợi dưỡng, nên tự nói công đức của mình.
3. Vì lợi dưỡng, xem tướng tốt xấu.
4. Vì lợi dưỡng, lớn tiếng ra uy, khiến cho người sợ.
5. Vì lợi dưỡng, nên nói lợi ích của việc cúng dường để kích động lòng người khác.

Người xuất gia có 4 thứ tà mạng nuôi sống:

1. Hạ khẩu thực, nghĩa là nói về thuốc men trị bệnh, xem địa lý, gieo trồng các thứ cây trái ruộng vườn.
2. Ngưỡng khẩu thực, nghĩa là xem thiên văn, mặt trăng, mặt trời, 5 thứ tinh tú, v.v...
3. Phương khẩu thực, nghĩa là nịnh hót nhà giàu, kẻ có thế lực, đi sứ 4 phương, nói năng khéo léo để mưu cầu nhiều lợi.
4. Duy khẩu thực, nghĩa là học các thứ chú thuật bói toán kiết hung, nếu trái với những thứ trên đây gọi là Tịnh mạng thực.

Tịnh mạng cũng có 4 thứ:

1. Ở trong núi sâu, ăn rau trái
2. Thường đi khát thực
3. Thọ dụng đàn việt cúng dường
4. Ăn món ăn thanh tịnh trong Tăng.

Dùng các thứ này để nuôi sống thân mạng cho mình thì không làm nhiễm ô tâm địa nên gọi là Tịnh mạng.

Giới thứ 30 - BÁT KÍNH TRỌNG NHỮNG NGÀY TRAI GIỚI

(Ngày tốt)

Nếu Phật tử vì ác tâm tự mình hủy báng Tam bảo, giả tuồng kính mến, miệng thì nói không, mà hành vi ở trong lại có, làm quản lý cho hàng Bạch y, vì hàng bạch y làm mai làm mối cho nam nữ giao hội dâm sắc, gây thành các nghiệp kiết phược; sáu ngày trai trong mỗi tháng, ba tháng trường trai trong mỗi năm, làm việc sát sanh, trộm cắp, phá trai phạm giới, người này phạm tội khinh cầu.

Mười giới như thế hết lòng kính trọng, phụng trì.

Giải thích:

Những ngày tốt mà không có tâm cung kính là chẳng có tín tâm hiếu tâm. Lời nói và việc làm trái nhau, chẳng phải là chánh tâm chơn chánh. Sáu ngày trai trong một tháng và ba tháng trường trai trong một năm, những ngày này là ngày Phật hiện Đại thần thông, nhắc đến Phật Đản sanh và ngày thành đạo, nhập Niết Bàn, ngày Tụ tứ, v.v... đều là ngày giờ tốt.

Ác tâm, nghĩa là đối với Tam bảo, không sanh tâm cung kính phụng sự, khéo dẫn dắt mọi người, lại dối gạt, trá hiện tướng thân cận Tam bảo, khiến cho người khác tin kính. Miệng thốt ra lời nói lý Bát nhã, thực tế trong tâm lại chấp có, lời nói và việc làm trái nhau, trái với chơn chánh, nên nói là phi báng Tam bảo.

Kinh lý, nghĩa là kinh doanh lo liệu công việc cho hàng Bạch y, thậm chí làm việc mai mối cho nam nữ, tư thông dâm ái với nhau, hoặc làm môi giới, hoặc những việc uế ác, xấu xa khác.

Gây nên các nghiệp kiết phước, nghĩa là làm các việc dơ xấu như trên, cả mình và người cùng bị trôi buộc trong 3 đường ác (địa ngục, ngạ quỷ súc sanh) trôi lăn trong sáu đường sanh tử, khổ không được giải thoát.

Sáu ngày trai, trong kinh Thiên Vương ghi: “Chư Thiên dò xét xem trong những ngày trai này, con người làm thiện hay ác. Mỗi vị trời cõi Tứ Thiên vương trấn giữ một phương, thường chọn 3 ngày trong tháng là mùng một, mùng 8 và 20 để sai sứ giả xuống nhân gian xem xét việc làm của chúng sanh là thiện hay ác. Còn ngày 14 và 29 sai Thái tử xuống, ngày 15 (rằm) và 30, Tứ Thiên vương đích thân xuống, ra lệnh cho nhật nguyệt và tinh tú, 28 tinh chủ cần quán sát xem chúng sanh thiện hay ác, thấy rồi trở về Thiên đình tâu với trời Đế Thích, để thi hành kiết lành hay dữ.”

Ba tháng trường trai, là tháng giêng, tháng 5 và tháng 9. Trời Đế Thích dùng gương Đại Bảo, chiếu soi cõi Nam Thiệm Bộ Châu để quán sát tội phước của chúng sanh cõi này. Trời Tứ Thiên vương mỗi vị đều phân chia trấn giữ giữa tháng ở cõi Tứ Đại Bộ Châu.

Nay 3 tháng này, là Đa Văn Thiên Vương ở phương Bắc, trấn giữ phía Nam Châu, quán sát tháng thiện hay ác. Ngày này tháng này, tất cả quỷ thần thường thừa cơ, cũng là thời gian tốt để các vị Thiên vương cùng nhau đi tuần thú, thế nên cần tránh ác tu thiện. Thời điểm tốt như thế mà chúng Bồ Tát, Phật tử không biết, trái lại đem tâm mạn nghịch, sai phạm giới luật, không sanh tâm hồ thẹn lo sợ, điều này gọi là ác tâm.

Sát sanh trộm cắp, 2 giới này đã lược nêu trong mười giới trọng, nay nêu 2 giới này thời đã bao gồm 10 trọng giới, tùy theo việc sai phạm mà kết tội Ba-la-di. Hơn nữa, trong 10 trọng giới lại kết thêm tội khinh cấu. như người phạm tội tử hình lại dùng roi đánh thêm. Nếu phạm trong 48 giới khinh, tức là thêm một tội bất kính trong những ngày trai giới.

Phá trai, là trong sáu ngày trai của Phật tử tại gia, trường trai một tháng thọ trì Bát quan trai giới, quá ngộ không ăn (gọi là trai), nếu phạm là phi thời thực, nên nói là phá trai. Người xuất gia trọn đời không phạm phi thời, cũng như trong các ngày trai, nếu phạm là phi thời thực, tội càng nặng thêm.

Kinh Anh Lạc ghi: “Nếu có Bồ Tát Ma Ha Tát, tu tập pháp lục độ thanh tịnh, gồm tu cả Bát trai giới của chư Phật, thiện nam tử thiện nữ nhơn này đối với việc hành sáu pháp này đầy đủ hạnh thanh tịnh.” Đúng như kinh đã chép, lại có thể khinh bỏ trai giới, bỏ tám pháp trai giới không thọ trì, cam tâm làm người phá giới chăng ?

Mười giới như thế hết lòng kính trọng phụng trì. Phần còn lại như trong phẩm Chế Giới có ghi rõ.

Giới thứ 31 - KHÔNG MUA CHUỘC

Là Phật tử, sau khi Phật nhập diệt, ở trong đời ác nếu thấy tất cả hàng ngoại đạo, kẻ ác trộm cướp, cùng tất cả người ác đem bán hình tượng Phật, Bồ Tát, Cha mẹ, đem bán kinh luật, đem bán Tỳ kheo, Tỳ kheo ni, người hành đạo Bồ Tát, kẻ phát tâm Bồ đề, để làm tay sai cho các quan, hay làm tôi tớ cho mọi người, v.v... nên có lòng từ bi cứu hộ, tìm cách cứu vớt, nếu không đủ sức, Phật tử phải đi quyền tiền các nơi để chuộc hình tượng Phật, Bồ Tát cùng tất cả kinh luật, chuộc Tỳ kheo, Tỳ kheo ni, người tu hạnh Bồ Tát, kẻ phát tâm Bồ đề. Nếu không chuộc, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Thấy người khổ mà không cứu giúp thì không có tâm từ bi, biết người bị người khác bán mà không chuộc thì trái với đạo hiếu thuận.

Sau khi Phật diệt độ, là nói rõ đời mạt pháp. Khi Phật còn tại thế, phần đông người ta làm lành lánh dữ, nên không có tệ nạn như trên xảy ra.

Ảnh tượng, hoặc là điêu khắc, hoặc tự họa, nếu bị người khác cưỡng đoạt chiếm lấy, hoặc bị giặc cướp, hoặc trộm lấy đem bán. Nay chỉ nêu 2 chúng Tỳ kheo, Tỳ kheo ni, thời đã bao gồm cả 7 chúng rồi.

Người phát tâm Bồ đề, là người mới phát đạo tâm. Đạo nhơn, là người hành Bồ Tát đạo. Đại Trí Độ Luận ghi: “Người đắc đạo gọi là Đạo nhơn, ngoài

ra, người xuất gia tuy chưa đắc đạo, nhưng do tu đạo xuất thế nên cũng gọi là Đạo nhơn. Quan sử là người sai khiến phục dịch những việc quan sai. Tất cả mọi người, là kẻ sĩ, nhà nông, thợ thuyền, thương buôn, v.v...

Tượng Phật là Phật bảo. Kinh luật là Pháp bảo. Người phát đạo tâm là Tăng bảo. Hình tượng Bồ Tát là Đại thừa Tăng bảo. Tỳ kheo, Tỳ Kheo Ni là Tiểu thừa Tăng bảo. Cha mẹ là Ân điền.

Phật tử cũng là Đại sĩ trong trời đất, đang ở trong đời mạt kiếp ác thế này, hộ trì Phật pháp, nối dòng Tam bảo, rộng làm việc lành hóa đạo chúng sanh, đâu có thể thấy người khổ mà ngồi nhìn những việc hủy nhục vậy sao? Bởi vậy phải cứu vớt nỗi khổ cho họ. Nếu tự mình không có khả năng tiền của để chuộc lại, phải dùng các thứ phương tiện khuyến hóa người khác chuộc lại. Nếu tâm biếng nhác hoặc cố ý không chuộc, đều phạm.

Giới thứ 32 - TÔN HẠI CHÚNG SANH

Là Phật tử, không được chứa hay buôn bán dao, gậy, cung, tên, những khí cụ sát sanh, không được dùng cân non, giả thiếu để đong, không được nương thế lực quan quyền mà lấy tài vật của người, không được ác tâm trói buộc người, phá hoại việc thành công của người, không được nuôi mèo, chồn, heo, chó. Nếu cố làm các điều trên đây, Phật tử này phạm tội khinh cấu.

Giải thích:

Ngăn ngừa nhơn xa tổn hại, lia nghiệp kiết phục về sát sanh, trộm cắp, v.v... mới không trái với tâm từ bi, tâm lợi ích của bậc Đại sĩ.

Đao trượng, cung tên, trói buộc, mèo chồn heo chó, ấy là tổn hại chánh báo thân mạng của chúng sanh, ngoài ra các thứ vật nhỏ, v.v... đều là tổn hại y báo các vật thọ dụng của chúng sanh. Dùng cân non bán ra, tất dùng đấu lớn mua vào, thước đo dài ngắn cũng vậy.

Hình thế, hoặc tự dụng thế lực quan quyền, hoặc ý thế lực người khác. Trói buộc là dùng thế lực ác độc riêng tư mà trói buộc người, làm tổn hại thân thể chúng sanh, chứ không phải dùng tâm công bằng trói buộc. Tuy là tội nhơn, cũng cần nên sanh tâm thương xót, nhớ nghĩ họ ngu si không biết, nên phương tiện khuyến dụ, khiến cho họ phát khởi tâm tốt, sửa đổi lỗi quấy trước.

Phá hoại sự thành công của người, nghĩa là người khác muốn thành tựu sự nghiệp mà mình do vì ác tâm, trái lại muốn cho họ bỏ phế hư hoại việc ấy.

Trưởng dưỡng là nuôi dưỡng. Mèo chồn đều là loài thú bắt chuộc. Heo, chó là tham tài hại mạng, nếu mua bán thì phạm tội khinh cầu.

Sát sanh là phạm giới trọng đầu. Đấu là đồ đong đếm, cho đến ý vào thế lực để lấy tài vật của người và phá hoại sự nghiệp của người khác, đều phạm vào giới trọng thứ hai, gọi là khi dối cưỡng đoạt, nên phạm.

Kinh Ưu Bà Tắc Giới ghi: “Cũng không cho nuôi chó, heo, dê, v.v...” Trong Luật ghi: “Vì đề phòng, giữ gìn tài sản của chùa nên khai cho phương tiện nuôi chó.”

Kinh Tạp Tạng chép: “Có một con quý thừa ngài Mục Liên rằng: Âm hoàn của tôi to lớn như là cái hũ, khi đi phải vác lên vai, khi đứng phải ngồi lên trên âm hoàn ấy, đi lại rất là khổ sở, không biết vì nhơn duyên gì? Ngài Mục Liên đáp: Khi người còn ở đời, bán thì dùng cân thiếu, mua thì dùng cân nặng, chỉ muốn lợi nhiều mà thôi, do cắt xén người khác, nên thọ tội này, đây là họa báo, khổ quả ở địa ngục sau này phải chịu.”

Giới thứ 33 - TÀ MẠNG GIÁC QUÁN

Là Phật tử, không được vì ác tâm đi xem nam nữ đánh nhau, hay quân trận, binh tướng giặc cướp, v.v... đánh nhau, cũng không được đi xem hát, nghe nhạc, chơi cờ, đánh bạc, đá cầu, đá bóng, v.v..., cho đến bói quẻ, không được làm tay sai cho kẻ trộm cướp, nếu cố làm các điều trên, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Ác tâm thúc đẩy, nghĩa là lấy việc được thua thắng bại của người làm trò vui giải trí cho mình. Có khi mình vui thích trong cái đau khổ của người khác mà không hay. Khi họ đánh nhau, gây nhau, v.v... Xảy ra những việc trái với thiện tâm, mình không có khả năng phương tiện can gián cho họ mà trái lại còn trực tiếp coi xem lấy đó làm vui thích, thật là trái với tâm từ bi của Đại sĩ, thật là ác tâm, tà tư tà giác. Gồm có năm việc như sau: coi đôi bên đấu tranh, coi người vui chơi, coi đánh cờ, đánh bạc, bói quẻ, v.v... Tất cả những việc trên đều làm cho ta rối loạn tâm trí, dễ manh nha ác tâm, đệ tử Bồ Tát giới cần tránh. Tất cả chỗ vui chơi đều khiến cho người ta buông

lung phóng túng, quên mất chánh niệm. Như hiện nay, các thứ trò chơi đều khiến cho người ta mê tâm loạn trí, đều là tà nghiệp, không phải chỗ tăng trưởng Đại bi tâm của Đại sĩ.

Bị giặc cướp sai khiến, đây thuộc về tánh nghiệp và giá nghiệp, còn giá tội, tùy vào việc sai phạm mà kết thành tội khinh.

Kinh Giới Bản chép: “Nếu Bồ Tát lười biếng buông lung, ham vui, ham ngủ, nghỉ, đều là phi thời, không phải hạnh xuất ly, đây là phạm tội nhiễm ô tâm địa. Không phạm là khi bệnh hoặc vì đoạn mạng, giới này nhiếp tất cả, vì khi muốn khởi tâm phương tiện nhiếp thủ đối trị, phiền não tánh thường sanh khởi.

Giới thứ 34 - TẠM BỎ BỒ ĐỀ TÂM

Nếu Phật tử ngày đêm sáu thời đọc tụng giới Bồ Tát này, nên giữ gìn giới luật, trong cả khi đi đứng nằm ngồi vững chắc như kim cương, như đeo phao để qua biển khổ. Như các Tỳ kheo bị cột bằng dây cỏ, thường có tín tâm Đại thừa. Đối với Đại thừa, tự biết rằng mình là Phật chưa thành, còn chư Phật là Phật đã thành, rồi phát Bồ đề tâm và giữ vững không thoái chuyển. Nếu có một tâm niệm xu hướng theo Nhị thừa, hay ngoại đạo, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Tâm muốn trái bỏ giáo pháp Đại thừa, hướng về Tiểu thừa, ý còn do dự chưa quyết định hẳn, liền phạm như giới thứ 8 trước. Nếu tâm đã quyết thì liền mất giới, phạm giới trọng.

Nay giới này nói tâm chưa muốn trái bỏ Đại thừa, mà chỉ nói giáo pháp Đại thừa dễ tu dễ học. Hơn nữa, trước cần đoạn Kiến, Tư, Hoặc để chứng Niết Bàn, rồi sau hóa sanh chưa muộn, mà tạm dấy khởi niệm này, thì đã phé bỏ Đại nguyện rồi, rớt cuộc đọa vào pháp Thanh văn, đâu biết Đại sĩ còn nguyện mang Hoặc nghiệp, mà vẫn có thể làm lợi quần sanh. Nên Luận Chỉ Quán ghi: “Thôi tâm Đại thừa, thủ chấp Tiểu thừa bị các Thánh quở trách.” Bồ Tát thì không như vậy, thấy chúng sanh khổ, coi như mình khổ, khởi tâm đại bi, thương chúng sanh như con một. Như khi người mẹ được món ăn, thường nhớ đến đứa con. Nếu Bồ Tát cầu trụ nơi Thiên không Niết bàn, thì có lỗi xả bỏ chúng sanh, đâu thể làm thanh tịnh quốc độ Phật. Giáo hóa chúng sanh phải có đầy đủ Phật Pháp. Tất cả chưa có thể làm xong, tùy vào

thế gian sanh tử phiền não, nhưng nếu có đủ đạo lực, thì không bị tổn hại trí tuệ của mình. Dầu đạo Phật dài xa, cũng không lấy làm xa, tuy chúng sanh số nhiều, mà có ý chí đồng mãnh, tâm kiên cố không thối khuất, tinh tấn phát tâm thú hướng về giác ngộ, trước hết tâm không mệt mỏi biếng nhác. Nên nói Bồ Tát ở trong sanh tử mà có tâm đồng mãnh, đối với cảnh Niết Bàn mà không đắm trước. Đồng mãnh ở nơi sanh tử, vô sanh mà sanh, không bị sanh tử làm nhiễm ô, như hoa sen ở trong bùn, không bị bùn làm ô nhiễm.

Trong Phụ Hành Sao ghi: “Ở nơi cao nguyên không sanh hoa sen, ở chốn bùn lầy đất ướt mới sanh hoa sen.” Nên biết Niết bàn Cao nguyên không thể sanh hoa Đại bi của Bồ Tát, mà nơi sanh là bùn sanh tử, mới là lực dụng thù thắng của Bồ Tát. Tuy ở trong sanh tử mà không bị sanh tử làm nhiễm ô, bởi vì chí đồng mãnh và thệ nguyện kiên cố của bậc Đại sĩ, huống gì Tiểu thừa giới không lìa Bồ Tát giới. Sức của giới Bồ Tát, hay thành tựu chí nguyện độ sanh. Đây là lấy Đại nhiếp Tiểu. Tiểu thừa không có Đại dụng, làm sao hóa sanh được ?

Trong 58 giới này, đều là đức Xá Na chế, nên nói cấm giới, như sắc lệnh cấm của nhà vua, không ai dám cố ý sai phạm. Thế nên bậc Đại sĩ ở trong tứ oai nghi (đi, đứng, nằm, ngồi) hộ trì cấm giới, không để cho sai phạm, ngày đêm phải chuyên cần học tập, đọc tụng cho thông lâu, khiến cho đừng quên.

Kim cang, dụ cho giới hay phá trừ được giặc kiết sử phiền não, cũng dụ cho tâm kiên cố giữ gìn cấm giới của Đại sĩ vững như kim cang.

Phao là đồ vật mà người ở Thiên Trúc sử dụng để vượt qua biển, hoặc dùng lông cừu, cánh chim để làm thành, hoặc làm bằng da dê, hoặc mang phao nổi, thường mang theo bên mình. Khi thuyền đi biển, nếu bị hư, liền thổi hơi cho nổi lên để vượt qua biển cả sanh tử. Nếu không nương vào cấm giới của Phật thì không thể sang bờ bên kia được. Nên Kinh Niết Bàn ghi: “Có một con quỷ La-sát theo người qua biển, ân cần xin cái phao, người qua biển trả lời quỷ rằng:”Thà giết thân mạng ta, còn phao không thể cho được, quỷ La-sát nói: Nếu không bằng lòng cho ta hết thì xin vui lòng cho ta một nửa thôi, người kia cũng từ chối.” Đây là dụ cho khi Bồ Tát giữ gìn cấm giới, quỷ phiền não La-sát xúi Bồ Tát, khiến cho phạm 10 giới trọng, còn giới khinh thì hộ trì. Bồ Tát không thuận theo, như thế, lần lần quỷ La-sát (vô minh phiền não) xúi phạm Bồ Tát khởi tâm tạo các tội cấu ác, Bồ Tát cũng nhất định không thuận theo, vì có sao ? Vì Bồ Tát giữ mười giới trọng của

Phật và các tội khinh cầu, ác tác, kính trọng giữ gìn hết sức kiên cố, giới trọng cũng như giới khinh, không khác.

Các Tỳ kheo bị buộc bằng cỏ, nghĩa là Phật chế giới, Tỳ kheo không được làm tổn hại cỏ cây. Xưa có các Tỳ kheo đi ngoài đồng vắng, bị giặc cướp đoạt hết quần áo, giặc sợ các Tỳ kheo vào tụ lạc báo cho dân biết, họ muốn giết hết các Tỳ kheo. Trong số bọn giặc có một người, biết Tỳ kheo không làm thương tổn cỏ cây, bèn cột họ vào cây cỏ rồi bỏ đi. Ngày hôm đó, các Tỳ kheo bị muỗi mòng, bọ chét chích đốt, từ sáng đến tối, ác thú liên tiếp tung hoành, rất đáng lo sợ. Các Tỳ kheo cùng nhau nhắc nhở chỉ lo giữ gìn cấm giới, thà chết không sai phạm. Mỗi người đều giữ yên thân mình không để dao động. Ngày hôm sau, nhà vua đi săn bắn, thấy các Tỳ kheo thọ trì giới cấm, nguyện thà chết không sai phạm, nhà vua thấy thế rất lấy làm hoan hỷ, liền sai người cởi trói cho các Tỳ kheo.” Phần này trong Kinh Nhơn Duyên và luận Đại Trang Nghiêm nêu rõ.

Hỏi: Nay theo giới kinh này, khi ấy, đức Như Lai mới ngồi dưới cội Bồ đề nói giới kinh này, lúc đó chưa có chúng Tỳ kheo, làm sao bị cột bằng cỏ được ?

Đáp: Đây hoặc Như Lai dự ký, hoặc là các việc của Tỳ kheo từ thời Phật quá khứ, dẫn ra để chứng minh. Như vào thời Phật Ca Diếp, có vị Tỳ kheo ngồi thiền, bẻ cành lá của cây Y La Thối, bị đọa trong loài rồng, cây có mùi xú uế sanh ở trên đầu, gió thổi diêu động, mưa tràn khắp làm như biển cả, trăm ngàn muôn năm chịu các thống khổ, cho đến khi đức Phật Di Lặc ra đời, mới thoát khỏi thân rồng, nên trong Tam tạng kinh điển, mỗi mỗi đều dẫn tích này để chứng minh.

Thời nay, các kẻ cuồng thiên bảo rằng tông môn giải thoát, giữ giới cho là chấp tướng, dẫn cây đào đất nào có thương tổn gì. Nhưng chưa đủ lực dùng tay chém rắn độc như Quy Tông, chưa có cái đức của Sơ Quả cày ruộng trùng đứt thành 4 khúc, xem quả báo của con rồng này, dám cho mình là giải thoát chăng? Là chấp trước chăng? Làm tổn hại một lá cây, còn phải thọ báo như thế, lẽ đâu những việc ấy không làm cho ta phải ón lạnh đến vỡ mật chăng !

Mặc dầu, trước có thể hộ trì cấm giới kiên cố, mà không có tâm chánh tín Đại thừa, còn e rằng sa vào pháp Nhị thừa, chung quy mất cực quả thành Phật, mà đại nguyện độ sanh theo đó cũng mất. Cần phải phát tâm sanh chánh tín, tin ta và chúng sanh là Phật sẽ thành, chư Phật là Phật đã thành.

Mặc dù đủ lòng tin, nhưng không phát tâm Bồ đề, thì lòng tin kia cũng không có chỗ nương tựa, nên phải phát đại tâm, để lập lòng tin kiên cố. Phải biết tâm ta tức là tâm Phật, vì thế trước cầu Phật đạo, và cũng phải biết tâm ta chính là tâm chúng sanh, nên dưới thì hóa độ chúng sanh. Đối với tâm này trong từng giây, từng phút không thể xa lìa, nên nói niệm niệm không lìa tâm, nếu lìa niệm trong giây phút liền rơi vào pháp Nhị thừa tự độ.

Hạ hoá, nghĩa là chẳng phải chỉ hóa độ chúng sanh trong một thế giới, mà phải hóa độ đến chúng sanh trong trăm ngàn hằng hà sa thế giới.

Thượng cầu, nghĩa là chẳng phải chỉ thừa sự chư Phật một thế giới, mà phải phụng thờ đến chư Phật trăm ngàn hằng hà sa thế giới để cầu đạo vô thượng. Nên Kinh Hoa Nghiêm chép: “Bồ Tát không phải vì giáo hóa chúng sanh trong một thế giới mà phát Bồ đề tâm, hẳn đến không phải vì giáo hóa tất cả chúng sanh vi trần thế giới trong Tam thiên Đại thiên mà phát Bồ đề tâm, không phải chỉ cúng dường Như Lai trong một thế giới mà cúng dường tất cả Như Lai trong các thế giới thứ lớp xuất hiện nơi đời phát Bồ đề tâm, không những chỉ cúng dường bất khả thuyết, bất khả thuyết Phật trong vi trần thế giới, mà muốn giáo hóa, điều phục tất cả chúng sanh không sót một ai nên phát Bồ đề tâm, vì muốn thờ phụng cúng dường tất cả Phật chẳng sót vị nào nên phát Bồ đề tâm.”

Hỏi: Tâm đại Bồ đề từ đâu lưu xuất ra?

Đáp: Từ Đại bi tâm mà sanh. Kinh Vô Tận Ý ghi: “Vì muốn cứu độ tất cả chúng sanh hữu tình, khởi sức bi niệm, v.v... hướng đến cầu vô thượng Bồ đề, nếu không vì hóa độ chúng sanh thì Ta không phát tâm Bồ đề.”

Kinh Hoa Nghiêm ghi: “Từ Sơ địa đến Thập địa, ở trong các địa đều dùng tâm đại bi làm chủ.”

Bồ đề Tâm luận ghi: “Tâm từ bi phát sanh ra tâm đại Bồ đề, tất cả Phật pháp tối thắng, đều do bi tâm làm cội gốc.”

Vô Sai Biệt Luận ghi: “Nhơn tu tức là Bồ đề tâm, quả đức viên mãn tức là Chánh Giác. Pháp Bồ đề không thể nghĩ bàn, chư Phật Như Lai đều khen ngợi tán thán pháp này.” Kinh Vô Úy Thượng Thọ Vấn ghi: “Khi phát tâm Bồ đề đã sanh các phước, sánh bằng cõi hư không, cao rộng khắp không có cùng tận. Giả sử có người đem trần bảo trong hằng hà sa số cõi Phật cúng dường đức Thế Tôn, nếu có người chí thành chấp tay chỉ trong một niệm phát tâm Bồ đề vô thượng chánh đẳng, chánh giác, thì phước đức này

vượt hơn phước đức cúng dường trân bảo cho đức Thế Tôn, phước cầu vô thượng, không thể tính kể được.”

Kinh Thành Phật ghi: “Các pháp vô tướng, là tướng hư không, khi khởi lên quán chiếu rồi, gọi là Thắng nghĩa Bồ đề tâm. Phải biết tất cả pháp không, do đã tỏ ngộ pháp vốn không sanh, không diệt, vì tâm thể vốn tự như vậy chẳng thấy thân tâm trụ nơi tịch diệt, rốt ráo bình đẳng, trí chơn thật thường không bị thối mất. Nếu khi vọng tâm khởi lên, biết thì chớ có rong ruổi theo, khi vọng niệm dứt, nguồn tâm tĩnh lặng, vạn đức đầy đủ, bấy giờ diệu dụng không cùng tận, bởi vì mười phương chư Phật dùng hạnh nguyện thắng nghĩa làm giới. Nếu người đầy đủ tâm này, hay chuyên bánh xe pháp, cả mình và người đều lợi lạc, như Kinh Hoa Nghiêm quyển thứ 64 ở phẩm Phát Bồ Đề Tâm nói rõ.

Giới thứ 35 - KHÔNG PHÁT NGUYỆN

Là Phật tử, nên phát những điều nguyện lớn: nguyện ở hiếu thuận với Cha mẹ, Sư tăng, nguyện gặp được thầy lành, thiện hữu tri thức, thường dạy bảo cho ta các kinh luận Đại thừa, dạy cho ta về Thập Phát thú, Thập Trượng dưỡng, Thập Kim cang và Thập địa, khiến cho ta hiểu rõ để tu hành đúng chánh pháp và nguyện giữ vững giới của Phật, thà chết chứ không chịu thay lòng. Nếu Phật tử không phát những điều nguyện trên đây thì phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Nguyện là nghĩa mong cầu, ưa muốn. Tất cả nhơn thú thắng quả vi diệu vô lượng thiện pháp mà không có tâm mong cầu, ưa muốn thì do đâu được toại nguyện, nên phải phát Đại nguyện.

Tất cả nguyện bao gồm 10 nguyện sau:

1. Nguyện hiếu thuận, chính là nguyện trì giới. Lấy hiếu làm giới, nên hiếu là cội gốc của mười nguyện, cội gốc nếu thiếu khuyết thì chín giới sau không chỗ nương.
2. Mong gặp được thầy tốt, thầy tốt là hạnh giải song toàn, nếu có hiểu biết thông suốt mà không có đức hạnh thì đâu có thể dắt dẫn ta tinh tấn tu hành được, nếu có hạnh đức nhưng không thấu hiểu, thì làm sao khai mở tâm địa cho ta được. Vì để báo ân hai đấng song thân, nối dòng Tam bảo

đều nhờ vào lực dạy dỗ của Sư trưởng, nên trong mười Đại nguyện, ân Sư là quan trọng nhất. Dầu đủ tín tâm, nếu không có thầy lành dẫn dắt, cũng không thành bậc pháp khí. Nay nhằm thời mạt pháp, người giới đức, hạnh giải đầy đủ thật là hiếm gặp, có hiểu mới tu, y vào hiểu biết mà hành trì, tự mình phải gia công cố gắng tấn tu, cuối cùng mới hy vọng đạt đến vô sanh, thẳng đến Bảo sở. Nếu có hạnh mà không hiểu kinh điển và phương pháp tu hành thì hạnh kia không phải là chánh hạnh, rất tối kỵ, khi nương tựa người như thế, chẳng khác nào như người không có mắt mà dẫn đường, ắt sẽ đọa vào đường hiểm, vĩnh viễn không ra khỏi. Nay cầu chánh kiến, chánh giải, cũng không phải là dễ gặp minh sư thiện hữu, huống chi bậc hạnh giải song toàn ư ?

Trước nói về Sư Tăng là phải hiểu thuận với thầy, sau nói về thầy tốt là cần phải lựa chọn gặp vị minh sư để dẫn dắt, mới tránh khỏi sự lầm đường lạc lối.

3. Nguyện được đồng học với bậc thiện hữu tri thức, đồng học chánh tông Đại thừa, gặp bạn lành khéo hiểu Tâm địa pháp môn. Dù gặp được minh sư nhưng nếu không có bạn hiền, thì đánh mất đi sự lợi ích tha thiết trên bước đường tu học của ta.

4. Nguyện gặp người khéo dẫn dắt dạy bảo, nghĩa là nguyện trước là thầy lành, bạn tốt, thường dạy ta về nghĩa lý kinh luật Đại thừa, để phát tâm chánh tín, thú hướng tấn tu đến Thập Phát thú vị, khỏi rơi vào Thiên không Nhị thừa, kiến giải tà chấp ngoại đạo.

5. Nguyện tu Thập trụ nên nói Thập Phát thú.

6. Nguyện tu Thập hạnh nên nói Thập Trưởng dưỡng.

7. Nguyện tu Thập Hồi hương, nên nói Thập Kim cang.

8. Nguyện tu chứng Thập thánh nên nói Thập địa.

9. Nguyện tu hành tất cả như pháp. Nghĩa là như pháp Đại thừa trước đã nói cần phải vâng lời thầy bạn giúp cho tiến tu, nguyện theo chánh pháp đã lãnh thọ, khiến cho tâm ta mở mang kiến giải thù thắng, tùy hiểu rồi tu hành, thể nhập chứng đắc quả vị Tam Hiền, Thập Thánh.

10. Nguyện kiên cố trì giới. Trước lấy hiểu thuận làm giới, sau lấy nguyện thứ mười, là trì giới, làm tóm kết. Phải biết từ xưa đến nay đều lấy Tâm địa chánh giới làm tông thú Đại thừa, bởi vậy vô lượng pháp môn, trăm ngàn thắng Định, vô lậu Diệu Huệ, đều từ giới mà lưu xuất ra. Tam Hiền, Thập Thánh cho đến Diệu giác cực quả, đều do giới mà được thành tựu, nên giới pháp này, đặc biệt cần phải tôn trọng.

Thà bỏ thân mạng không niệm nào xa lìa giới này, nghĩa là mười nguyện trước phát tâm kiên cố, niệm niệm không quên, dù gặp phải nạn duyên mất mạng, nguyện xả thân tứ đại giả tạm này, nhưng nếu xả tâm này, thật là trái phạm tâm giới.

Tất cả Bồ Tát không phát nguyện này, nghĩa là từ lúc mới đắc giới, cho đến Thập địa, nếu không phát Thập Đại nguyện này thì chí nguyện không kiên cố, gia hạnh tán tu cũng e rằng bị ma làm chướng ngại, giữa đường thành trệ mà Quả hải Diệu giác cũng không biết dựa vào đâu để chứng đắc, nên nói rằng: “Trang nghiêm cõi Phật là việc lớn”. Nếu chỉ một mình làm việc công đức, thì không thể thành tựu, nên cần phải có nguyện lực để hành trì. Thí như súc con trâu, tuy có thể kéo được cỗ xe, nhưng cần phải có người điều khiển, mới có thể đi đến đích. Nên biết, người có chí mà không kiên cố thì nguyện khó viên mãn. Bởi vậy Kinh Viên Giác chép: “Phải phát Đại nguyện thanh tịnh của Bồ Tát.” Nên suy nghĩ như vậy: “Mong cho con đời này trụ ở quả Viên giác của Phật, cầu thiện tri thức, chẳng gặp ngoại đạo, Nhị thừa, nương nguyện tu hành, dần dần đoạn hết các chướng, chướng hết thì nguyện viên mãn, liền lên điện bảo pháp giải thoát thanh tịnh, chứng đắc cảnh giới Đại viên giác vi diệu trang nghiêm.”

Giới thứ 36 - KHÔNG PHÁT THỆ

Là Phật tử, khi đã phát mười điều nguyện lớn trên đây rồi, phải giữ gìn giới cấm của Phật. Tự thệ rằng: “Thà nhảy vào đồng lửa hổ sâu, núi đao, quyết không cùng với tất cả khác phái, làm điều bất tịnh, để phạm điều cấm trong Kinh luật của Tam thế Chư Phật.

Lại thệ rằng: “Thà lấy lưới sắt nóng quấn thân mình cả nghìn lớp, quyết không để thân này phá giới mà thọ những đồ y phục của tín tâm đàn việt. Thà chịu nuốt hoàn sắt nóng cháy đỏ và uống nước đồng sôi mãi đến trăm nghìn kiếp, quyết không để miệng này phá giới mà ăn các thứ thực phẩm của tín tâm đàn việt. Thà nằm trên đồng lửa lớn, trên tấm sắt nóng, quyết không để thân này phá giới mà nhận lấy các thứ giường ghế của tín tâm đàn việt, thà trong một hai kiếp chịu cho cả trăm gươm giáo đâm vào mình, quyết không để thân này phá giới mà thọ các thứ thuốc men của tín tâm đàn việt. Thà nhảy vào vạc dầu sôi trong trăm ngàn kiếp, quyết không để thân này phá giới mà thọ lãnh phòng xá, nhà cửa, ruộng vườn, đất đai của tín tâm đàn việt.”

Lại phát thệ rằng: “Thà dùng chày sắt đập thân này từ đầu tới chân, nát như tro bụi, quyết không để tâm này phá giới mà thọ sự cung kính lễ bái của tín tâm đàn việt.”

Lại phát thệ rằng: “Thà lấy trăm nghìn lưỡi gươm đao khoét đôi mắt mình, quyết không đem tâm này phá giới mà nhìn xem sắc đẹp của người. Thà lấy trăm ngàn dùi sắt đâm thủng lỗ tai mình, trải qua trong một hai kiếp, quyết không đem tâm này phá giới mà nghe tiếng tốt giọng hay. Thà lấy trăm ngàn lưỡi dao cắt bỏ lỗ mũi mình, quyết không đem tâm này phá giới mà ngửi các thứ mùi thơm. Thà lấy trăm ngàn lưỡi dao cắt đứt lưỡi mình, quyết không đem tâm này phá giới mà ăn các thứ tịnh thực của người. Thà lấy búa bèn chặt đứt thân thể mình, quyết không đem tâm này phá giới mà mặc các thứ đồ tốt.”

Lại phát nguyện: “Nguyện cho tất cả chúng sanh đều thành Phật đạo.”

Nếu Phật tử không phát những điều nguyện trên đây, thì phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Thệ là trong tâm quyết đoán mười lời nguyện, ý chí, đồng mãnh, lấy thệ hỗ trợ cho nguyện, để khiến cho tâm không sanh khởi một niệm khiếp nhược thối lui, bậc Đại sĩ mới thành tựu ý nguyện sở trì, sở cầu, mãn nguyện như ý.

Đại sĩ trì cấm giới của Phật, trước tiên lấy 10 nguyện làm người dẫn đường, sau dùng 5 thệ để làm cho nguyện được kiên cố, khiến cho không sanh khởi một niệm khiếp nhược, tấn tu trọn đời. Năm lời thệ ấy là:

1. Lìa nhiễm dục
2. Thọ nhận của cúng dường
3. Thọ nhận sự cung kính
4. Làm thanh tịnh sáu căn
5. Độ chúng sanh.

Thà đem thân này, nghĩa là lời phát thệ kiên cố, ý nói là nát thân chứ không phạm giới. Chúng sanh bị lưu chuyển trong sanh tử, ái dục là thứ nhất. Làm nhiễm ô tâm địa bốn nguyên, hạnh bất tịnh đứng đầu, bởi vậy trước phải phát đại thệ rằng: “Thà đem thân nhảy vào hầm lửa, chịu các khổ thiêu đốt nát như tro bụi, chịu cái khổ rơi trong địa ngục, trong núi đao, rừng kiếm, chịu nổi thống khổ cắt lóc da thịt chân tay, ruột gan, v.v.... trăm ngàn muôn

thứ thống khổ bức bách, trọn không dám vi phạm kinh luật của Phật, làm hạnh bất tịnh với người khác phái, vì sao vậy? Vì như lửa dữ, núi đao chỉ hoại sắc thân trong một đời, còn như làm hạnh bất tịnh thì muôn kiếp tan thân mất mạng. Cho nên tất cả chúng sanh từ vô thủy đến nay, trầm luân trong biển khổ, không ra khỏi được, đều do nữ sắc, ái dục trói buộc. Như người mù không có con mắt trí tuệ, không thấy được hồ sâu sanh tử, khiến cho không biết bao sinh mạng phải bị vùi lấp.

Kinh Niết Bàn chép: “Nếu Bồ Tát tuy không hòa hợp với người nữ nhưng cùng họ nói năng, đùa giỡn cười cợt, hoặc là ngoài vách nghe tiếng vòng xuyên, nhãn đến thấy nam nữ đuổi bắt nhau, Bồ Tát này đã hủy phá tịnh giới, làm nhiễm ô phạm hạnh, khiến cho giới tạp uế, không được gọi là tịnh giới cụ túc, nghe tiếng, thấy sắc còn khiến cho tạp uế, huống gì Bồ Tát khởi niệm bất tịnh, lẽ đâu được giới cụ túc ư ?

Đoạn trước ghi: “Lập thế như vậy”, còn đoạn này nói: “Lại nguyện như vậy” nên biết Thế là ý chí quyết đoán trong Nguyện, tất cả y phục, ăn uống, thuốc men, giường chiếu, ngọa cụ, nhà cửa, ruộng vườn, đều là do tín tâm đàn việt, mong cầu phước mà cúng dường cho ta. Giới của ta được vẹn toàn cũng cần phải kiểm xét tâm mình sanh lòng hổ thẹn, dùng Bi điền và Kinh điền triển chuyển để sanh phước thiện. Nếu khuyết giới thì một hạt gạo cũng khó tiêu, huống gì có thể đền đáp chỗ mong cầu của thí chủ được, nên lập trước lời thế này để tự răn nhắc và ngăn ngừa.

Lễ bái tuy không hao tổn tiền của nhưng mà tín tâm đàn việt chí thành. Bởi vậy có người đem tâm cung kính Tam bảo, một lần chiêm ngưỡng, một lần lễ lạy, vô lượng tội diệt, vô biên phước sanh.

Kinh Anh Lạc chép: “Bồ Tát khi mới sanh, đi bảy bước, kể đó giờ chân trái, thế nhưng vô lượng chúng sanh trong tam thiên thế giới chẳng hay chẳng biết. Nếu có chúng sanh thấy tướng túc luân, đều phát tâm Vô thượng chánh đạo, phước báo này là do xưa kính lễ đức Như Lai, phải biết được phước đã nhiều nhưng nếu sai phạm mắc tội cũng không phải ít. Nay đem thân phá giới, thọ nhận người khác cung kính lễ bái, thì tự tổn phước không ít, đâu có thể khiến cho họ tăng thêm phước lành. Người có tâm hổ thẹn cần nên nghĩ kỹ. Trước là thế thân khẩu không nhận từ sự cúng dường của người khác. Nay thế sáu căn, không nên phóng túng nhiễm đắm ngũ trần, mà không nói về ý căn là vì trong ngũ căn đều nói: “Tâm phá giới”, tâm chính là ý, huống gì ý căn vô hình, pháp trần vô thể, không thể dụ giống như ngũ căn, nhưng ý căn duyên cảnh trong năm trần phân biệt tốt xấu, tức là pháp trần, nên không

thể lập thêm một pháp trần khác. Như vậy sáu căn nhiễm sáu trần, như con ruồi dính nơi đờm dãi, nay đã hoại mất giới thân, thì vĩnh viễn mất huệ mạng, cần phải phát thệ nghiêm trọng và lập ra cái nạn nghiêm trọng để ngăn ngừa. Bởi vậy thà chịu sự thống khổ trăm ngàn dao nhọn kiếm bén đâm vào tim mình, quyết không nhìn sắc đẹp, nhẫn đến không ham đắp mặc y phục mịn màng, nằm nơi êm ấm, v.v... Nay dùng tâm thệ này, cắt đứt nguồn gốc ác mới có thể sanh căn lành. Nên Kinh Di Giáo chép: “Tai họa của năm căn gây tai ương đến nhiều đời, gây hại không kể xiết, không thể không thận trọng. Bởi vậy người trí ngăn ngừa mà không theo, giữ nó như giữ giặc, giả sử có bụng lung nó thì chỉ trong khoảnh khắc, liền phải trừ diệt.”

Luận Đại Trí Độ chép: “Như Phật dạy, thà dùng sắt nóng dí lên mắt mình, chứ không đem tâm nhiễm liếc nhìn nữ sắc. Người trí không nên nhìn sắc đẹp, nếu muốn quán, phải coi người ấy như mẹ, như chị của mình, v.v... nhìn kỹ, quán xem bất tịnh đầy đầy, lửa dâm chẳng dứt thì bị nó thiêu đốt. Cái họa của sắc đã như vậy, còn thanh, hương, vị, xúc có thể tự rõ.

Bốn thệ nguyện trên đây, tuy nói là tự độ, nhưng cũng gồm cả độ tha, vì sao vậy? Vì Bồ Tát tu hành vốn vì chúng sanh, nếu không tự độ thì làm sao độ người?, Không giống như Nhị thừa, chỉ tự độ, nên nay phát thệ nguyện này, nguyện chúng sanh thành Phật, chính là bốn hoài của Bồ Tát, là đại thệ tự lợi và lợi tha cùng thành Phật đạo. Người không phát nguyện này là do không lập năm thệ trước. Nếu không lập mười nguyện và năm thệ, dầu có tu trì, chỉ là không rơi vào Nhị thừa, được hưởng phước báu ở cõi trời, cõi người mà thôi.

Giới thứ 37 - KHÔNG ĐƯỢC DU HÀNH NƠI MẠO HIỂM, CÓ NẠN

Là Phật tử, thường nên hai mùa tu hạnh Đầu đà, mùa đông mùa hạ ngồi thiền, kiết hạ an cư, thường dùng nhang dương, nước tro, ba y, bình bát, tọa cụ, tích trượng, hộp lư hương, dây lược nước, khăn tay, con dao, đá lửa, cái nhíp, giường giây, kinh luật, tượng Phật, tượng Bồ Tát. Khi Bồ Tát tu hạnh Đầu đà, du phương qua lại trong trăm dặm, ngàn dặm, 18 vật này thường mang theo bên mình. Hành hạnh Đầu đà từ rằm tháng giêng đến rằm tháng ba và từ rằm tháng tám đến rằm tháng mười, trong hai kỳ hành hạnh Đầu đà luôn mang theo mình mười tám thứ ấy, như chim hai cánh.

Nếu đến ngày bố tát, Bồ Tát tân học mỗi nửa tháng phải thường bố tát tụng 10 giới trọng và 48 giới khinh.

Lúc tụng giới nên ở trước tượng Phật và tượng Bồ Tát mà tụng, chỉ có một người bố tát thì một người tụng, nếu có hai người, ba người, cho đến trăm ngàn người thì cũng chỉ một người tụng. Người tụng ngồi trên tòa, người nghe ngồi dưới tòa, tất cả đều đáp y hoại sắc chín điều, bảy điều và năm điều, lúc kiết hạ an cư mỗi mỗi việc đều phải như pháp.

Lúc hành hạnh Đầu đà, chớ đi đến chỗ có tai nạn, như cõi nước hiểm ác, nhà Vua hung bạo, đất đai gập ghềnh, cỏ cây rậm rạp, chỗ có sư tử, cọp, sói cùng lụt bão, nạn cháy, giặc cướp, đường xá có rắn độc; tất cả những nơi hiểm ác ấy đều không được đến, chẳng những lúc hành hạnh Đầu đà, mà lúc kiết hạ an cư cũng không được vào những chỗ hiểm nạn ấy. Nếu cố vào nơi ấy, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Nghiệp đã kết nhiều đời nhưng sở dĩ chưa thọ quả báo thì chưa nhất định gặp duyên liền như vang theo tiếng, như bóng theo hình, nếu chưa gặp duyên phải đợi đến lúc khác.

Du hành nơi hiểm nạn, như con thiêu thân lao đầu vào lửa, hưởng gì thân người khó được như rùa mù gặp lỗ cây. Giả sử gặp ác duyên tạm quên huệ nhãn, sanh ra đại thống khổ, do đây phải đọa ba đường ác, hiện tại đánh mất phước duyên với đạo, vĩnh viễn trôi dạt trong bến mê, hơn nữa các tai nạn lớn nhỏ nào ai biết trước, tự chuốc lấy tai vạ chết yểu, thật đáng thương thay.

Hai mùa là mùa xuân và mùa thu, khí hậu dễ chịu, không bị nóng và lạnh trở ngại, việc hành hóa của Bồ Tát trở nên thuận tiện.

Đầu đà, cũng gọi là Đổ đa (Trung Hoa dịch là Đầu tẩu), nghĩa là phải sạch các phiền não tham, sân, si trong ba cõi ra khỏi sự trói buộc, thương ghét của sanh tử. Hành Đầu đà có 12 thứ như kinh Đại Bát Nhã nêu rõ:

1. Ở chốn A Lan Nhã (Trung Hoa dịch là chỗ tịch tĩnh), cách thôn ấp khoảng sáu dặm.
2. Thường đi khát thực.
3. Mặc áo bá nạp, chính là áo phần tảo.
4. Ăn một bữa.
5. Tiết chế sự ăn uống.
6. Sau giờ ngộ không ăn, chỉ uống nước trái cây.

7. Ngồi nơi gò mả.
8. Ở dưới gốc cây.
9. Ngồi nơi đất trống.
10. Thường ngồi không nằm.
11. Theo thứ lớp khát thực (không lựa nhà giàu sang)
12. Chỉ mặc 3 y (không chứa y dư thừa).

Đối với việc ăn uống, y phục và chỗ ngủ, nghỉ, không đắm nhiễm là lia chướng ngại, mau được giải thoát.

Đại Luận chép: “Giới mà Phật đã kiết, đệ tử phải thọ trì.” Mười hai hạnh Đầu đà không gọi là giới, nếu người hay thực hành thì giới được trang nghiêm, không hành trì thì cũng không phạm giới, thí như người bố thí hay thực hành thì được phước, không bố thí thì cũng không mắc tội.

Mùa đông, mùa hạ thì ngồi thiền, mùa đông thì tuyết lạnh, mùa hạ thì nóng bức, lại nhiều thứ côn trùng giun dế, muỗi mòng, nếu đi du hành thì thường gặp khi trời lạnh nóng làm thương tổn thân thể, lại tổn hại thân mạng chúng sanh nên tọa thiền an cư.

Mười tám thứ vật mang theo bên mình như chim có hai cánh, mặc tình bay lượn, dạo đi trăm dặm, ngàn dặm, thọ dụng không thiếu, về sự thì như vậy, nhưng về lý có hơn có kém.

Nhành dương để tẩy sạch khẩu nghiệp. Nước tro dùng để tẩy sạch thân nghiệp. Nước tịnh bình để tẩy sạch ý nghiệp. Một bình bát tiêu biểu biết đủ để lia tà mạng. Ba y để trừ ba độc, là đắp mặc áo giáp hoằng thệ. Tọa cụ để an ổn ngũ phần pháp thân. Tích tượng là tiêu biểu dựng lập cờ xí của Thánh, Hiền. Hương là tiêu biểu cho mùi thơm giới đức. Lò là tiêu biểu trì giới kiên cố. Hộp là vật để hương có đáy bằng phẳng, tiêu biểu tâm địa Bồ Tát bình đẳng. Đầy lược nước là hạnh từ cứu độ chúng sanh. Khăn tay là để lau chùi mồ hôi vô tâm, vô quý. Dao là hàng phục bốn ma. Đá lửa tiêu biểu ánh sáng trí tuệ, để phá trừ vô minh si mê tối tăm. Nhíp dùng để nhổ sạch cội rễ phiền não. Giường giây tiêu biểu cho tòa pháp không.

Kinh luật đề xiển dương cội nguồn Đại thừa tâm tông. Tượng Phật tiêu biểu cực quả Như Lai.

Tượng Bồ Tát là tiêu biểu cho nhơn vi diệu của Bồ Tát, muốn chứng quả cao tốt phải cần có nhơn vi diệu, muốn xây dựng thêm bậc của nhơn vi diệu, trước hết phải rõ tâm địa, mười tám thứ vật dụng như thế, sự và lý đầy đủ,

dù trong tích tắc không được lìa khỏi thân, nếu lìa thì chẳng phải thực hành đại đạo của Bồ Tát.

An cư kiết hạ, từ ngày 16 tháng 4 kiết đến rằm tháng 7 (âm lịch) giải, là ba tháng cấm túc, đó là thời gian cần thiết để 3 tháng sách tấn tu hành.

Thường bố tát, nghĩa là trong một năm, mỗi nửa tháng (tháng có trăng và không trăng) thường tụng giới kinh, không nên bỏ kỳ nào. Nay chỉ nêu hàng tân học Bồ Tát, nghĩa là hàng cựu học đã biết rõ phép thường của Chư Phật mỗi nửa tháng tụng giới một lần, vì sợ rằng hàng tân học Bồ Tát chưa rõ nghi thức định kỳ tụng giới hàng tháng, chứ không phải ý nói cựu học Bồ Tát không tụng, nên văn trước nêu rõ: “Phật Lô Xá Na tụng, ta cũng tụng như thế, ba đời Chư Phật Bồ Tát cũng tụng như thế”, đủ biết không phải chỉ riêng tân học Bồ Tát mới tụng.

Khiến ở trước tượng Phật và Bồ Tát tụng, thấy rõ là hàng tân học Bồ Tát tụng cũng không khác với Phật và Bồ Tát. Một người bố tát thì một người tụng, cho đến trăm ngàn người cũng chỉ một người tụng mà thôi, đây là khiến cho đại chúng nghe không bị huyên não ồn ào, mỗi mỗi đều được nhứt tâm, người tụng ngồi tòa cao, tụng cho rõ ràng để hiển rõ giới pháp phải tôn sùng, người nghe ngồi tòa thấp, để được nghe hết, cũng để rõ khiêm tốn đem tâm kính giới.

Ca sa, tiếng Phạn nói đủ là Gia-sa-giá (Trung Hoa dịch là Hoại sắc) cũng gọi là màu đỏ, dùng ba thứ phẩm xanh, đen, mộc lan nhuộm thành y hoại sắc, như lá dâu vàng, để khác với năm sắc chính, còn như nêu rõ công năng, thì tên gọi và nghĩa của nó không chỉ có một, danh nghĩa của nó chẳng phải một.

Năm điều gọi là An Đà Hội (Trung Hoa dịch là Hạ Trước Y). Bảy điều gọi là Uất Đa La Tăng (Trung Hoa dịch là Thượng Trước Y). Chín điều gọi là Tăng Già Lê, Trung Hoa dịch là Trùng y, y này có chín phẩm, từ 9 điều đến 25 điều, nay chỉ lược nêu phẩm thứ nhất, cũng là biểu trưng cho nửa tháng tụng giới, là cửa ngõ đầu tiên làm lợi ích cho cửu giới (chín cõi).

Mỗi nửa tháng như pháp, nghĩa là chẳng những mỗi nửa tháng tụng giới, mà ngay trong mùa an cư kiết hạ cũng phải nhất nhất như pháp, mỗi nửa tháng tụng giới, không được thiếu sót.

Nếu gặp lúc an cư mà không an cư, mạo hiểm du hành đây đó, thì đây gọi là mạo hiểm du hành chỗ có nạn, có ngại. Thời nay cách Phật quá xa, chánh

pháp và tượng pháp đã qua rồi, đang thời kỳ mạt, bỏ phế việc bố tát, chánh giáo ít được nghe. Các chốn tông lâm, mười người hết chín người không thực hành, hoặc có người vào ngày mừng một, ngày rằm tháng tòa dạy chúng, gọi đó là bố tát. Thậm chí ban đêm uống trà, nói chuyện cho đó là yết ma. Than ôi! Pháp sắp diệt rồi, ai là người chánh đây ! chỉ nhờ bậc Đại nhơn hữu lực, nối dòng Thánh chủng, tiếp nối quy củ giới luật, cứu vãn mỗi tộ nơi thời mạt này, mở mang chánh giáo cho hậu học, tuy nói là cách Thánh đã xa, nhưng đồng với thời chánh pháp không khác, nếu phế bỏ việc bố tát để bổ sung vào nghĩa dựng lập, bèn bị quý thần quở trách, hàng La Hán tự cho là thanh tịnh, đức Thế Tôn còn đích thân mời đến vân tập bố tát, chúng ta là hạng người gì mà dám coi thường giới luật ? nay chỉ nêu một hai điểm trong đó để tự hổ thẹn mà răn nhắc lấy mình.

Xưa Tăng Phạm ở chùa Đại Giác, huyện Nghiệp Đông, nước Tề, vốn là người giới đức thanh cao, giữ giới rất cẩn mật, không sai phạm, từng nghỉ ở chùa khác ý muốn nghe giới, đến đêm ngày 15, chúng bàn nghĩ việc tụng giới bố tát, để bàn nghĩa thẳng tắt, mới sai một vị Tăng thẳng tòa nói: “Bàn thẳng về pháp tướng, để hiểu sâu Thánh ý, cần gì phải lao nhọc cực khổ bố tát làm gì”. Chúng Tăng đều đồng ý như vậy, bỗng thấy một vị thần hình dáng cao hơn một trượng vọt lên làm người ta khiếp sợ, hỏi người bày ra nghĩa thẳng tắt : “Hôm nay là ngày gì ?” Người kia đáp: “Ngày bố tát” Thần liền đánh và xô vị ấy xuống tòa, vị Tăng ngã lăn sắp chết. Kế đó, vị thần hỏi hai, ba vị thượng tọa, các vị này cũng đáp như vậy, thần mỗi mỗi quở trách và hành hạ rồi đánh cho thừa sông chí chết, vị thần khoác áo ra đi. Cả Tăng cả tục ai nấy đều thấy. Tăng Phạm thấy vậy tự gắng một đời cung kính giới. Lại nữa, Tăng Vân ở chùa Bảo Minh, huyện Nghiệp Hạ, nước Tề, là người lãnh đạo đại chúng, ngày 15 tháng 4, chúng vân tập muốn thuyết giới, Tăng Vân là bậc thượng thủ, bạch đại chúng rằng: “Giới vốn ngăn quấy dứt lỗi, người người tụng được, cần gì phải tụng nhiều lần, chỉ cần sai một ông Tăng tụng lược là được rồi để người đời sau được khai ngộ. Tăng Vân là người có tiếng tăm đương thời nên không ai dám phản đối, phải đợi đến cuối mùa hạ. Trong mùa hạ đó, chúng Tăng thường bỏ việc thuyết giới. Đến ngày 15 tháng 7 âm lịch đại chúng muốn nhóm họp, muốn tụng, bỗng chẳng thấy Tăng Vân ở đâu, đại chúng bèn đi tìm khắp bốn phía. Cách bên chùa hơn ba dặm, Tăng chúng tìm thấy Tăng Vân ở trong một ngôi mộ cổ, toàn thân máu ra đầm đìa như bị ai cắt thịt, nghe chúng hỏi, Tăng Vân đáp: “Có một trượng phu cầm dao dài hơn ba thước, lớn tiếng hỏi ta sao dám cải đổi ngày giờ bố tát, bày ra chuyện tụng lược. Dao chém vào thân ta đau đớn vô cùng.” Đại chúng dìu Tăng Vân trở về chùa, dốc lòng sám hối. Từ đó về sau, cả thầy mười năm, Tăng Vân thường lấy việc thuyết giới bố tát làm bản

phận của mình. Bởi vậy, đến lúc lâm chung có mùi hương lạ hoảng quyện bên thân Ngài.

Cõi nước có hiểm ác, chính là người và cảnh bất thiện, vị Quốc chủ tâm bất thiện thời không có lòng tôn kính Tam bảo, ắt có sự khinh hủy Sa môn. Cõi nước cao thấp thời núi đồi gồ ghề, đất thấp ẩm ướt, nơi ở không an, rừng cây sâu thẳm thì phần nhiều thú dữ, ác quỷ tụ tập nhiều, sư tử, sói lang chính là ác thú hại người, nạn nước nhận chìm, nạn lửa thiêu đốt, nạn gió làm gãy đổ, giặc cướp thì cướp phá, rắn độc làm hại người. Tất cả nạn là chỉ nêu sơ lược tám thứ, còn lại rất nhiều không thể kể hết, nên nói “tất cả”. Hễ nơi nào có nạn, làm mất mạng và mất hạnh thanh tịnh thì không được vào, nếu biết mà cố vào thì phạm. Có người cho rằng: “Bồ Tát còn đem thân thí cho cạp đói, đâu được bỏ những nơi xa, lời nói này thật là chưa thấu đạt chánh lý. Xả thân thí cho cạp ăn là cứu giúp cho cạp đói khỏi chết, đem thân thay thế chim bồ câu, để cứu mạng nó, mạo hiểm đi vào cõi nước hung dữ, nạn nước, nạn lửa lao mình đến chỗ giặc cướp rắn độc, đã không có lợi cho bọn họ thì có ích gì cho pháp môn? Huống gì người mới hành Bồ Tát hạnh, nhân lực chưa đủ, bỏ mạng một cách oan uổng, ngã kiến chưa bỏ, mất luôn chánh niệm, vả lại đợi cho thân ngũ uẩn không thần thông liền phát, hoặc vào vạc dầu, lò than chịu thay khổ, hoặc biến toàn thân thành núi thịt mà cứu đói cho chúng sanh. Đây là diệu dụng của Bồ Tát hành pháp lục độ, đâu thể so sánh với người có tâm mạo hiểm đi du hành các nơi hiểm nạn ư?”

Hỏi: Trừ các nạn trên không được đến, giả sử ngẫu nhiên gặp nạn ấy thì phải định liệu như thế nào?

Đáp: Bồ Tát Học Luận ghi: “Nếu vì nhơn duyên gặp các việc nạn, phải chánh niệm mà đối trị, không sanh tâm kinh sợ. Nên Kinh Bát Nhã Phật dạy Xá Lợi Phất: “Giả sử Bồ Tát ở trong nạn thú dữ, không sanh tâm khiếp sợ buồn rầu, cũng không sợ hãi, vì sao? Vì khởi niệm như vậy, ta nên làm lợi ích cho chúng sanh, tất cả đều phải xả hết, nếu các ác thú muốn ăn thịt ta, ta sẽ thí cho mau chóng thành tựu viên mãn bố thí Ba-la-mật, nguyện khi ta thành Vô thượng chánh đẳng, chánh giác, cõi nước thanh tịnh, không còn nghe tên ác thú, độc thú nữa, dầu gặp nạn giặc cũng không sanh tâm kinh hãi, buồn rầu lo sợ, vì có sao? Vì Bồ Tát này đã xả bỏ tất cả những gì mình có và suy nghĩ rằng: “Nếu giặc cướp đến, muốn lấy, ta sẽ đem cho, cho đến giặc cướp muốn lấy thân ta, ba nghiệp của ta cũng không sân hận, để mau thành tựu viên mãn giới Ba-la-mật và được đầy đủ nhân Ba-la-mật. Nguyện lúc ta sắp thành Vô thượng Chánh đẳng Chánh giác, cõi nước thanh tịnh, không còn nghe tên giặc cướp như thế nữa, như kinh đã chép: “Lìa tất cả sự

buồn rầu, sợ hãi, v.v... không mất chánh niệm mà còn hay thành tựu các công đức.”

Giới thứ 38 - TRÁI THỨ LỚP TÔN TI

Là Phật tử, phải theo thứ tự đúng pháp mà ngồi; người thọ giới trước thì ngồi trước, người thọ giới sau thì ngồi sau; không luận già trẻ, Tỳ kheo, Tỳ kheo ni, người quyền quý, Quốc vương, Vương tử, cho đến hoàng môn, tôi tớ, v.v... tất cả đều nên theo thứ tự mà ngồi. Không được như hàng ngoại đạo si mê, hoặc già, hoặc trẻ, ngồi trước sau lộn xộn không có thứ tự, không khác cách ngồi của bọn binh nô. Trong giáo pháp của ta, hễ ai thọ giới trước thì ngồi trước, ai thọ giới sau thì ngồi sau.

Nếu Phật tử không theo thứ tự đúng pháp mà ngồi, thời phạm tội khinh cấu.

Giải thích:

Tâm ngã mạn chưa trừ đâu thể tôn kính như Phật, không nương chánh giáo nên trái lễ mất tôn ti, chẳng phải tâm hiếu thuận của Bồ Tát và đạo khiêm cung của hàng Thích tử.

Tâm trọng pháp nên luận về thứ lớp giới đức không phân chia sang hèn, không hỏi tuổi đời già hay trẻ, chỉ tính giới lạc tôn ti, đâu đồng với ngoại đạo si mê. Chẳng trọng bậc tiên đức, ngồi không có thứ lớp trước sau, binh nô là kẻ vô thức, đâu biết được lễ pháp nên ngồi mất thứ lớp. Triều đình còn luận về chức tước cao thấp, huống gì Phật pháp, lẽ đâu không có giới đức trước sau ư?

Lúc Bồ Tát lãnh thọ giới pháp chính là lúc sanh trưởng giới thân huệ mạng, đâu được không y vào giới lạc mà luận về tuổi tác ư?

Hỏi: Giới lạc thì được rồi, còn như vua tôi, cha con, nam nữ, tăng ni, không phân chia tôn ti trật tự, lẽ đâu không hỗn tạp ư?

Đáp: Hiện tại vị trí tăng ni đã tự phân trước sau rõ ràng rồi, nam nữ mỗi mỗi có thứ lớp, nếu Vua trọng pháp thì bề tôi thọ giới được ngồi ở phía trước. Vua nếu giữ gìn lễ nghi phép tắc ở đời thì bề tôi sẽ lui ngồi phía sau, tránh khỏi sự lưu nạn như Phật pháp đã nói (Phật pháp căn cứ người thọ giới trước ngồi trước, người thọ giới sau ngồi sau, không luận là vua tôi hay thứ dân).

Nếu thật như người trọng đạo mà đã vong ngã, vong nhân thì cũng như Phạm Vương đánh lễ Thiên Nữ. Nếu luận về pháp không có sang hèn, thì cũng như trời Đế Thích đánh lễ Giã Can, thì đâu còn tâm phân biệt già trẻ, sang hèn, trọng khinh ư ?

Không y vào giới theo thứ lớp tôn ti, nhường chỗ và mời người khác ngồi, người nhường và người ngồi cả hai đều phạm.

Xưa Vua A Xà Thế thỉnh ngài Văn Thù, ngài Văn Thù nhường cho ngài Ca Diếp đi trước với lý do ngài Ca Diếp làm thượng thủ chúng La Hán, hơn nữa lại là Sa môn lâu năm. Ngài Ca Diếp lại nhường cho ngài Văn Thù vì tôn xưng Văn Thù là bậc thần trí biện tài vô ngại, nên Văn Thù đi trước. Do Vua A Xà Thế tin ngài Văn Thù một cách không căn cứ cho nên chỉ thỉnh Văn Thù, để tâm đến Văn Thù mà không để tâm đến Ca Diếp, nên Văn Thù mới nhường cho Ca Diếp, không dám trái phép thường của Phật xưa. Ca Diếp cứ nhường cho Văn Thù, vì thuận theo bổn ý của trai chủ, như thần Nam Sơn thỉnh pháp sư Hoa Nghiêm và đặt tòa trên 500 A La Hán, thì giống như việc trước, chuẩn theo đây thấy rõ căn cơ và tòa ngồi thích hợp. Trái lẽ thường thì hợp với đạo, nên ứng biến tùy nghi, đó mới là diệu dụng quyền biến của bậc Đại sĩ, nên biết thọ giới trước ngồi trước, đây là tôn sùng giới lạp.

Thần trí biện tài vô ngại, thuận theo ý của người thỉnh, là trọng pháp trọng người, thấy căn cơ để tùy thuận thích nghi, chỉ e rằng đời mặt pháp thì không biết, có kẻ ý cậy tài cao mà xem thường bậc kỳ đức, hoặc ý tuổi hạ cao mà khinh bậc đạt ngộ, tâm đầy ngã mạn, vọng cho mình là bậc thấy cơ, chúc tội tổn phước mất đức, ai là người chịu tội ấy cho, xin tự suy nghĩ lấy.

Giới thứ 39 - KHÔNG TU PHƯỚC HUỆ

Là Phật tử, thường phải khuyến hóa tất cả mọi người dựng lập Tăng phường, nơi núi rừng vườn ruộng dựng tháp Phật, chỗ an cư, tọa thiền. Trong mùa đông, mùa hạ, tất cả những cơ sở hành đạo đều nên dựng lập.

Người Phật tử phải giảng thuyết kinh luật Đại thừa cho tất cả chúng sanh. Lúc bệnh tật, nước có nạn, có giặc, ngày cha mẹ, anh em, A Xà Lê mất, từ tuần thất thứ nhất cho đến tuần thất thứ bảy, cũng nên giảng thuyết kinh luật Đại thừa. Tất cả những trai hội cầu nguyện, những lúc đi làm ăn, những khi có tai nạn, lụt bão, hỏa hoạn, lúc gió dữ quay cuồng,

nạn quỷ La-sát nơi sông to biển lớn, v.v... đều cũng thuyết giảng kinh luật Đại thừa, cho đến khi gặp tất cả người bị tội báo, tam ác, bát nạn, thất nghịch, gông cùm, xiềng xích trói buộc tay chân, hoặc người nhiều dâm, nhiều sân, nhiều ngu si, nhiều tật bệnh, đều nên giảng kinh luật Đại thừa này.

Nếu hàng Bồ Tát tâm học không thực hành như trên, thì phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Phước huệ song tu chính là bốn hạnh lợi sanh của bậc Đại sĩ. Phước trí nhị nghiêm cả hai đều đủ, đây là cực quả thành Phật của Bồ Tát. Nếu thiếu một trong hai, cũng như chim một cánh, làm sao bay liệng được! Đoạn này nói rõ vấn đề giáo hóa chúng sanh tu phước, nêu sơ lược gồm bảy việc:

1. Tăng phường là nơi chúng Tăng tụ hội an cư.
2. Núi rừng là nơi có cây che mát cho chúng Tăng ngồi tu hành.
3. Vườn là nơi cung cấp hoa trái cho chúng Tăng
4. Ruộng là nơi cung cấp lúa gạo cho chúng Tăng
5. Dụng tháp Phật để mọi người chiêm ngưỡng, để Trời người tạo phước thù thắng.
6. Dụng lập chỗ an cư, tọa thiền giúp cho mọi người ngày đêm tấn tu.
7. Tất cả nơi hành đạo là tất cả chỗ tu hành đạo nghiệp.

Bảy nơi nêu trên phải được xây cất hoặc giáo hóa cho chúng sanh khiến họ tự dựng lập. Nếu khuyến hóa cho họ tức là đã tạo phước trời người cho họ, tạo nhơn lành xuất thế gian cho họ. Xây cất những nơi như vậy, cần phải cách xa những gò mả, quỷ thần, dâm phường, quán rượu, nhà đồ tể, cho đến nhà đầu đảng hội họp. Như thế mới không bị khuấy động, không bị kẻ khác cười chê, ghen ghét, đại chúng mới được yên tĩnh tu hành.

Tỳ kheo làm tịnh thất, Phật còn chế phải lìa chỗ có nạn, có ngại, huống gì Bồ Tát độ mình độ người ư !

Nơi có nạn tức là nơi có các ác thú, cho đến các loài côn trùng quấy nhiễu như ruồi, muỗi, v.v...

Nơi trở ngại tức là bốn phía quanh tịnh thất, trong phạm vi một tầm (8 thước), nơi có giếng nhiều người sử dụng và đường đi, hoặc gàn bờ có hầm sâu, hoặc gàn tháp của người khác, đất của quan, đất của ngoại đạo, đất của Tỳ kheo, v.v... Những chỗ không nạn, không ngại này, trước còn phải thuyết

pháp cho họ, khiến họ tự sanh tâm hỷ xả, không nên ép buộc, yêu sách đối với họ, làm cho họ đánh mất tín tâm, nghe cúng thí như tránh nợ, thấy Tăng như gặp kẻ thù. Xưa trong thành Khoáng Dã ở nước Thiên Trúc, các thầy Tỳ kheo làm phòng nhà xin quá nhiều vật liệu, khi ấy các cư sĩ thấy các Tỳ kheo, họ liền đóng cửa lánh mặt. Nghe thế ngài Ca Diếp bạch Phật, Phật quở trách các Tỳ kheo, rồi nhân đó nói tích xưa ở bên sông Hằng, có vị Phạm Chí tu đạo thường bị con rồng phun nước quanh mình, Phạm Chí buồn bực sanh bệnh, Phật dạy Phạm Chí theo con rồng xin hạt châu trên cổ, từ đó về sau rồng không đến nhiều hại nữa. Lại có các Tỳ kheo ở trong rừng bị nạn, ngày đêm nghe tiếng chim kêu làm náo động việc thiền định, Phật dạy Tỳ kheo đến xin hai cánh của chim, chim liền ra khỏi rừng, không trở lại chỗ này nữa. Phật bảo các Tỳ kheo, các ông nên biết, chim thú còn không ưa người ta yêu sách, huống gì con người bị người khác yêu sách quá nhiều, lẽ đâu không ghét chằng! Thời nay có người mượn việc công để làm lợi riêng, mượn công việc để cầu lợi, khinh chê nhân, mê muội quả, ngàn kiếp khó có thể đền trả được. Do tội lạm dụng của tín thí, muôn đời không được trở lại làm người, hại mình hại người, mượn tiếng giáo hóa để cầu phước. Thật là bọn giặc nguy hiểm trong pháp môn.

Nên vì tất cả chúng sanh mà giảng thuyết kinh luật Đại thừa, nghĩa là nêu chung đại cương để tu huệ, phần sau nói rõ duyên cảnh để tu phước.

Tật bệnh tức là nhờ kinh luật này khai trị được tội báo ác nghiệp, phiền não của chúng sanh.

Nước có nạn, nghĩa là nhờ kinh luật này giữ gìn tâm của Quốc vương, diệt trừ các oán địch và muôn thứ tai họa khác.

Nạn giặc, nghĩa là nhờ kinh luật này xô dẹp lục tặc và các thứ giặc cướp làm kinh hãi.

Cha mẹ,...những người mất ấy, nhờ kinh luật này hay làm lợi ích cho kẻ còn người mất, có thể giúp cho thần thức của thân trung ấm vắng sanh Tịnh độ, hoặc thọ phước báo an vui cõi người, cõi trời rồi hướng đến giác ngộ giải thoát.

Trai hội cầu nguyện, nghĩa là nhờ kinh luật này đầy đủ hạnh nguyện, nên hay làm viên mãn sở cầu của tất cả chúng sanh.

Những lúc đi làm ăn, nghĩa là nhờ kinh luật này hay phát tài, nên thành tựu nghĩa lợi, trân bảo cho chúng sanh.

Lúc hỏa hoạn, nhờ kinh luật này diệt trừ lửa phiền não sân hận của chúng sanh, huống gì là ngọn lửa của cây cỏ.

Những khi có tai nạn lụt bão, nghĩa là kinh luật có thể làm khô cạn sông lớn sanh tử ái dục của chúng sanh, huống gì hoạn nạn chìm đắm trôi dạt ư ?

Lúc gió dữ quay cuồng, nghĩa là nhờ kinh luật làm thuyền đại từ đưa chúng sanh vượt qua biển khổ sang bờ giác ngộ giải thoát, huống gì các nạn quỷ La-Sát ở nơi sông to biển lớn mà không vượt khỏi được ư ?

Nhứt thiết tội báo, nghĩa là tội báo chẳng phải một, nên dưới đây chỉ nêu một số loại: Tam ác, bát nạn, thất nghịch, nghĩa là kinh luật này là nền tảng đoạn ác sanh thiện, nên hay làm cho chúng sanh ra khỏi ba đường ác, sanh vào ba đường thiện. Hơn nữa, kinh luật này thù thắng, chuyển họa thành phước, nên hay vượt qua bát nạn, được các phước báo thù thắng. Lại nữa, kinh luật này là gốc của hiếu thuận, nên hay trừ được tội báo thất nghịch.

Gông cùm, xiềng xích, nhờ kinh luật này đủ diệu dụng giải thoát, nên hay trừ được các khổ trôi buộc bên trong bên ngoài của chúng sanh.

Người nhiều dâm, nhiều sân si, nhờ kinh luật này hay xuất sanh tâm thanh tịnh, tâm từ bi, tâm trí tuệ, nên hay diệt được các tội báo ác hại của chúng sanh trong tam đồ.

Người nhiều tật bệnh, đoạn trước nói tật bệnh là một thứ bệnh của khổ. Nay nói nhiều bệnh, thì có bốn đại chống trái nhau. Các thứ thống khổ, rộng thì có đến 404 bệnh, 84000 trần lao phiền não bức bách. Nay kinh luật này vốn đủ Tứ đức Niết bàn (thường, lạc, ngã, tịnh), lưu xuất ra 84000 pháp môn thiện, nên hay trị lành ngàn thứ, muôn thứ bệnh cho chúng sanh.

Không như vậy, nghĩa là không tu phước huệ như đoạn trước đã nêu thì phạm. Nếu sức mình không kham nổi thì không phạm.

Từ giới 31 (Không mua chuộc) đến giới này là 9 giới không tu phước huệ, cần phải siêng năng học tập, cung kính phụng trì. Như muốn biết rộng thì hãy xem trong phẩm Phạm Đàn của kinh này.

Giới thứ 40 - KHÔNG ĐƯỢC LỰA CHỌN THỌ GIỚI

Là Phật tử, khi trao giới cho người khác không được lựa chọn. Tất cả Quốc vương, Vương tử, Đại thần, Bá quan, Tỳ kheo, Tỳ kheo ni, tín nam, tín nữ, dân nam dân nữ, 18 Phạm thiên, Thiên tử trong sáu cõi trời dục, người vô căn, nhị căn, huỳnh môn, tội tố và tất cả quỷ thần đều được thọ giới. Tất cả y phục, ngoại cụ đều phải nhuộm hoại sắc để hợp với đạo, nghĩa là làm cho những màu như xanh, vàng, đỏ, đen, tía trở thành màu hoại sắc. Y phục của Tỳ kheo phải khác với y phục của người dân trong các Quốc độ.

Khi có người đến cầu thọ giới Bồ Tát, vị Sư phải hỏi rằng: “Hiện đời này ông có phạm tội thất nghịch không?”. Pháp sư Bồ Tát không được cho người phạm tội thất nghịch thọ giới. Thất nghịch gồm: Ác tâm làm thân Phật chảy máu; giết Thánh nhân; giết Cha; giết Mẹ; giết Hòa thượng; giết A Xà Lê; phá Yết Ma Tăng, chuyển Pháp Luân Tăng. Nếu phạm tội thất nghịch thì hiện đời không đắc giới. Ngoài ra mọi người đều được thọ giới.

Theo phép của người xuất gia, không lay Quốc vương, Cha mẹ, lục thân và quỷ thần. Chỉ cần hiểu lời nói của Pháp sư đều được thọ giới. Có người từ trăm dặm ngàn dặm đến cầu pháp, nếu Pháp sư Bồ Tát dùng sân tâm, ác tâm, không truyền ngay giới Bồ Tát cho họ, thì phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Đại sĩ lấy việc phổ độ làm trách nhiệm, lấy từ bi làm bản hoài, có người đến cầu thì không trái ý, không nơi nào mà không cứu giúp, nên không có tâm lựa chọn. Vì bản nguyện bình đẳng, nên không khởi tâm phân biệt sang hèn, trí ngu của trời người. Tâm địa vốn đầy đủ muôn pháp nên thâm nhiếp hết thiện tâm, tịnh uế, tăng tục, cao thấp, hướng gì Đại sĩ đem tâm bình đẳng nhìn chúng sanh, coi họ như con một, lẽ đâu có việc lựa chọn, phân biệt ư?

Những màu sắc ở thế gian ưa chuộng có năm màu chính. Người xuất gia không giống như người thế tục, nên nói đều phải làm cho hoại sắc để hợp với đạo. Màu xanh không phải là xanh đậm, xanh lơ mà phải là xanh xẫm. Màu vàng không phải là vàng rực, vàng lợt mà là màu vàng pha với đỏ, tức là màu của mộc lan. Màu đen không phải hoàn toàn như màu quạ đen, hay sắc phục của ngoại đạo mà là màu đen pha tía, như lá dâu chín, đó gọi là

Truy y. Căn cứ năm màu sắc này, đều phải làm cho hoại sắc để khác với các màu xanh, vàng, đỏ, đen, tím, năm màu rực rỡ của thế tục. Xá Lợi Phát Vấn Kinh ghi: “Dùng năm màu này để biểu trưng cho năm bộ phái chứ không phải để cho Tỳ kheo mặc. Nếu mặc thì đồng với năm màu rực rỡ của thế tục, đâu thế gọi là hoại sắc, đâu khác với y phục của thế tục, thì làm sao tránh khỏi lỗi biến Ca sa thời mạt pháp thành năm màu của thế tục.”

Tất cả y phục của người dân trong các Quốc độ, nghĩa là y phục của các Quốc độ mỗi nơi mỗi khác, nhưng không ngoài hai thứ: một là kiểu mẫu không đồng, hai là màu sắc không đồng. Y phục của Quốc độ này (Trung Quốc) là áo tay rộng, chuộng cả năm màu. Y phục của Thiên Trúc giống như y phục của Phạm Thiên, sắc đồng với năm màu, nhưng phần nhiều chuộng màu trắng. Pháp phục của người xuất gia đắp mặc, đều phải cắt thành nhiều miếng nhỏ chắp vá lại rồi nhuộm màu hoại sắc, nên nói pháp phục của người xuất gia phải khác y phục của người thế tục. Kinh điển chưa từng nói đến việc Bồ Tát tại gia đắp y, có những ông thầy không hiểu rõ ý chỉ kinh luật, không phân biệt pháp chế giữa Tăng và tục, truyền năm giới cho nam nữ tại gia, cho họ đắp Ca sa ngũ điều của Tỳ kheo. Truyền giới Bồ Tát cho người tại gia, rồi cho họ đắp Tăng Già Lê 25 điều. Tăng tục hỗn tạp, thật trái với phép tắc của thánh nhân. Trong Thiên Tam Y Biện Hoặc của sám chủ Từ Vân đời Tống có ghi việc này rất rõ.

Kinh Ưu Bà Tắc Giới cho chứa ba y, nghĩa là khiến cho người cúng dường biết đó là y phước điền, là y phục ly nhiễm, thường niệm giải thoát để cầu xuất ly, chứ không phải để cho họ đắp mặc.

Tam Tạng Pháp sư Nghĩa Tịnh đích thân du hành sang Tây Vực, tận mắt thấy chưa có Sa-di nào đắp y của Tỳ kheo, nếu có đắp mặc chỉ là lạm dụng thôi. Vì họ chưa vào hàng Tăng bảo, chưa có thể kham lãnh đắp mặc y phước điền. Nếu đắp mặc thì mang tội, mà thực ra người thế tục đâu thể làm ruộng phước cho trời người. Song Bồ Tát tại gia phải tùy thuận theo pháp lệnh nhà vua đã chế định, chỉ có thể nhuộm khiến cho hoại sắc, hoặc có thể tùy nghi đắp mặc, nhưng đặc biệt không được trang sức cầu kỳ, không nhuộm thì không phạm. Như y phục của vua, quan, bề tôi đều có chế định từng loại, nam nữ cũng thế, đâu được lẫn lộn, trắng đen không phân. Cho đến tọa cụ tất cả đồ dùng phải hoại sắc, nghĩa là Tỳ kheo trừ 3 y ra, còn tất cả y phục cho đến ngọa cụ đều nhuộm màu hoại sắc. Ngọa cụ chính là áo ngũ, màn, mũ dạ, nệm, v.v...

Như Lai quả viên hạnh mãn, chướng nghiệp nhiều đời đã tịnh dứt, chẳng phải sức của người trời cho đến ma vương làm cản trở được.

Làm thân Phật chảy máu, như Đê Bà Đạt Đa xô đá đè Phật, đá rơi làm tổn thương chân Phật, đây là làm thân Phật chảy máu. Đời này tuy không có Phật, y vào pháp cũng cần học hỏi.

Cha mẹ có đại ân sanh thành dưỡng dục, Hòa thượng A Xà Lê có đức cả sanh ra giới thân huệ mạng.

Phá Yết Ma Tăng, “Yết Ma” Trung Hoa dịch là Tác Pháp biện sự, “Tăng” là một trong ba ngôi Tam bảo, số Tăng ít nhất là 8 vị Tỳ kheo. Trong một Đại giới chia 8 vị ấy ra làm 2, mỗi bộ 4 vị, tự làm Yết ma Bồ tát thuyết giới, thi hành việc Tăng, v.v... ấy gọi là “Phá”. (Chúng Tỳ kheo ni riêng tác pháp Yết Ma cũng vậy.)

Phá pháp Luân tăng, “Luân” gọi là Bát chánh đạo, ít nhất 9 vị Tỳ kheo, một vị tự xưng là Phật, ngoài ra chia làm 4 nhóm, nói kinh luật không có thứ lớp, trật tự, khiến cho người khác xa rời chánh kiến, tin tà kiến, đây không luận là Tăng chúng ở trong hay ngoài Đại giới, tất cả đều thuộc về tội phá Pháp Luân Tăng. Duy có Ni không thể phá, vì Ni tự thể đủ ngũ chướng, người ta không tin Ni thành Phật được. Hai thứ trên đây đều là Phá hòa hợp Tăng.

Thánh nhân, có Thánh nhân phạm phu và Thánh nhân Tiểu thừa, Thánh nhân Tiểu thừa là các vị đã chứng A La Hán.

Kinh Niết Bàn ghi rõ ba thứ sát, nghĩa là giết người đã chứng đắc quả vị A Na Hàm, thuộc về tội trung sát, không phải thượng sát nên không phải tội ngũ nghịch.

Đại thừa Bồ Tát có 3 điều lấy Giải và Hạnh làm trước, hoặc lấy Thất tâm làm trước (Tam hiền, Tứ gia hạnh) hoặc chỉ không khởi tâm Nhị thừa, đó là không thối chuyển tâm Bồ Tát. Nếu giết những người đắc quả vị này đều phạm tội nghịch, nghĩa là trong tội Ba-la-di lại tăng thêm tội đại nghịch (tội vô đạo), tức là đem tâm hạ hại bậc thượng. Như bảy tội nghịch này, tùy theo hành động phạm một trong bảy tội ấy thì không đắc giới.

Tuy nhiên, bản nguyên tâm địa vẫn bình đẳng, không phân chia thánh phạm, thiện ác, mà chính những người này tự trái với bản nguyên tâm địa của họ, nên phải chìm đắm trong biển khổ sanh tử, tự hoại tâm địa kia, tiêu ma mầm

Bồ đề, không phát được giới thể, thiện giới không sanh, nên nói không đắc giới.

Nếu có các bề tôi, Vương tử hay nô tỳ, v.v... xuất gia, lại hành theo lễ thể tục làm việc hầu hạ bề tôi và con bề tôi. Xét ra việc làm như thế là loạn đại đạo xuất thế. Nếu đã biết phép tắc xuất thế thì không nên theo lễ thể tục. Nếu có tâm tôn trọng cung kính Tâm địa đại giới, thì không luận là sang hèn hay thân sơ, chỉ cần hiểu được lời dạy của Pháp sư, ngay khi trao chánh giới Bồ Tát. Dù xa cách ngàn dặm mà đến cầu pháp, thì tâm ân cần khẩn thiết ham mộ giới pháp, vị Pháp sư dạy người kia như pháp sám hối, rồi trao giới Bồ Tát cho họ. Nếu Pháp sư không trao giới ngay, hoặc do sân tâm hay ác tâm mà chống trái ý của người cầu pháp, hoặc có tâm mong cầu lợi dưỡng, để bán giới, thì phạm. Hoặc căn cơ người ấy chưa kham nổi giới pháp, hoặc chưa phát tâm thượng cầu Phật đạo, hạ hóa chúng sanh. Khởi niệm tự cao mong cầu lợi dưỡng, hoặc tâm họ chưa thành thật, chưa kiên cố, lại không sanh tưởng khó gặp. Như ngài Đàm Vô Sấm gắng sức đến gặp ngài Đạo Tấn. Ngài Đạo Tấn không trao ngay cho chánh giới. Thiện quyền của Đại sĩ phải quán sát căn cơ rồi mới giáo hóa, truyền trao chánh giới. Cả hai đều sanh nhiều công đức, đâu thể xem họ đồng với kẻ ác tâm sân tâm ?

Không lẽ lạy vua chúa, thân thuộc, nghĩa là người xuất gia không áp dụng theo lễ nghi của người tại gia; tức xuất tục rồi thì không theo nghi thức của người thế tục. Vì xuất gia là con của Phật, là khách ngoài trần lao, dù chưa đắc đạo, nhưng đã là người trong ngôi Tam bảo, chân nhiếp ma quân, Đệ Thích quy y. Giả sử, nếu cung kính ngược lại thì Tăng bảo mất sự tôn ti. Một khi Tăng bảo đã khuyết, trời người đâu còn chỗ nương tựa. Người xuất gia cần phải tinh tấn hành đạo để đền đáp tứ ân, thay Quân vương, thân thích lễ kính Tam bảo, cầu Quốc thái dân an, đó là tận trung tận hiếu của người xuất gia và cũng là thể hiện đại lễ của người xuất gia đối với vua chúa và thân thích, đâu đồng với lễ giáo thế gian tiểu tiết, quỳ gối cung tay là trung hiếu ư ?

Trong Thuận Chánh Lý Luận ghi: “Vua trong nước là bậc Quân chủ, các vị Tỳ kheo không nên mong cầu lễ kính vì e sợ Vua tổn đức và yếu mạng.” Xưa Ưu Đà Diên vương nghe gian thần sàm tấu, bảo đuổi Tân Đầu Lô, vua thường đến hỏi han thăm viếng nhưng Ngài không đứng dậy nghinh tiếp, nên Vua sanh ác niệm nghĩ rằng: “Nay Ta đến, nếu ông ta không đứng dậy nghinh tiếp, Ta sẽ giết chết.” Khi ấy Tân Đầu Lô biết rõ ác niệm của nhà vua, khi vua đến, ngài liền suy nghĩ: “Nếu ta đứng dậy nhà vua sẽ mất phước và tổn đức, mất luôn ngôi vị. Nếu ta không đứng dậy nghinh tiếp, nhà vua

sẽ giết ta, tội đó còn nặng hơn, ắt đọa địa ngục. Thà để cho nhà vua mất ngôi vị, chứ không để cho phải đọa địa ngục.” Ngài Tân Đầu Lô thấy vua đến liền đứng dậy nghênh đón. Qua bảy ngày sau, nhà vua mất ngôi, bị Ủy Thiên Quốc vương bắt cầm tù bảy năm.

Ngài Nam Sơn nói: “Từ khi dòng pháp chảy về Đông, ba phen bị xô dẹp, năm lần được phục hưng, đây không phải là thời đại tối tăm mà chính là do Quốc chủ bạo ngược, ban lệnh trái đạo đức, phép tắc của đất nước, trái với đạo lý luân thường, khiến cho sách sử chê trách. Sự lý trái ngược, quen lẽ lối xưa. Bởi vậy, bắt đầu từ niên hiệu Thành Đế năm thứ 6, đời Đông Tấn, Dữu Bạng phụ chính, vua còn nhỏ, vua ra chiếu chỉ khiến cho Tăng phải lễ bái. Khi ấy Thượng thư ra lệnh cho Hà Sung, Tạ Quảng, v.v...dâng kiến nghị và nói lễ bái không hợp cách. Qua lại ba phen, bàn luận mới dứt. Lại nữa, đầu niên hiệu An Đế, Thái Úy Hoàn Huyền, dâng thư buộc Tăng phải lay lục. Thượng thư Lệnh Hoàn Khiêm, Trung thư Vương Mật, v.v... can rằng: “Nay Sa môn tuy trong lòng rất lễ kính, nhưng Bộ hạ không được theo hình dung buộc họ phải lay mình.” Sự nghiệp giáo hóa của họ to lớn hơn quan lại, thú hướng của họ vượt ra các nước khác, bởi vậy vua các nước khác không ai chẳng lay họ. Đó là vì đạo ở nơi quý trọng chứ không nhìn người rồi phân biệt coi trọng hay xem thường.

Hoàn Huyền lại gửi thư đến Pháp sư Huệ Viễn, Huệ Viễn liền soạn Sa Môn Bất Kính Vương Giả Luận gồm 5 thiên, từ đó việc này mới chấm dứt. An Đế khôi phục quốc chánh, sùng kính lại Phật giáo.

Ngụy Thái Vũ năm thứ 7, Đạo sĩ Khấu Khiêm, Tư đồ Thôi Hạo, hủy báng Phật pháp, Ngụy đế nghe theo, bèn ra lệnh diệt Phật pháp, chém giết Sa môn. Về sau, Ngụy đế gặp Sa môn Đàm Thi, lay tạ sám hối. Ngụy đế bị bạo bệnh, nên ra lệnh giết cả nhà họ Thôi, chấn hưng lại Phật giáo. Từ khi nhà Tấn mất Trung Nguyên, đất nước chia thành 16 nước nhỏ, nhưng nơi nào cũng kính tin Phật pháp. Chỉ có lúc Hách Liên Bột Bột chiếm cứ Hạ Châu, bạo ngược vô cùng, lấy việc giết hại làm thú vui. Ông đeo tượng sau lưng, bắt Tăng lay mình. Sau, ông bị sét đánh chết, chôn xong lại bị sét đánh phơi xác trên đất. Con ông ấy là Xương lên nối ngôi, phá thành Trường An, hủy diệt Phật pháp, hễ gặp Tăng là giết ngay. Sa môn Đàm Thi bị đao chém không đứt, nhân đó Xương mới hồi tâm phản tỉnh, sau ông bị Bắc Triệu, Hậu Ngụy tiêu diệt. Chu Vũ Đế ban đầu tin Phật pháp, sau nghe lời sàm tấu của Đạo sĩ Trương Tân và Vệ Nguyên Tung, muốn trừ diệt Phật giáo. Pháp sư Đạo An soạn Nhị Giáo Luận để phản đối, Chu Vũ Đế nổi giận diệt trừ cả Phật giáo lẫn Lão giáo. Không đầy 5 năm, Vũ Đế chết, đọa Đại

địa ngục. Đường Tổ Thái Vũ sa thải Phật giáo, Đạo giáo, buộc Tăng phải lễ lạy quân vương. Uy Tú, Đạo Tuyên dâng biểu cùng thư kiến nghị của trăm quan, ai nấy cho rằng không nên làm như vậy. Vũ Tông niên hiệu Hội Xương thứ 5, Đạo sĩ Lưu Huyền Tĩnh, Triệu Quy Chân, bài xích Phật giáo, đập phá chùa chiền. Những việc này có ghi đủ trong Quảng Hoằng Minh Tập và trong cuốn Bất Lễ Tục Sư Thư. Nay chỉ nêu sơ lược để biết bản phận của Tăng và tục.

Ta sợ rằng người xuất gia đòi mặt pháp, tâm ham danh lợi, tự hạ mình cam làm kẻ hèn mà không biết tự hổ thẹn, quỳ gối khoanh tay trước Vương hầu, hết lòng kính lễ hàng Công khanh, thật là ô nhục pháp môn, tổn thương chánh giáo.

Quý thần không lễ, như trong Thuận Chánh Lý Luận có ghi: “Chư thần còn không dám mong cầu các Phật tử Ưu Bà Tắc lễ kính.” Xưa kia, Bắc phương Đa Văn Thiên thỉnh ngài Mục Liên và ngài Xá Lợi Phất cùng 500 thánh Tăng đến cung Thiên vương thiết trai cúng dường, và bạch Tôn giả rằng: “Từ nay về sau, các vị xuất gia thọ giới, khi đến miếu của con, nên bố thí cho con lời kệ tụng, quyền thuộc của con thành tâm hộ trì chánh pháp, khiến cho đệ tử Phật, tại gia hay xuất gia, đối với tất cả thời thường không tâm nào hại.” Nếu ư lễ kính thiên thần, thì cùng với ngoại đạo không khác, Thiên vương còn không kính lễ, huống gì các vị quý thần khác. Vì lễ Thiên tôn, khiến cho các hình tượng khác ngã nhào xuống đất.

Kinh Phương Đẳng chép: “Không được tế lễ cầu quý thần, cũng không được khinh khi quý thần.”

Kinh Ưu Bà Tắc chép: “Nếu các Phật tử Ưu Bà Tắc vì làm nhà cửa, vì thân mạng, đến tế lễ quý thần, thì không mất giới. Nếu chí tâm lễ quý thần ngoại đạo, thì mất giới. Nhưng khi tế lễ cầu khẩn, không được sát hại sanh vật.”

Giới thứ 41 - VÌ LỢI LÀM THẦY

Là Phật tử khi giáo hóa người phát khởi tín tâm với Tam bảo, Bồ Tát, làm thầy giáo giới cho người khác, thấy người ấy muốn thọ giới nên dạy họ thỉnh hai thầy: Hòa thượng và A Xà Lê, hai thầy nên hỏi người thọ giới rằng: “Người có phạm tội thất nghịch chăng?” Nếu hiện đời họ phạm tội thất nghịch, thì thầy không nên truyền giới Bồ Tát cho họ.

Nếu không phạm tội thất nghịch thì cho thọ giới, nếu người phạm 10 điều trọng, nên dạy người đó sám hối, nên ở trước tượng Phật và Bồ Tát ngày đêm sáu thời, tụng 10 giới trọng và 48 giới khinh, cho đến lễ ngàn Phật ba đời, chừng nào được thấy tướng hảo, từ một ngày, 7 ngày, 21 ngày, cho đến một năm, cần được thấy tướng hảo.

Tướng hảo, nghĩa là thấy Phật đến xoa đầu, thấy ánh quang minh, thấy hoa báu cùng các thứ tướng khác, thì tội liền diệt hết. Nếu không thấy tướng hảo, dầu có sám hối tội cũng không hết, người này hiện đời, dù thọ cũng không đắc giới, nhưng được tăng ích thọ giới. Nếu có phạm 48 điều giới khinh, thì phải đối thú sám hối, tội liền tiêu diệt, không đồng với tội thất nghịch, giới sư bèn răn nhắc. Trong pháp Bồ Tát này, mỗi mỗi phải hiểu rành.

Nếu làm giới sư mà không hiểu kinh luật Đại thừa, hoặc khinh hoặc trọng, tướng phải, tướng chẳng phải, không hiểu Đệ nhất Nghĩa đế, Tập chủng tánh, Trưởng dưỡng tánh, Tánh chủng tánh, Chánh pháp tánh, Quán hạnh đa thiểu, xuất nhập 10 chi thiền trong đó, tất cả pháp hạnh, mỗi mỗi ý của các pháp này phải hiểu rõ ràng. Nếu Bồ Tát vì lợi dưỡng, vì thanh danh, mà đem tâm ác cầu, đa cầu, ham lợi dưỡng và nhiều đệ tử, dối hiện tướng hiểu biết kinh luật Đại thừa. Đây là tự dối gạt chính mình, cũng là dối gạt người khác, mà làm thầy trao giới cho người, thì phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Tự không thật hiểu vì tâm ham cầu danh dự, tự mình đã làm lại khiến người khác mê lầm không ít, dù có thật hiểu, nhưng tâm mưu đồ cứng dướng, tự phá hư mình, khiến người phá hư, tội ấy chẳng phải nhỏ, thật chẳng phải oai nghi hóa đạo, thật trái với hạnh Bồ thí tài pháp. Nên kinh Hư Không Tạng ghi: “Thanh danh và lợi dưỡng, là gốc của các tội.”

Đại sĩ giáo hóa người khiến họ phát khởi từ tâm, để họ tin chắc là sẽ thành Phật, muốn cầu thọ Tâm địa đại giới, nên dạy cho họ phải thỉnh hai thầy, và hai thầy phải hỏi họ rằng: “Hiện đời người có phạm tội thất nghịch không?” Thất nghịch là tội ngăn chướng Thánh đạo.

Nghịch là trái nghịch bản nguyên tâm địa, vì thế không đắc giới. Nếu người chưa từng thọ giới, nghĩa là chưa giết hai sư (Hòa thượng và A Xà Lê). Nếu đã từng thọ tâm địa giới rồi, mà phạm 7 tội nghịch, thì không cho sám hối.

Nếu là Thanh văn, nay phát đại tâm, cầu thọ chánh giới, Thanh văn chỉ có Ngũ nghịch, không giết Sư cũng phải đem tội nghịch giết Sư để hỏi.

Đoạn kinh trước ghi: “Chỉ thỉnh một thầy”, nay nói “hai thầy”, cả hai đều đúng. Nhưng chưa thấy rõ văn thỉnh Sư, kinh Trì Địa và Anh Lạc “chỉ thỉnh một thầy”, nên ở trước tượng Phật và tượng Bồ Tát mà thọ. Sư truyền giới ngồi một bên, không được ngồi sau tượng Phật. Phạm khi làm thầy mô phạm, cần phải hiểu rành rẽ tất cả pháp thọ giới trong kinh luận. Song phương pháp nói về thọ giới trong bốn kinh này đã bị thất truyền từ lâu, nên dựa vào kinh Trì Địa và kinh Anh Lạc, phải tự tìm xét rõ ràng. Không nên tự mình làm thầy, khó tránh khỏi lỗi trái với giáo pháp, vì mình đã không biết, lại khiến cho người khác trọn đời không đắc giới.

Gần đây có hai ngài Hoài Tố và Trí Húc luật sư, đã soạn Luật Nghi Tập Yếu, phép tắc thọ giới rất là đơn giản và rõ ràng. Ngoài ra còn có phương pháp khai đạo sách tấn để phát tâm, nhưng phải xét căn cơ để thích nghi sách tấn.

Nếu người ấy có sai phạm 10 giới trọng, nghĩa là người đã từng thọ Tâm địa giới rồi, trong 10 trọng giới phạm bất cứ một giới nào, thì mắc tội.

Ngàn Phật ba đời, nghĩa là ba đời quá khứ, hiện tại, vị lai, mỗi mỗi đời đều có ngàn Phật (xem trong kinh Thiên Danh Phật). Nếu người sai phạm giới cấm này, chí thành tha thiết lễ Phật sám hối, thời hắc nghiệp phạm giới đã trừ diệt, giới thể lia các chướng ngại ngăn che, không lẽ lạy nữa vẫn tự sáng, như mây tan thì trăng hiện, nên thấy ánh sáng. Tâm địa Bồ Tát cũng được khai phát, nên thấy hoa báu, các tội được tiêu diệt, mà đương thể tức Không chuyển thành Hằng sa tánh đức, nên thấy muôn ngàn tướng khác. Không tức là Chân Không thật tướng. Thật tướng thì không có tướng khác, chính là tướng tội đây. Nếu hành giả đạt được thực tướng này vốn không, thì không có tội nào mà không diệt, không có đức nào mà không hiện, đồng với Đại giác, ấy là Phật tử chân chánh. Bởi vậy, Phật đến xoa đầu. Hành giả nếu tâm không ân cần tha thiết cầu khẩn chí thành sám hối, thì không thấy được tướng hảo. Dù có sám mà tâm không thành khẩn thì tội không tiêu diệt, giới thể không hoàn bị, giới thiện do đâu mà sanh, nên nói không lợi ích là vậy.

Được tăng ích thọ giới, nghĩa là chẳng phải vĩnh viễn không lợi ích. Nay tuy không đắc giới, nhưng do năng lực sám hối, cũng được tăng trưởng lợi ích về sau. Vì về sau tâm ân cần tha thiết sám hối, ăn năn không gián đoạn, cầu khẩn thiết đầu thành sám tội, thì tội cao như núi Thái cũng sụp đổ. Cứ

thể sám hối từ một năm, hai năm, ba năm, khi nào thấy tướng hảo thì đắc giới. Đã thấy tướng hảo rồi thì nhân, duyên, tội đã diệt, chớ sanh tâm chấp đắm. Nếu để tâm chấp đắm vào tướng hảo, đó là tạo điều kiện thuận lợi cho ma khuấy phá. Nên kinh chép: “Nếu khởi tâm chấp đắm Thánh giải tức thọ các điều tà.”

Đối thú, nghĩa là người phạm tội khinh, thì chỉ cần đối trước một vị Tỳ kheo Bồ Tát, phát lồ sám hối, tội kia liền tiêu diệt, không cần thấy tướng hảo, vì không đồng với tội thất nghịch.

Trước tuy dạy người phạm tội thất nghịch sám hối, mà hiện đời dù thọ cũng không đắc giới, nay nói người phạm tội 10 giới trọng, thấy tướng tội diệt, tội khinh cầu đối thú sám liền trừ, nên nói không đồng với tội thất nghịch.

Mỗi mỗi phải hiểu rành, nghĩa là mỗi mỗi hiểu rõ, rành mạch. Đối với tội này, cho sám hối hay không cho sám hối, đắc giới hay không đắc giới, mỗi mỗi phải khéo hiểu rõ, mới có thể kham làm thầy người. Song pháp sám có ba cách:

1. Tác pháp sám
2. Thủ tướng sám
3. Vô sanh sám.

Tác pháp sám là người sai phạm phải chí thành khẩn thiết, ngày đêm sáu thời, cầu cho ba nghiệp được thanh tịnh, ở trước tượng Phật và Bồ Tát, trình bày phát lồ, tha thiết sám hối.

Thủ tướng sám là định tâm lắng lòng dứt vọng tưởng, lấy hiện tướng làm định kỳ. Ở trong đạo tràng thấy Phật đến xoa đầu, thấy hào quang, thấy hoa báu, hoặc ở trong mộng thấy các thứ tướng hảo, đối với các tướng đây, tùy thấy một trong các tướng nào, thì tội liền tiêu diệt.

Vô sanh sám là tất cả nghiệp tội đều do tâm điên đảo hư vọng mà sanh khởi, biết rõ tâm mình vốn không sanh, tội phước vốn vô chủ, quán sát thật tướng của nghiệp, thấy cội nguồn của tội, pháp giới viên dung, chơn như thanh tịnh. Nên kinh chép: “Nếu muốn sám hối, phải ngồi cho trang nghiêm ngay ngắn, niệm thật tướng, các tội như sương móc, mặt trời trí tuệ hay phá trừ, chính là nghĩa đó.”

Hỏi: Thật tướng vô tướng, niệm như thế nào ?

Đáp: Dùng Vô niệm để niệm, niệm tướng Vô tướng, do tướng vô tướng, nên niệm vô tướng niệm. Nếu niệm ngoài thì riêng có Thật tướng, ngoài Thật tướng riêng có niệm, chính là chẳng phải niệm Thật tướng.

Tác pháp sám hối có thể diệt được tội vi phạm giới luật. Thủ tướng sám hay diệt được tánh tội. Vô sanh sám hay diệt được tội vô minh phiền não.

Pháp sám hối tuy có ba cách, nhưng cũng không ngoài sự lý. Hai pháp trước thuộc về sự, còn pháp sau thuộc về lý.

Luận Chỉ Quán ghi: “Sự sám là sám Khổ đạo Nghiệp đạo. Lý sám là sám vô minh phiền não đạo.” Kinh Kim Quang Minh cũng có ghi ba phương pháp sám hối đồng thời để tu, trong đó Vô sanh sám là chính. Thứ hai là Trợ duyên sám, là Chánh hạnh và Trợ hạnh, như món ăn giá trị cao quý, chứng lý càng mau. Kinh này tuy không nói pháp vô sanh sám, mà phải hiểu là Đệ nhất Nghĩa đế là Vô sanh. Hoặc có tu hai pháp trợ đạo trước. Như ngài Nam Nhạc lập ra Hữu Tướng An Lạc Hạnh, không nhập tam muội, chỉ tụng kinh trì chú, cũng được thấy sắc tướng thượng diệu, chính là kinh này nói sáu thời lễ tụng ấy vậy. Ân cần tha thiết sám hối, được Phật đến xoa đầu, v.v... như thế pháp sám rất là vi tế, cần phải thưa hỏi minh Sư, học cách thức sám hối và pháp sám, mới có thể vào được đạo tràng, thực hành nghi thức kia. Ba thứ sám pháp này, kinh Luận Sớ đã ghi rõ, đây không thuật lại Giới thể sanh trở lại, ấy là sám Nghiệp đạo. Mắt, tai, các căn thanh tịnh ấy là sám Khổ đạo.

Tướng khinh trọng, thị phi nghĩa là tâm địa chánh giới này, nếu chỉ sai phạm mảy may cũng ô nhiễm bản tâm, đối thú sám hối liền thanh tịnh nên gọi là khinh. Nếu sai phạm lỗi lớn thì liền mất giới, cần phải thấy được tướng hảo mới trừ dứt được tội, nên gọi là trọng. Ở đây nói khinh trọng cần phải biết rành mạch, phân tích rõ ràng, thế nào là phạm, thế nào là không phạm. Đó gọi là khéo hiểu danh và tướng.

Đệ nhất Nghĩa đế, là tâm địa giới này, thể của nó vắng lặng, chẳng phải trọng, chẳng phải khinh, nhưng khinh trọng rõ ràng. Tánh của nó rỗng rang sáng suốt, không thị không phi, nhưng thị phi vẫn rõ ràng. Vượt khỏi Nhị biên, mà vẫn thường tịch, thường chiếu, hiển rõ lý Trung đạo, bất dứt suy nghĩ luận bàn, nên gọi là Đệ nhất Nghĩa đế. Đây gọi là khéo hiểu nghĩa lý của giới.

Nên Luận Đại Trí Độ ghi: “Bồ Tát hành trì nghĩa lý Đệ nhất Nghĩa đế của giới này, dùng Tuệ trung đạo, thể nhập tất cả pháp, không giới nào mà không đủ, ấy là cụ túc giới.”

Giới tướng nếu không hiểu, thì việc trì phạm làm sao thông suốt. Lý nếu không hiểu, thì làm sao biết Bản nguyên tâm địa giới. Trong sáu tánh này, Tập chủng tánh là Thập Trụ vị. Đồng Bảo Luân Bồ Tát, chính là Thập phát thú tâm ở trước. Ngôi vị Bồ Tát này, trước hết từ Thập tín mà thể nhập, nghiên tầm lý chân đế, đề tu pháp Không quán, khai mở huệ nhãn, thành Nhứt Thiết trí, được vị Bất thối nên gọi là Trụ vị.

Trường dưỡng tánh, Tánh chủng tánh: Hai tánh này gồm chung với Thập hạnh vị. Ngân Bảo Luân Bồ Tát, chính là Thập trường dưỡng tâm trước đã nói, bậc Bồ Tát này từ Chơn đế nhập Tục đế làm việc lợi sanh, siêng năng tinh tấn tu pháp Giả quán trợ đạo, phân biệt chủng tánh sai biệt của mười cõi, để nuôi dưỡng Thánh thai, thấy rõ lý Tục đế, khai mở Pháp nhãn, thành Đạo chủng trí. Từ Thập trụ ở trước, phát Chơn ngộ Lý, từ đây tấn thú hướng thượng, nên gọi là Hạnh.

Bất khả hoại tánh, Đạo chủng tánh, hai tánh này gồm chung đối với Thập Hồi hướng vị. Kim Bảo Luân Bồ Tát, chính là Thập Kim cang tâm ở trước đã nói. Bồ Tát này tu Trung đạo quán, thi thiết vô công dụng đạo, hạnh nguyện và sự lý, thấy đều dung hòa, thể nhập vào biển pháp giới, để hồi sự hướng lý, cho đến hồi hướng năng tu và sở tu, trở về pháp giới. Thể tánh như kim cang, nên không bị hoại diệt. Bắt đầu từ chánh tu nên gọi là Đạo, về sau mong sanh Phật quả nên gọi là Chủng.

Chánh pháp tánh, cũng gọi là Phật chủng tánh. Tánh này thuộc về Thập địa, Đẳng giác, Diệu giác vị. Từ Sơ địa đến Thập địa, dùng Trung đạo quán, dùng Trí đoạn Hoặc, rất là thâm sâu, mỗi địa mỗi địa đều phá một phần Vô minh, hiển rõ một phần Tam đức, để thể nhập Thập địa, khai mở Phật nhãn thành Nhứt thiết Chủng trí gọi là Lưu Ly Bảo Luân Bồ Tát.

Xét trong kinh Anh Lạc, có thêm Đẳng giác tánh, Diệu giác tánh, do thâm nhập Trung đạo quán, thấu suốt vô thủy vô minh, cùng tận ngọn nguồn của nó, biết hết không còn ngăn mé, đoạn phần Vi tế vô minh sau cùng, rồi lên đỉnh núi Trung đạo, chia tay với cha mẹ vô minh, gọi là bậc Thượng sĩ, là Ma Ni Bảo Luân Bồ Tát, chính là Đẳng giác vị, cứu cánh giải thoát, tâm tự sáng rõ, rõ suốt các pháp, diệu trí soi suốt ngọn nguồn tâm thể, vô minh tập khí không còn, an nhiên không còn bị trói buộc, nên nói không còn Hoặc để

đoạn, tịch mà thường chiếu. Thánh trong Thánh, gọi là bậc Vô thượng sĩ, ấy là Thủy Tinh Bảo Luân Bồ Tát, chính là Diệu giác cực quả Phật vị. Trong đây phần nhiều có chút quán hành xuất nhập, nghĩa là trong phần trước đã ghi, trải qua Tam Hiền, Thập Thánh vị, tùy theo người căn tánh lợi độn, chỗ áp dụng thiền quán không đồng, có chút phương tiện thiện xảo sai khác. Hàng lợi căn thì khéo dụng công ít, độn căn dụng nhiều phương tiện vụng về, tốn nhiều công phu ứng dụng các thứ Tam muội để xuất nhập, nên gọi là Quán hạnh.

Mười chi thiền, nghĩa là trong Tứ thiền, ngoài Trùng xuất, còn có mười chi:

1. Giác chi
2. Quán chi
3. Hỷ chi
4. Lạc chi
5. Nhứt tâm
6. Nội tĩnh
7. Xả chi
8. Niệm chi
9. Huệ chi
10. Bất khô, bất lạc.

Mười thứ này tuy là thiền thế gian, nhưng hay vào được giai vị Hiền Thánh. Tất cả hành pháp là tổng kết công hạnh tấn thú trong đoạn trước. Tất cả pháp môn, như các pháp quán hạnh này.

Kinh Anh Lạc Bồn Nghiệp nêu rõ. Trong mỗi pháp nếu không thấu rõ ý chỉ của nó, nếu chẳng phải tham lợi thì là ngu si, không biết mà làm thầy truyền giới cho người, thí như thầy thuốc tâm thường trị bệnh, ắt sẽ gây sự bất trắc cho người bệnh (chết hoặc bệnh thêm tăng). Cũng như người không thấy đường mà dắt người khác, làm sao tránh khỏi tai họa, chắc chắn phải sa vào hố sâu. Chỉ một chút danh lợi thôi, mà gây họa suốt đời. Tâm không được thấm nhuần giới pháp, coi thường, không biết gì, làm cho người khác mê lầm pháp thân huệ mạng, quả thật chẳng phải là việc nhỏ, nên đây cấm chung, không hiểu thì liền phạm.

Vì tâm cầu lợi dưỡng thanh danh, nên gọi là ác cầu. Tâm ham lợi không biết nhàm chán, ấy gọi là đa cầu. Học theo sau thầy gọi là đệ. Sự hiểu biết từ thầy mà sanh gọi là tử. Trong không am tường ý chỉ kinh luật, không có hổ thẹn là tự dối gạt mình, ngoài không hổ thẹn với người khác là mình giả tướng hiểu biết để gạt người, ấy là khi dối người khác.

Giới thứ 18 ở trước là chỉ rõ do không biết mà làm thầy nên chế giới răn nhắc, giới này nói chung về vì lợi dưỡng nên phạm. Căn cứ đây thì biết, Thiền quán và Giáo lý gồm chung, không tâm tham lợi mà cao ngạo về danh, mới thích làm thầy và nhận làm thầy, nên không phạm. Không hiểu một câu, một kệ, một bộ luật nào mà làm thầy truyền trao giới cho người, mà không mắc tội hay sao ? Nên Nghĩa Sớ ghi: “Nếu nói về thầy ắt phải luận về Đức nghiệp thành tựu, ấy là Bồ Tát xuất gia, đầy đủ năm đức:

1. Trì giới
2. Mười hạ lạp (đối với Tăng), 12 hạ lạp (đối với Ni)
3. Hiểu rõ Luật tạng
4. Thông rành pháp Thiền định tư duy
5. Thấu rõ Tuệ tạng.”

Trì giới như Thập nguyện, Ngũ thế kiên cố.

Mười hạ lạp, nghĩa là sau khi thọ cụ túc giới, trải qua 10 hạ lạp. Hiểu Luật tạng, thời luật có Đại thừa, Tiểu thừa, tội có Tánh tội và Giá tội, Chi Tác Trì Phạm, giới có Đạo có Định, có Thế gian và Xuất thế gian, có Giải thoát và Biệt giải thoát, có 3 giới, 5 giới, 8 giới, 10 giới, có tại gia và xuất gia, có nam nữ khác biệt, có 250 giới và 348 giới, cho đến 500 giới, ba ngàn, tám vạn thật rộng lớn thay, như trong Đại Tạng. Tuy nói là vô tận, nhưng người làm thầy cần phải thông rành tất cả, mới có thể tránh khỏi những lỗi lầm sai phạm.

Thông suốt pháp Thiền định và Tư duy, là gọi chung của các pháp Thiền định Tam muội. Tất cả đều do Trì giới nhiếp tâm, vọng niệm liền ngưng tĩnh, phản chiếu rỗng rang, khéo hiểu xuất nhập, thấu rõ từng niệm trầm nổi, xa lìa các niệm hôn mê tán loạn.

Thấu rõ Tuệ tạng, nghĩa là bao hàm cả muôn pháp, thấu triệt ngọn nguồn của nó, quán nhiếp nghĩa kia, hoặc tâm hoặc cảnh, hoặc sự hoặc lý, thấu suốt nghĩa vi diệu, tùy theo căn cơ diễn thuyết, mà không ngăn ngại.

Phát Ân Luận ghi: “Năm đức này quý ở chỗ gồm đủ, hoặc cũng là đòi mạt, người năm đức khó toàn, có người tuy giới lạp chưa đủ nhưng có đức hạnh, cũng có thể làm thầy, còn hơn số người tuổi hạ cao mà không biết gì, không có thể dạy người khác.” Nếu người có Tuệ mà không có Định, dù có hiểu biết, không thể làm thầy được, còn hơn kẻ không chút thiền định, như dê câm, không thể thuyết pháp. Nếu không như vậy, kiến lập đàn tràng truyền

trao giới pháp, nhất định trách nhiệm không phải nhỏ, hành theo lưới vô tri, kẻ trao người thọ, đều không tránh khỏi tội lỗi, cần phải thận trọng !

Giới thứ 42 - GIẢNG THUYẾT GIỚI CHO KẺ ÁC

Là Phật tử, không được vì lợi dưỡng mà ở trước người chưa thọ giới Bồ Tát hoặc kẻ ngoại đạo, ác nhân, kẻ tà kiến nói Đại giới của ngàn Phật này, ngoại trừ bậc Quốc vương. Bọn người ác không thọ Phật giới của Phật gọi là súc sanh, đời đời sanh ra không gặp được ngôi Tam bảo, chẳng khác gì gỗ đá vô tri, gọi đó là ngoại đạo, bọn người tà kiến chẳng khác gì cây cối, Bồ Tát ở trước bọn người ấy, thuyết giáo giới của bảy đức Phật thì phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Giới Sư mà không biết căn cơ để thích nghi thuyết giới, đó là không có mắt trí tuệ. Căn cơ và đạo lực người ấy chưa kham lãnh thọ giới pháp, trao giới cho họ khiến họ chẳng những không được lợi ích mà còn bị sa đọa. Trước vì họ giảng nói, sau thọ giới tâm lại coi nhẹ, chưa phát Đại tâm, nghe rồi sanh tâm hủy báng. Phạm người không lãnh nạp giới pháp Đại thừa, không chấp cái thấy biết thế gian, thì cũng trệ vào Tiểu thừa giáo, đều gọi là bọn người ác.

Ở trước bọn ngoại đạo, ác nhân, tà kiến mà thuyết giới, chẳng những không có lợi mà còn tự hại, thật là tiêu nha hột giống Bồ đề kia.

Thuyết, nghĩa là tụng thuyết, giải thuyết hoặc giải nói, hoặc vì họ trao giới, hoặc khi bố tát cho họ tham dự nghe thuyết giới. Nhưng Đại giới của ngàn Phật trên đây đã trao truyền, chẳng phải điều mà người chưa phát Bồ đề tâm cho đến ngoại đạo ác nhân kham lãnh, kham nghe được. Do họ chẳng phải là pháp khí, như sữa của sư tử, chẳng phải bình chứa đựng chất lưu ly, thì không có thể dung chứa được. Giả sử về sau nếu họ có tâm xả tà trở về chánh đạo, phát tâm rộng lớn, thì mới có thể vì họ mà nói.

Quốc vương là người được tất cả dân trong nước tôn trọng, Như Lai phó chúc: “Khiến cho ngoại hộ Tam bảo, nên giới của Đại thừa hay Tiểu thừa, Phật đều cho nói, còn ngoài ra tất cả mọi người không tin và người chưa thọ đại giới của ngàn Phật truyền trao, thì không được nói.”

Kinh Niết Bàn chép: “Xưa ngày 15, chúng Tăng bố tát có một đồng tử lén ở chỗ vắng, trộm nghe thuyết giới, vị thần Kim Cang lực sĩ, dùng chày đập nát thân đồng tử như tro bụi.” Phải biết làm thầy không thể không cẩn thận và dè dặt. Vì không biết phân biệt thiện ác, tốt xấu, hiền hay ngu, nên ví như súc sanh. Không thọ Đại giới tâm của ngàn Phật hóa thân truyền trao, nên nói mất hột giống Bồ đề. Nên biết sanh ra ở nơi nào đều không gặp ngôi Tam bảo, tuy ở trong loài người nhưng không có tâm thú hướng đại đạo xuất thế, nên nói như gỗ đá vô tri, cứ mãi từ mê đến mê, sáu căn ngu dần, nên nói như cây cối không khác.

Tâm địa giới này, mặc dù ba đời chư Phật đồng nói, mà gần hơn nữa là từ Thất Phật truyền trao đến nay, chính là do thấy được sự thân thiết ấy, không thể không lựa chọn tự trọng, lại coi thường để vì hàng ngoại đạo và người chưa thọ giới pháp mà thậm chí khiến cho người khác bị tổn hại, lỗi ấy chẳng phải nhỏ.

Giới trước Phật chế để lựa chọn, giới này vì hạng người ác, chính là trong việc không biết lựa chọn, mà lựa chọn rõ ràng. Trước không lựa chọn, ấy là tâm từ bi phổ khắp, nay cần phải lựa chọn, là tiêu biểu đầy đủ trí nhãn và huệ nhãn, nên cẩn thận không thể để vướng vào lỗi không lựa chọn mà vọng trao Đại giới tâm địa cho kẻ ác và ngu si được. Ngược lại cho rằng mình từ bi, khiến cho họ gieo hạt giống lành, dù họ không sanh tâm hủy báng, nhưng vô tâm học tập giới pháp, không biết pháp Khai, Giá, Trì, Phạm của luật Phật dạy. Pháp Trì và Phạm đã mù mờ rồi, ắt phải sa đọa vào ba đường ác, thế thì gieo giống căn lành mà trái lại thành quả ác, trao giới như thế, chẳng phải là ngu si, cũng vì danh lợi.

Nếu thật như muốn cho người khác gieo căn lành thì nên dạy cho họ quy kính ngôi Tam bảo, đối với năm giới, quán sát xem họ có lãnh thọ được phần nào không, mới truyền trao cho họ, hoặc trao cho tám giới Bát quan trai, dạy họ phát nguyện hồi hướng để cầu vô thượng Bồ đề, đâu chẳng lợi ích hơn người trước đó ư ?

Giới thứ 43 - KHÔNG TÂM HỒ THỆN THỌ NHẬN CỦA CÚNG DƯỜNG

Là Phật tử, nếu có tín tâm xuất gia thọ chánh giới của Phật, cố ý móng tâm hủy phạm cấm giới, thì không được thọ nhận tất cả đồ cúng dường

của đàn việt, cũng không được đi trên đất của Quốc vương, không được uống nước của Quốc vương.

Năm ngàn đại quý thường đứng ở trước người đó mà bảo rằng: “Ngươi là kẻ đại giặc”. Nếu người ấy đi vào phòng xá, thành ấp, nhà cửa, quý lại thường chà quét dấu chân người ấy, tất cả người đời đều mắng nhiếc người ấy và bảo rằng: “Kẻ giặc trong Phật pháp”. Tất cả chúng sanh không muốn thấy người đó, người phạm giới khác gì súc sanh và cây cối, nếu có hủy phạm chánh giới thì phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Tự thân mình đã mang tội thì phước đâu mà cứu mang người khác, không tha thiết ân cần sám hối, ấy là người không tâm hổ thẹn, lạm dụng thọ của tín thí, tự tổn mình và gây tổn cho người, tội ấy lẽ đâu nhẹ ư? Đã đầy đủ lòng tin Tam bảo để xuất gia học đạo, lẽ đâu lại cố ý sai phạm, phá chánh giới của Phật ư? Đất và nước của Quốc vương vốn để cấp thí cho người lành trong nước, nếu tu hành mà hủy phạm cấm giới thì giới đức đâu còn, nên đất tuy lớn mà cũng không có chỗ cho kẻ phạm giới để chân. Nước tuy tràn ngập sông, mà kẻ phá giới uống một giọt cũng khó tiêu, huống gì của đàn việt tín thí, tứ sự cúng dường, vật của mười phương thường trụ Tăng, làm sao kham lãnh thọ nhận được?

Giả như phạm tội khinh cầu phải mau như pháp sám hối, mới tiêu của tín thí. Đại Luận ghi: “Bồ Tát đầy đủ 500 giới pháp. Phải biết 48 giới pháp này, chính là căn bản của giới. Nếu hành giả nào nghiêm trì giới luật thì có 5000 Thiên thần ủng hộ, nếu sai phạm thì có 5000 đại quý theo bên mình.” Cũng như địa vị cao quý ở thế gian, thì có tô tước, xe ngựa, tùy tùng theo ủng hộ, một khi sai phạm pháp luật nhà vua cũng bị gông cùm xiềng xích như dân thường. Đây chính là phân rõ con đường thiện ác, vốn tự rõ ràng, ngăn người sai phạm giới luật trước là không cho đi trên đất của Quốc vương và bảo đó là đại giặc, vì họ làm khuyết phạm Đại giới của ngàn Phật.

Chà quét dấu chân, nghĩa là người hủy giới không có thể thăng hoa, như rùa kéo đuôi, làm ô uế phòng nhà, đường xá.

Kẻ giặc trong Phật pháp, ý nói người tu hành đã sai phạm giới luật mà không biết hổ thẹn ở trong Phật pháp, trộm mặc y pháp Phật, trộm món ăn trong Phật pháp, làm hại Phật pháp, nên gọi đó là giặc. Còn người trì giới giữ gìn oai nghi cấm giới đều được mọi người chiêm ngưỡng, người phạm giới thì diện mạo suy hao, chúng sanh không ưa thấy.

Không biết pháp Trì, pháp Phạm thì nào khác gì chúng sanh. Thân không có giới thể thì đâu có khác gì gỗ, đá, thế thì sống có lợi ích gì. Phước đức ngày càng tiêu mòn, sau khi chết đọa vào địa ngục A tỳ, hết kiếp cũng không ra khỏi. Vì đã phạm giới này, y vào chỗ sai phạm mà kết tội, không chịu như pháp mà sám hối, không tâm hổ thẹn đối thọ của đàn việt thí chủ cúng dường, nên phạm tội khinh cầu.

Nói, 5000 quý thân ủng hộ: 1 giới, trời Đê Thích sai 10 vị thần ủng hộ người trì giới, vì 500 giới nên có 5000 thiện thần. Nhưng thân người có hai vai, tự có thần ủng hộ, cùng với thân đồng sanh, tuy thường ủng hộ người, ắt phải nhờ vào lòng kiên cố. Có thần thủ hộ thì mạnh mẽ, giới nếu không kiên cố, thì người thủ hộ khiếp sợ mà thần đọa sai ủng hộ lẽ đâu không trở về cõi trời, 5000 đại quý lẽ đâu không đứng trước người kia ư ?

Giới thứ 44 - KHÔNG CÚNG DƯỜNG KINH ĐIỆN

Là Phật tử, thường phải nhất tâm thọ trì đọc tụng kinh luật Đại thừa, lột da làm giấy, chích máu làm mực, lấy tủy làm nước, chẻ xương làm viết, biên chép kinh giáo của Phật; lột vỏ cây làm giấy để biên chép kinh luật, dùng vàng bạc cùng hương hoa vô giá và tất cả châu báu làm hộp, rương để đựng kinh luật. Nếu không y pháp để cúng dường kinh luật, Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Cái thấy của bậc Tam Hiền phước trí nhị nghiêm đồng tu, là bản hạnh của bậc Đại sĩ. Nếu không cúng dường thì mất tâm thượng cầu Phật đạo, nếu không biên chép kinh điển thì trái đạo hạ hóa chúng sanh.

Niệm niệm không gián đoạn gọi là Thường, tâm lìa tán loạn gọi là Nhứt, biểu trưng cho tâm chuyên cần dốc chí. Dùng da, máu, cốt, tủy để biên chép kinh luật, là biểu trưng vì pháp quên mình không tiếc thân mạng, dùng các thứ vật báu vô giá để làm túi đựng kinh điển giới luật, đó là trọng pháp khinh tài. Trong đây nêu rõ có 5 thứ:

1. Nhứt tâm thọ trì không quên
2. Đọc tụng rành rẽ
3. Đọc tụng rõ ràng khiến cho người nghe hiểu
4. Biên chép kinh điển để lưu thông
5. Cúng kính cúng dường

Năm thứ này trong tất cả kinh luật đều nêu, hoặc 5 hoặc 6, đều gọi là Pháp sư cả, nhưng Khai và Hợp có phần khác nhau. Như Pháp Hoa Văn Cú cũng nêu 5 thứ nhưng thiếu phần cúng dường:

1. Thọ trì
2. Đọc tụng
3. Tụng thuộc
4. Hiểu và giảng nói
5. Biên chép.

Bản kinh này tuy thiếu phần hiểu và giảng nói, song trong giới thứ 39 và 41 đã nêu phần hiểu và giảng nói, đó là mỗi mỗi giới phải khéo hiểu rành. Căn cứ vào Luận Trí Độ thì:

1. Tín lực gọi là Thọ
2. Niệm lực gọi là Trì
3. Xem văn gọi là Đọc
4. Không quên gọi là Tụng
5. Tuyên truyền gọi là Nói
6. Khó hiểu phải Hiểu.

Đây cũng thiếu phần cúng dường. Tất cả chư Phật do học Đại thừa kinh luật mà thành bậc Đẳng chánh giác, nên biết kinh luật, là Mẹ của chư Phật. Nếu không như pháp chí thành cúng dường, là khinh thường Mẹ ba đời chư Phật, đây gọi là bất hiếu nên mắc tội. Nói chung về thời xa xưa kỹ thuật chế tạo những công cụ cần thiết cho việc sử dụng rất hạn chế, chẳng hạn muốn ghi chép một vấn đề gì để lưu lại cho mai sau đều phải dùng vỏ cây, lá cây, thanh gỗ, bản gỗ, tre, v.v....Kinh điển của Phật cũng ghi vào lá cây, nên gọi là Bối điệp Tôn kinh. Trung Quốc làm giấy, bắt đầu từ đời Tiền Hán. Đến Hậu Hán, vào thời Hán Hòa Đế, Sái Kính Trọng dùng vỏ cây, vải rách, lưới làm giấy. Nay phần nhiều dùng tre, trúc, vỏ cây làm giấy, để biên chép kinh điển và lưu hành, đó là tài thí, pháp thí.

Kinh Tâm Địa Quán chép: “Pháp bảo có 4 thứ:

1. Giáo pháp
2. Lý pháp
3. Hạnh pháp
4. Quả pháp.”

Tất cả pháp Vô lậu hay phá trừ được vô minh phiền não nghiệp chướng, Thanh, Danh, Cú, Văn, thì gọi là Giáo pháp. Các pháp Có và Không gọi là

Lý pháp. Giới, Định, Huệ, Hạnh gọi là Hành pháp. Diệu quả vô vi gọi là Quả pháp. Bốn pháp này dẫn dắt chúng sanh ra khỏi biển sanh tử, đến bờ bên kia. Chư Phật tôn làm thầy, chính là Pháp bảo, vì sao như vậy? Vì ba đời chư Phật nương pháp tu hành, đoạn tất cả chướng, chúng đắc Bồ đề, nhân đến đời vị lai luôn làm lợi ích chúng sanh, do nhân duyên ấy, nên ba đời Như Lai thường hay cúng dường các Ba-la-mật, pháp bảo vi diệu, hướng gì tất cả chúng sanh trong 3 cõi, chưa được giải thoát mà không tôn kính pháp bảo vi diệu này ư?

Xưa ta từng làm bậc nhân vương cầu pháp, vào hầm lửa lớn để cầu chánh pháp, vĩnh viễn được dứt khổ sanh tử, được chứng đắc quả vị Đại Bồ đề, thế nên nói pháp bảo hay phá trừ tất cả lao ngục sanh tử, cũng như kim cang, hay chiếu soi những chúng sanh mê ám, như mặt trời soi chiếu thế gian, cũng như bậc đạo sư dẫn qua con đường nguy hiểm, khéo dẫn dụ chúng sanh, đạt đến Bảo sở. Diệu pháp mà ba đời chư Phật nói ra, màu nhiệm như vậy, phải là pháp khó suy nghĩ luận bàn.

Giới thứ 45 - KHÔNG GIÁO HÓA CHÚNG SANH

Là Phật tử, thường phải khởi lòng từ bi. Nếu vào trong tất cả thành ấp, xóm làng, nhà cửa, khi thấy tất cả chúng sanh phải xưng lên rằng: “Chúng sanh các ông, tất cả nên thọ trì Tam quy, Ngũ giới, Thập giới.” Nếu thấy tất cả súc sanh như trâu, bò, chó, lợn, heo, dê, ...phải tâm niệm miệng nói: “Các người là loài súc sanh, cần nên phát tâm Bồ đề. Bồ Tát vào trong tất cả chỗ núi rừng, đồng nội, sông ngòi, phải khiến cho tất cả chúng sanh phát tâm Bồ đề.” Bồ Tát này, nếu không phát tâm giáo hóa chúng sanh thì phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Bồ Tát phải có tâm thượng cầu hạ hóa mới gọi là Bồ Tát, nếu trái bản hạnh thì đâu gọi là Hạnh nguyện của bậc Đại sĩ.

Bồ Tát lấy việc độ sanh làm bản hoài, cho nên khởi tâm từ bi. Tâm này không được quên dù trong giây phút, cho nên gọi là Thường.

Tất cả chúng sanh, nghĩa là bao gồm hết thầy lục đạo. Nhưng Bồ Tát chưa được Thiên nhãn, ở trong thành ấp xóm làng nhà cửa, chưa hề gì thấy Thiên thần, Tu la, Địa ngục, Nga quỷ, súc sanh. Những loài mà Bồ Tát thấy chỉ có con người và súc sanh mà thôi.

Nay trong văn này, là khiến cho người phát tâm, do loài người có cao, thấp, sang, hèn, nên nói tất cả.

Kể đó Bồ Tát khiến cho súc sanh phát tâm, sau nữa Bồ Tát vào nơi núi rừng, đồng ruộng, sông ngòi và nơi vắng vẻ, v.v... chính là nói đến quỷ thần. Trước phải dùng vô số phương tiện, giáo hóa khiến họ phát đại tín tâm, sau trao cho họ Tam qui và Thập giới.

Nếu trước không dạy họ phát tâm mà thuyết giới ngay, tức là trao giới cho người ác. Bởi vậy, khiến cho họ bỏ tà qui chánh, trước thọ Tam qui, nhờ lực hộ trì của Tam bảo, tội tam ác, bất nạn được tiêu diệt, rồi mới truyền trao Thập trọng Ba-la-đề-mộc-xoa chánh giới cho họ, làm cội gốc cho đạo Bồ đề. Nếu căn cứ Văn Thù Vấn kinh, Phật dạy khiến cho Bồ Tát phải thọ mười thiện pháp giống như văn trao mười giới cho Sa-di. Xét trong kinh Đại Tập, khiến họ thọ Thập thiện Đạo giới. Một là không sát sanh cho đến giới thứ mười là không tà kiến. Dem căn lành này hồi hướng về đạo Vô thượng Bồ đề. Người này tu mau chóng thành tựu viên mãn lục Ba-la-mật, ở nơi Tịnh độ mà thành Chánh giác. Căn cứ theo đây thì phải tùy theo căn cơ có khả năng kham lãnh giới pháp mới trao cho chánh giới.

Kinh Anh Lạc chép: “Pháp sư trước phải hiểu và giảng nói, khiến họ sanh tâm ưa thích, sau đó trao giới cho họ.”

Kinh Trì Địa chép: “Bồ Tát thấy chúng sanh tu theo tà pháp để cầu giải thoát, thì nên vì họ nói tám trai giới của bậc Hiền, Thánh, để đoạn dứt tà kiến cho họ. Nếu mình cầu giải thoát mà pháp tu không rốt ráo, truyền trao chút phương tiện, được kết quả trai giới lớn lao, ấy là Bồ Tát dùng chút phương tiện, phát khởi vô lượng căn lành.”

Là Bồ Tát nếu thấy tất cả chúng sanh, phải khởi tâm đại từ bi, nghĩ họ từ vô lượng kiếp đến nay, mê mất chơn tánh, vọng tạo Hoặc nghiệp, luôn phải chịu luân hồi khổ báo. Suy nghĩ thế rồi, Bồ Tát nói tiếp: “Súc sanh các ông phải cầu xuất ly chớ chịu khổ này một cách oan uổng, không bao giờ dứt.” Như thế khiến cho họ biết tên, biết khổ, tâm cầu giải thoát, quy hướng Đại sĩ, rồi sau dạy họ phát tâm Bồ đề. Tâm này chính là giác thể tròn sáng của Chư Phật, là bản nguyên tự tánh của chúng sanh. Người mê tâm này nên không phát tâm, phải luân hồi trong lục đạo, bị thiêu đốt trong ba đường ác, hết kiếp này sang kiếp khác không thôi. Nếu có thể phát khởi được tâm này, thì khai mở được giới thể tâm địa bản nguyên, Tam qui, Thập giới liền hiện tiền. Khi ấy Bồ Tát mới làm chứng minh, trao Tam qui và Thập giới tương

cho giới tử. Trước hết khiến cho người và súc sanh phát tâm, nay tùy phương tiện thấy mà khiến cho họ phát tâm, đủ thấy rõ tâm giáo hóa cùng khắp của bậc Đại sĩ, không nơi nào không đến, để làm lợi ích cho chúng sanh, niệm cứu độ không lúc nào lãng quên.

Tất cả chúng sanh, là chỉ cho trời, người, quỷ thần, địa ngục, cho đến cầm thú như: cá, rùa, côn trùng, v.v... chớ bảo rằng những loài đó yếu ớt vô tri, xả bỏ chúng mà không hóa độ. Hàm linh phân nhiều không mê giác tánh, như chim Anh Vũ, nghe pháp Tứ Đế được sanh thiên, thậm chí còn thành Bích Chi Phật quả. Di hầu dâng mật, cầu xin xuất gia thành đạo, chim nghe kinh được sanh về cõi trời Đao Lợi, nhận nghe pháp được sanh về cõi trời 33, cá trong ao nghe kệ được làm Thiên tử, Hải kinh nghe tên kinh mà thuyền khỏi bị nạn. Các loài như thế, không thể nêu hết. Giả sử chúng sanh bất giác mê mất chơn tánh, song do pháp lực gia trì cũng khiến cho được lợi ích. Như ngài Xá Lợi nói Tam pháp ấn cho con chó bị nạn và rắn độc nghe, chúng nó đều được sanh vào gia đình giàu có, sau tu hành thành chánh quả. Chúng sanh ở địa ngục chỉ nghe Đề kinh, mà tất cả được ra khỏi hầm lửa.

Như Chơn ngôn chú thuật, con người đâu thể biết được, nhưng thọ trì thì sở nguyện được tùy tâm, hẳn đến chú nguyện cây khô được sanh hoa trở lại. Vô tình còn như vậy, lẽ đâu hữu tình không lợi ích ư? Pháp từ kim khẩu của Như Lai đã nói ra, một lời, một chữ, kẻ phạm tình, đâu có thể suy lường được.

Nên luật Phật chế Tỳ kheo phạm khi đến chỗ miếu, đền thờ thần, hoặc những chỗ như gốc cây, bên bờ nước, v.v... đều tụng kinh kệ. Nay Đại sĩ biết tất cả chúng sanh, đầy đủ giác tánh, nên phát tâm giáo hóa độ khắp không gián đoạn. Nếu không phát tâm như vậy, là trái với Đại nguyện của Bồ Tát, nên phạm tội khinh cầu.

Giới thứ 46 - THUYẾT PHÁP KHÔNG ĐÚNG NHƯ PHÁP

Là Phật tử, thường phải phát tâm giáo hóa, khởi tâm Đại bi. Khi đến nhà đàn việt giàu sang, ở trước mọi người không được đứng nói pháp cho bạch y (tại gia) mà phải ở trước bạch y, ngồi ở tòa cao. Pháp sư Tỳ kheo không được đứng dưới đất, nói pháp cho bốn chúng. Khi nói pháp, Pháp sư phải ngồi tòa cao và dâng các thứ hương hoa cúng dường Pháp sư, còn tứ chúng nghe thì ngồi tòa thấp, như hiếu thuận Cha mẹ, kính thuận

Sư trưởng, như Bà-la-môn thờ lửa, người thuyết pháp nếu không đúng như pháp nói, thì phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Pháp là mẹ của Chư Phật mà bậc Đại sĩ không tự trọng thì đâu có thể khiến cho người khác chí thành cung kính. Loài dã can còn biết tự tôn trọng, trộm trái cây cũng biết đó là phi pháp. Pháp sư Bồ Tát đâu có thể trái với phép thường được.

Do đầy đủ tâm Đại bi, thường vì chúng tại gia và xuất gia mà thuyết pháp. Nhưng khi thuyết pháp cần phải đúng như pháp, nếu không đúng như pháp kẻ nói và người nghe đều chuốc cái lỗi khinh thường pháp.

Quý nhơn, tức là quan lại. Tất cả tức là thứ dân. Bạch y, là người thế tục ưa mặc áo trắng. Nên ở trước chúng, nghĩa là không được ở sau lưng họ. Tòa cao, là ngôi tòa cao hơn thính chúng mà thuyết pháp. Thượng tọa là bậc thượng thủ trong chúng. Đây đều là lễ nghi tôn trọng pháp chứ chẳng phải là biểu tượng tượng tự cao ngã mạn. Nếu khai thị trong chốc lát, người nói người nghe cùng đứng thì không có lỗi.

Luật Bôn ghi: “Người ở tòa cao, mình ngồi dưới thấp, người ngồi mình đứng, người nằm mình ngồi đều không được nói pháp, trừ khi có bệnh thì không phạm.”

Trước nói chung cho những người Bạch y chưa thọ giới pháp, nay nói riêng cho bốn chúng tại gia xuất gia. Tòa cao hương hoa, là tứ chúng trọng pháp trọng người. Người nghe ngồi chỗ thấp, là biểu thị sự tôn ti khiêm kính, rồi lễ kính người trên.

Như hiếu thuận Cha mẹ, đó là lấy lễ của đệ tử tôn kính đối với thầy, như Bà-la-môn thờ lửa, đó là tà kiến ngoại đạo của nước Thiên Trúc.

Xưa ở thế giới này trong thời sơ kiếp, vị Thiên tử cõi trời Đao Lợi, muốn xem vườn cây, ao nước, v.v... ở Nam Diêm Phù Đề. Từ Thiên giới, Thiên tử xuống xem, rồi về lại cõi trời Đao Lợi, thân thể sáng rực như lửa. Người ngoại đạo ở trong rừng, từ xa nhìn thấy ánh quang rực rỡ, cho rằng người đời cúng dường lửa thì được sanh thiên. Cho nên mỗi ngày lúc mặt trời sắp lặn, họ bèn cùng nhau đốt đồng lửa lớn suốt đêm, rồi quì lạy hết sức cung kính, phụng thờ, nay mượn đó làm thí dụ. Kính thuận chánh pháp phải chí thành như Bà-la-môn thờ lửa.

Nếu không đúng như pháp mà thuyết, thì trái với nghi thức thuyết pháp chứ không phải ý nói không khéo thuyết pháp. Nếu pháp nói là phi pháp, phi pháp nói là pháp, thì thuộc về giới thứ 16 và nói pháp một cách điên đảo, lộn xộn như trong giới trước.

Giới thứ 47 - CẤM CHẾ KHÔNG ĐÚNG PHÁP

Là Phật tử, những người đã có lòng tin thọ giới của Phật, hoặc Quốc vương, Vương tử, bá quan, bốn bộ đệ tử, tự ý mình thế lực cao quý, phá diệt giới luật Phật pháp, lập ra điều luật chế, hạn chế bốn bộ đệ tử của Phật không cho xuất gia hành đạo, cũng không cho lập hình tượng Phật và Bồ Tát, cùng tháp thờ và kinh luật. Lại lập ra chức quan Đồng lý, hạn chế tứ chúng và lập sổ sách ghi số Tăng. Tỳ kheo Bồ Tát đứng dưới đất, còn Bạch y ngồi tòa cao, làm nhiều việc phi pháp, như binh nô thờ chủ. Bồ Tát này đáng ra được mọi người cung kính cúng dường, mà trái lại bắt làm tay sai cho các quan chức, là phi pháp, phi luật. Nếu Quốc vương và bá quan có lòng tốt thọ giới của Phật chớ làm những tội phá Tam bảo ấy. Nếu cố làm, Phật tử này phạm tội khinh cấu.

Giải thích:

Trái bốn nguyện mà làm càn, ý quyền thế mà làm bừa, cấm chế một cách phi pháp, phá hoại Tam bảo, tội ấy tày trời, đâu thể gọi là người có tâm tốt thọ chánh giới của Phật.

Những người đã có tín tâm thọ giới của Phật, là nêu chung người hạn chế và pháp hạn chế. Người hạn chế, tức là người chế ra pháp luật. Pháp hạn chế, tức là quan lại bị sai sử, cả hai đều mắc tội.

Bốn bộ đệ tử, xét trong các kinh luật, bốn bộ đệ tử là: Tỳ kheo, Tỳ kheo ni, Ưu bà tắc, Ưu bà di hoặc Sa-di, Sa-di ni. Căn cứ Nghĩa Sớ thì có Cư sĩ, nữ Cư sĩ. Nếu Tăng Ni đã xuất gia mà hoàn tục thì cũng liệt vào hai chúng tại gia, không cho xuất gia trở lại, nên nói bất thính.

Hỏi: Vua, quan có thể chế ra pháp luật, lẽ đâu bốn bộ cũng có thể chế bốn bộ ?

Đáp: Nếu Cha mẹ, anh em, con cái cùng cấm chế phi pháp để ngăn chướng ngại, thì không cho.

Như kinh Phó Pháp Tạng ghi: “Tôn giả Xà Dạ Đa vào thành khất thực thấy một con quạ liền mỉm cười, đệ tử ngài liền hỏi vì sao ?” Ngài đáp: “Vào kiếp quá khứ, Ta muốn xuất gia, Cha mẹ không cho, cưỡng ép cưới vợ. Sau khi sanh được đứa con sáu tuổi, Ta lại muốn đi. Cha mẹ Ta dạy nó ôm chân Ta, khóc lóc thưa rằng: Nếu Cha bỏ con, con biết nương ai mà sống, trước hết cha hãy giết con, rồi sau Cha đi. Do đứa trẻ này, Ta không được xuất gia. Từ đó trải qua 91 kiếp, trôi lăn trong sáu nẻo, chưa từng được gặp Phật pháp. Nay Ta dùng đạo nhãn quán thấy con quạ này, chính là đứa con ngày trước của Ta, vì thương nó ngu si, ở mãi trong đường sanh tử, vì thế Ta mỉm cười.”

Nếu ngăn người xuất gia tội báo phải đọa vào ác đạo, sau sanh được làm người, đui mù không có mắt, cho nên người trí thấy người khác xuất gia, phải tùy hỷ tạo phương tiện cho họ thành tựu ý nguyện, chớ làm trở ngại họ.

Hơn nữa kinh Lão Nữ Nhân ghi: “Khi ấy có một bà lão nghèo, nghe Phật nói pháp, được tâm khai ý giải. Thấy thế, A Nan bạch Phật rằng: Bà lão này do trí tuệ gì mà được như vậy ? Phật đáp: Đó là mẹ Ta trong đời trước, lúc ta phát tâm tu đạo, A Nan lại hỏi: Vì sao mẹ Ngài nghèo cùng đến thế ? Phật đáp: Trong thời Phật Câu Lưu Tôn, Ta muốn làm Sa môn, mẹ Ta quá thương yêu con không cho Ta xuất gia, Ta buồn rầu cả ngày không ăn, do thế bà bị năm trăm đời phải nghèo cùng. Đời này mệnh chung, bà sẽ sanh vào cõi nước Phật Di Đà.”

Như Kinh đã nói, con cái làm chướng ngại Cha mẹ, Cha mẹ chướng ngại con cái, đều phải chịu báo như thế, huống gì vợ chồng, anh em, bạn bè làm chướng ngại cho nhau, tội sẽ như thế nào ? Nếu cản trở người khác không cho xuất gia là diệt mất ngôi Tam bảo. Không cho kiến tạo hình tượng tháp thờ Phật, là diệt Phật bảo. Không cho biên chép ấn loát kinh luật là diệt Pháp bảo. Lập quan đồng lý, lập sổ bộ để hạn chế Tăng chúng, lập sổ sách để ghi số Tăng, giống như thế tục, tức là quan lại quản lý Tăng.

Bạch y ngồi trên cao, Tỳ kheo đứng dưới đất, chẳng khác gì bọn binh nô thờ chủ. Bồ Tát là thầy mẫu mực của trời, người, giảng thuyết kinh pháp, giới luật, khiến cho mọi người sanh Diệu huệ, thọ nhận của cúng dường để gieo hạt giống phước điền cho thí chủ đàn việt, như con thờ Cha, như bề tôi tôn kính vua, mà trái lại tự hạ mình, làm tay sai cho các quan chức thực là phi pháp phi luật như thế sao?

Giả sử bị vua quan cưỡng bức, ép ngặt, thà rằng chịu chết để bảo tồn chánh pháp, chứ không nhẫn nhục phi pháp, phi luật, nữ nào cầu sống để bại hoại pháp môn u ? Chớ tạo tội phá Tam bảo như thế, nghĩa là vua quan đã từng phát tâm tốt thọ chánh giới của Phật, lẽ ra phải hung, long ngời Tam bảo, đem tâm hộ pháp mới không quên những lời dặn dò phó chúc của Đức Thế tôn trong hội Niết bàn, trên Linh sơn, nhưng trái lại tạo tội hủy diệt Tam bảo, không phải tội ngộ nghịch thì là cái gì ?

Hỏi: Đã nói là nghịch, sao chỉ phạm tội khinh cầu ?

Đáp: Vì vua quan còn ở tại gia, chưa kham nổi trọng giới, mắc tội kia chịu tội báo rất nặng.

Kinh Nhân Vương chép: “Phật bảo Vua Ba Tư Nặc, về sau đời ngũ trước ác thế, Quốc vương, Vương tử, Đại thần, tự ý mình cao quý, phá diệt giáo pháp của Ta, tự tung tự tác lập ra pháp chế phi pháp, không y vào lời Phật dạy, cấm chế đệ tử Ta không cho họ xuất gia, không cho dựng lập chùa tháp thờ Phật, lập ra quan đồng lý, lập ra sổ sách quản lý việc của Tăng. Tỳ kheo đứng dưới đất, Bạch y ngồi tòa cao.” Lại nói: “Đời vị lai, bốn bộ đệ tử Phật, Thái tử của các nước nhỏ chính là người hộ trì Tam bảo, trái lại hủy diệt Tam bảo thì chẳng khác nào trùng trong thân sư tử, ăn thịt của sư tử. Chẳng phải ngoại đạo phá diệt được pháp của Ta mà chính là đệ tử Ta phá hoại Phật pháp, mắc tội rất lớn. Chánh pháp suy vi, dân không hành thiện, trái lại ngày càng làm ác, tuổi thọ giảm dần, không còn những đứa con hiếu thảo, lục thân không hòa thuận, thiên thần không giúp đỡ, tật bệnh, ác quỷ ngày càng xâm nhập. Những chúng sanh như thế ấy, chết rồi đọa vào địa ngục, ngạ quỷ, súc sanh.” Như kinh đã nói, rõ ràng đồng với pháp chế thời nay, người có tâm tốt thọ giới của Phật cần nên cẩn thận.

Giới thứ 48 - PHÁ PHÁP

Nếu Phật tử đã do lòng tốt mà xuất gia, lại vì danh tiếng và tài lợi, giảng thuyết giới của Phật cho Quốc vương và các quan, làm các việc gông trói các Tỳ kheo, Tỳ kheo ni, người thọ giới Bồ Tát như cách của ngục tù và binh nô, như trùng trong thân sư tử tự ăn thịt sư tử chứ chẳng phải trùng ở ngoài vào ăn được. Cũng thế, các Phật tử tự hủy phá Phật pháp, chẳng phải ngoại đạo hay thiên ma phá được. Người đã thọ giới của Phật, nên hộ trì giới luật như ấp yêu con một, như kính thờ Cha mẹ, không được hủy phá.

Người Phật tử, khi nghe ngoại đạo hoặc người ác dùng lời xấu hủy báng giới pháp của Phật, chẳng khác nào như ba trăm cây giáo nhọn đâm vào tim mình, hay cả ngàn lưỡi dao, cả vạn cây gậy đánh bổ vào thân mình. Thà tự cam chịu vào địa ngục cả trăm kiếp, chớ không muốn nghe lời hủy báng giới pháp của Phật, do bọn người ác xúc phạm, huống gì không có lòng hiếu thuận, tự mình hủy phá giới pháp của Phật, hay làm nhân duyên báo người khác hủy phá. Nếu cố tâm phá giới pháp của Phật, thì Phật tử này phạm tội khinh cầu.

Giải thích:

Trước do tâm tốt xuất gia thọ chánh giới của Phật, nên được vua, quan tôn trọng, sau bị danh lợi lôi kéo làm mê hoặc, tự đánh mất tâm chí tốt đẹp. Trong tâm đã hủy khuyết giới thể, bên ngoài giả tuồng hiện tướng oai nghi, cho nên phạm nói ra lời nào, vua, quan cũng không ứng dụng lại khiến cho vua, quan trị phạt như thế gian, làm cho đệ tử không may phải chịu tội, tay chân bị trói buộc, tù tội cầm cố, nên nói như pháp ngục tù. Hoặc vô lễ khinh rẻ, quở trách, nên nói như pháp của binh nô. Trong chúng chịu các thứ nhục hình, đâu có thể trong lòng nhẫn được, tuy không nghĩ đến tai ương đời sau, ngay hiện tại lẽ đâu lại không hổ thẹn? Thế thì tại sao để những danh lợi tự bại hoại đức hạnh của mình, ý vào thế lực vua quan để bại hoại thiện tâm sẵn có, nương gá vào Phật pháp cầu lợi, mà không nghĩ đến việc báo ân, trái lại còn gia hại Phật pháp, phá hoại pháp môn? Đó gọi là “ác ma Tỳ kheo”.

Trùng trong thân sư tử, sư tử là vua trong các loài thú, vì không có cầm thú nào ăn thịt được sư tử, chỉ có trùng trong thân sư tử mới ăn được thịt sư tử, chẳng phải trùng ở ngoài ăn được. Chánh pháp của Như Lai, Thiên ma còn phải lắng nghe, ngoại đạo còn phải quy hướng, nên không thể phá hoại được, chỉ có người xuất gia ở trong Phật pháp, không y theo giáo pháp của Phật, đó chính là nguyên nhân phá hoại Phật pháp. Nếu năm chúng xuất gia có lỗi, phải dùng pháp luật của Phật trị phạt, hoặc khiến cho người sai phạm biết hối lỗi, thành tâm lễ sám, hoặc tác pháp yết ma như tẩn xuất, v.v... lẽ nào lại đem pháp luật thế gian để lăng nhục, khiến cho vua quan tôn phước, thiện thần tránh xa, thế thì chẳng những chỉ Phật pháp mà còn khiến cho đất nước khởi nạn. Trong kinh văn nói rõ, lẽ nào lại không sợ?

Pháp thân nhờ giới thanh tịnh mà hiển lộ, bản nguyện độ sanh nhờ giới mà thành, nên phải hộ giới như lòng thương yêu Cha mẹ dành cho đứa con. Niệm niệm để lòng, cũng như con thờ kính Cha mẹ, mỗi việc không bao giờ

trái nghịch, tâm từ thừa sự kính giới như thế, sẽ không có tâm hủy phá giới pháp của Phật.

Bồ Tát đã nguyện thà chịu ba trăm muôn kiếp bị đao trượng đâm vào thân thể chịu khổ thống thiết, cũng không chịu nghe một lời hủy báng giới pháp của Phật. Vì sao ? Vì tuy bị trăm ngàn nỗi thống khổ, chỉ khổ một thân ta mà thôi, còn nghe tiếng phỉ báng phá hoại chánh pháp, hoại pháp thân Phật, khiến cho vô lượng chúng sanh mất tín tâm, phải chìm đắm trong biển khổ, không được giải thoát, theo kẻ hủy báng, mãi đọa trong địa ngục A tỳ. Nghe hủy báng còn như vậy huống gì tự mình phá hoại Phật pháp, lại khiến cho vua quan tạo nhân duyên phá hoại Phật pháp, xử trị lăng nhục Tăng chúng, tự mình đã không biết hộ trì Phật pháp, mà trái lại còn gây việc phá pháp, do mắc tội ngỗ nghịch với Tam bảo, không tâm hiếu thuận, nên mắc tội.

Kinh Đại Tập chép: “Phật bảo nếu có chúng sanh nào, vì tin ưa giáo pháp của ta mà xuất gia học đạo tu hành, cạo tóc, mặc áo Ca sa, dù không trì cấm giới, nhưng họ đã được ấn chứng Niết bàn.” Nếu đem tâm phỉ pháp mà não loạn, khen chê hủy nhục, dùng tay chân đánh đập, trói buộc hoặc đoạt lấy y bát và vật dụng tùy thân, thì người này phá hoại chơn thật báo thân ba đời chư Phật, móc lấy con mắt của trời, người. Khi ấy trời Đại Phạm Thiên Vương bạch Phật rằng: “Nếu người ngưỡng mộ Phật pháp xuất gia đắp mặc Ca sa, không thọ giới pháp hoặc thọ rồi lại hủy phạm, Quốc vương nước đó, đánh đập, trói buộc nhục mạ khiến họ não loạn thì người đó mắc bao nhiêu tội ?” Phật bảo: “Này Đại Phạm Thiên vương, Ta nay sẽ vì ông lược nói, nếu có người nào đã ở nơi muôn ức Phật, làm thân Phật bị thương, chảy máu, ý ông nghĩ như thế nào, người này mắc tội nhiều hay ít ?” Đại Phạm Thiên Vương bạch Phật rằng: “Giả sử có người chỉ làm thân Phật chảy máu, mắc tội vô gián, tội vô lượng không thể tính kể, còn phải đọa trong địa ngục Đại A tỳ, huống gì làm cho muôn ức thân Phật chảy máu, trọn không thể nói cho hết tội báo của người kia, chỉ trừ đức Như Lai mới có thể nói hết được.” Phật bảo: “Nếu có người nào não loạn, mắng nhiếc hủy nhục chỉ một chút hay thời gian chốc lát đối với người cạo tóc, đắp mặc Ca sa, người đó không thọ giới hoặc thọ giới lại hủy phạm, còn mắc tội nhiều gấp bội người kia, vì sao ? Vì người này còn có thể vì trời, người, chỉ bày đạo Niết Bàn, vì người này đã ở trong Tam bảo, tâm đã kính tin, hơn tất cả 96 thứ ngoại đạo. Người ấy ắt sẽ mau vào cõi Niết bàn, hơn tất cả người thế tục tại gia, chỉ trừ tại gia được pháp Nhẫn. Thế nên trời, người phải cúng dường, huống gì người hay giữ gìn cấm giới không sai phạm, ba nghiệp được tương ưng. Nếu có vua quan thấy người ở trong Phật pháp xuất gia, tạo tội rất nặng, chỉ

đuổi ra khỏi nước, không được đánh đập, trói buộc, huống gì người xuất gia trì giới.

Kinh Thập Luân chép: “Phật bảo: “Nếu có Tỳ kheo phá giới, như phá thân thể, máu mủ chảy tràn, thổi thất thánh đạo, bị các phiền não, kiết sử làm bại hoại, vẫn có thể khai thị tất cả trời, người, phi nhân, v.v... vô lượng công đức, trân bảo phục tàng. Vì thế người xuất gia nếu trì giới hoặc phá giới, Ta đều không cho Quốc vương, đại thần tể quan, trách phạt, trị tội, trói buộc, đánh đập cho đến giết chết họ, huống gì người phạm chút oai nghi, hoặc tội khinh cầu. Tỳ kheo phá giới, tuy như người đã chết, nhưng năng lực của giới vẫn còn. Giống như con bò tuy chết, nhưng người ta vẫn lấy, vẫn có tác dụng có thể làm lợi ích tất cả chúng sanh. Tỳ kheo có hạnh ác tuy phạm cấm giới, nhưng năng lực của giới khác, cũng còn lợi ích vô lượng trời người. Thí như đốt hương, thể của hương tuy hoại, nhưng thấm vào vật khác khiến cho nó thơm. Tỳ kheo phá giới, cũng lại như thế, tự sa rớt vào đường ác, có thể khiến cho chúng sanh tăng trưởng căn lành. Do nhân duyên này, tất cả bạch y không nên xâm hủy, khinh miệt Tỳ kheo phá giới mà phải nên tôn trọng và thủ hộ.”

Kinh Tâm Địa Quán chép: “Có một loại Phước điền Tăng, đối với Xá Lợi của Phật và hình tượng, các pháp của Tăng, các giới Phật chế, tự mình sanh tâm tín kính, không có tà kiến, khiến cho người cũng vậy, hay tuyên dương chánh pháp, khen ngợi pháp Nhất thừa, tin chắc chắn nhân quả, thường phát nguyện lành. Tùy theo lỗi sai phạm, sám hối nghiệp chướng, phải biết người này, tín lực đối với Tam bảo, vượt hơn ngoại đạo, gấp trăm ngàn lần, cũng vượt hơn bốn loại Chuyển Luân Thánh Vương, huống gì các loại chúng sanh ư? Như hoa Uất kim, tuy đã khô héo vẫn còn hơn các loại hoa khác. Tỳ kheo chánh kiến cũng lại như thế, vượt hơn các chúng sanh gấp trăm ngàn muôn lần. Mặc dù cấm giới đã hủy nhưng không hoại chánh kiến, do nhân duyên này, nên gọi là Phước Điền Tăng. Nếu cúng dường Phước Điền Tăng ấy, thì phước đức cúng dường không thể cùng tận.

Kinh Đại Tập ghi: “Lúc bấy giờ tất cả trời, rồng, bát bộ, v.v...được tâm tín tăng thượng rồi bạch Phật rằng: Tất cả chúng con từ nay về sau xin hộ trì chánh pháp, nếu các bậc Quốc vương thấy người nào vì mến mộ Phật pháp mà xuất gia, thọ trì cấm giới, hoặc không thọ giới, hoặc thọ rồi phạm, những người như vậy, nếu bị đánh đập bằng roi, chúng con không hộ trì, vị Quốc vương ấy rời xa cõi nước kia, do vì rời xa nên khiến nước ấy có các thứ tật dịch, đói khát, binh đao đều khởi lên, mưa gió trái mùa, kéo dài hạn hán, tổn hại lúa mạ, khiến cho đệ tử xuất gia của Phật đều đi đến nước khác, khiến

cho cõi nước đó không có ruộng phước. Nếu có đệ tử Phật xuất gia, chỉ đắp mặc một miếng Ca sa, nếu có các vị Tể quan dùng roi đánh đập người xuất gia, vua nước đó không ngăn cản và hộ trì, chúng con cũng sẽ ra khỏi nước đó.”

Hỏi: Thật như kinh Phật đã nói: “Trời, rồng, bát bộ còn ủng hộ Phật pháp như vậy, lẽ nào vua, quan lại không hộ trì ? Sao lại có những người nghèo cùng tránh nạn, lén vào trong pháp môn, không giữ giới pháp, mạo phạm Quốc pháp, can gián nhưng họ không nghe, đũa cũng không đi, dùng kinh luật nội điển xử trị cũng không được, thì phải làm sao?”

Đáp: Nếu thật như có tội lớn ấy, điếm nhục Tam bảo, thù trừ một người để bảo tồn Tam bảo, không nên vì một người mà gây họa cho Tam bảo.

Như kinh Đại Tập chép: “Thà xả bỏ thân mạng để hộ trì vì Tỳ kheo như pháp, không ủng hộ ác Tỳ kheo. Vị vua này xả thân sẽ sanh về cõi Tịnh độ. Nếu theo người ác, vị Vua này trong vô lượng kiếp không được làm thân người, không trị phạt người ấy thì dứt một hột giống Tam bảo, đoạt mất con mắt huệ của chúng sanh. Tỳ kheo phạm tội cần phải trị phạt, hoặc không cùng nói chuyện, cùng ngồi chung, hoặc đuổi đến một nước, cho đến 4 nước. Nơi có Phật pháp, trị phạt các ác Tỳ kheo như thế, để cho các thiện Tỳ kheo được an vui thọ pháp, khiến cho Phật pháp được trụ lâu nơi đời, không bị hoại diệt.”

Trong kinh Niết Bàn, Phật nói: “Thí như Quốc vương, nếu có các quần thần sai phạm pháp luật nhà vua, tùy theo tội giết, không bỏ qua.” Pháp của Như Lai không như thế, đối với người hủy pháp, cho tát pháp Yết ma khu tẩn (đuổi đi) hoặc Yết ma quả trách, vì muốn cho người đó thấy các hạnh xấu, có báo quả. Tỳ kheo trì giới hộ trì chánh pháp, thấy người phá hoại Phật pháp, có thể đuổi đi hoặc trị phạt nhẹ, phải biết người như thế được phước vô lượng không thể tính kể.

Kinh Thắng Man ghi: “Phật bảo hằng hà sa số vô lượng hạnh nguyện mà Bồ Tát vốn có, đều nằm trong một Đại nguyện. Nói hộ trì chánh pháp, nghĩa là Đại cảnh giới, nhấn đến thiếu tâm hộ trì chánh pháp, khiến cho ma Ba Tuần có dịp nhiễu loạn, Ta không thấy một pháp thiện nào có thể khiến ác ma sanh nhiễu loạn, mà chỉ có người thiếu tâm hộ trì chánh pháp thôi.

Xét trong Đường Thư, vào tháng 5 niên hiệu Hiền Khánh năm đầu, vua ra sắc lệnh cho Tăng Ni trong thiên hạ, nếu người nào vi phạm pháp luật thì đem luật của Tăng Ni ra trị phạt, không được đem luật trị nhân dân để áp

dụng cho Tăng Ni. Đây thật là Thánh vương hiền thần, không quên lời dặn dò của Phật trên hội Linh Sơn. Vua tôi tôn trọng Tam bảo, hộ trì pháp môn như thế, ngược lại người xuất gia làm những việc phá pháp, thật là đại giặc trong Tăng chúng, là ác ma của pháp môn.

Trong Khế Kinh, Phật nói: “Người hủy phạm cấm giới, còn có thể vì chúng trời người chỉ bày cảnh giới Niết Bàn.” Nghĩa là người đó tuy bị phiền não ép ngặt nhưng khi hủy phạm giới cấm, không biết mình đã hủy phạm thường nói chánh pháp, khi biết ra ôm lòng xấu hổ, nên nói người đó đã ở trong Tam bảo, có tâm tín kính, lại còn biết khen ngợi pháp Nhất thừa, tin chắc lý nhân quả.

Nên trong Kinh Anh Lạc, Phật nói: “Xả giới nhưng không xả Đại nguyện, phá giới nhưng không phá chánh kiến, người này cuối cùng cũng trở lại thanh tịnh.”

Kinh Ưu Ba Ly Văn Phật nói: “Bồ Tát trụ pháp Đại thừa, trong ngày chia làm 3 thời, nếu đầu ngày có phạm tội hủy phá giới cấm, mà giữa ngày không xả hạnh Nhứt Thiết Trí tâm, như thế Bồ Tát được đầy đủ giới uẩn. Nếu giữa ngày có phạm tội hủy phá, mà cuối ngày không xả Nhứt thiết Trí tâm, thì giới của Bồ Tát cũng lại đầy đủ.” Không giống với người thời nay, không có trí tuệ Bát nhã, nhưng tự cho rằng mình có trí tuệ, thường tạo ác nghiệp, không sợ quả báo đời sau, bác không nhân quả, không tâm hổ thẹn như bọn tà kiến không khác.

Thời nay lại có kẻ đua tranh xem đất đai, nhà cửa chỗ ở, đích thân cầm tờ trạng đến nơi cung đình, khếp mình cầu xin, cam tâm quy gối. Nếu thắng thì vẫn hận trách người khác, còn thua thì chính mình chịu nhục, làm ô nhục chúng Tăng, lòng không chút xấu hổ, thế mà vẫn cho mình là người thọ nhận Đại giới của Bồ Tát, thật xấu hổ thay !

Chín giới như thế, cần nên học hết lòng kính trọng phụng trì.

3. Tổng kết

Này chư Phật tử ! Đây là 48 giới khinh, các ông phải thọ trì. Chư Bồ Tát quá khứ đã tụng, chư Bồ Tát vị lai sẽ tụng, chư Bồ Tát hiện tại đang tụng.

Giải thích:

Các đoạn trước đều khuyên thọ trì, đoạn này tổng kết, nêu chung việc đọc tụng của chư Bồ Tát trong ba đời để khuyên hành giả thọ trì. Có thể nói, Thế Tôn đại từ tâm dẫn đi dẫn lại, từ tâm giáo huấn không biết mỏi mệt. Chúng ta dù đập nát gân xương, chặt nhỏ thân mình cũng không đủ để báo đền ân Phật.

C. LƯU THÔNG

I. PHÓ CHÚC LƯU THÔNG

Chư Phật tử lắng nghe, 10 giới trọng và 48 giới khinh, ba đời chư Phật đã tụng, đang tụng, sẽ tụng, Ta nay cũng tụng như thế. Tất cả đại chúng các ông dù là Quốc vương, Vương tử, bá quan, Tỳ kheo, Tỳ kheo ni, tín nam, tín nữ, người thọ giới Bồ Tát, nên thọ trì đọc tụng giải nói, biên chép Phật tánh thường trú giới, lưu thông cho tất cả chúng sanh trong ba đời, trao truyền, thuyết hóa không dứt, được thấy ngàn Phật, được ngàn Phật trao tay, đời đời không đọa vào bát nạn tam đồ, thường được sanh vào cõi trời, cõi người.

Nay Ta ở dưới cội Bồ đề, chỉ bày sơ lược giới pháp của bảy Phật, đại chúng các ông phải nhứt tâm học Ba-la-đề-mộc-xoa, hoan hỷ phụng hành, như trong phẩm Vô Tướng Thiên Vương khuyến học, mỗi mỗi rộng nói ba ngàn vị học sĩ, khi ngồi nghe, nghe Phật tự tụng, tâm tâm đánh thọ, hoan hỷ phụng trì.

Lúc bấy giờ đức Phật Thích Ca Mâu Ni nói phẩm Tâm Địa Pháp Môn, phẩm Thập Vô Tận Giới Pháp mà Phật Lô Xá Na đã diễn nói trong Thế giới Liên hoa Đài tạng xong, ngàn trăm ức Thích Ca cũng nói như thế.

Từ trong cung trời Ma Hê Thủ La, đến dưới cội Bồ đề này, có mười chỗ nói pháp. Tất cả Bồ Tát, bất khả thuyết đại chúng thọ trì, đọc tụng, giải nói nghĩa đó, cũng lại như thế. Ngàn trăm ức thế giới, thế giới Liên hoa Đài tạng, vi trần thế giới, tất cả Phật Tâm tạng, Địa tạng, Giới tạng, Vô lượng hạnh nguyện tạng, Nhân quả Phật tánh thường trú tạng. Tất cả Phật như thế thuyết Vô lượng tất cả pháp tạng đã xong, trong ngàn trăm ức thế giới, tất cả chúng sanh thọ trì, hoan hỷ phụng hành. Nếu muốn hiểu rộng tướng tâm địa tướng, như trong phẩm Thất Hạnh Phật Hoa Quang Vương đã nói rõ.

Giải thích:

Đây là đức Như Lai Thích Ca dẫn dò đại chúng Tăng tục tại tòa, khiến cho lưu thông giới pháp này. Vì 58 giới này là cội nguồn tâm địa của chư Phật, là nền tảng cội gốc để Bồ Tát và chúng sanh thành Phật, nên ba đời chư Phật và Phật hiện nay đều tụng. Các ông, tất cả đại chúng trong đại hội, người đã thọ trì giới cấm của Bồ Tát, hành 5 việc:

1. Thọ trì chớ quên mất
2. Đọc tụng cho thông suốt
3. Tụng rõ khiến cho người khác, bát bộ nghe được lợi ích.
4. Hiểu rõ, tỏ ngộ nghĩa lý, diễn nói cho tất cả mọi người
5. Biên chép lưu thông để làm lợi ích tất cả.

Đại sĩ trao tâm địa giới cho chúng sanh, khi giới tử được giới rồi, lại biên chép giới kinh này đem truyền trao cho tất cả chúng sanh. Khi các chúng này được giới rồi, cũng lại biên chép thêm ra, truyền trao cho chúng sanh mãi mãi đến vị lai. Như thế ba đời lại chuyển hóa, lần lần tiếp nối nhau, như đèn sáng liên tục không tắt. Đó chính là gánh vác pháp Phật ba đời, dẫn dụ khuyến hóa tất cả, như đốt đèn vô tận. Như vậy, tất cả chúng sanh trong ba đời y vào giới này tu hành, nên được thấy ngàn Phật bản nguyên, được Phật trao tay, xoa đầu thọ ký, từ nay về sau không đọa vào ba đường ác, bát nạn, cho đến thành Đẳng chánh giác.

Phật tánh thường trú giới, giới này là tâm địa của Xá Na. Phật tánh thường trú bất biến, bất di, một khi thọ giới này, quyết đi đến thành Phật, không đồng với giới Thanh văn chỉ tu trong một đời.

Đời đời là lia khổ. Thường sanh là được vui. Do giới này, dứt trừ lỗi quấy của ba nghiệp thân, khẩu, ý, không đọa vào đường ác, sanh ra muôn pháp lành, nên thường sanh về cõi trời, cõi người. Phật tánh tâm địa đại giới này, nhân gồm thân cả biển quả, quả xuyên suốt cả nguồn nhân, ngay phạm thành thánh, thì đâu chỉ lia tâm ác đạo, sanh về cõi trời, người thôi sao? Phải biết lúc Như Lai chưa xuất thế, người nước Thiên Trúc, phần nhiều tu, cầu sanh về cõi trời, Phật phương tiện tạm mượn phương thức này giáo hóa phạm như sơ cơ học đạo, chưa khế hợp tâm nguyên đại giới này, để cho họ ham mộ quả lành, phước báu ở cõi trời, để thú hưởng tiến tu thế thôi. Khi có tâm thú hưởng rồi thì họ sanh tâm nhằm chán cảnh khổ ở ác đạo, do đó Phật vì họ nói pháp.

Nay pháp hội đầu tiên Phật thuyết pháp, nếu chỉ ngay về cực quả, e rằng họ sanh tâm nghi hoặc, gây nên nạn trở ngại, thối thất chánh giới, mất lợi ích

lớn. Hoặc cho năng lực giới này không đọa ác đạo, thường sanh vào thế gian ở cõi người, cõi trời gặp Phật, nghe pháp, mau chứng được quả vị bất thối.

Khai sơ lược, nghĩa là giới pháp của bảy Phật, không chỉ 58 giới, những giới mà nay nói, chỉ là nêu sơ lược giáo pháp của bảy Phật mà thôi.

Như chùng đầu sợi lông, là giúp cho người sơ cơ mới học dễ hiểu, để hoan hỷ phụng hành, như muốn biết sự và lý trong giới, ngay phẩm Vô Tướng Thiên Vương trong kinh này nói rõ.

Ba ngàn vị học sĩ, chưa vào ngôi Diệu giác, còn ở vị học Địa, nên gọi là học sĩ. Khi ấy đức Như Lai khuyến trăm ngàn vạn ức đại chúng, phải nhất tâm học. Ở trong pháp hội, ba ngàn vị đại Bồ Tát, nghe Phật tự tụng, nên hết lòng tôn trọng, đề đầu đánh lễ thọ trì. Đây cũng là nêu vấn đề học ở trước để nhiếp hóa các vị sơ cơ, trăm vạn ức người mới học.

Trước nói rõ thế giới một mặt trời, một mặt trăng, một đức Thích Ca Như Lai nói Giới pháp Tâm địa Thập Vô Tận của đức Xá Na Như Lai. Sau nói rõ trong thế giới có ngàn trăm ức mặt trời, mặt trăng, ngàn trăm ức Thích Ca Như Lai đều nói Giới pháp Tâm địa Thập Vô Tận của Xá Na, nên nói cũng như thế.

Nay chỉ nêu mười giới trọng, không nói 48 giới khinh, vì 10 giới này bao gồm hết thấy các giới, huông gì 48 giới, nên nói Vô tận giới pháp.

Trước nói rõ tâm địa giới, Thập vô tận giới, đức Lô Xá Na đã nói, ngàn trăm ức Phật Thích Ca cùng đồng nói.

Nay nói rõ mười trụ xứ nói các pháp môn. Đoạn sau tổng kết ngàn trăm ức Phật Thích Ca và tất cả Chư Phật, thuyết các pháp môn cũng giống như vậy.

Thế giới thì nhiều, không thể kể hết, nên lấy vi trần để thí dụ. Một hạt vi trần dụ một thế giới, nên nói thế giới nhiều như vi trần. Thế giới Liên hoa Đài tạng đầy đủ vô lượng vi trần thế giới. Như thế trăm ngàn ức thế giới, vi trần thế giới, nói chung không ngoài một thế giới Liên hoa đài tạng. Trong thế giới như thế, tất cả Chư Phật đầy đủ hàm tạng tâm bình đẳng, nên đồng thuyết chư tạng. Tạng có nghĩa là bao hàm.

1. Nhứt tâm tạng, chỉ cho Nhứt Chơn Như Tâm Thể, bao hàm cả hư không, đầy đủ muôn pháp, vô lượng diệu dụng, nên gọi là Tạng.

2. Địa tạng, vì tâm thể vốn không phân biệt, bình đẳng như đất, sanh ra vô lượng công đức lành, nên gọi là Tạng.
3. Giới tạng, tâm thể vốn không, nhưng đầy đủ vô lượng giới pháp, dung nạp vô lượng biển phước, nên gọi là Tạng.
4. Hạnh nguyện tạng, tâm làm việc lành gọi là Hạnh, tâm đã nguyện khắc kỷ thủ chúng gọi là Nguyện, biển hạnh vô biên, nguyện môn vô tận nên gọi là Tạng.
5. Như quả Phật tánh thường trụ tạng, mới bắt đầu phát tâm tu gọi là Nhân, cuối cùng đạt sở chứng gọi là Quả, vậy thì nhân gồm thâu cả biển quả, quả xuyên suốt cả nguồn nhân, nhân quả tương dung chứng đắc pháp thân, nên gọi là Phật tánh. Pháp thân vốn tịch diệt vắng lặng thường trú, không biến hoại, không dời đổi, bao gồm pháp giới, thể đồng thái hư, nên gọi là Tạng.

Tâm tạng, Địa tạng, Giới tạng, rõ ràng chẳng phải Ba-la-đề-mộc-xoa của Tiểu thừa, mà chính là bốn nguyên tâm địa chánh pháp giới của Bồ Tát vậy.

Tất cả chư Phật, chính là ngàn trăm muôn ức chư Phật trong thế giới của Liên hoa Đài tạng. Như vậy, vô lượng chư Phật diễn nói vô lượng Nhưt thiết pháp tạng. Vậy năm tạng đây bao gồm không còn sót, mà giới tạng là quan trọng nhất trong năm tạng. Hiểu được chỗ quan trọng này, thì đầy đủ muôn hạnh, Thánh quả tròn đầy, thế nên tất cả chư Phật ba đời đồng nói, tất cả chúng sanh trong ngàn trăm ức thế giới, đều tôn kính thọ trì, hoan hỷ phụng hành.

Tướng tâm địa tướng, tâm địa vốn vô tướng, mà giới có tri có phạm, đây là tướng của Tâm địa. Tướng có tướng chung, tướng riêng, 10 giới trọng là tướng chung, 48 giới khinh là tướng riêng. Tướng chung có vô lượng, tướng riêng cũng vô cùng, lớp lớp vô tận, giống như lưới châu của trời Đê Thích. Nếu muốn mở rộng tướng sự và lý của tâm địa này, thì ngay trong phẩm Thất Hạnh của kinh này nói rõ. Nhưng phẩm này, Quốc độ ta không có.

II. KẾT TỤNG HỒI HƯỚNG LƯU THÔNG

Kệ tụng này tuy chẳng phải là Phật nói, nhưng văn nghĩa thấy đều đầy đủ, hoặc do các bậc Hiền, Thánh cõi Tây Trúc để lại, hoặc là các bậc triết nhân phương này đặt ra, nhằm tán thán sự trì giới, khuyến học, độ sanh, phát nguyện hồi hướng. Như trong Tỳ Kheo Giới Bản, đầu tiên thuật lời tán tụng, phân kệ nêu bày giới tướng, phân sau kết tụng hồi hướng, mới hợp với ba lần khai thỉnh. Nay thiếu phần tán tụng đầu tiên, vì bộ kinh này chẳng đủ cả quyển, chỉ có phẩm Thượng và phẩm Hạ

Kệ rằng:
Đủ thấy Nhân Tuệ mạnh
Nay trì pháp như thế
Dù chưa thành Phật đạo
Được năm lợi ích lớn.

Giải thích:

Mạnh ở đây là kiên cố, bền vững. Nhân chính là Sanh pháp nhân, Huệ là trí tuệ Bát nhã. Do sanh ra pháp nhân nên tâm chẳng động, dùng trí tuệ Bát nhã mà dứt trừ mê hoặc, chứng đắc chơn thật để lý, để biết tâm địa đại giới này. Bởi vậy, chẳng phải ngu phu, Tiểu thừa trí tuệ nông cạn có thể kham thọ nổi, mà người trí thấu đạt, mới có thể thọ trì. Dù chưa thành Phật, nhưng người hay thọ trì giới pháp này thì nhất định sẽ thành Phật ở tương lai.

Nay tuy chưa thành Phật, nhưng trong thời gian đó, đời đời trước hết được năm thứ phước đức lợi ích của Phật.

Một là Phật mười phương
Thương xót thường thủ hộ
Hai là lúc mệnh chung
Chánh kiến tâm hoan hỷ
Ba dù sanh ở đâu
Thường làm bạn Bồ Tát
Bốn là muôn công đức
Nhờ giới đều thành tựu
Năm từ nay về sau
Phước tuệ tánh giới đầy
Mới là con chư Phật.

Giải thích:

1. Do giữ gìn kiên cố giới pháp tâm địa của chư Phật, nên được chư Phật thương tưởng, mãi niệm thường được thủ hộ, khiến cho họ an ổn tu hành đạo nghiệp, thành tựu tự hành, khiến cho không thối thất và không khiến cho ma chướng có dịp quấy phá. Nên kinh Bát Nhã ghi: “Nhu Lai khéo hộ niệm chư Bồ Tát.”

2. Do tự mình đầy đủ chánh kiến, biết nhân quả thiện ác rõ ràng, nếu hủy giới cấm phải sa đọa vào đường ác, nên luôn sanh tâm lo sợ, trì giới thì được

sanh về cõi Phật, nên tâm lúc nào cũng hoan hỷ. Tỳ Kheo Giới Bản ghi: “Nhu người tự soi gương đẹp xấu sanh vui buồn” ấy vậy.

3. Nghĩa là giới pháp này ba đời Bồ Tát cung kính tôn trọng mến mộ giữ gìn bảo hộ, đồng học, đồng thọ trì, đời đời kiếp kiếp bất cứ ở đâu thường được làm bậc Tam Hiền, Thập Thánh, được chư đại Bồ Tát dắt dẫn, cùng làm bạn hữu.

4. Nghĩa là thực hành pháp lục độ vạn hạnh, được vô lượng công đức, nếu có thể hành trì một giới trong giới phẩm này, thì các công đức khác thấy đều thành tựu.

5. Nghĩa là giới này là bốn nguyên giới của Phật tánh, tánh tự vốn thiện, thân nghiệp, khẩu nghiệp thanh tịnh, tự nhiên dứt ác, tự nhiên sanh thiện, dứt ác là tuệ, sanh thiện là phước, đời nay kiên trì giới cấm, thì phước đức trí tuệ tự nhiên tăng trưởng, đời sau phước trí đầy đủ (phước trí nhị nghiêm) thành tựu Phật quả, với hiệu là Lương Túc Tôn. Tất cả Phật tử từ giới này mà sanh, hiện tại hay thọ trì cấm giới, thì phước tuệ dần dần đầy đủ, đó mới là Phật tử chơn chánh, tiếp nối quả Phật ở tương lai.

*Người trí khéo nghĩ lường
Kẻ trước tướng chấp ngã
Không thể được pháp này
Người đốt thân thủ chứng (Nhị thừa)
Cũng không gieo giống được
Muốn nẩy mầm Bồ đề
Trí tuệ soi thế gian
Phải nên quan sát kỹ
Thật tướng của các pháp
Không sanh cũng không diệt
Không Thường cũng không Đoạn
Chẳng đồng cũng chẳng khác
Chẳng đến cũng chẳng đi
Trong thể nhứt tâm ấy
Siêng tu tập trang nghiêm
Điều Bồ Tát phải làm
Là tuân tự học tập
Dù Học hay Vô học
Chớ móng tướng phân biệt
Đây là Đệ nhất đạo*

***Cũng gọi pháp Đại thừa
Hết thấy lỗi hý luận
Đều từ đây dứt sạch
Vô thượng trí của Phật
Đều do đây mà thành.***

Giải thích:

Quyết định liễu tri gọi là Trí, tức là dùng trí tuệ Bát nhã quán sát, tư duy xét kỹ, biết rõ ngoại đạo phàm phu mê mất chơn tâm bản tánh, làm chấp thân ngã, vọng chấp tứ đại làm tướng của mình, lục trần duyên ảnh làm tâm của mình, nên không phát sanh tâm địa giới pháp này.

Người đốt thân thủ chứng, hàng Nhị thừa đốt thân diệt trí, thủ chứng Niết bàn Thiên không, nên không gieo hạt giống Bồ đề. Nếu muốn tăng trưởng mầm đạo Bồ đề, tương lai thành chánh giác, phải dùng mặt trời trí tuệ chiếu phá thế gian, phá nhà si ám phiền não của chúng sanh, ngay trong lúc này, dùng trí tuệ Bát nhã quán chiếu thật tướng chân thật của tất cả pháp. Tất cả các pháp đều từ như duyên sanh, duyên sanh thì không có tự tánh, ngay nơi thể tức Không. Không chính là Chân không. Chân không thì vô tướng, nên gọi là Thật tướng, chính là tâm thể bản nguyên. Chân không thật tướng, không thuộc về thân tâm hữu vi, nên chẳng sanh chẳng diệt, không thuộc về Nhị biên, nên không có Đoạn, Thường, không rơi trong suy lường, nên chẳng phải một chẳng phải khác, vốn lìa động tĩnh, nên không có đến đi. Như vậy, các pháp chỉ là như tâm. Bồ Tát muốn chứng đắc Tâm địa bản nguyên trang nghiêm này, phải từ tâm khởi dụng, dùng trí phương tiện chiếu rõ cảnh giới của tâm, cảnh giới tức là Thật tướng, nên nói vắng lặng mà quán sát.

Điều phải làm, nghĩa là Bồ Tát nên thứ lớp tập học giới, định, tuệ và tấn tu lục độ vạn hạnh. Không giới nào mà không trì, không Thiền nào mà không tu, không có chúng sanh nào mà không độ. Đó gọi là: “Trong cửa ngõ muôn hạnh, chẳng bỏ pháp nào cả” nên gọi là Học. Quán sát một niệm không sanh, trước và sau đều dứt, vạn pháp đều bật. Đó gọi là: “Trên đầu cây kim, chẳng lập mây trần” nên gọi là Vô học.

Nếu khởi niệm phân biệt, chính là tâm thức hữu vi, chẳng phải trí tuệ Bát nhã, tức không thể nhập Đệ nhất Trung đạo được.

Ma Ha Diễn, Trung Hoa dịch là Đại thừa, móng khởi niệm phân biệt tức là Có và Không của phàm phu, là Thiên kiến của Nhị thừa hữu vi, không phải

Đại thừa Trung đạo, nếu thú nhập vào lý trung đạo, thì ác kiến hý luận, hoặc có, hoặc không, hoặc chẳng phải có, chẳng phải không, theo đây mà diệt.

Tát Bà Nhã, Trung Hoa dịch là Nhứt thiết trí tướng. Trong nhơn thì gọi là Bát nhã, tại quả thì gọi là Tát bà nhã, tức là Nhứt thiết trí của chư Phật. Chủng trí của chư Phật, đều do không khởi phân biệt, diệt các hý luận, vào thẳng lý Trung đạo, rồi lại lưu xuất ra diệu dụng.

***Vì thế các Phật tử
Phải phát tâm đồng mãnh
Nghiêm trì giới của Phật
Tròn sáng như minh châu
Chư Bồ Tát quá khứ
Đã từng học giới này
Hàng vị lai sẽ học
Người hiện tại đương học
Đây là đường Phật đi
Là điều Phật khen ngợi.***

Giải thích:

Vì thế, nghĩa là thừa văn trước, khởi lời sau, muốn chứng đắc Tát bà nhã của chư Phật thì phải phát tâm đồng mãnh, tinh tấn tu tập, giữ gìn kiên trì tịnh giới của chư Phật như giữ hạt minh châu. Nhưng thể của minh châu vốn tự thanh tịnh, sáng suốt, tròn đầy, bậc Đại sĩ trì giới nghiêm mật không dễ mảy may nhiễm ô nên Tịnh, không khuyết phạm nên Viên, si ám tối tâm phá hết nên Minh, đó là khéo hộ niệm hành trì.

Giới này Bồ Tát ba đời cùng hành trì mà chứng quả Đại Bồ đề, mười phương chư Phật đã cùng hành trì, để thú hướng Niết bàn. Phật là Thánh trong Thánh, nên xưng Thánh chủ, Phật tử nên đồng mãnh tu hành như thế, hộ trì tịnh giới, nên được tất cả chư Phật đồng khen ngợi.

***Ta đã giảng giới xong
Hồi hướng cho chúng sanh
Đồng đến Nhứt thiết trí
Nguyện ai nghe pháp này
Đều được thành Phật đạo.***

Giải thích:

Ta là người sáng tác bài tụng tự xưng, nay người tụng giới cũng có thể tự xưng như vậy.

Tùy là không trái với văn kinh, Thuận là không trái với ý chỉ của giới, nghĩa là ta nay nói Tâm địa đại giới này, là vô lượng phước đức tích tụ, tâm không tham tiếc đem tất cả hồi hướng cho chúng sanh thấy đồng thú hướng Nhưết thiết trí của Phật, không hướng đến tiêu quả nhân thiên Nhị thừa. Lại nguyện, ai được nghe giới pháp này, tất cả đều thành vô thượng đạo. Bởi từ giới này, một chữ, một lời đều từ Lô Xá Na tâm địa lưu xuất. Đây là bản nguyên chư Phật, là cội gốc của Bồ đề, nên một khi ai được nghe giới pháp này rồi là hột giống thành Phật, lẽ đâu không thành Đăng chánh giác ư?

Nhưng căn cơ có lợi, có độn, người tu có người tinh tấn, có người giải đãi, nên thành ra có mau có chậm, nếu được một niệm tương ứng, niệm trước không sanh, niệm sau đâu có mà diệt, chúng sanh và Phật không hai, xưa nay hợp nhưt, lẽ đâu lại có chậm có mau ư ?

HẾT